

3. ČASŤ

SPRACOVALI

RNDr.
Anna Jusková

Ing.
Marián Jasík

Mgr.
Imrich Vozár

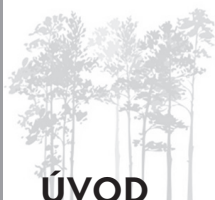

ANALÝZA VYBRANÝCH ASPEKTOV FUNGOVANIA ŠTÁTNEJ SPRÁVY STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE V PODMIENKACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY Z HĽADISKA JEJ VÝVOJA

I.	ÚVOD	178
II.	VŠEOBECNÁ ČASŤ	
	ŠTÁTNA SPRÁVA STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE – VYBRANÉ ASPEKTY	179
	1. Organizačná štruktúra orgánov štátnej správy starostlivosti o životné prostredie	179
	2. Právna subjektivita orgánov miestnej štátnej správy	187
	3. Vnútné členenie jednotlivých orgánov štátnej správy starostlivosti o životné prostredie	190
	4. Vedúci predstavitelia orgánov miestnej štátnej správy	200
	5. Služobný úrad	205
	6. Úloha a postavenie ústredného orgánu vo vzťahu k orgánom miestnej štátnej správy	206
	7. Požiadavky na odbornú kvalifikáciu zamestnancov orgánov miestnej štátnej správy na úseku starostlivosti o životné prostredie	216
	8. Popis jednotlivých inšancií správneho konania a vzájomné vzťahy pri výkone štátnej správy medzi jej jednotlivými stupňami	219
	9. Všeobecný opis agendy	222
III.	OSOBITOSTI ŠTÁTNEJ SPRÁVY STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE NA ÚSEKU OCHRANY PRÍRODY A KRAJINY	229
	1. Opis odlišností orgánov štátnej správy ochrany prírody v porovnaní so všeobecným nastavením	229
	2. Opis agendy orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny	231
	3. Postavenie odbornej organizácie ochrany prírody (vývoj v priebehu času, organizačná štruktúra, opis agendy, právna subjektivita, vnútorné členenie)	234
	4. Vzájomné vzťahy medzi organizáciou ochrany prírody a orgánom štátnej správy ochrany prírody v súčasnosti	254
IV.	ZÁVERY, ZISTENIA A NÁMETY NA VYPRACOVANIE NÁVRHOV RIEŠENIA	253
V.	REFORMA ŠTÁTNEJ SPRÁVY OCHRANY PRÍRODY A KRAJINY (legislatívny zámer)	258

I.

ÚVOD

Témou analýzy je popis fungovania štátnej správy starostlivosti o životné prostredie, najmä z pohľadu jej organizačného ukotvenia. Organizačné nastavenie štátnej správy vo všeobecnosti totiž nepochybne má priamy a zásadný dopad na efektívnosť jej fungovania. V prípade štátnej správy starostlivosti o životné prostredie platí toto dvojnásobne, vzhľadom k tomu, že jej predmetom, ako aj objektom je ochrana a starostlivosť o životné prostredie, teda verejný záujem, ktorý však nie je personifikovaný a teda sa nemôže brániť sám, ale jeho reálna ochrana je priamo závislá na efektívnom fungovaní štátnej správy v danej oblasti.

Práca analyzuje rôzne obdobia fungovania štátnej správy starostlivosti o životné prostredie v pod oblasti:

- organizačná štruktúra orgánov štátnej správy v oblasti životného prostredia,
- právna subjektivita jednotlivých úradov,
- vnútorné členenie z hľadiska rozdelenia vecnej problematiky jednotlivých úradov, vrátane ústredného orgánu,
- spôsob ustanovenia do funkcie vedúcich predstaviteľov orgánov miestnej štátnej správy úradov,
- opis fungovania služobného úradu,
- úloha a postavenie ústredného orgánu,
- požiadavky na odbornú kvalifikáciu jednotlivých zamestnancov,
- popis jednotlivých inšancií a vzájomné vzťahy pri výkone štátnej správy medzi jej jednotlivými stupňami,
- všeobecný opis agendy.

Práca sa zameriava na uvedené oblasti z pohľadu fungovania rôznych modelov štátnej správy v oblasti starostlivosti o životné prostredie v danom časovom úseku, pričom jej cieľom je popísať vývoj a aktuálny stav legislatívnej úpravy, organizačnej štruktúry, spôsobu fungovania a súvisiacich otázok na úseku štátnej správy starostlivosti o životné prostredie a na základe zistení sa v ďalšej časti pokúsiť navrhnúť optimálny model fungovania štátnej správy v oblasti ochrany životného prostredia, resp. úseku ochrany prírody a krajiny, ktorý by reflektoval súčasný stav, ako aj poznatky z fungovania rôznych modelov v minulosti.

Analýza vychádza najmä z právnej úpravy platnej v tom ktorom období a z vnútroorganizačných predpisov, v niektorých prípadoch je doplnená poznatkami z praxe.

Vzhľadom k tomu, že na Slovensku fungovali v danom období 4 rôzne modely organizačného ukotvenia orgánov štátnej správy starostlivosti o životné prostredie (dve obdobia bola táto časť štátnej správ v postavení „špecializovanej štátnej správy“; dve obdobia – vrátane toho súčasného – bola štátna správa starostlivosti o životné prostredie súčasťou tzv. všeobecnej štátnej správy), vychádza analýza najmä z týchto poznatkov, príslušných právnych úprav a praxe.

Špecifická časť analýzy sa týka fungovania orgánov štátnej správy starostlivosti o životné prostredie na úseku ochrany prírody a krajiny, a to vzhľadom k jej špecifikám.

II.

VŠEOBECNÁ ČASŤ ŠTÁTNA SPRÁVA STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE – VYBRANÉ ASPEKTY

1. ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA ORGÁNOV ŠTÁTNEJ SPRÁVY STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

■ OBDOBIE ROKOV 1989 — 1990

V roku 1989 boli orgánmi miestnej štátnej správy podľa zákona č. 69/1967 Zb. o národných výboroch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o národných výboroch“)¹²⁹ národné výbory všetkých stupňov. V obciach a v mestách boli miestne a mestské národné výbory, v okresoch okresné národné výbory a v krajoch krajské národné výbory.

Podľa ustanovenia § 8 ods. 1 zákona o národných výboroch v obci, ktorú na návrh okresného národného výboru určil krajský národný výbor ako strediskovú obec, vykonával miestny národný výbor rozšírenú pôsobnosť. Podľa § 8 ods. 3 zákona o národných výboroch krajský národný výbor mohol na návrh okresného národného výboru určiť, že miestny národný výbor pre niekoľko obcí má pôsobnosť ako miestny národný výbor v strediskovej obci.

Podľa ustanovenia § 9 zákona o národných výboroch mestské národné výbory boli v mestách, ktoré boli sídlami okresov, ďalej v iných obciach mestského charakteru, ktoré na návrh krajského národného výboru určila vláda.

Mestské národné výbory sa členili na kategórie.

1. V prvej kategórii boli mestské národné výbory v mestách, ktoré sú sídlami krajov a mestské národné výbory v ďalších významných veľkých mestách s osobitne rozvinutou hospodárskou, politickou, kultúrnou, sociálnou a správnou činnosťou a vo významných kúpeľných mestách, významné veľké mestá, ak neboli sídlami krajov a významné kúpeľné mestá určovala na návrh krajského národného výboru vláda.
2. V druhej kategórii boli mestské národné výbory v mestách, ktoré sú sídlami okresov a mestské národné výbory v obciach mestského charakteru, ktoré sú významnými strediskami osídlenia a sú vybavené zariadeniami a prevádzkarňami na zabezpečovanie služieb a potrieb obyvateľov v obciach spádového územia; tieto obce určil krajský národný výbor.
3. V tretej kategórii boli mestské národné výbory v ostatných obciach mestského charakteru.

V meste Košice pôsobil Národný výbor mesta Košíc riadený krajským národným výborom. V obvodoch mesta Košíc pôsobili obvodné národné výbory.

V hlavnom meste Slovenskej socialistickej republiky Bratislave pôsobil Národný výbor hlavného mesta Slovenskej socialistickej republiky Bratislavy a obvodné národné výbory, v niektorých častiach mestských obvodov aj miestne národné výbory. Národný výbor hlavného mesta Slovenskej socialistickej republiky Bratislavy bol riadený priamo vládou. Osobitnú úpravu postavenia, pôsobnosti a organizačnej výstavby národných výborov pôsobiacich na území hlavného mesta Slovenskej socialistickej republiky Bratislavy ustanovoval zákon SNR č. 43/1968 Zb. o hlavnom meste Slovenska Bratislave v znení neskorších predpisov (úplné znenie bolo publikované pod č. 41/1986 Zb.).

129 Úplné znenie zákona bolo tiež publikované pod č. 157/1988 Zb.

Územnú pôsobnosť národných výborov určoval zákon SNR č. 130/1970 Zb. o územnom členení Slovenskej socialistickej republiky. Existovali tri kraje, pričom v Západoslovenskom kraji bolo 11 okresov, v rámci Stredoslovenského kraja bolo 13 okresov a vo Východoslovenskom kraji bolo 13 okresov.

Podľa § 19 zákona o národných výboroch národné výbory podľa osobitných predpisov vykonávali štátnu správu najmä na úseku:

- utvárania a ochrany podmienok zdravého spôsobu života a práce,
- oblastného plánovania,
- územného plánovania a stavebného poriadku,
- pracovných síl,
- **ochrany prírody a kultúrnych pamiatok,**
- ochrany a využívania nerastného bohatstva,
- poľnohospodárstva,
- lesného a vodného hospodárstva,
- energetiky,
- hospodárenia s bytmi a nebytovými priestormi,
- financií a správy a ochrany národného majetku,
- zásobovania, obchodu, verejného a závodného stravovania a cestovného ruchu,
- služieb,
- dopravy a cestného hospodárstva,
- školstva,
- kultúry a informácií,
- zdravotníctva,
- sociálneho zabezpečenia,
- obrany štátu,
- ochrany verejného poriadku,
- požiarnej ochrany,
- všeobecnej vnútornej správy.

V roku 1989 v období od 20. 04. 1988 do 29. 03. 1990 bolo ústredným orgánom štátnej správy na úseku tvorby a ochrany životného prostredia **Ministerstvo vnútra a životného prostredia Slovenskej socialistickej republiky** (na základe zákona č. 50/1988 Zb. o zmenách v organizácii ministerstiev a iných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej socialistickej republiky). Toto ministerstvo vzniklo z pôvodného Ministerstva vnútra Slovenskej socialistickej republiky a úseku tvorby a ochrany životného prostredia Slovenskej komisie pre vedecko-technický a investičný rozvoj. Slovenská komisia pre vedecko-technický a investičný rozvoj bola ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej socialistickej republiky pre vedecko-technický a investičný rozvoj, územné plánovanie a stavebný poriadok od 01. 11. 1983 do 19. 04. 1988.

Nešlo však o komplexnú problematiku ochrany životného prostredia. Problematika ochrany ovzdušia a štátnej správy ochrany akosti a množstva vôd a ich racionálneho využitia bola v kompetencii **Ministerstva lesného a vodného hospodárstva a drevospracujúceho priemyslu Slovenskej socialistickej republiky**. Problematika ochrany prírody bola v kompetencii **Ministerstva kultúry Slovenskej socialistickej republiky** a problematika územného plánovania a výstavby v kompetencii **Ministerstva výstavby a stavebníctva Slovenskej socialistickej republiky**.

Vecnú pôsobnosť jednotlivých orgánov štátnej správy vrátane ústredného orgánu štátnej správy ustanovovali osobitné hmotnoprávne predpisy, ktoré sa týkali jednotlivých oblastí ochrany životného prostredia. Boli to zákon SNR č. 1/1955 Zb. o štátnej ochrane prírody, zákon č. 35/1967 Zb. o opatreniach proti znečisťovaniu ovzdušia (v § 13 uvedeného zákona bola ustanovená **Štátna technická inšpekcia ochrany ovzdušia** ako kontrolný orgán s celoštátnou pôsobnosťou, podrobnosti o jej organizácii ustanovoval minister lesného a vodného hospodárstva, inšpekcia pomáhala národným výborom po odbornotechnickej stránke), zákon SNR č. 138/1973 Zb. o vodách (vodný zákon) a zákon č. 135/1974 Zb. o štátnej správe vo vodnom hospodárstve. V § 12 uvedeného zákona bola ustanovená aj Slovenská vodohospodárska inšpekcia, ktorú zriadilo Ministerstvo lesného a vodného hospodárstva Slovenskej socialistickej republiky ako svoj odborný kontrolný orgán vo veciach ochrany akosti vôd a hospodárenia s vodou. Slovenská vodohospodárska inšpekcia pri plnení svojich úloh spolupracovala s národnými výbormi a poskytovala im odbornú pomoc.

Politické zmeny, ktoré boli dôsledkom udalostí v novembri 1989, sa prejavili aj v zmene systému organizácie štátnej správy, týkajúcej sa ochrany životného prostredia.

■ ÚSTREDNÉ ORGÁNY PO ROKU 1990

Zákomom SNR č. 96/1990 Zb. o zriadení Slovenskej komisie pre životné prostredie a o zmene v pôsobnosti ministerstiev Slovenskej republiky bola k 30. 03. 1990 zriadená **Slovenská komisia pre životné prostredie** (ďalej len „SKŽP“), ako ústredný orgán štátnej správy pre tvorbu a ochranu životného prostredia, ktorej úlohou bolo vypracovávať koncepcie tvorby a ochrany životného prostredia a vykonávať štátnu správu vo veciach tvorby a ochrany životného prostredia, vrátane ochrany prírody, ochrany akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania, ochrany ovzdušia, územného plánovania a stavebného poriadku, koncepčných otázok nakladania s tuhým komunálnym odpadom a zabezpečovania jednotného informačného systému o životnom prostredí a plošného monitoringu na území Slovenskej republiky.

SKŽP boli podriadené Slovenský hydrometeorologický ústav a Slovenská inšpekcia životného prostredia (na ktorú prešli kompetencie **Štátnej technickej inšpekcie ochrany ovzdušia a Slovenskej vodohospodárskej inšpekcie**). Prostredníctvom Slovenskej inšpekcie životného prostredia (ďalej len „inšpekcia“) SKŽP plnila funkciu orgánu hlavného štátneho dozoru vo veciach životného prostredia.

Uvedeným zákonom bol novelizovaný aj zákon SNR č. 207/1968 Zb. o zriadení ministerstiev a iných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej socialistickej republiky v znení neskorších predpisov, vďaka čomu prešli na SKŽP nasledovné kompetencie:

- a) z Ministerstva vnútra a životného prostredia SR prešli na SKŽP kompetencie na úseku tvorby a ochrany životného prostredia a koncepčných otázok nakladania s tuhým komunálnym odpadom,
- b) z Ministerstva výstavby a stavebníctva SR prešli na SKŽP kompetencie na úseku územného plánovania a stavebného poriadku,
- c) z Ministerstva lesného a vodného hospodárstva a drevospracujúceho priemyslu SR prešli na SKŽP kompetencie na úseku ochrany ovzdušia a na úseku štátnej správy ochrany, akosti a množstva vôd a ich racionálneho využitia a
- d) z Ministerstva kultúry SR prešli na SKŽP kompetencie na úseku ochrany prírody.

SKŽP sa skladala z predsedu, ktorý bol zároveň podpredsedom vlády Slovenskej republiky a z ďalších členov. Predsedu SKŽP vymenúvalo a odvolávalo Predsedníctvo Slovenskej národnej rady. Ďalších členov SKŽP vymenovávala a odvolávala vláda Slovenskej republiky. Prácu Slovenskej komisie pre životné prostredie a jej aparátu riadil a jej rozhodnutia vydával predseda SKŽP.

Schválením zákona č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy (ďalej len „zákon o organizácii ministerstiev“), sa odňala predsedovi SKŽP kumulovaná funkcia podpredsedu vlády SR a novelou zákona o organizácii ministerstiev č. 453/1992 Zb. sa odo dňa 25. 08. 1992 SKŽP mení na štandardný ústredný orgán štátnej správy s názvom **Ministerstvo životného prostredia SR** (ďalej len „MŽP SR“).

MŽP SR sa tak po krátkom období existencie SKŽP stalo ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky pre tvorbu a ochranu životného prostredia, čo trvá až po súčasnosť. Výnimku predstavovalo obdobie od 01. 07.2010 do 01. 11. 2010, kedy novelou zákona o organizácii činnosti vlády č. 37/2010 Z. z. sa na obdobie necelého polroka stalo ústredným orgánom štátnej správy pre životné prostredie **Ministerstvo pôdohospodárstva, životného prostredia a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, ktoré vzniklo zlúčením dovtedajšieho MŽP SR a Ministerstva pôdohospodárstva a regionálneho rozvoja SR.**

Zákonom č. 372/2010 Z.z. ktorým sa medí a dopĺňa zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov **sa s účinnosťou od 01. 11. 2010 ústredným orgánom štátnej správy pre životné prostredie stalo opäť MŽP SR**, čo platí dodnes.

■ ORGÁNY MIESTNEJ ŠTÁTNEJ SPRÁVY PO ROKU 1990

■ OBDOBIE ROKOV 1990 — 1996

Zákonom SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení bol zrušený zákon č. 69/1967 Zb. o národných výboroch v znení neskorších predpisov. Časť výkonu štátnej správy z národných výborov prešla na obce a časť na novo konštituované orgány miestnej štátnej správy. Štátna správa niektorých zložiek životného prostredia (voda, ovzdušie, ochrana prírody, územný plán a stavebný poriadok) mala pôvodne podľa návrhu zákona č. 472/1990 Zb. o organizácii miestnej štátnej správy, ktorý bol predložený do NRSR v októbri 1990, prejsť na okresné a obvodné úrady. Pri prerokovávaní uvedeného zákona Výbor SNR pre životné prostredie a ochranu prírody odporučil Slovenskej národnej rade v rámci všeobecných pripomienok vypustiť miestnu štátnu správu na úseku životného prostredia zo všeobecnej miestnej správy v pôsobnosti okresných a obvodných úradov, podľa príloh predkladaného vládneho návrhu zákona a realizovať ju formou osobitnej štátnej správy v zmysle návrhu zákona o organizácii štátnej správy pre životné prostredie.

Dňa 29. 12. 1990 (dňom vyhlásenia) nadobudol účinnosť zákon č. 595/1990 Zb. o štátnej správe pre životné prostredie (ďalej len „prvý zákon o štátnej správe v životnom prostredí“).

Starostlivosťou o životné prostredie sa podľa § 1 ods. 3 prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí rozumelo:

- ochrana prírody,
- ochrana akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania,
- ochrana ovzdušia,
- územné plánovanie a stavebný poriadok,
- koncepčné otázky nakladania s tuhým komunálnym odpadom (neskôr odpadové hospodárstvo).

Podľa ustanovenia § 1 ods. 1 prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí starostlivosť o životné prostredie vykonávali:

- SKŽP (následne MŽP SR),
- úrady životného prostredia (okresné úrady životného prostredia, obvodné úrady životného prostredia),
- inšpekcia,
- obce.

Úrady životného prostredia ich sídla a územné obvody pôsobnosti boli zhodné s územnými obvodmi okresných a obvodných úradov, ktoré boli ustanovené zákonom č. 517/1990 Zb. o územnom a správnom členení SR a Nariadením vlády SR č. 548/1990 Zb., ktorým sa ustanovujú sídla okresných a obvodných úradov. Ku dňu 01. 01. 1991 bolo v Slovenskej republike 38 okresných úradov a 121 obvodných úradov.

Podľa § 3 ods. 2 prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí SKŽP mohla s výnimkou štátnej správy na úseku ochrany prírody a na úseku územného plánovania a stavebného poriadku, rozhodnúť o vykonávaní štátnej správy vo veciach starostlivosti o životné prostredie a ich častí jedným okresným úradom životného prostredia v dvoch alebo viacerých okresoch. K tomu si musela vyžiadať stanovisko dotknutých okresných a obvodných úradov.

Podľa § 3 ods. 3 prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí okresný úrad životného prostredia mohol rozhodnúť o vykonávaní štátnej správy vo veciach starostlivosti o životné prostredie a ich častí jedným obvodným úradom životného prostredia v dvoch alebo viacerých obvodoch. K tomu si musel vyžiadať stanovisko dotknutých obvodných úradov.

Dňom zriadenia úradov životného prostredia pracovné miesta z dovtedajších orgánov štátnej správy (národných výborov) vykonávajúcich pôsobnosť na úseku štátnej správy pre životné prostredie prešli na úrady životného prostredia (§ 12 prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí).

Pôsobnosť krajských národných výborov uvedená v prílohe A zákona o štátnej správe v životnom prostredí prešla na okresné úrady životného prostredia.

Pôsobnosť okresných národných výborov uvedená v prílohe B prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí prešla na okresné úrady životného prostredia.

Pôsobnosť okresných národných výborov uvedená v prílohe C prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí prešla na obvodné úrady životného prostredia.

Pôsobnosť miestnych národných výborov uvedená v prílohe D prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí prešla na obvodné úrady životného prostredia.

Pôsobnosť krajských národných výborov uvedená v prílohe E prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí prešla na SKŽP.

Inšpekcia (§ 7 prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí) bola ustanovená ako odborný kontrolný orgán, prostredníctvom ktorého SKŽP vykonávala vo veciach starostlivosti o životné prostredie štátny dozor.

Obce vykonávali pôsobnosť vo veciach starostlivosti o životné prostredie v rozsahu uvedenom osobitnými predpismi.

■ OBDOBIE ROKOV 1996 — 2003

Najzásadnejšia zmena po roku 1996 nastala v tom, že od roku 1996 až do konca roka 2003 bol výkon štátnej správy starostlivosti o životné prostredie podradený pod tzv. všeobecnú miestnu štátnu správu a to na základe zákona č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „prvý zákon o miestnej štátnej správe“) a to s účinnosťou od 24. 07. 1996.

Na výkon štátnej správy starostlivosti o životné prostredie sa súčasne naďalej vzťahovali ustanovenia prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí. Naďalej tiež platilo, že vecnú pôsobnosť jednotlivých orgánov štátnej správy vrátane ústredného orgánu štátnej správy ustanovovali osobitné hmotnoprávne predpisy, ktoré sa týkali jednotlivých oblastí ochrany životného prostredia.

Podľa ustanovenia § 1 ods. 1 prvého zákona o miestnej štátnej správe sa na výkon miestnej štátnej správy zriadili krajské úrady a okresné úrady. Iným orgánom štátnej správy, obciam alebo iným právnickým osobám mohol výkon miestnej štátnej správy zveriť len osobitný zákon. Na základe ustanovenia § 13 ods. 3 prvého zákona o miestnej štátnej správe pôsobnosť orgánov miestnej štátnej správy – okresných úradov životného prostredia a obvodných úradov životného prostredia – vymedzená zákonmi a inými právnymi predpismi prešla dňom účinnosti prvého zákona o miestnej štátnej správe na okresný úrad, ak ju tento zákon v prílohe nezveril krajskému úradu.

Podľa ustanovenia § 3 ods. 1 písm. f) zákona o miestnej štátnej správe, krajské úrady a okresné úrady vykonávali štátnu správu aj na úseku tvorby a ochrany životného prostredia.

Územná pôsobnosť okresných a krajských úradov kopírovala už nové administratívno-správne členenie Slovenskej republiky, ktoré predstavovalo 8 krajov a 79 okresov¹³⁰.

Okrem agendy starostlivosti o životné prostredie sa v rámci výkonu miestnej štátnej správy vykonávala aj nasledovná agenda, vymedzená v ustanovení § 3 ods. 1 zákona o miestnej štátnej správe:

- a) obrana štátu,
- b) všeobecná vnútorná správa,
- c) živnostenské podnikanie a ochrana spotrebiteľa,
- d) požiarna ochrana,
- e) civilná ochrana obyvateľstva,
- f) tvorba a ochrana životného prostredia,
- g) financie, ceny a správa majetku štátu,
- h) poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a poľovníctvo,
- i) pozemkové úpravy,
- j) štátna veterinárna starostlivosť,
- k) doprava a cestné hospodárstvo,
- l) verejné a koncesné obstarávanie,
- m) sociálne veci,
- n) zdravotníctvo,
- o) školstvo, mládež a telesná kultúra,
- p) kultúra,
- r) kataster nehnuteľností,
- s) stratégia regionálneho rozvoja,
- t) kontrola,
- u) medzinárodná spolupráca.

V rozsahu svojej pôsobnosti a na základe osobitného zákona mohol krajský úrad, ako aj okresný úrad vydávať pre svoj územný obvod všeobecne záväzné vyhlášky (§ 3 ods. 2 zákona o organizácii miestnej štátnej správy).

Podľa ustanovenia § 1 ods. 4 zákona o miestnej štátnej správe krajské úrady a okresné úrady mali za povinnosť spolupracovať s inými štátnymi orgánmi, s orgánmi územnej samosprávy a s inými právnickými osobami pri plnení spoločných úloh, najmä pri dodržiavaní zákonnosti a verejného poriadku, ochrane práv a slobôd obyvateľov, zabezpečovaní starostlivosti o zdravé životné podmienky obyvateľov a odstraňovaní následkov mimoriadnych udalostí.

Podľa § 2 ods. 2 zákona o organizácii miestnej štátnej správy z dôvodu verejného záujmu, najmä na priblíženie štátnej správy občanom, mohol krajský úrad zriadiť na výkon štátnej správy stále alebo dočasné pracovisko okresného úradu aj mimo sídla okresného úradu; zároveň určiť obce patriace do pôsobnosti stáleho alebo dočasného pracoviska okresného úradu.

Vecnú pôsobnosť odborov životného prostredia krajských a okresných úradov vrátane ústredných orgánov štátnej správy ustanovovali hmotnoprávne predpisy, ktoré sa týkali jednotlivých oblastí životného prostredia.

---

130 zákon č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky.

Zákonom č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, bolo s účinnosťou od 31.7.2003 novelizované aj ustanovenie § 7 prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí, na základe čoho sa aj **inšpekcia stala orgánom miestnej štátnej správy**.

Podľa § 7 ods. 1 prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí je inšpekcia odborný kontrolný orgán, ktorý:

- a) **vykonáva miestnu štátnu správu na úseku integrovanej prevencie a kontroly znečisťovania životného prostredia,**
- b) vykonáva štátny dozor vo veciach starostlivosti o životné prostredie,
- c) ukladá pokuty vo veciach starostlivosti o životné prostredie.

Podľa § 7a ods. 1 zákona č. 595/1990 Z. z. inšpekcia vykonáva štátny dozor v rozsahu a za podmienok ustanovených osobitnými predpismi.

Podľa § 7a ods. 2 zákona č. 595/1990 Z. z. ústredie inšpekcie a inšpektoráty vykonávajú pôsobnosť podľa § 7 ods. 1 vo svojich územných obvodoch.

Podľa § 7a ods. 3 územným obvodom ústredia inšpekcie je územie Slovenskej republiky a územným obvodom inšpektorátu je okres.

Podľa § 7a ods. 4 ministerstvo môže rozhodnúť o vykonávaní pôsobnosti inšpekcie jedným inšpektorátom v dvoch alebo vo viacerých okresoch.

■ OBDOBIE ROKOV 2004 — 2013

Zákonom č. 515/2003 Z. z. o krajských úradoch a obvodných úradoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov k 01. 01. 2004 okresné úrady ako orgány miestnej štátnej správy nahradili obvodné úrady a zákonom č. 525/2003 Z. z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „druhý zákon o štátnej správe v životnom prostredí“) bolo k 01. 01. 2004 zriadených 8 **krajských úradov životného prostredia** a 46 **obvodných úradov životného prostredia**. Krajské úrady životného prostredia a obvodné úrady životného prostredia vykonávali štátnu správu vo svojich územných obvodoch. Krajský úrad životného prostredia vykonával štátnu správu starostlivosti o životné prostredie v územnom obvode kraja. Sídla a územné obvody obvodných úradov životného prostredia boli uvedené v prílohe č. 1 druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí.

Ako uvádza dôvodová správa k druhému zákonu o štátnej správe v životnom prostredí pri jeho schvaľovaní v Národnej rade SR:

„Vytvorenie uvedenej sústavy orgánov štátnej správy starostlivosti o životné prostredie a zavedenie priameho riadenia starostlivosti o životné prostredie (environmentalistiky) v roku 1990 vyplynulo najmä

- z potreby oddeliť štátnu správu pre životné prostredie od riadenia ekonomických aktivít na všetkých úrovniach a vo vzťahu ku všetkým typom vlastníctva,
- z nevyhnutnosti zvýšiť účinnosť riadenia starostlivosti o životné prostredie a výkonu štátnej správy v tomto smere,
- z negatívnych skúseností riadenia starostlivosti o životné prostredie iným spôsobom,
- z odbornej zložitosti výkonu štátnej správy pre životné prostredie s prihliadnutím na interdisciplinárny charakter environmentalistiky a možné dôsledky.

Hlavným dôvodom na opätovné zriadenie špecializovanej štátnej správy pre životné prostredie je potreba celkove výrazne zlepšiť environmentálnu situáciu (stav životného prostredia a stav starostlivosti o životné prostredie) na Slovensku. Tento dôvod vyplýva aj z Ústavy Slovenskej republiky, najmä v právach na ochranu životného prostredia a kultúrneho dedičstva. V zmysle Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky činnosť okresných úradov, a tým aj integrovanej štátnej správy, končí 31. decembra 2003, čo vytvára tiež podmienky pre pôsobenie špecializovanej štátnej správy starostlivosti o životné prostredie.“

Podľa § 3 ods. 5 druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí MŽP SR mohlo zriadiť na výkon štátnej správy starostlivosti o životné prostredie stále alebo dočasné pracovisko krajského úradu životného prostredia aj mimo sídla krajského úradu životného prostredia alebo stále, alebo dočasné pracovisko obvodného úradu životného prostredia aj mimo sídla obvodného úradu životného prostredia; zároveň určilo územné obvody patriace do pôsobnosti stáleho alebo dočasného pracoviska krajského úradu životného prostredia alebo obce patriace do pôsobnosti stáleho alebo dočasného pracoviska obvodného úradu životného prostredia.

Krajský úrad životného prostredia (§ 4 ods. 1) a obvodný úrad životného prostredia (§ 5 ods. 1) vykonávali štátnu správu starostlivosti o životné prostredie podľa osobitných hmotnoprávných predpisov, vymenovaných v zákone.

Podľa § 1 ods. 2 druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí štátnu správu starostlivosti o životné prostredie vykonávali aj **obce** v rozsahu ustanovenom osobitnými predpismi.

Zákonom č. 345/2012 Z. z. o niektorých opatreniach v miestnej štátnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov boli k 01. 01. 2013 zrušené krajské úrady životného prostredia a ich pôsobnosť prešla na **obvodné úrady životného prostredia v sídle krajov**.

Zákonom č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „druhý zákon o miestnej štátnej správe“) boli k 01. 10. 2013 zrušené aj obvodné úrady životného prostredia, ako aj obvodné úrady životného prostredia v sídle kraja.

■ OBDOBIE ROKOV 2013 — SÚČASNOSŤ

Od roku 2013 až do súčasnosti je výkon štátnej správy starostlivosti o životné prostredie opätovne podradený pod tzv. všeobecnú miestnu štátnu správu a to na základe druhého zákona o miestnej štátnej správe.

Okrem agendy starostlivosti o životné prostredie sa v rámci výkonu miestnej štátnej správy vykonáva aj agenda:

- civilnej ochrany obyvateľstva a riadenia štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu,
- hospodárskej mobilizácie,
- katastra nehnuteľností,
- obrany štátu,
- regionálneho rozvoja,
- cestnej dopravy a pozemných komunikácií,
- poľnohospodárstva, lesného hospodárstva, poľovníctva a pozemkových úprav,
- všeobecnej vnútornej správy,
- živnostenského podnikania.

Orgánmi miestnej štátnej správy sú v zmysle ustanovenia § 2 ods. 1 zákona o miestnej štátnej správe okresné úrady. Zákon o miestnej štátnej správe rozlišuje tri druhy okresných úradov:

1. okresné úrady v sídle kraja, ktoré zároveň majú vecnú pôsobnosť v oblastiach uvedených v ustanoveniach § 3 ods. 1 a 2 druhého zákona o miestnej štátnej správe,
2. okresné úrady mimo sídla kraja s vecnou pôsobnosťou v oblastiach uvedených v ustanoveniach § 3 ods. 1 a 2 druhého zákona o miestnej štátnej správe a
3. okresné úrady s vecnou pôsobnosťou v oblastiach uvedených v ustanovení § 3 ods. 1 druhého zákona o miestnej štátnej správe.

Zákon o miestnej štátnej správe v ustanovení § 3 ods. 4 upravuje možnosť zriadiť vysunuté pracovisko okresného úradu a určiť jeho územný obvod avšak iba so súhlasom Ministerstva vnútra SR. K dnešnému dnu bolo takto zriadené jediné vysunuté pracovisko a to vysunuté pracovisko Okresného úradu Nové Zámky v meste Štúrovo, ktorého pôsobnosť je vymedzená územne a vzťahuje sa na katastrálne územia niektorých obcí nachádzajúcich sa v okrese Nové Zámky.

Na výkon štátnej správy starostlivosti o životné prostredie sa súčasne vzťahujú ustanovenia druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí, ktorý v ustanovení § 1 ods. 1 ustanovuje orgány štátnej správy starostlivosti o životné prostredie, ktorými sú:

- MŽP SR,
- okresné úrady v sídle kraja,
- okresné úrady,
- Slovenská inšpekcia životného prostredia (ďalej len „inšpekcia“).

Ustanovenie § 1 ods. 2 ustanovuje, že štátnu správu starostlivosti o životné prostredie vykonávajú aj obce a to v rozsahu ustanovenom osobitnými predpismi.

Vecnú pôsobnosť jednotlivých orgánov štátnej správy vrátane ústredného orgánu štátnej správy ustanovujú osobitné hmotnoprávne predpisy, ktoré sa týkajú jednotlivých oblastí ochrany životného prostredia.

Výnimku z pravidla, že miestnym orgánom štátnej správy je okresný úrad, naďalej predstavuje **inšpekcia**, ktorá, okrem toho, že vo všeobecnosti je kontrolným orgánom a orgánom štátneho dozoru, je zároveň v jednom prípade aj miestnym orgánom štátnej správy. Konkrétne to vyplýva z ustanovenia § 9 ods. 1 písm. c) zákona o štátnej správe v životnom prostredí, podľa ktorého inšpekcia vykonáva miestnu štátnu správu na úseku integrovanej prevencie a kontroly znečisťovania životného prostredia podľa zákona č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

2. PRÁVNA SUBJEKTIVITA ORGÁNOV MIESTNEJ ŠTÁTNEJ SPRÁVY

■ OBDOBIE ROKOV 1989 — 1990

Národné výbory jednotlivých stupňov mali právnu subjektivitu, ale

- podľa § 28 ods. 3 zákona o národných výboroch krajský národný výbor riadil okresné národné výbory, pomáhal im a radil sa s nimi, zaoberal sa ich podnetmi a upozorneniami, dozeral na plnenie zákonov a zachovávanie štátnej disciplíny a vykonáva periodické revízie ich hospodárenia,
- podľa § 27 ods. 1 zákona o národných výboroch národný výbor riadil národné výbory nižšieho stupňa. Pomáhal im v ich práci, najmä pre ne organizoval odbornú a poradenskú činnosť, zaoberal sa ich podnetmi a upozorneniami, radil sa s nimi, dozeral na plnenie zákonov a zachovávanie štátnej disciplíny. Vykonával periodické revízie hospodárenia národných výborov nižších stupňov, ako aj organizácií a zariadení riadených a spravovaných týmito národnými výbormi.

■ OBDOBIE ROKOV 1991 — 1996

Úrady životného prostredia

Podľa dôvodovej správy k prvému zákonu o štátnej správe v životnom prostredí mali byť úrady životného prostredia konštituované ako rozpočtové organizácie. Okresné úrady životného prostredia boli napojené na rozpočet SKŽP (neskôr MŽP SR) a rozpočet obvodných úradov životného prostredia bol súčasťou rozpočtu okresných úradov životného prostredia. Okresný úrad životného prostredia zabezpečoval ekonomické činnosti (mzdy, správu majetku, nákup kancelárskych potrieb, vyúčtovanie cestovných príkazov, PHM) aj pre obvodné úrady životného prostredia.

Právnu subjektivitu tak mali len okresné úrady životného prostredia, avšak vo vzťahu k výkonu štátnej správy konali obvodné úrady životného prostredia samostatne.

Inšpekcia

Inšpekcia mala od svojho vzniku právnu subjektivitu a rozpočtom bola napojená na rozpočet SKŽP (neskôr MŽP SR).

■ OBDOBIE ROKOV 1996 — 2003

Krajský, ako aj okresný úrad mali podľa § 1 ods. 2 prvého zákona o miestnej štátnej správe postavenie právnickej osoby. Krajské úrady patrili medzi rozpočtové organizácie štátu¹³¹, čo ustanovoval § 4 ods. 1 prvého zákona o miestnej štátnej správe.

Krajské úrady boli finančnými vzťahmi zapojené na štátny rozpočet a vo vzťahu k okresným úradom vykonávali funkciu zriaďovateľa (§ 4 ods. 2). Rozpočet krajského úradu obsahoval, okrem jeho vlastného rozpočtu, rozpočty okresných úradov a rozpočty rozpočtových organizácií a finančné vzťahy k príspevkovým organizáciám v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti.

Okresné úrady boli, podľa § 4 ods. 3 prvého zákona o miestnej štátnej správe, finančnými vzťahmi zapojené na rozpočet krajského úradu. Hospodárili samostatne podľa schválených rozpočtov s prostriedkami, ktoré im určil v rámci svojho rozpočtu krajský úrad. Rozpočet okresného úradu obsahoval, okrem jeho vlastného rozpočtu, aj rozpočty rozpočtových organizácií a finančné vzťahy k príspevkovým organizáciám v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti

Ustanovenie § 4 ods. 5 prvého zákona o miestnej štátnej správe, zároveň ustanovovalo, že krajské a okresné úrady na plnenie svojich úloh používajú predovšetkým majetok vo vlastníctve Slovenskej republiky, ktorý spravujú podľa zákona č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu (ďalej len „zákon o správe majetku štátu“).

Na toto oprávnenie nadväzovalo ustanovenie § 1 ods. 1 písm. d) zákona o správe majetku štátu, podľa ktorého správu majetku vo vlastníctve Slovenskej republiky (ďalej len „majetok štátu“) vo verejnoprospešnej a nepodnikateľskej sfére, ktorú vykonáva správca majetku štátu, ktorým môže byť aj **štátny orgán bez právnej subjektivity**, ak podľa tohto zákona spravuje majetok štátu; práva a povinnosti správcu vykonáva len v rozsahu ustanovenom zákonom. Správca v zmysle zákona o správe majetku štátu je oprávnený a povinný majetok štátu užívať na plnenie úloh v rámci predmetu činnosti alebo v súvislosti s ním, nakladať s ním podľa tohto zákona, udržiavať ho v riadnom stave, využívať všetky právne prostriedky na jeho ochranu a dbať, aby nedošlo najmä k jeho poškodeniu, strate, zneužitiu alebo zmenšeniu.

Ako tiež vyplývalo z prechodného ustanovenia § 13 ods. 2 a 3 prvého zákona o miestnej štátnej správe, práva a povinnosti z pracovnoprávných vzťahov, majetkovoprávných vzťahov a iných vzťahov prešli z doterajších okresných úradov životného prostredia v sídle kraja na krajský úrad a v prípade okresných úradov životného prostredia a obvodných úradov životného prostredia na okresný úrad.

Vo vzťahu k inšpekcii nedošlo k zmenám len postavenia, s ohľadom na jej právnu subjektivitu.

■ OBDOBIE ROKOV 2004 — 2013

Podľa § 8 ods. 1 druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí krajský úrad životného prostredia bol rozpočtová organizácia.

¹³¹ Postavenie rozpočtových organizácií podrobne upravujú ustanovenia §§ 21 až 23 zákona č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách. Rozpočtová organizácia je právnická osoba, ktorá je svojimi príjmami a výdavkami zapojená na štátny rozpočet, pričom hospodári samostatne podľa schváleného rozpočtu s prostriedkami, ktoré jej určí zriaďovateľ v rámci svojho rozpočtu. Rozpočtové organizácie môžu vo vlastnom mene nadobúdať práva a zaväzovať sa odo dňa svojho zriadenia.

Podľa § 8 ods. 2 krajský úrad životného prostredia bol finančnými vzťahmi zapojený na rozpočet ministerstva, ktoré voči nemu plnilo funkciu zriaďovateľa.

Podľa § 8 ods. 3 obvodný úrad životného prostredia bol finančnými vzťahmi zapojený na rozpočet krajského úradu životného prostredia, ktorý vo vzťahu k obvodnému úradu životného prostredia plnil funkciu zriaďovateľa.

Podľa § 8 ods. 4 krajské úrady životného prostredia a obvodné úrady životného prostredia na plnenie svojich úloh používali majetok vo vlastníctve Slovenskej republiky, ktorý spravovali podľa zákona o správe majetku štátu.

Krajský úrad životného prostredia a obvodné úrady životného prostredia v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti tvorili jeden právny subjekt¹³².

Obvodný úrad životného prostredia nemal právnu subjektivitu, avšak podľa § 5 ods. 2 druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí, obvodný úrad životného prostredia v administratívno-správnom konaní konal samostatne.

Vo vzťahu k postaveniu **inšpekcie počas celého obdobia až do súčasnosti platí, že táto je právnickou osobou s právnou subjektivitou**. Ustanovuje to ustanovenie § 9 druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí, podľa ktorého je inšpekcia štátna rozpočtová organizácia finančnými vzťahmi napojená na rozpočet ministerstva, ktoré voči nej plní funkciu zriaďovateľa. Inšpekcia je tiež na plnenie svojich úloh oprávnená používať majetok vo vlastníctve Slovenskej republiky, ktorý spravuje podľa zákona o správe majetku štátu.

Jednotlivé inšpektoráty sú organizačnými útvarmi inšpekcie, ktoré hospodária s prostriedkami inšpekcie v rozsahu, ktorý im určí v rámci svojho rozpočtu ústredie inšpekcie. Jednotlivé inšpektoráty konajú v administratívno-správnom konaní samostatne.

Zriaďovateľom inšpekcie je ministerstvo životného prostredia.

■ OBDOBIE ROKOV 2013 — SÚČASNOSŤ

Okresný úrad ako celok nemá právnu subjektivitu, teda ani postavenie právnickej osoby. Ako orgán miestnej štátnej správy je **preddavkovou organizáciou** Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo vnútra“), čo ustanovuje § 2 ods. 1 druhého zákona o miestnej štátnej správe. Druhý zákon o miestnej štátnej správe v ustanovení § 2 ods. 4 vymedzuje, že okresný úrad má spôsobilosť byť účastníkom súdneho konania a exekučného konania a samostatne konať pred súdom v rozsahu svojej pôsobnosti, pričom za neho pred súdom koná prednosta okresného úradu alebo ním poverený zamestnanec.

Dôvodová správa k druhému zákonu o miestnej štátnej správe k tomu uvádza: „Ustanovuje sa postavenie okresného úradu ako samostatného miestneho orgánu štátnej správy, ktorý z hľadiska právnej formy bude len preddavkovou organizáciou financovanou z rozpočtu ministerstva vnútra. Týmto sa zohľadňuje racionalizácia a efektivita vo verejnej správe tak, aby integrovaný okresný úrad zabezpečoval výkon štátnej správy na jednotlivých úsekoch vo svojom územnom obvode a nebol zaťažovaný inými najmä obslužnými činnosťami.

(...)

Vzhľadom na skutočnosť, že okresný úrad nemá postavenie právnickej osoby, z racionálnych dôvodov je potrebné upraviť, aby v rozsahu ustanovenej pôsobnosti mal postavenie účastníka súdneho a exekučného konania a zároveň aby mohol vlastnými úkonmi v týchto konaniach nadobúdať procesné práva a povinnosti.“

---

132 Organizačný poriadok Krajského úradu životného prostredia Prešov z 01. 01.2005

Preddavková organizácia je definovaná v ustanovení § 22 ods. 2 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy.¹³³

Ustanovenie § 4 ods. 6 druhého zákona o miestnej štátnej správe, zároveň ustanovuje, že okresný úrad v sídle kraja spravuje majetok štátu v rozsahu ustanovenom v zákone o správe majetku štátu.

Na toto oprávnenie nadväzuje ustanovenie § 1 ods. 1 písm. d) zákona o správe majetku štátu, podľa ktorej správu majetku vo vlastníctve Slovenskej republiky (ďalej len „majetok štátu“) vo verejnoprospešnej a nepodnikateľskej sfére, ktorú vykonáva správca majetku štátu, ktorým môže byť aj štátny orgán bez právnej subjektivity, ak podľa tohto zákona spravuje majetok štátu; práva a povinnosti správcu vykonáva len v rozsahu ustanovenom zákonom. Správca je v zmysle zákona o správe majetku štátu oprávnený a povinný majetok štátu užívať na plnenie úloh v rámci predmetu činnosti alebo v súvislosti s ním, nakladať s ním podľa tohto zákona, udržiavať ho v riadnom stave, využívať všetky právne prostriedky na jeho ochranu a dbať, aby nedošlo najmä k jeho poškodeniu, strate, zneužitiu alebo zmenšeniu.

Okresné úrady, mimo sídiel krajov, nemajú oprávnenie správcov majetku štátu. Majetok štátu, ktorý v rámci svojej pôsobnosti užívajú, je spravovaný v rámci centrálnej správy majetku štátu v zmysle ustanovenia § 3b zákona o správe majetku štátu, ktorú vykonáva zriaďovateľ, teda Ministerstvo vnútra SR¹³⁴.

Ako tiež vyplýva z prechodného ustanovenia § 9 ods. 10 druhého zákona o miestnej štátnej správe, majetok štátu, pohľadávky a záväzky, ktoré mali v správe obvodný úrad životného prostredia v sídle kraja prešli do správy ministerstva vnútra (okrem záväzkov nevyporiadaných v lehote splatnosti k 30. septembru 2013, ktoré prechádzajú do správy ústredného orgánu štátnej správy, ktorý riadil výkon štátnej správy uskutočňovaný zrušovaným miestnym orgánom štátnej správy).

Na rozdiel od okresného úradu **ostala inšpekcia v rovnakom postavení, ako v predchádzajúcom období.**

3. VNÚTORNÉ ČLENENIE JEDNOTLIVÝCH ORGÁNOV ŠTÁTNEJ SPRÁVY STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

■ OBDOBIE ROKOV 1989 — 1990

Národné výbory sa členili na odbory. Odbory kopírovali rozdelenie zložiek životného prostredia na ústredných orgánoch štátnej správy. Na krajskom národnom výbore a okresnom národnom výbore boli:

- odbor poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva, do kompetencie ktorého patrila okrem štátnej správy vodného hospodárstva a ochrany ovzdušia, štátna správa lesného hospodárstva, štátna správa ochrany poľnohospodárskeho pôdneho fondu, rybárstvo.
- odbor kultúry, do kompetencie ktorého patrila problematika ochrany prírody, ochrany pamiatok ako aj problematika knižníc, osvetovej činnosti, klubov mládeže.

133 § 22 ods. 2 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy znie „Zriaďovateľ určí, ktoré vnútorné organizačné jednotky v rámci rozpočtovej organizácie v jeho pôsobnosti budú hospodáriť iba so zvereným preddavkom ako preddavkové organizácie. Zriaďovateľ zároveň určí výšku preddavku a obdobie, na ktoré sa poskytuje, prípadne na to splnomocní rozpočtovú organizáciu, na ktorej rozpočet je preddavková organizácia hospodáriaca s preddavkom zapojená. Rozpočtová organizácia, z ktorej rozpočtu sa preddavok poskytuje, zúčtuje príjmy a výdavky týchto preddavkových organizácií najneskôr do konca rozpočtového roka. Preddavkové organizácie nie sú právnickými osobami. Preddavok preddavkovej organizácii v zahraničí, ktorej zriaďovateľom je Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky alebo Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, sa poskytuje z rozpočtu zriaďovateľa prostredníctvom osobitného preddavkového účtu na iný účet preddavkovej organizácie v zahraničí alebo v hotovosti do pokladne preddavkovej organizácie v zahraničí. Zostatky prostriedkov na týchto účtoch koncom roka neprepadajú“.

134 § 3b ods. 1 zákona č. 523/2004 Z. z.: „Centrálna správa majetku štátu je správa nehnuteľného majetku štátu vykonávaná centrálnym správcom. Centrálnym správcom môže byť zriaďovateľ alebo ním určená štátna rozpočtová organizácia v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti. Centrálny správca vykonáva správu zvereného nehnuteľného majetku štátu v rozsahu všetkých práv a povinností správcu vrátane jeho opráv, údržby, zmien a nakladania s ním. Centrálny správca je povinný nehnuteľný majetok štátu udržiavať v stave spôsobilom na riadne užívanie. Centrálny správca spravovaný nehnuteľný majetok štátu prenecháva do užívania inému správcovi na základe zákonom ustanovených podmienok“.

Ďalšími odbormi boli napr.:

- odbor zdravotníctva,
- odbor všeobecnej vnútornej správy,
- odbor obrany štátu,
- odbor školstva,
- odbor sociálnych vecí,
- odbor požiarnej ochrany,
- odbor dopravy a cestného hospodárstva.

■ ÚSTREDNÝ ORGÁN (MŽP SR) OD ROKU 1990 DO SÚČASNOSTI

191

Zákon o organizácii ministerstiev a ani všeobecne záväzná právna úprava neupravovala organizačné členenie a štruktúru ústredného orgánu štátnej správy. Tá bola upravená organizačnými poriadkami ministerstva životného prostredia. Podľa ich znenia sa MŽP SR organizačne členilo na jednotlivé sekcie, odbory a oddelenia, pričom ich vecné zameranie kopírovalo vecnú agendu MŽP SR, popri čom fungovali aj organizačno-technické sekcie (napr. sekcia ekonomiky), resp. sekcie s prierezovou agendou (napr. sekcia legislatívy). Niektoré odbory neboli zaradené pod samostatnú sekciu, ale boli v priamom riadení ministra, resp. štátneho tajomníka.

Z legislatívneho hľadiska nastala zmena vo vnútornej organizácii MŽP SR schválením zákona o organizácii činnosti vlády, pretože v zmysle jeho ustanovenia § 5 ods. 1 sa každé ministerstvo člení na sekcie a odbory, prípadne na iné organizačné útvary (napr. oddelenia). Išlo však len o formálnu zmenu, ktorá do zákonného znenia premietla reálny stav.

Podľa organizačného poriadku, ktorý vydal minister životného prostredia rozhodnutím č. R-9/1992- org. zo dňa 7.12.1992 bola organizačná štruktúra k 01. 12. 1993 nasledovná:

VECNÉ SEKcie

SEKCIA OCHRANY PRÍRODY A KRAJINY, ktorá sa členila na:

- a) odbor štátnej stavebnej správy a územného rozvoja, ktorý mal
  - oddelenie štátnej stavebnej správy,
  - oddelenie technickej politiky,
  - oddelenie územného rozvoja,
- b) odbor ochrany prírody a krajiny, ktorý mal
  - oddelenie druhovej ochrany,
  - oddelenie územnej ochrany

Od 01. 09. 1994 rozhodnutím ministra č. 20/1994 boli uvedené oddelenia nahradené

- oddelením štátnej správy ochrany prírody a krajiny a
- oddelením rozvoja ochrany prírody a krajiny.

Vznikol tiež nový odbor informatiky a monitoringu, ktorý mal

- oddelenie informatiky,
- oddelenie monitoringu.

SEKCIA OCHRANY VÔD A OVZDUŠIA, ktorá sa členila na:

- a) odbor ochrany vôd, ktorý mal
  - oddelenie štátnej správy vôd,
  - oddelenie bilancie vôd,
  - oddelenie ochrany akosti vôd,
- b) odbor ochrany ovzdušia, ktorý mal
  - oddelenie emisií a imisií,
  - oddelenie štátnej správy ochrany ovzdušia.

SEKCIA TECHNIKY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA, ktorá sa členila na:

- a) odbor rizikových faktorov a priemyselných havárií, ktorý mal
  - oddelenie rizikových faktorov,
  - oddelenie priemyselných havárií,
- b) odbor odpadového hospodárstva, ktorý mal
  - oddelenie odpadového hospodárstva,
  - oddelenie štátnej správy odpadového hospodárstva,
- c) odbor hodnotenia vplyvov na životné prostredie, ktorý mal od 01. 09. 1994 na základe rozhodnutia ministra č. 20/1994
  - oddelenie posudzovania vplyvov stavieb, zariadení a činností,
  - oddelenie posudzovania vplyvov výrobkov.

SEKCIA GEOLOGICKÉHO VÝSKUMU A PRIESKUMU, ktorá sa členila na:

- a) odbor geológie, ktorý mal
  - oddelenie regionálnej a ložiskovej geológie,
  - oddelenie geologických metód,
- b) odbor geologických faktorov, ktorý mal
  - oddelenie hydrologických a inžinierskych faktorov,
  - oddelenie zmluvných vzťahov pre geologické práce,
- c) odbor geologickej štátnej správy, ktorý mal
  - oddelenie štátnej správy,
  - oddelenie kontroly,
- d) samostatné oddelenie Komisie pre klasifikáciu zásob.

OSTATNÉ SEKcie**SEKCIA EKOLOGICKEJ POLITIKY**, ktorá sa členila na:

- a) odbor ekologickej politiky,
- b) odbor legislatívy, ktorý mal

- oddelenie vnútornej legislatívy,
- oddelenie vonkajšej legislatívy,
- c) odbor ekonomických nástrojov,
  - odbor ekologických projektov, ktorý mal
  - oddelenie implementácie zahraničných projektov PIU,
  - oddelenie vedecko-technických projektov,
- d) odbor medzinárodných vzťahov bol k 01. 08. 1994 presunutý rozhodnutím ministra č.19/1994 do priamej riadiacej pôsobnosti ministra.

SAMOSTATNÉ ODDELENIA

V riadení vedúceho úradu:

- oddelenie personálne,
- oddelenie organizačné a právne,
- oddelenie ekonomické a finančné,
- oddelenie hospodárskej správy,
- oddelenie kontroly,
- oddelenie Enviroidinformácií.

V priebehu času prešlo vnútorné členenie MŽP SR rôznymi zmenami vo vzťahu k štruktúre, či zaradeniu jednotlivých odborov pod konkrétne sekcie z hľadiska ich vecného vymedzenia. Podstatou postupných zmien však bolo, že z obsahového hľadiska sa organizačná štruktúra menila a rozširovala najmä s pribúdajúcou vecnou agendou. Nie je však účelom tejto analýzy detailne opisovať jednotlivé zmeny v priebehu existencie MŽP SR. Z uvedeného dôvodu len ilustračne uvádzame už len aktuálne organizačné členenie MŽP SR.

Aktuálny organizačný poriadok MŽP SR, vydaný rozhodnutím ministra životného prostredia Slovenskej republiky z 18. októbra 2018 č. 25/2018 – 1.13 (ďalej len „organizačný poriadok MŽP“) ustanovuje nasledovné organizačné rozdelenie ministerstva:

VECNÉ SEKcie

SEKCIA ZMENY KLÍMY A OCHRANY OVZDUŠIA, ktorá sa ďalej člení na:

- a) odbor politiky zmeny klímy,
- b) odbor obchodovania s emisnými kvótami,
- c) odbor ochrany ovzdušia.

SEKCIA ENVIRONMENTÁLNEHO HODNOTENIA A ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA, ktorá sa ďalej člení na:

- a) odbor posudzovania vplyvov na životné prostredie,
- b) odbor odpadového hospodárstva a integrovanej prevencie,
  - 1. oddelenie integrovanej prevencie,
  - 2. referát informačného systému odpadového hospodárstva,
- c) odbor environmentálnych rizík a biologickej bezpečnosti.

SEKCIA VÔD, ktorá sa ďalej člení na:

- a) odbor štátnej vodnej správy a rybárstva,
  - 1. oddelenie štátnej správy rybárstva,
- b) odbor strategického vodného plánovania,
- c) odbor manažmentu povodí a ochrany pred povodňami.

SEKCIA GEOLÓGIE A PRÍRODNÝCH ZDROJOV, ktorá sa ďalej člení na:

- a) odbor geológie,
- b) odbor environmentálnej geológie,
  - 1. oddelenie implementácie geologických projektov,
- c) odbor štátnej geologickej správy.

SEKCIA OCHRANY PRÍRODY, BIODIVERZITY A KRAJINY, ktorá sa ďalej člení na:

- a) odbor ochrany prírody,
- b) odbor regulácie obchodu s ohrozenými druhmi,
- c) odbor štátnej správy ochrany prírody a krajiny,
- d) odbor ochrany biodiverzity a krajiny.

OSTATNÉ SEKCIE:

- Sekcia environmentálnej politiky, EÚ a medzinárodných vzťahov
- Sekcia environmentálnych programov a projektov
- Sekcia informatiky
- Sekcia ekonomiky
- Sekcia legislatívy a práva

SAMOSTATNÉ ODBORY:

- Odbor krízového riadenia a bezpečnosti
- Odbor vnútorného auditu
- Odbor kontroly projektov posudzovania vplyvov na životné prostredie
- Odbor verejného obstarávania
- Inštitút environmentálnej politiky (má postavenie odboru)

Osobný úrad

- ORGANIZAČNÉ ČLENENIE ORGÁNOV MIESTNEJ ŠTÁTNEJ SPRÁVY
- OBDOBIE ROKOV 1990 — 1996

Organizačné členenie okresných a obvodných úradov životného prostredia

Úrady životného prostredia nemali pri svojom vzniku jednotnú organizačnú štruktúru. Bolo to dôsledkom skutočností, že pri svojom vzniku nemali rovnaké materiálne aj personálne vybavenie.

K 01. 01. 1991 boli zákonom č. 472/1990 Zb. o miestnej štátnej správe zriadené okresné a obvodné úrady tzv. všeobecnej štátnej správy z doterajších národných výborov v sídlach okresných a obvodných úradov (§ 13 ods. 1 uvedeného zákona). Podľa § 13 ods. 2 písm. b) uvedeného zákona plnil úlohy súvisiace s likvidáciou a prevodom majetku národných výborov a s pracovnoprávnymi vzťahmi pracovníkov národných výborov likvidátor vymenovaný ministrom vnútra; v majetkovoprávných veciach týkajúcich sa likvidácie a prevodu majetku mal postavenie štatutárneho orgánu a v pracovnoprávných veciach pracovníkov postavenie vedúceho organizácie.

Podľa § 12 prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí dňom zriadenia úradov životného prostredia prechádzali pracovné miesta z doterajších orgánov národných výborov vykonávajúcich pôsobnosť na úseku životného prostredia na úrady životného prostredia. Do nadobudnutia účinnosti prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí (29. 12. 1990) uskutočnila SKŽP výberové konania na miesta prednostov okresných úradov životného prostredia, ktorí boli následne poverení rokovať s likvidátorom toho ktorého národného výboru o delimitácii majetku a zamestnancov, ktorí vykonávali na národných výboroch štátnu správu životného prostredia v tom rozsahu ako to bolo uvedené v prílohách A, B, C a D prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí. Išlo o kompetencie na úseku štátnej správy vodného hospodárstva, štátnej správy územného plánovania a stavebného poriadku, štátnej správy ochrany prírody a štátnej správy ochrany ovzdušia.

Množstvo delimitovaného majetku a počet zamestnancov sa na jednotlivých úradoch líšil v závislosti od konkrétnej miestnej situácie.

Okresné úrady životného prostredia sa podľa počtu zamestnancov členili na oddelenia a referáty, a to :

- oddelenie alebo referát štátnej stavebnej správy a územného rozvoja,
- oddelenie štátnej vodnej správy a ochrany ovzdušia (boli však len na 8 okresných úradoch životného prostredia),
- referát štátnej správy ochrany prírody.

Obvodné úrady životného prostredia sa podľa počtu zamestnancov členili na oddelenia a referáty

- oddelenie štátnej stavebnej správy a územného rozvoja,
- oddelenie štátnej vodnej správy a ochrany ovzdušia nebolo na všetkých 121 obvodných úradoch životného prostredia, ale len na obvodných úradoch životného prostredia v sídle okresu, teda na 38 obvodných úradoch životného prostredia,
- referát štátnej správy ochrany prírody.

Poznatok z praxe

Napríklad v dnešnom okrese Martin bývalý okresný úrad životného prostredia nemal kompetenciu na úseku ochrany vôd a ovzdušia a bývalý obvodný úrad životného prostredia v Martine mal kompetenciu v ochrane vôd a ovzdušia aj v územnej pôsobnosti obvodného úradu životného prostredia v Turčianskych Tepliciach.

Postupne, na základe novoprijatých zákonov, ako aj na základe politiky MŽP SR, pribúdali na úradoch životného prostredia zamestnanci, ako aj nové referáty:

- na základe zákona č. 494/1991 Zb. o štátnej správe v odpadovom hospodárstve vznikol referát štátnej správy odpadového hospodárstva,
- na základe zákona č. 134/1992 Zb. o štátnej správe ochrany ovzdušia sa posilnilo oddelenie štátnej správy ochrany vôd a ovzdušia,
- na základe zákona č. 287/1994 Zb. o ochrane prírody a krajiny sa posilnil referát štátnej správy ochrany prírody.

Organizačné členenie inšpekcie:

Podľa § 7 ods. 2 zákona o ŠSŽP sa inšpekcia členila na ústredie inšpekcie a jemu podriadené inšpektoráty. Ústredie inšpekcie životného prostredia sa organizačne členilo na:

- útvar riaditeľa,
- útvar inšpekcie ochrany ovzdušia,
- útvar inšpekcie ochrany vôd,
- útvar inšpekcie odpadového hospodárstva (vznikol 1.1.1992 na základe zákona o štátnej správe v odpadovom hospodárstve),
- útvar inšpekcie ochrany prírody vznikol 1.1.1995 na základe zákona o ochrane prírody a krajiny).

Útvary inšpekcie viedli hlavní inšpektori príslušnej inšpekcie.

Jednotlivé inšpektoráty životného prostredia sa organizačne členili na:

- Inšpektorát ochrany vôd
- Inšpektorát ochrany ovzdušia
- Inšpektorát odpadového hospodárstva (vznikol 01. 01. 1992)
- Inšpektorát ochrany prírody od (vznikol 01. 01. 1995).

V rámci Slovenskej republiky v uvedenom období pôsobili štyri inšpektoráty životného prostredia (Bratislava, Žilina, Banská Bystrica a Košice).

■ OBDOBIE ROKOV 1996 — 2003

Organizačné členenie krajských a okresných úradov

Krajské a okresné úrady v zmysle ustanovenia § 8 ods. 3 zákona o organizácii miestnej štátnej správy zriadili pre jednotlivé úseky štátnej správy odbory alebo ďalšie organizačné útvary. Odbory a ďalšie organizačné útvary sa mohli členiť na oddelenia. S prihliadnutím na rozsah svojich úloh mohli krajské úrady **so súhlasom ministerstva vnútra a príslušného ministerstva** a okresné úrady so súhlasom krajského úradu odbory zlúčiť alebo odbor rozdeliť.

V rokoch 1996 – 2003 upravovali organizačné členenie krajských a okresných úradov smernice ministerstva vnútra SR MV SVS – 202 – 97/02228 z 1. mája 1997 a MV SVS – 202 – 99/03537 z 18. mája 1999, ktorými sa upravili podrobnosti o vnútornej organizácii krajského a okresného úradu. Podľa ustanovenia § 3 ods. 1 zákona o organizácii miestnej štátnej správy vykonávali krajské a okresné úrady štátnu správu na 20 úsekoch štátnej správy, počet odborov však bol nižší a pohyboval sa od 13 do 16.

■ OBDOBIE ROKOV 2004 — 2013

Organizačné členenie krajských úradov životného prostredia a obvodných úradov životného prostredia

Rozhodnutím ministra životného prostredia č. 2/2007 – 7.2. z 22.1.2007 o vydaní vzorového organizačného poriadku krajského úradu životného prostredia a vzorového organizačného poriadku obvodného úradu životného prostredia bolo stanovené organizačné členenie úradov životného prostredia nasledovne:

Krajský úrad životného prostredia sa členil na:

- a) odbor štátnej vodnej správy,
- b) odbor kvality životného prostredia,

- c) odbor ochrany prírody a krajiny,
- d) kancelária prednostu,
- e) útvar kontroly,
- f) osobný úrad,
- g) odbor ekonomiky a prevádzky.

Obvodný úrad životného prostredia sa podľa počtu pracovníkov mohol členiť na:

Variant I.

- a) odbor štátnej vodnej správy,
- b) odbor kvality životného prostredia,
- c) odbor ochrany prírody a krajiny,
- d) kancelária prednostu.

197

Variant II.

- a) odbor štátnej vodnej správy,
- b) odbor kvality životného prostredia,
- c) oddelenie ochrany prírody a krajiny,
- d) kancelária prednostu.

Variant III.

- a) oddelenie štátnej vodnej správy,
- b) oddelenie kvality životného prostredia,
- c) oddelenie ochrany prírody a krajiny,
- d) kancelária prednostu.

Organizačné členenie inšpekcie

Ako vyplýva z ustanovenia § 9 ods. 2 zákona o štátnej správe v životnom prostredí, inšpekcia sa člení na ústredie inšpekcie a jemu podriadené inšpektoráty životného prostredia. Podrobnejšie organizačné rozdelenie je uvedené v štatúte Slovenskej inšpekcie životného prostredia zo 4. marca 2004 č. 15/2004.

Ústredie inšpekcie sa organizačne člení na:

- osobný úrad,
- útvar ekonomicko-prevádzkový,
- útvar inšpekcie ochrany vôd,
- útvar inšpekcie ochrany ovzdušia,
- útvar inšpekcie odpadového hospodárstva,

- útvár inšpekcie ochrany prírody a krajiny,
- útvár inšpekcie biologickej bezpečnosti,
- útvár integrovaného povoľovania a kontroly.

Inšpektorát sa organizačne člení na:

- odbor inšpekcie ochrany vôd,
- odbor inšpekcie ochrany ovzdušia,
- odbor inšpekcie odpadového hospodárstva,
- odbor inšpekcie ochrany prírody a krajiny,
- odbor inšpekcie biologickej bezpečnosti,
- odbor integrovaného povoľovania a kontroly.

Jednotlivé inšpektoráty boli/sú rozdelené aj na základe územnej pôsobnosti, v porovnaní s prechádzajúcim obdobím sa nezmenilo, že celkovo na Slovensku pôsobili štyri inšpektoráty.

■ OBDOBIE ROKOV 2013 — SÚČASNOSŤ

Organizačné členenie okresných úradov

Okresné úrady sa v zmysle ustanovenia § 2 ods. 3 druhého zákona o miestnej štátnej správe členia na odbory okresného úradu, alebo organizačné útvary odboru okresného úradu, pričom podrobnosti o vnútornej organizácii okresného úradu upravuje ministerstvo vnútra smernicou **po dohode s ústredným orgánom štátnej správy**, do ktorého pôsobnosti patrí výkon štátnej správy uskutočňovaný odborom okresného úradu.

Osobitný útvár okresného úradu v sídle kraja vzniká na základe ustanovenia § 4 ods. 4 druhého zákona o miestnej štátnej správe, ktorý je zriadený najmä na vykonávanie štátnej správy v druhom stupni vo veciach, v ktorých v správnom konaní v prvom stupni rozhoduje okresný úrad, ktorý má sídlo v jeho územnom obvode, ak osobitný zákon neustanovuje inak. Tento osobitný útvár v rámci okresného úradu v sídle kraja vykonáva tiež i druhostupňovú agendu i vo vzťahu k niektorým prvostupňovým rozhodnutiam, ktoré vydáva orgán štátnej správy starostlivosti o životné prostredie okresného úradu v sídle kraja.

Ide o druhostupňový orgán, ktorý vykonáva druhostupňovú agendu voči všetkým rozhodnutiam okresných úradov, nie len na úseku starostlivosti o životné prostredie. Pracovníci tohto odboru však personálne vôbec nie sú prepojení na odbor starostlivosti o životné prostredie v sídle kraja.

Poznatok z praxe

V praxi sú známe prípady, že žiadny z pracovníkov odboru opravných prostriedkov nemá potrebný kvalifikačný predpoklad na výkon štátnej správy starostlivosti o životné prostredie (v zmysle nižšie uvedeného), napriek tomu, že vykonávajú druhostupňovú agendu na úseku starostlivosti o životné prostredie.

Zároveň, odbory opravných prostriedkov na iných úsekoch vykonávajú aj prvostupňovú agendu na iných úsekoch štátnej správy (napr. vykonávajú agendu prvostupňového orgánu štátnej správy lesného hospodárstva v zmysle zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch v prípadoch ak ide o schvaľovanie programov starostlivosti o les v zmysle ustanovenia § 41 zákona o lesoch).

Poznatok z praxe

V praxi sa tiež objavil prípad, kedy pracovník odboru opravných prostriedkov, ktorý vykonával uvedenú prvostupňovú agendu podľa zákona o lesoch, vykonával zároveň druhostupňovú agendu vo vzťahu k štátnej správe na úseku ochrany prírody, kde posudzoval zákonnosť prvostupňového rozhodnutia na obmedzenie zásahov do lesných porastov v chránenom území, ktoré ako prvostupňový orgán podľa zákona o lesoch povoľoval (schválením programu starostlivosti o les). Takýto pracovník sa tak ocitol v zjavnom konflikte záujmov.¹³⁵

Aktuálny organizačný poriadok, platný pre všetky okresné úrady (vydaný smernicou ministerstva vnútra č. 14/2018 z 22. januára 2018, ktorou sa upravujú podrobnosti o vnútornej organizácii okresného úradu v znení smernice Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 92/2018), ustanovuje, že na okresnom úrade, ako jeden z jeho odborov, je zriadený aj odbor starostlivosti o životné prostredie, ktorý má jednotnú štruktúru pre všetky okresné úrady.

199

V prípade, ak ide o okresný úrad v sídle kraja, člení sa odbor starostlivosti o životné prostredie na:

- oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja (jednotne označené ako OSZP1),
- oddelenie štátnej správy vôd a vybraných zložiek životného prostredia kraja (OSZP2),
- oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia (OSZP3).

V rámci okresného úradu v sídle kraja je zriadený aj odbor opravných prostriedkov, ako samostatne vymedzený útvar okresného úradu v sídle kraja v zmysle ustanovenia § 4 ods. 4 druhého zákona o miestnej štátnej správe. Tento odbor sa skladá z viacerých referátov. Jedným z nich je referát starostlivosti o životné prostredie, ktorý má pôsobnosť orgánu štátnej správy starostlivosti o životné prostredie okresného úradu v sídle kraja a jeho základnou agendou je agenda druhostupňového orgánu štátnej správy na úseku starostlivosti o životné prostredie. V súlade s ustanovením § 4 ods. 4 v spojení s ustanovením § 4 ods. 2 písm. a) druhého zákona o miestnej štátnej správe môže tento orgán štátnej správy starostlivosti o ŽP riadiť, kontrolovať a koordinovať výkon štátnej správy uskutočňovaný okresnými úradmi, ktoré majú sídlo v jeho územnom obvode.

Povinnosť riadiť, kontrolovať a koordinovať výkon štátnej správy uskutočňovaný okresnými úradmi, ktoré majú sídlo v územnom obvode okresného úradu v sídle kraja však primárne, na úseku starostlivosti o životné prostredie prináleží odboru starostlivosti o životné prostredie okresného úradu v sídle kraja v zmysle § 4 od.2 písm.a) druhého zákona o miestnej štátnej správe.

Organizačné členenie inšpekcie

Ako vyplýva z ustanovenia § 9 ods. 2 druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí, inšpekcia sa člení na ústredie inšpekcie a jemu podriadené inšpektoráty životného prostredia. Podrobnejšie organizačné rozdelenie je uvedené v štatúte Slovenskej inšpekcie životného prostredia zo 4. marca 2004 č. 15/2004:

Ústredie inšpekcie sa organizačne člení na

- osobný úrad,
- útvar ekonomicko-prevádzkový,
- útvar inšpekcie ochrany vôd,

¹³⁵ Pozri opis činností odboru opravných prostriedkov okresného úradu, uvedený v časti 14, písm. f) operatívneho pokynu pre okresné úrady č. 5/2018 zo dňa 3. septembra 2018, kde je uvedený „Prehľad činností okresného úradu“.

- útvar inšpekcie ochrany ovzdušia,
- útvar inšpekcie odpadového hospodárstva,
- útvar inšpekcie ochrany prírody a krajiny,
- útvar inšpekcie biologickej bezpečnosti,
- útvar integrovaného povoľovania a kontroly.

Inšpektorát sa organizačne člení na

- odbor inšpekcie ochrany vôd,
- odbor inšpekcie ochrany ovzdušia,
- odbor inšpekcie odpadového hospodárstva,
- odbor inšpekcie ochrany prírody a krajiny,
- odbor inšpekcie biologickej bezpečnosti,
- odbor integrovaného povoľovania a kontroly.

Jednotlivé inšpektoráty sú rozdelené aj na základe územnej pôsobnosti, celkovo na Slovensku pôsobia štyri inšpektoráty.

4. VEDÚCI PREDSTAVITELIA ORGÁNOV MIESTNEJ ŠTÁTNEJ SPRÁVY

■ OBDOBIE ROKOV 1989 — 1990

Počas fungovania národných výborov malo plenárne zasadnutie národného výboru, ktoré sa skladalo z volených poslancov podľa § 39 ods. 2 zákona o národných výboroch, vyhradené okrem iného

- voliť predsedu, podpredsedov a tajomníkov národného výboru a ďalších členov rady, ako aj predsedov, tajomníkov a ďalších členov komisií národného výboru, ako aj odvolať ich z funkcie
- ustanovovať vedúcich odborov národného výboru a hygienika a odvolávať ich z funkcie.

Podľa § 1 ods. 1 zákona o národných výboroch, národné výbory boli orgánmi socialistickej štátnej moci a správy v krajoch, okresoch a obciach. Vo svojej činnosti upevňovali pod vedením Komunistickej strany Československa socialistické spoločenské zriadenie. Vedúci predstavitelia národných výborov a vedúci odborov boli **politickými nominantmi** príslušných okresných a krajských výborov KSS.

■ OBDOBIE ROKOV 1990 — 1996

Podľa § 4 ods. 3 prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí **na čele okresného úradu životného prostredia** bol prednosta, ktorého vymenúval a odvolával minister životného prostredia (resp. predseda SKŽP). Pri vzniku úradov životného prostredia a menovaní prvých prednostov predstavitelia SKŽP dávali dôraz na odbornosť a prednostovia boli vyberaní cez výberové konanie. Postupne však aj tu prevládli politické nominácie v tom zmysle, že pri zmene vlády si jednotlivé posty delili politické strany pôsobiace v regióne na základe dohôd. Nominanta, ktorý bol odporúčaný politickými stranami v regióne, následne menoval minister.

Na čele **obvodného úradu životného prostredia** bol prednosta, ktorého vymenúval a odvolával prednosta okresného úradu životného prostredia. Pri menovaní prednostov obvodných úradov životného prostredia pri vzniku úradov nešlo o politické nominácie, postupne však aj tu prevládli politické nominácie ako pri prednostoch okresných úradov životného prostredia.

Spôsob výberu pracovníkov úradov životného prostredia bol vecou prednostu. Prví pracovníci sa stali pracovníkmi úradov životného prostredia delimitáciou z národných výborov. Ďalších pracovníkov vybrali prednostovia väčšinou výberovým konaním, nešlo o politické nominácie. Treba však poznamenať, že v uvedenom období (1989 – 1994) bol nedostatok odborníkov venujúcich sa životnému prostrediu.

Funkcia vedúceho služobného úradu neexistovala. Na pracovnoprávne vzťahy sa vzťahoval zákonník práce č. 65/1965 Zb. v znení neskorších predpisov. Na úradoch životného prostredia neboli špeciálne personálne referáty, pracovno-právne agendu zastrešoval prednosta, prípadne právnik, ak na úrade pracoval.

Na čele **inšpekcie** bol riaditeľ, ktorého vymenovával a odvolával predseda Slovenskej komisie pre životné prostredie, resp. neskôr minister životného prostredia (§ 7 ods. 3 prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí) .

Na čele inšpektorátu bol vedúci inšpektorátu, ktorého vymenovával a odvolával riaditeľ inšpekcie (§ 7 ods. 4 prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí).

■ OBDOBIE ROKOV 1996 — 2003

Z ustanovenia § 8 ods. 1 prvého zákona o miestnej štátnej správe vyplývalo, že *„Krajský úrad riadi a za jeho činnosť zodpovedá prednosta. Prednostu krajského úradu vymenúva a odvoláva vláda Slovenskej republiky na návrh ministra vnútra Slovenskej republiky.“*

Z ustanovenia § 8 ods. 2 prvého zákona o miestnej štátnej správe vyplývalo, že *„Okresný úrad riadi a za jeho činnosť zodpovedá prednosta. Prednostu okresného úradu vymenúva a odvoláva vláda Slovenskej republiky na návrh ministra vnútra Slovenskej republiky.“*

Z ustanovenia § 8 ods. 6 prvého zákona o miestnej štátnej správe vyplývalo, že *„Vedúceho odboru krajského úradu vymenúva a odvoláva prednosta krajského úradu po prerokovaní s príslušným ministrom alebo s vedúcim iného ústredného orgánu štátnej správy.“*

Z ustanovenia § 8 ods. 7 prvého zákona o miestnej štátnej správe vyplývalo, že *„Vedúceho odboru okresného úradu vymenúva a odvoláva prednosta okresného úradu po prerokovaní s prednostom krajského úradu.“*

V zmysle organizačného poriadku krajských úradov prednosta krajského úradu riadil krajský úrad a zodpovedá za jeho činnosť. Okrem iného tiež:

- vymenúval a odvolával svojich zástupcov,
- vymenúval a odvolával vedúcich odborov po prerokovaní s ministrom alebo vedúcim iného ústredného orgánu štátnej správy,
- podpisuje všeobecne záväzné vyhlášky krajského úradu,
- vyjadroval sa k vymenúvaniu a odvolávaniu vedúcich odborov okresného úradu,
- bol štatutárnym orgánom v pracovno-právnych vzťahoch zamestnancov krajského úradu,
- vymenúval a dovoľával členov svojich poradných orgánov.

V zmysle organizačného poriadku okresných úradov prednosta okresného úradu riadil okresný úrad a zodpovedal za jeho činnosť. Okrem iného tiež:

- vymenúval a odvolával svojho zástupcu,
- vymenúval a odvolával vedúcich odborov po prerokovaní s prednostom krajského úradu,
- bol štatutárnym orgánom v pracovno-právnych vzťahoch zamestnancov okresného úradu,
- vymenúval a odvolával členov svojich poradných orgánov.

Vedúci odboru podľa organizačných poriadkov krajských a okresných úradov riadil odbor a zodpovedal za plnenie jeho úloh, pričom zároveň napr.:

- zodpovedal za výkon štátnej správy na úseku, ktorý riadil,
- podpisoval vydané rozhodnutia vo svojom úseku činností, okrem prípadov ak osobitný zákon ustanovuje inak alebo ak podpisovanie rozhodnutí nebolo zverené aj iným zamestnancom.

Od 01. 04. 2002 upravil právne vzťahy pri vykonávaní štátnej služby zákon č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o štátnej službe“). Podľa ustanovenia § 5 ods. 4 zákona o štátnej službe funkcie, do ktorých sa štátni zamestnanci volia alebo vymenúvajú boli na účely tohto zákona označené ako politické funkcie.

Podľa ustanovenia § 9 tohto zákona predstavený bol nadriadený štátny zamestnanec, ktorý bol oprávnený dávať podriadenému štátnemu zamestnancovi pokyny na vykonávanie štátnej služby a bol povinný plniť voči podriadenému štátnemu zamestnancovi úlohy služobného úradu pri vykonávaní štátnej služby v rozsahu určenom služobným predpisom. Predstavený mohol byť len štátny zamestnanec, ktorý bol vymenovaný do stálej štátnej služby (ak zákon neustanovoval inak) a spĺňal osobitné kvalifikačné predpoklady na vykonávanie riadiacich činností. Toto sa nevzťahovalo na predstaveného v politickej funkcii.

Prednosta krajského aj okresného úradu bol predstaveným v politickej funkcii.

Vedúceho odboru (predstaveného) vymenúval vedúci úradu na základe výberového konania. Na výberovom konaní sa okrem štátneho zamestnanca v stálej štátnej službe mohol zúčastniť aj uchádzač, ktorý nebol štátnym zamestnancom. Uchádzač, ktorý nebol štátnym zamestnancom, po úspešnom výberovom konaní sa zaradil do stálej štátnej služby, ak zložil sľub (§ 30 ods. 1 zákona o štátnej službe).

Odvolať z funkcie vedúceho odboru (predstaveného) mohol z dôvodov uvedených v ustanovení § 31 zákona o štátnej službe vedúci úradu.

Vo vzťahu k **postaveniu inšpekcie** došlo k zmene v roku 2003, kedy od 31. 07. 2003 stál na čele inšpekcie SIŽP generálny riaditeľ a na čele inšpektorátu riaditeľ, pričom však spôsob ich vymenúvania a odvolávania sa v porovnaní s predchádzajúcim obdobím nezmenil.

■ OBDOBIE ROKOV 2004 — 2013

Podľa ustanovenia § 6 zákona o štátnej správe v životnom prostredí, platilo, že:

- **krajský úrad životného prostredia riadil a za jeho činnosť zodpovedal prednosta, ktorého vymenúvala a odvolávala vláda Slovenskej republiky na návrh ministra životného prostredia,**
- **obvodný úrad životného prostredia riadil a za jeho činnosť zodpovedal prednosta, ktorého vymenúvala a odvolávala vláda na návrh ministra životného prostredia,**
- krajské úrady životného prostredia a obvodné úrady životného prostredia mohli zriadiť pre štátnu správu starostlivosti o životné prostredie odbory,
- podrobnosti o organizácii krajského úradu životného prostredia ustanovoval štatút krajského úradu životného prostredia, ktorý vydával minister životného prostredia,
- podrobnosti o organizácii obvodného úradu životného prostredia ustanovoval štatút obvodného úradu životného prostredia, ktorý vydával prednosta krajského úradu životného prostredia.

Na pracovnoprávne vzťahy prednostov, vedúcich odborov a zamestnancov krajských úradov životného prostredia a okresných úradov životného prostredia vykonávajúcich štátnu správu **platil do 01. 11. 2009 zákon o štátnej službe**. Podľa § 5 ods. 4 uvedeného zákona funkcie, do ktorých sa štátni zamestnanci volili alebo vymenúvali podľa odseku 3 sú na účely tohto zákona politické funkcie, ak osobitný predpis neustanovuje inak.

Keďže prednostov okresných úradov životného prostredia a obvodných úradov životného prostredia vymenúvala a odvolávala vláda, išlo podľa § 5 ods. 4 zákona o štátnej službe o politické funkcie.

Krajský úrad životného prostredia bol podľa § 7 ods. 1 písm. c) zákona č. 312/2001 Z. z. v spojení s § 4 ods. 4 druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí služobným úradom štátnych zamestnancov, ktorí vykonávajú štátnu službu v krajskom úrade životného prostredia a v obvodných úradoch životného prostredia v jeho pôsobnosti; je zamestnávateľom zamestnancov, ktorí vykonávajú práce vo verejnom záujme v krajskom úrade životného prostredia a v obvodných úradoch životného prostredia v jeho pôsobnosti.

Na základe rozhodnutia ministra životného prostredia č. 51/2004 – 1.9, z 15. 10. 2004 o vydaní štatútov krajských úradov životného prostredia bol od 01. 11. 2004 prednosta krajského úradu životného prostredia zároveň vedúcim služobného úradu. Prednosta bol štatutárnym zástupcom krajského úradu životného prostredia.

Prednosta krajského úradu životného prostredia bol služobne najvyšší predstavený všetkým štátnym zamestnancom krajského úradu životného prostredia a obvodných úradov životného prostredia v jeho pôsobnosti. Plnil úlohy spojené s kontrolou vykonávania štátnej služby zamestnancami v služobnom úrade a s uplatňovaním štátnozamestnaneckých vzťahov. Za túto svoju činnosť sa zodpovedal vedúcemu služobného úradu Ministerstva životného prostredia SR.

Vedúcich odborov – predstavených krajského úradu životného prostredia a obvodných úradov životného prostredia v pôsobnosti krajského úradu životného prostredia vymenovával a odvolával prednosta krajského úradu životného prostredia ako vedúci služobného úradu na základe výsledkov výberového konania.

Prednosta krajského úradu životného prostredia riadil prednostov obvodných úradov životného prostredia v územnom obvode krajského úradu životného prostredia, zamestnancov kancelárie prednostu a vedúcich odborov.

Organizačné poriadky krajských úradov životného prostredia osobitne ustanovovali postavenie prednostu krajského úradu životného prostredia a postavenie prednostu krajského úradu životného prostredia ako vedúceho služobného úradu.

Prednosta krajského úradu životného prostredia ako vedúci služobného úradu priamo riadil vedúceho osobného úradu.

Vedúci osobného úradu riadil činnosť a zodpovedal prednostovi za zabezpečenie plnenia úloh, ktoré služobnému úradu vyplývali zo štátnozamestnaneckých vzťahov (podľa zákona o štátnej službe).

Vedúci odboru riadil a kontroloval jemu priamo podriadených štátnych zamestnancov a zamestnancov vykonávajúcich práce vo verejnom záujme. Riadil odbor a zodpovedal za jeho činnosť. Podpisoval rozhodnutia krajského úradu životného prostredia patriace do jeho pôsobnosti.

Prednosta obvodného úradu životného prostredia riadil a zodpovedal za činnosť obvodného úradu životného prostredia. Prednosta riadil vedúcich odborov a kanceláriu prednostu. Prednosta obvodného úradu rozhodoval v mene obvodného úradu ako správny orgán v administratívnoprávnych veciach a bol osobou oprávnenou na podpis rozhodnutia vydaného v správnom konaní. Podpisovaním rozhodnutí a iných písomných úkonov vo veciach patriacich do pôsobnosti odborov mohol prednosta obvodného úradu životného prostredia písomne poveriť vedúcich odborov.

Vedúci odboru na obvodnom úrade životného prostredia riadil a zodpovedal za činnosť odboru, ktorý riadil.

Totožný spôsob ustanovovanie do funkcií predstaviteľov orgánov miestnej štátnej správy bol aj vtedy, keď sa krajské úrady životného prostredia stali obvodnými úradmi životného prostredia v sídle kraja.

Slovenská inšpekcia životného prostredia

Inšpekciu riadi a za jej činnosť zodpovedá generálny riaditeľ – vedúci služobného úradu¹³⁶, ktorého vymenúva a odvoláva vedúci služobného úradu Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky.

Na čele inšpektorátu je riaditeľ, ktorého vymenúva a odvoláva generálny riaditeľ.

Na pracovníkov inšpekcie sa tiež vzťahoval zákon o štátnej službe.

■ OBDOBIE ROKOV 2013 — SÚČASNOSŤ

Z ustanovenia § 2 ods. 2 druhého zákona o miestnej štátnej správe vyplýva, že „Okresný úrad riadi a za jeho činnosť zodpovedá prednosta okresného úradu, ktorého vymenúva a odvoláva vláda Slovenskej republiky na návrh ministra vnútra Slovenskej republiky.“

Do 13. 05. 2017 zároveň bolo účinné ustanovenie § 2 ods. 4 zákona o miestnej štátnej správe, podľa ktorého „Vedúceho odboru okresného úradu vymenuje prednosta okresného úradu na návrh vedúceho ústredného orgánu štátnej správy, do ktorého pôsobnosti patrí výkon štátnej správy uskutočňovaný odborom okresného úradu.“ **Toto ustanovenie však bolo novelou druhého zákona o miestnej štátnej správe č. 55/2017 Z. z. vypustené.**

V zmysle organizačného poriadku okresných úradov je prednosta okresného úradu vedúci štátny zamestnanec, ktorý riadi okresný úrad, zastupuje okresný úrad navonok a zodpovedá za jeho činnosť vrátane činnosti klientskeho centra. Okrem iného tiež:

- koná vo veciach štátnozamestnaneckých vzťahov v rozsahu poverenia generálnym tajomníkom služobného úradu ministerstva a vo veciach pracovnoprávných vzťahov v rozsahu poverenia ministrom,
- podieľa sa na utváraní podmienok pre odborný rast zamestnancov,
- určuje rozvrhnutie služobného času a pracovného času podľa usmernenia ministerstva,
- zabezpečuje kontrolu plnenia úloh okresného úradu a jej výsledky využíva na skvalitňovanie riadiacej činnosti.

Vedúci odboru je podľa organizačného poriadku okresných úradov vedúci štátny zamestnanec, ktorý riadi odbor a zodpovedá za plnenie jeho úloh, pričom zároveň napr.

- utvára podmienky na riadne vykonávanie štátnej služby podriadenými štátnymi zamestnancami a plnenie úloh zamestnancami pri výkone práce vo verejnom záujme,
- koná vo veciach štátnozamestnaneckých vzťahov v rozsahu poverenia generálnym tajomníkom služobného úradu a vo veciach pracovnoprávných vzťahov v rozsahu poverenia ministrom.

V zmysle ustanovenia § 20 zákona o štátnej službe vedúcim zamestnancom je nadriadený štátny zamestnanec, ktorý je okrem iného oprávnený organizovať, určovať a ukladať podriadenému štátnemu zamestnancovi úlohy na vykonávanie štátnej služby a dávať mu na tento účel pokyny a tiež riadiť, kontrolovať a hodnotiť vykonávanie štátnej služby podriadeného štátneho zamestnanca.

Vedúci odboru môže byť ustanovený do funkcie, len na základe výberového konania, ustanovuje to § 60 zákona o štátnej službe, s výnimkou, ak ide o vedúceho zamestnanca, ktorého je možné trvale preložiť vymenovaním do funkcie iného vedúceho zamestnanca, ak ide o vykonávanie štátnej služby v tom istom odbore štátnej služby a v tej istej funkcii alebo vo funkcii v nižšej platovej triede.

Odvolať z funkcie vedúceho odboru okresného úradu môže z dôvodov uvedených v ustanovení § 61 zákona č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov generálny tajomník služobného úradu.

¹³⁶ Vyplývalo to z ustanovenia § 10 ods. 7 zákona č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 411/2002 Z. z.

Vo vzťahu k vedúcim predstaviteľom **inšpekcie** platí ustanovenie § 9 ods. 3 a 4 zákona o štátnej správe v životnom prostredí, podľa ktorých inšpekciu riadi a za jej činnosť zodpovedá generálny riaditeľ, ktorého vymenúva a odvoláva vedúci služobného úradu ministerstva. Na čele inšpektorátu je riaditeľ, ktorého vymenúva a odvoláva generálny riaditeľ.

5. SLUŽOBNÝ ÚRAD

Pojem služobný úrad bol do právneho poriadku SR zavedený zákonom o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

■ OBDOBIE ROKOV 1990 — 2001

Na úradoch životného prostredia neboli špeciálne personálne referáty, pracovno-právnu agendu zastrešoval prednosta, prípadne právnik ak na úrade pracoval. Pracovnoprávne vzťahy pracovníkov štátnej správy upravoval zákon č. 65/1965 Zb. Zákonník práce, v znení zákona č. 231/1992 Zb.¹³⁷

Platové pomery pracovníkov úradov životného prostredia upravovalo nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 249/1992 Zb. o platových pomeroch zamestnancov v rozpočtových a v niektorých ďalších organizáciách a orgánoch.

■ OBDOBIE ROKOV 2002 — 2004

Krajský úrad a okresný úrad boli samostatnými služobnými úradmi v zmysle ustanovenia § 7 zákona o štátnej službe.

Na účely uplatňovania štátnozamestnaneckých vzťahov bol najvyšší predstavený všetkým zamestnancom v štátnej službe **vedúci služobného úradu**.

Vedúceho služobného úradu vymenovával predseda Úradu pre štátnu službu. Vedúci služobného úradu bol služobne najvyšší všetkým zamestnancom okresného úradu na účely zákona o štátnej službe.

Vedúci služobného úradu vymenovával na základe výsledkov výberového konania štátnych zamestnancov na štátnozamestnanecké miesto v stálej štátnej službe, dočasnej štátnej službe a v prípravnej štátnej službe a zástupcu predstaveného, vykonával zmeny štátnozamestnaneckého pomeru v služobnom úrade, vydával rozhodnutia alebo potvrdenie o skončení štátnozamestnaneckého pomeru.

137 Išlo o ustanovenie § 73 ods. 2 až 5, ktoré znelo:

„Pracovníci orgánov štátnej správy, súdov a prokuratúr Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, Českej republiky a Slovenskej republiky, Kancelárie prezidenta Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, Kancelárie Federálneho zhromaždenia, Kancelárie Českej národnej rady, Kancelárie Slovenskej národnej rady, Úradu vlády Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, Úradu vlády Českej republiky, Úradu vlády Slovenskej republiky, Štátnej banky česko-slovenskej a štátnych fondov sú ďalej povinní:

a) konať a rozhodovať nestranne a zdržať sa pri výkone práce všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nestrannosť rozhodovania,

b) zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli pri výkone zamestnania a ktoré v záujme organizácie nemožno oznamovať iným osobám; to neplatí, pokiaľ ich tejto povinnosti zbavil vedúci organizácie alebo ním poverený vedúci pracovník, ak osobitný zákon neustanovuje inak,

c) v súvislosti s výkonom zamestnania neprijímať dary alebo iné výhody, s výnimkou darov alebo výhod poskytovaných organizáciou, v ktorej sú zamestnaní, alebo na základe právnych predpisov a kolektívnych zmlúv,

d) zdržať sa konania, ktoré by mohlo viesť k stretu verejného záujmu s osobnými záujmami, najmä nezneužívať informácie nadobudnuté v súvislosti s výkonom zamestnania vo vlastný prospech alebo v prospech niekoho iného.

(3) Pracovníci uvedení v odseku 2 nesmú byť členmi riadiacich alebo kontrolných orgánov právnických osôb prevádzkujúcich podnikateľskú činnosť; to neplatí, pokiaľ ich do takého orgánu vyslala organizácia, v ktorej sú zamestnaní, a v súvislosti s týmto členstvom nepoberajú odmenu od príslušnej právnickej osoby prevádzkujúcej podnikateľskú činnosť.

(4) Pracovníci uvedení v odseku 2 môžu vykonávať podnikateľskú činnosť len s predchádzajúcim písomným súhlasom organizácie, v ktorej sú zamestnaní.

(5) Obmedzenie ustanovené v predchádzajúcom odseku sa nevzťahuje na vedeckú, pedagogickú, publicistickú, literárnu alebo umeleckú činnosť a na správu vlastného majetku.“

Vedúci služobného úradu spolupracoval s prednostom, vedúcimi odborov a iných organizačných útvarov pri zabezpečovaní kvalitného personálneho obsadenia odborov štátnej služby na krajskom a okresnom úrade.¹³⁸

■ OBDOBIE ROKOV 2004 — 2013

Vytvorením špecializovanej štátnej správy pre životné prostredie sa k 01. 01. 2004 situácia nezmenila. Novelou zákona o štátnej službe č. 551/2003 Z. z. sa ustanovilo, že podľa § 7 ods. 1 písm. c) orgán miestnej štátnej správy je zároveň aj služobným úradom, ak osobitný predpis neustanovoval inak.

To sa zmenilo až od 01. 07. 2004, kedy novelou druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí č. 205/2004 Z. z. došlo k tomu, že krajský úrad životného prostredia aj obvodný úrad životného prostredia mali jeden spoločný služobný úrad.

Prednosta krajského úradu životného prostredia bol zároveň vedúcim služobného úradu. Úlohy služobného úradu zabezpečoval osobný úrad, ktorý ako osobitný útvar služobného úradu zabezpečoval plnenie úloh, ktoré krajskému úradu životného prostredia vyplývali zo štátnozamestnaneckých vzťahov uplatňovaných voči štátnym zamestnancom, ktorí vykonávali štátnu službu na krajskom aj obvodnom úrade životného prostredia. Osobný úrad ďalej zabezpečoval uplatňovanie právnych vzťahov zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme. Osobný úrad plnil úlohy osobného úradu pre prednostu krajského úradu životného prostredia a pre prednostov obvodných úradov životného prostredia.

Inšpekcia

Podľa § 7 ods. 2 prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí v znení zákona č. 245/2003 Z. z. bola inšpekcia služobným úradom (od 01. 04. 2002 ústredie inšpekcie).

Po roku 2004 naďalej platilo, že služobným úradom inšpekcie bolo ústredie inšpekcie, čo vyplýva z ustanovenia § 9 ods. 3 druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí, Generálnym tajomníkom služobného úradu bol generálny riaditeľ inšpekcie.

■ OBDOBIE ROKOV 2013 — SÚČASNOSŤ

Služobným úradom pre štátnych zamestnancov na okresnom úrade, bez ohľadu na ich vecné zaradenie, je **Ministerstvo vnútra SR**. Vyplýva to z ustanovenia § 15 ods. 3 zákona č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Služobným úradom inšpekcie je naďalej ústredie inšpekcie v zmysle už uvedeného.

6. ÚLOHA A POSTAVENIE ÚSTREDNÉHO ORGÁNU VO VZŤAHU K ORGÁNOM MIESTNEJ ŠTÁTNEJ SPRÁVY

■ OBDOBIE 1989 — 1990

V roku 1989 ministerstvá riadil a za ich činnosť zodpovedal minister. Podľa § 12 zákona č. 207/1968 Zb. o zriadení ministerstiev a iných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej socialistickej republiky podrobnejšie vymedzenie úloh ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej socialistickej republiky zásady ich činnosti a organizáciu upravovali štatúty, ktoré schvaľovala vláda Slovenskej socialistickej republiky. Okrem agendy životného prostredia, ktorá pozostávala zo starostlivosti o časť životného prostredia, prípadne o jednu zložku životného prostredia, malo každé z vyššie už uvedených ministerstiev aj samostatnú a vo vzťahu k agende ochrany životného prostredia prevažujúcu agendu. Ani v jednom prípade nešlo o ministerstvo, ktoré by sa venovalo len problematike životného prostredia prípadne niektorej jeho zložke.

138 Organizačný poriadok Okresného úradu Liptovský Mikuláš z 15. 09. 2002.

Podľa § 68 zákona o národných výboroch ministerstvá (ústredné orgány štátnej správy) riadili v rámci hmotnoprávných predpisov (zákonov) výkon štátnej správy v príslušnom odvetví vydávaním všeobecne záväzných právnych predpisov a smerníc, koordinovali výkon štátnej správy. Ministerstvá (ústredné orgány štátnej správy) do pôsobnosti ktorých patrili odvetvia (úseky) riadené a spravované národnými výbormi:

- a) riadili po odbornej stránke činnosť národných výborov na základe vládou schválených koncepcií rozvoja odvetví (úsekov);
- b) zabezpečovali odborné vedenie rozpočtových a príspevkových organizácií a zariadení národných výborov;
- c) podieľali sa na príprave návrhov strednodobých a vykonávacích hospodárskych plánov a rozpočtov krajských národných výborov;
- d) zabezpečovali jednotný postup pri používaní právnych predpisov v účinnosti národných výborov;
- e) pomáhali po odbornej stránke národným výborom a organizáciám nimi riadeným alebo spravovaným, zabezpečovať úlohy a zdokonaľovať metódy činnosti;
- f) usmerňovali vedecko-technický rozvoj a racionalizáciu riadiacich a správnych činností;
- g) starali sa o výchovu odborných kádrov národných výborov a organizácií a zariadení nimi riadených alebo spravovaných.

■ OBDOBIE ROKOV 1991 — 1996

SKŽP (§ 2 prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí) a následne MŽP SR ako ústredný orgán štátnej správy pre starostlivosť o životné prostredie:

- a) vypracúval koncepciu tvorby a ochrany životného prostredia,
- b) **riadil výkon štátnej správy vo veciach starostlivosti o životné prostredie,**
- c) vykonával štátnu správu v rozsahu uvedenom v osobitných predpisoch,
- d) **riadil okresné úrady životného prostredia a Slovenskú inšpekciu životného prostredia,**
- e) zabezpečoval jednotný informačný systém o životnom prostredí, vrátane plošného monitoringu na území Slovenskej republiky,
- f) vykonával hlavný štátny dozor vo veciach životného prostredia,

pre plnenie svojich úloh mohol zriadiť osobitné odborné organizácie,

zabezpečoval v spolupráci s ďalšími ministerstvami zvyšovanie odbornej prípravy pracovníkov okresných a obvodných úradov životného prostredia a Slovenskej inšpekcie životného prostredia, ako aj overovanie ich odbornej spôsobilosti.

Podľa § 6 ods. 2 zákona o organizácii ministerstiev v znení zákona SNR č. 459/1992 Zb.

„Ministerstvu životného prostredia Slovenskej republiky sú podriadené

a) Slovenská inšpekcia životného prostredia, prostredníctvom ktorej Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky plní funkciu orgánu hlavného štátneho dozoru vo veciach životného prostredia,

b) Slovenský hydrometeorologický ústav.“

Uvedená riadiaca kompetencia MŽP SR vo vzťahu k úradom životného prostredia sa nachádzala aj vo všetkých zložkových zákonoch upravujúcich problematiku životného prostredia, ktoré nadobudli účinnosť po vzniku SKŽP (resp. MŽP SR). Ako príklad je možné uviesť:

- podľa § 2 zákona SNR č. 494/1991 Zb. o štátnej správe v odpadovom hospodárstve, SKŽP je ústredným orgánom štátnej správy odpadového hospodárstva a podľa § 2 ods. 2 písm. a) uvedeného zákona riadi výkon štátnej správy v odpadovom hospodárstve,
- podľa § 51 písm. a) zákona SNR č. 287/1994 Zb. o ochrane prírody a krajiny MŽP SR riadi výkon štátnej správy vo veciach ochrany prírody a krajiny a určuje hlavné smery tejto činnosti,
- podľa § 2 ods. 1 zákona SNR č. 134/1992 Zb. o štátnej správe v ochrane ovzdušia MŽP SR je ústredným orgánom štátnej správy vo veciach ochrany ovzdušia a podľa § 2 písm. a) uvedeného zákona riadi výkon štátnej správy vo veciach ochrany ovzdušia.

Podľa organizačného poriadku schváleného rozhodnutím ministra životného prostredia č. 542/95 z 30. 03. 1995 bola jedným z poradných a koordinačných orgánov ministra **Rada prednostov úradov a riaditeľov organizácií**, ktorá sa spravidla zaoberala všeobecnými otázkami činnosti úradov životného prostredia, Slovenskej inšpekcie životného prostredia a rozpočtových a príspevkových organizácií rezortu životného prostredia.

Radu prednostov úradov a riaditeľov organizácií zvolával z poverenia ministra vedúci úradu, spravidla raz za štvrt' roka. Jej členmi boli okrem vedúceho úradu a riaditeľov sekcií prednostovia okresných úradov životného prostredia, riaditeľ inšpekcie a riaditelia rozpočtových a príspevkových organizácií rezortu životného prostredia. Zasadnutie rady sa podľa rozhodnutia ministra mohli zúčastniť aj prednostovia obvodných úradov životného prostredia, zástupcovia riaditeľov a prednostov, hovorca, prípadne podľa obsahu prerokovanej problematiky aj iné osoby. Záznam vypracovaný sekciou environmentálnych koncepcií, práva a organizácie, schvaľoval z poverenia ministra vedúci úradu, ktorý vykonával aj priebežnú kontrolu plnenia prijatých uznesení.

Vedúci úradu riadil a kontroloval činnosti sekcií ministerstva, inšpekciu, Slovenskú agentúru životného prostredia a úrady životného prostredia.

Riaditeľ sekcie v rozsahu pôsobnosti sekcie prostredníctvom odborov odborného-metodicky riadili činnosť inšpekcie, Slovenskej agentúry životného prostredia a úradov životného prostredia.

Výkon štátnej správy vykonávanej úradmi životného prostredia zabezpečovali oddelenia príslušnej štátnej správy na jednotlivých vecných odboroch, ktoré zároveň zabezpečovali aj jednotnú aplikáciu právnych predpisov v konaní úradov životného prostredia.

■ OBDOBIE ROKOV 1996 — 2003

Podľa ustanovenia § 2 písm. b) prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí MŽP SR riadilo výkon štátnej správy vo veciach starostlivosti o životné prostredie. Zároveň podľa ustanovenia § 2 písm. h) tohto zákona zabezpečuje zvyšovanie odbornej prípravy pracovníkov inšpekcie aj overovanie ich odbornej spôsobilosti.

Vo vzťahu k inšpekcii vystupovalo MŽP SR aj v úlohe zriaďovateľa inšpekcie, ako štátnej rozpočtovej organizácie, pričom zároveň bola inšpekcia finančnými vzťahmi napojená na rozpočet ministerstva životného prostredia.

Zložkové zákony na ochranu životného prostredia ustanovovali pre MŽP SR obdobnú všeobecnú právomoc vo vzťahu k výkonu štátnej správy. Napr. zákon č. 287/1994 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v ustanovení § 51 určuje, že MŽP SR riadi výkon štátnej správy vo veciach ochrany prírody a krajiny a určuje hlavné smery tejto činnosti a plní funkciu hlavného štátneho dozoru; obdobne zákon č. 184/2002 Z. z. o vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov vo svojom ustanovení § 55 ods. 1 písm. a) stanovuje, že MŽP SR vykonáva štátnu vodnú správu a riadi jej výkon, alebo zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v ustanovení § 68 určuje, že MŽP SR riadi a kontroluje výkon štátnej správy v odpadovom hospodárstve.

Obdobne aj ustanovenie § 11 ods. 2 prvého zákona o miestnej štátnej správe ustanovuje, že ministerstvá, do ktorých pôsobnosti patria úseky štátnej správy vykonávanej krajskými úradmi a okresnými úradmi, riadia výkon štátnej správy uskutočňovanej krajskými úradmi a okresnými úradmi na jednotlivých úsekoch štátnej správy.

Podľa § 11 ods. 2 prvého zákona o miestnej štátnej správe

Ministerstvá, do ktorých pôsobnosti patrili úseky štátnej správy vykonávanej krajskými úradmi a okresnými úradmi:

- a) **riadili výkon štátnej správy uskutočňovanej krajskými úradmi a okresnými úradmi na jednotlivých úsekoch štátnej správy vydávaním všeobecne záväzných právnych predpisov, smerníc a pokynov, zjednocovaním postupu pri ich používaní, vypracúvaním koncepcií rozvoja úseku štátnej správy a preskúmaním rozhodnutí podľa osobitných predpisov a kontrolovali tento výkon,**
- b) spolupracovali s Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky pri hodnotení činnosti krajských úradov a okresných úradov, pri príprave opatrení týkajúcich sa ich výstavby a činnosti, **pri odbornej príprave zamestnancov** krajských úradov a okresných úradov, pri **určovaní skladby pracovných funkcií** na krajských úradoch a okresných úradoch,
- c) **podieľali sa na zostavení návrhu súhrnu rozpočtov krajských úradov a vyjadrujú sa k zmene jeho záväzných úloh, záväzných limitov a záväzných ukazovateľov.**

209

Podľa § 11 ods. 3 prvého zákona o miestnej štátnej správe

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky:

- a) koordinovalo podľa rozhodnutí vlády činnosť ministerstiev pri riadení a kontrole výkonu štátnej správy uskutočňovanej krajskými úradmi a okresnými úradmi a pri budovaní a realizácii automatizovaného informačného systému miestnej štátnej správy,
- b) určovalo v spolupráci s Ministerstvom financií Slovenskej republiky, príslušnými ministerstvami a krajskými úradmi počty zamestnancov jednotlivých krajských úradov a okresných úradov v rámci limitov schválených vládou,
- c) usmerňovalo v spolupráci s príslušnými ministerstvami krajské úrady a okresné úrady pri utváraní odborov a ďalších organizačných útvarov,
- d) zabezpečovalo v spolupráci s príslušnými ministerstvami odbornú prípravu zamestnancov krajských úradov a okresných úradov a určovalo skladbu pracovných funkcií krajských úradov a okresných úradov,
- e) riadilo a kontrolovalo spisovú službu na krajských úradoch a okresných úradoch, ak osobitný zákon neustanovuje inak.

Organizačné poriadky MŽP SR v rokoch 1996 – 2003 stanovovali pôsobnosť jednotlivých sekcií, ako aj odborov vo vzťahu k okresným a obvodným úradom životného prostredia, resp. odborom starostlivosti o životné prostredie na krajských a okresných úradoch; platilo, že kompetenciu riadiť a usmerňovať štátnu správu mali buď riaditeľ/generálny riaditeľ sekcie ministerstva životného prostredia, ktorý „v rozsahu pôsobnosti sekcie prostredníctvom odborov odbornometodicky riadi činnosť Slovenskej inšpekcie životného prostredia, Slovenskej agentúry životného prostredia a úradov životného prostredia“¹³⁹, alebo riaditeľ odboru, ktorý „usmerňuje a kontroluje plnenie úloh odboru a oddelení, ako aj výkon štátnej správy krajských a okresných úradov na úseku starostlivosti o životné prostredie a výkon inšpekčnej činnosti SIŽP v rozsahu pôsobnosti odboru“¹⁴⁰.

Vecnú stránku výkonu štátnej správy starostlivosti o životné prostredie riadilo MŽP SR.

Riadiaca kompetencia MŽP SR vo vzťahu k úradom životného prostredia sa nachádza aj vo všetkých zložkových zákonoch upravujúcich problematiku životného prostredia, ktoré boli platné v roku 2003 napr.:

- podľa § 55 ods. 1a) zákona č. 184/2002 Z. z. o vodách MŽP SR ako ústredný orgán štátnej vodnej správy vykonáva štátnu vodnú správu podľa tohto zákona a riadi jej výkon,

139 Pozri rozhodnutie ministra životného prostredia č. 542/95-min. zo dňa 30. marca 1995.

140 Pozri rozhodnutie ministra životného prostredia č. 37/2001-5.3 z novembra 2001.

- podľa § 29 písm. a) zákona č. 478/2002 Z. z. o ochrane ovzdušia a ktorým sa dopĺňa zákon č. 401/1998 Z. z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia v znení neskorších predpisov (zákon o ovzduší) MŽP SR je ústredným orgánom štátnej správy ochrany ovzdušia, ktorý riadi výkon štátnej správy vo veciach ochrany ovzdušia,
- podľa § 68 ods. 1 zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch je MŽP SR ústredný orgán štátnej správy odpadového hospodárstva a podľa § 2 pís. a) uvedeného zákona riadi a kontroluje výkon štátnej správy v odpadovom hospodárstve,
- podľa §28 ods. 2 písm. a) a b) zákona č. 237/2002 Z. z. o obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín a o zmene a doplnení niektorých zákonov je MŽP SR ústredný orgán štátnej správy vo veciach ochrany exemplárov a riadi výkon štátnej správy a vykonáva štátny dozor vo veciach ochrany exemplárov reguláciou obchodu s nimi a určuje hlavné smery tejto činnosti,
- podľa 65 ods. 1 písm. a) zákona SNR č.543/2002 Zb. o ochrane prírody a krajiny MŽP SR riadi a kontroluje výkon štátnej správy vo veciach ochrany prírody a krajiny a určuje hlavné smery tejto činnosti.

V roku 2003 existoval na MŽP SR v riadení vedúceho služobného úradu odbor organizácie a riadenia miestnej štátnej správy.¹⁴¹ Tento odbor bol následne premenovaný na organizačný odbor¹⁴².

Poznatok z praxe

V tomto období Ministerstvo životného prostredia SR (najmä odbor ochrany prírody a krajiny) plnilo úlohu danú zákonom – koordinovať, riadiť a usmerňovať výkon štátnej správy – iniciatívne, profesionálne a v reálnom čase a to prostredníctvom pravidelných pracovných porád, školení a usmerňovaní výkonu štátnej správy spracovaním mnohých usmernení a výkladov legislatívy.

■ OBDOBIE ROKOV 2004 — 2013

Podľa ustanovenia § 2 ods. 1 druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí **MŽP SR** od dňa účinnosti zákona, má ako ústredný orgán štátnej správy starostlivosti o životné prostredie definované nasledovné právomoci:

- a) vypracúva environmentálne koncepcie,
- b) **riadi a kontroluje výkon štátnej správy starostlivosti o životné prostredie, ktorú vykonávajú okresné úrady v sídle kraja a inšpekcia,**
- c) **vykonáva štátnu správu starostlivosti o životné prostredie v rozsahu ustanovenom osobitnými predpismi,**
- d) **rozhoduje o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu okresného úradu v sídle kraja vo veciach, ktoré sú zákonom ustanovené len okresnému úradu v sídle kraja,**
- e) vykonáva štátny dozor,
- f) zriaďuje osobitné odborné organizácie, ktorých generálnych riaditeľov alebo riaditeľov vymenúva a odvoláva minister životného prostredia a dáva súhlas okresným úradom v sídle kraja na zriadenie osobitných odborných organizácií,
- g) sprístupňuje informácie o životnom prostredí,
- h) podieľa sa na zabezpečovaní environmentálnej výchovy, vzdelávania a propagácie,

141 vznikol z odboru environmentálnej organizácie rozhodnutím ministra životného prostredia č. 12/2003 zo 06. 02. 2003 o zmene organizačného poriadku – doplnok č. 5.

142 Na základe rozhodnutia ministra životného prostredia č. 26/2003-01. 09. od 01. 07. 2003.

- i) zabezpečuje v spolupráci s príslušnými ministerstvami a ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy odbornú prípravu zamestnancov okresných úradov v sídle kraja, okresných úradov, inšpekcie a obcí, ako aj overovanie ich kvalifikačných predpokladov na výkon niektorých funkcií,
- j) riadi a kontroluje výkon štátnej správy vo veciach ochrany exemplárov, ktorú vykonávajú obvodné úrady životného prostredia.¹⁴³

Podľa organizačného poriadku vydaného rozhodnutím ministra životného prostredia č. 27/2005-1.9. z 27. 09. 2005 riadenie miestnej štátnej správy bolo zo strany MŽP SR zabezpečované nasledovne¹⁴⁴:

Environmentálna rada – poradný orgán ministra, bola zameraná na riešenie zásadných environmentálnych problémov v regiónoch a v riadení štátnej správy. Environmentálnu radu zvolával, viedol a uznesenia z nej schvaľoval minister. Okrem ministra boli členmi environmentálnej rady štátny tajomník, vedúci úradu, generálni riaditelia sekcií, prednostovia krajských úradov životného prostredia, riaditelia osobitných odborných organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti ministerstva, riaditelia štátnych podnikov v zriaďovateľskej pôsobnosti ministerstva a riaditeľ Environmentálneho fondu. Podľa obsahu prerokúvanej problematiky na zasadnutie environmentálnej rady minister môže prizvať aj vecne príslušného riaditeľa odboru ministerstva ako aj odborníkov z praxe.

Príslušné sekcie usmerňujú, metodicky riadia a kontrolujú krajské úrady životného prostredia a obvodné úrady životného prostredia pri výkone štátnej správy na príslušnom úseku štátnej správy v kompetencii sekcie.

Riaditeľ odboru metodicky usmerňuje a kontroluje plnenie úloh ako aj výkon štátnej správy zabezpečovaný krajskými úradmi životného prostredia, obvodnými úradmi životného prostredia a Slovenskou inšpekciou životného prostredia v rozsahu pôsobnosti odboru.

Organizačný odbor a osobný úrad boli v priamej riadiacej pôsobnosti vedúceho služobného úradu.

Organizačný odbor vo vzťahu k miestnej štátnej správe:

- pripravoval návrhy na optimalizáciu usporiadania organizačných štruktúr miestnej štátnej správy starostlivosti o životné prostredie a osobitných odborných organizácií a na ich zmeny podľa rozhodnutí vlády SR, Úradu pre štátnu službu,
- vpracovával návrhy štatútov krajských úradov životného prostredia a vzorových štatútov obvodného úradu životného prostredia,
- usmerňoval krajské úrady životného prostredia a osobitné odborné organizácie pri vypracovávaní organizačných poriadkov a iných interných právnych predpisov,
- zabezpečoval dokumentáciu interných právnych predpisov vydaných krajskými úradmi životného prostredia a osobitnými odbornými organizáciami,
- vypracovával stanoviská k materiálom z oblasti organizácie štátnej správy na ústrednej a miestnej úrovni a zabezpečoval úlohy vyplývajúce z decentralizácie štátnej správy,
- organizoval porady vedenia ministerstva s prednostami krajských úradov životného prostredia a obvodných úradov životného prostredia k aktuálnym problémom výkonu štátnej správy starostlivosti o životné prostredie, vyhotovoval z nich zápisy, zabezpečoval sledovanie plnenia úloh,
- zabezpečoval rokovanie Environmentálnej rady vyhotovoval z nej zápisy, zabezpečoval sledovanie plnenia úloh,
- usmerňoval krajské úrady životného prostredia a obvodné úrady životného prostredia pri rozvíjaní spolupráce s orgánmi územnej samosprávy a ich združeniami,

143 Táto kompetencia vznikla od 01.04.2005 a to na základe zákona č. 15/2005 Z. z, ktorý novelizoval aj zákon o štátnej správe v životnom prostredí.

144 V zmysle organizačného poriadku vydaného rozhodnutím ministra životného prostredia č. 27/2005-1.9. z 27. 09. 2005.

- organizoval spracovanie podkladov pre vyhotovovanie činnosti krajských úradov životného prostredia a obvodných úradov životného prostredia.

Osobný úrad

- vypracovával návrhy na vymenovanie, odvolanie a stanovenie platových náležitostí prednostov krajských úradov životného prostredia a zabezpečoval ich predloženie vláde,
- vypracovával legislatívne opatrenia na zabezpečenie osobitných kvalifikačných predpokladov zamestnancov orgánov štátnej správy starostlivosti o životné prostredie.

Podľa ďalšieho organizačného poriadku z roku 2006¹⁴⁵ riadenie miestnej štátnej správy bolo naďalej zabezpečované prostredníctvom Environmentálnej rady a sekcií a odborov v rozsahu pôsobnosti jednotlivých sekcií a odborov.

Osobný úrad, ktorý bol v priamej riadiacej pôsobnosti vedúceho služobného úradu:

- usmerňoval, metodicky riadil a kontroloval vo svojej pôsobnosti inšpekciu, úrady životného prostredia a odborné organizácie rezortu,
- bol gestorom zákona o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zabezpečoval personálne úlohy ministerstva vyplývajúce z druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí.

Sekcia legislatívy a starostlivosti o životné prostredie – odbor koordinácie výkonu štátnej správy zabezpečovala:

- koordináciu výkonu štátnej správy starostlivosti o životné prostredie odborov ministerstva, inšpekcie, úradov životného prostredia, samosprávy krajov a obcí, vrátane prípravy vzorov správnych aktov,
- spracovanie analýz a podkladov pre riešenie súhrnných problémov organizácie štátnej správy starostlivosti o životné prostredie,
- prípravu návrhov zmien a optimalizácie usporiadania organizačných štruktúr orgánov miestnej štátnej správy starostlivosti o životné prostredie a odborných organizácií,
- spracovanie stanovísk k problematike usporiadania miestnej štátnej správy, k návrhom kompetencií a organizácie samosprávnych orgánov, k problematike decentralizácie verejnej správy a preneseného výkonu štátnej správy,
- spracovanie stanovísk k návrhom na zriadenie alebo zrušenie stálych a dočasných pracovísk úradov životného prostredia,
- spracovávanie podkladov týkajúcich sa činnosti úradov životného prostredia,
- vypracovanie návrhov a zabezpečovanie schvaľovania štatútov krajských úradov životného prostredia, inšpekcie, Environmentálneho fondu a vzorových štatútov obvodných úradov životného prostredia.

Podľa ďalšieho organizačného poriadku z roku 2008¹⁴⁶ riadenie miestnej štátnej správy bolo naďalej zabezpečované prostredníctvom Environmentálnej rady a sekcií a odborov v rozsahu pôsobnosti jednotlivých sekcií a odborov, osobným úradom a odborom organizácie a riadenia štátnej správy v obdobnom rozdelení ako je uvedené v organizačnom poriadku z roku 2006.

145 Rozhodnutie ministra životného prostredia č. 51/2006-1.6 z 31. 10. 2006.

146 Rozhodnutie ministra životného prostredia č. 33/2008-1.8 z 08. 04. 2008.

Obdobné rozdelenia kompetencií v riadení miestnej štátnej správy boli zachované aj v ďalších rokoch, menili sa názvy vecných odborov ako aj odboru do kompetencie ktorého patrila koordinácia výkonu štátnej správy.

- Odbor organizačných vzťahov a pôsobnosti¹⁴⁷,
- Odbor organizácie, riadenia a koordinácie štátnej správy¹⁴⁸,
- Odbor organizácie, riadenia a koordinácie štátnej správy.¹⁴⁹

■ OBDOBIE ROKOV 2013 — SÚČASNOSŤ

Ustanovenie § 2 ods. 1 písm. b) druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí určuje, že MŽP SR, ako ústredný orgán štátnej správy starostlivosti o životné prostredie riadi a kontroluje výkon štátnej správy starostlivosti o životné prostredie, ktorú vykonávajú **okresné úrady v sídle kraja a inšpekcia**.

213

Zároveň v zmysle ustanovenia § 2 ods. 1 písm. j) druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí, MŽP SR zabezpečuje v spolupráci s príslušnými ministerstvami a ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy odbornú prípravu zamestnancov okresných úradov v sídle kraja, okresných úradov, inšpekcie a obcí, ako aj overovanie ich kvalifikačných predpokladov na výkon niektorých funkcií. Povinnosť spolupráce s ostatnými ministerstvami vyplýva aj z ustanovenia § 2 ods. 2 písm. a), kde je uvedené, že MŽP SR pri zabezpečení svojich úloh spolupracuje s ústrednými orgánmi štátnej správy, ktoré sa podieľajú na plnení úloh vo veciach starostlivosti o životné prostredie.

Vo vzťahu k inšpekcii vystupuje MŽP SR v úlohe zriaďovateľa inšpekcie, ako štátnej rozpočtovej organizácie, pričom zároveň je inšpekcia finančnými vzťahmi napojená na rozpočet MŽP SR.

Zložkové zákony na ochranu životného prostredia ustanovujú pre MŽP SR obdobnú všeobecnú právomoc vo vzťahu k výkonu štátnej správy, napr. zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v ustanovení § 65 určuje, že MŽP SR riadi a kontroluje výkon štátnej správy vo veciach ochrany prírody a krajiny a určuje hlavné smery tejto činnosti; obdobne zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách v svojom ustanovení § 59 ods. 1 písm. a) stanovuje, že MŽP SR riadi výkon štátnej vodnej správy.

Obdobne aj ustanovenie § 4 ods. 7 druhého zákona o miestnej štátnej správe ustanovuje, že štátnu správu, ktorú vykonávajú okresné úrady, riadia a kontrolujú v rozsahu ustanovenom osobitnými zákonmi ústredné orgány štátnej správy, do ktorých pôsobnosti patria príslušné úseky štátnej správy.

Aktuálny organizačný poriadok¹⁵⁰ MŽP SR stanovuje pôsobnosť jednotlivých sekcií, ako aj odborov MŽP SR vo vzťahu k odborom starostlivosti o životné prostredie okresných úradov; platí, že generálny tajomník služobného úradu riadi a kontroluje odbory starostlivosti o životné prostredie okresných úradov v rozsahu pôsobnosti podľa zákona o miestnej štátnej správe prostredníctvom odborných organizačných útvarov MŽP SR (čl. 7 ods. 6 organizačného poriadku); resp. generálny riaditeľ sekcie MŽP SR „*riadi, usmerňuje a kontroluje výkon štátnej správy starostlivosti o životné prostredie, ktorú vykonávajú odbory starostlivosti o životné prostredie okresných úradov a inšpekcia*.“ (čl. 8 ods. 7 organizačného poriadku). Obdobnú právomoc majú v organizačnom poriadku stanovenú aj jednotliví riaditelia odborov, resp. iných útvarov MŽP SR.

Nijakým spôsobom však v organozačnom poriadku nie je vymedzený vzťah MŽP SR a odboru opravných prostriedkov okresného úradu v sídle kraja, ktorý vykonáva druhostupňovú agendu aj vo vzťahu k výkonu štátnej správy na úseku starostlivosti o životné prostredie.

V rámci Sekcie legislatívy a práva MŽP SR pôsobí aj referát koordinácie štátnej správy a rezortných záležitostí, ktorý je gestorom aj druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí, ako aj súčinnosti pri legislatíve a uplatňovaní druhého zákona o organizácii miestnej štátnej správy.

147 Rozhodnutie ministra Životného prostredia č. 49/2009-1.10 z 27. 10. 2009

148 Rozhodnutie ministra Životného prostredia č. 2/2010-1.10 z 25. 01. 2010

149 Rozhodnutie ministra Životného prostredia č. 21/2012-6 z 20. 07. 2012

150 Vydaný rozhodnutím ministra Životného prostredia Slovenskej republiky z 18. októbra 2018 č. 25/2018-1.13

Tento referát má v zmysle organizačného poriadku ministerstva životného prostredia na starosti okrem iného:

- vedenia evidencie výkonu štátnej správy starostlivosti o životné prostredie podľa osobitných zákonov,
- vedenia komplexnej evidencie konaní v oblasti štátnej správy starostlivosti o životné prostredie ministerstva a odborov starostlivosti o životné prostredie okresných úradov,
- formálno-právne posudzovanie smerníc, ktorými ministerstvo riadi výkon štátnej správy uskutočňovaný odbormi starostlivosti o životné prostredie okresných úradov,
- formálno-právne posudzovanie návrhov operatívnej povahy určených pre odbory starostlivosti o životné prostredie okresných úradov a zabezpečenie ich vydania v operatívnom pokyne Ministerstva vnútra Slovenskej republiky,
- koordinácie a usmerňovania odborov starostlivosti o životné prostredie okresných úradov pri vypracúvaní a vyhodnocovaní ich plánov hlavných a legislatívnych úloh,
- koordinácie činnosti odborov starostlivosti o životné prostredie okresných úradov v rozsahu pôsobnosti úloh podľa § 4 ods. 7 zákona č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov prostredníctvom odborných organizačných útvarov ministerstva,
- vypracúvania návrhov hlavnej činnosti a návrhov organizačnej štruktúry odborov starostlivosti o životné prostredie okresných úradov do organizačnej smernice Ministerstva vnútra Slovenskej republiky,
- prípravy návrhov a stanovísk k problematike odborov starostlivosti o životné prostredie v pôsobnosti odboru,
- spracovania analýz a štatistík týkajúcich sa výkonu štátnej správy ministerstva a ostatných orgánov štátnej správy starostlivosti o životné prostredie,
- spracovania analýz a podkladov pre riešenie súhrnných problémov organizácie štátnej správy starostlivosti o životné prostredie vo svojej pôsobnosti,
- spracovania stanovísk k problematike usporiadania miestnej štátnej správy a k návrhom kompetencií a organizácie samosprávnych orgánov,
- zabezpečovania vyjadrení pre Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky k obsadzovaniu štátno-zamestnaneckých miest na odboroch starostlivosti o životné prostredie okresných úradov.

Postavenie ministerstva vnútra

Ako už bolo uvedené, ministerstvo vnútra je vo vzťahu k všetkým štátnym zamestnancom okresných úradov v postavení služobného úradu. Vyplyva to aj z prechodných ustanovení uvedených v ustanovení § 9 zákona o miestnej štátnej správe¹⁵¹.

151 „§ 9

(5) Práva a povinnosti zo štátnozamestnaneckých vzťahov štátnych zamestnancov, ktorí k 30. septembru 2013 vykonávali štátnu službu v obvodnom úrade životného prostredia v sídle kraja, obvodnom pozemkovom úrade v sídle kraja, obvodnom lesnom úrade v sídle kraja, obvodnom úrade pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie v sídle kraja a správe katastra v sídle kraja, prechádzajú na ministerstvo.

(6) Práva a povinnosti zo štátnozamestnaneckých vzťahov štátnych zamestnancov, ktorí k 30. septembru 2013 vykonávali štátnu službu v obvodnom úrade životného prostredia, obvodnom pozemkovom úrade, obvodnom lesnom úrade, obvodnom úrade pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie a správe katastra, prechádzajú na ministerstvo.

(7) Práva a povinnosti z pracovnoprávných vzťahov zamestnancov, ktorí k 30. septembru 2013 vykonávali práce vo verejnom záujme v obvodnom úrade životného prostredia v sídle kraja, obvodnom pozemkovom úrade v sídle kraja, obvodnom lesnom úrade v sídle kraja, obvodnom úrade pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie v sídle kraja a správe katastra v sídle kraja, prechádzajú na ministerstvo. →

Ministerstvo vnútra má zásadný dosah na chod okresného úradu, vzhľadom k tomu, že minister vnútra navrhuje vláde SR na vymenovanie prednostov okresných úradov. Ministerstvo vnútra tiež schvaľuje organizačné poriadky okresných úradov (po dohode s ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy vo vzťahu k ich vecnej pôsobnosti). Tieto kompetencie ministerstva vnútra sú podrobnejšie rozpísané v jeho aktuálnom organizačnom poriadku.¹⁵²

Ministerstvo vnútra má zásadný vplyv aj na správu majetku štátu, ktorý využívajú okresné úrady, vzhľadom k tomu, že je v postavení centrálného správcu majetku štátu. Obdobne riadi okresné úrady po stránke materiálne – technickej¹⁵³, ekonomickej,¹⁵⁴ administratívnej¹⁵⁵ i personálnej¹⁵⁶.

(8) *Práva a povinnosti z pracovnoprávných vzťahov zamestnancov, ktorí k 30. septembru 2013 vykonávali práce vo verejnom záujme v obvodnom úrade životného prostredia, obvodnom pozemkovom úrade, obvodnom lesnom úrade, obvodnom úrade pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie a správe katastra, prechádzajú na ministerstvo.*

(9) *Nároky zamestnancov, ktoré vyplývajú z prechodu práv a povinností podľa odsekov 5 až 8, uspokojí ministerstvo; na týchto zamestnancov sa vzťahuje kolektívna zmluva ministerstva platná na rok 2013.“*

152 Organizačný poriadok Ministerstva Vnútra SR ustanovuje

Podľa čl. 19 ods. 2 písm. b) **Minister vnútra** určuje organizáciu okresného úradu.

Podľa čl. 19 ods. 2 písm. d) Minister vnútra vydáva 1. organizačný poriadok, 2. interné predpisy a 3. tabuľky zloženia a počtov okresných úradov formou organizačného opatrenia a schvaľuje v nich zmeny,

Podľa čl. 19 ods. 2 písm. f) Minister vnútra predkladá vláde návrhy na vymenovanie prednostov okresných úradov.

153 Organizačný poriadok Ministerstva vnútra SR ustanovuje

Podľa čl. 33 písm. e)

Sekcia hnuteľného a nehnuteľného majetku riadi po odbornej stránke, usmerňuje a kontroluje v rámci svojej pôsobnosti činnosť krajských centier podpory a jednotiek podpory,

Podľa čl. 47

(1) **Centrum podpory** ministerstva je koordinátorom výkonu činností na úseku personálnom, miezd, platov, rozpočtu mzdových prostriedkov, poisťného a príspevku do poisťovní, rozpočtovania, účtovníctva, materiálno-technického zabezpečenia, automobilovej služby, správy nehnuteľného majetku, telekomunikácií, informatiky a bezpečnosti (ďalej len „podporná činnosť“) realizovaných krajskými centrami podpory.

(2) Centrum podpory ministerstva plní najmä tieto úlohy:

a) plní úlohy uvedené v čl. 28,

b) riadi, koordinuje a kontroluje činnosť krajských centier podpory po organizačnej stránke, okrem podporných činností, ktoré metodicky a odborne riadia príslušné útvary ministerstva,

c) pripravuje na základe analýzy organizačnej štruktúry krajských centier podpory návrhy na vykonanie organizačných a systemizačných zmien v ich podmienkach po prerokovaní s príslušnými útvarmi ministerstva,

d) sumarizuje, analyzuje a vyhodnocuje efektívnosť a hospodárnosť činnosti krajských centier podpory a predkladá návrhy na riešenia, okrem tých podporných činností, ktoré metodicky a odborne riadia príslušné útvary ministerstva.

154 Organizačný poriadok Ministerstvávnútra SR ustanovuje

Podľa čl. 32

Sekcia ekonomiky plní úlohy v oblasti plánovania, sledovania a vyhodnocovania nákladov a výnosov organizácie, aj v rámci vládneho programu Efektívna, spoľahlivá a otvorená verejná správa (ESO), riadi a metodicky usmerňuje proces získavania, spracovania a používania týchto údajov.

155 Organizačný poriadok Ministerstva vnútra SR ustanovuje

Podľa čl. 31 ods. 2

Sekcia verejnej správy

b) na úseku miestnej štátnej správy, samosprávy a zahraničných vzťahov

1. plní úlohu odborného gestora pre oblasť organizácie miestnej štátnej správy, územnej samosprávy a územného a správneho usporiadania Slovenskej republiky,

2. vypracováva návrh vnútornej organizácie okresných úradov,

3. navrhuje pre okresné úrady optimalizáciu počtu funkčných miest a ich systemizáciu podľa jednotlivých úsekov činností; predkladá ministrovi návrhy na personálne obsadenie vedúcich odborov okresných úradov na úsekoch v pôsobnosti ministerstva,

4. spracováva materiály na rokovanie vlády súvisiace s vymenúvaním a odvolávaním prednostov okresných úradov.

(...)

8. zabezpečuje vydávanie Operatívnych pokynov pre okresné úrady a vydávanie Vestníka vlády.

156 Organizačný poriadok Ministerstva vnútra SR ustanovuje

Podľa čl. 34

Sekcia personálnych vecí a osobný úrad

b) na úseku personálnom

1. plní úlohy súvisiace s uplatňovaním právnych predpisov týkajúcich sa štátnych zamestnancov a zamestnancov v útvaroch v pôsobnosti ministerstva, odborne a metodicky usmerňuje v pracovnoprávnej oblasti organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti ministerstva, zabezpečuje podklady pre analytickú a hodnotiacu činnosť generálneho tajomníka služobného úradu v personálnej oblasti za organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti ministerstva, zabezpečuje činnosť rezortnej pracovnej skupiny na dopĺňanie katalógu pracovných činností za odborné činnosti v pôsobnosti ministerstva a predkladá návrhy na jeho doplnenie.

Poznatok z praxe

Centralizované riadenie a skutočnosť, že okresné úrady nemajú vlastné rozpočty, ako ani právnu subjektivitu, spôsobuje v praxi veľké problémy v bežnom fungovaní odborov starostlivosti o životné prostredie. Často aj banálne veci nie je možné vyriešiť operatívne a je nevyhnutné čakať na ich riešenie dlhé mesiace (výmena kľúčov, oprava kopírovacích zariadení a pod.). Problémom je aj skutočnosť, že rôzne sféry fungovania okresného úradu majú na starosti rôzne sekcie ministerstva vnútra, čo komunikáciu, v prípade potreby riešenia nejakého problému, ešte sťažuje a predlžuje.

Skutočnosť, že s výnimkou vecnej stránky, sa celé riadenie okresných úradov uskutočňuje z Ministerstva vnútra SR, nezohľadňuje špecifiká, ktoré chod odborov starostlivosti o životné prostredie okresných úradov, ako bývalých pracovísk špecializovanej štátnej správy, vyžaduje, čo spôsobuje nepochopenie a nezáujem riešiť problémy týchto odborov okresných úradov, resp. nemožnosť/problematickosť ich nastavenia na systém riadenia Ministerstva vnútra SR.

7. POŽIADAVKY NA ODBORNÚ KVALIFIKÁCIU ZAMESTNANCOV ORGÁNOV MIESTNEJ ŠTÁTNEJ SPRÁVY NA ÚSEKU STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

■ OBDOBIE 1989 — 1990

V roku 1989 v období existencie **národných výborov** požiadavky na odbornú kvalifikáciu zamestnancov národných výborov boli upravené v Úprave Ministerstva vnútra Slovenskej socialistickej republiky z 30. októbra 1984 č. LP-175/1983 o osobitnej odbornej spôsobilosti pracovníkov národných výborov na výkon niektorých funkcií (reg. v čiaske 1/1985 Zb.).

■ OBDOBIE ROKOV 1990 — 2003

Všeobecné požiadavky na výkon štátnej správy ako takej boli upravené v prílohe č. 1 nariadení vlády SR č. 249/1992 Zb. o platových pomeroch zamestnancov v rozpočtových a v niektorých ďalších organizáciách a orgánoch, ktorá obsahuje katalóg pracovných činností pre spoločné činnosti a štátnu správu. Nešlo však o právny predpis špecificky vytvorený pre štátnu správu pre životné prostredie. V katalógu je uvedený požadovaný stupeň vzdelania pre tu ktorú pracovnú činnosť v štátnej správe.

Podľa § 2 písm. h) prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí, MŽP SR zabezpečuje v spolupráci s ďalšími ministerstvami zvyšovanie odbornej prípravy pracovníkov okresných a obvodných úradov životného prostredia a inšpekcie, ako aj overovanie ich odbornej spôsobilosti v rozsahu ustanovenom nariadením vlády SR č. 163/1992 Zb. ktorým sa ustanovujú predpoklady pre výkon funkcií v orgánoch štátnej správy pre životné prostredie, ktoré si vyžadujú osobitnú odbornú spôsobilosť.

Podľa § 1 uvedeného nariadenia vlády „*osobitná odborná spôsobilosť je predpokladom pre výkon funkcie na*

- a) *okresnom úrade a obvodnom úrade životného prostredia prednostu úradu, zástupcu prednostu úradu, vedúceho oddelenia, vedúceho referátu, vedúceho odborného referenta, samostatného odborného referenta a odborného referenta,*
- b) *Slovenskej inšpekcie životného prostredia vedúceho odborného referenta špecialistu, vedúceho odborného referenta, samostatného odborného referenta a odborného referenta.“*

Podľa § 2 uvedeného nariadenia vlády „*osobitnou odbornou spôsobilosťou je súhrn vedomostí a ovládanie praktických úradných postupov, ktoré sú nevyhnutné pre riadny výkon funkcie.*“

Podľa § 6 ods. 1 uvedeného nariadenia „*predmetom skúšky sú vedomosti a praktické aplikačné úradné postupy uvedené v prílohe uvedeného nariadenia.*“

Odborná spôsobilosť sa overovala skúškou pred komisiou.

Od 1. apríla 2001 všeobecné požiadavky na výkon štátnej služby v pozícii štátneho zamestnanca určoval zákon o štátnej službe, ktorý okrem iných náležitostí na prijatie na štátnozamestnanecké miesto, ustanovoval aj nasledovné požiadavky:

- a) vzdelanie,
- b) osobitné kvalifikačné predpoklady podľa osobitného predpisu, ak tento zákon neustanovuje inak,
- c) osobitné kvalifikačné predpoklady na vykonávanie riadiacich činností,
- d) odborná prax.

Na povinnosť splniť osobitný kvalifikačný predpoklad sa vzťahovala už uvedená úprava. Vo vzťahu k požiadavke na vzdelanie sa nevyžadovalo mať absolvovaný špecifický študijný obor, požiadavka bola naplnená dosiahnutím príslušného stupňa vzdelania vo všeobecnosti (§ 14 ods. 4 zákona č. 312/2001 Z. z.).

Vo vzťahu k požiadavke na odbornú prax platilo, že na jej naplnenie je potrebný **minimálny čas výkonu odbornej praxe** vyjadrený v rokoch, ktorý bol uvedený v prílohe č. 1 zákona (priradený k jednotlivým platovým triedam, ktoré zároveň zodpovedali náročnosti výkonu štátnozamestnaneckého miesta; napr. na zaradenie do najvyššej 9. platovej triedy bolo potrebné mať odbornú prax najmenej 9 rokov). Požiadavka na odbornú prax však bola v zákone o štátnej službe len veľmi krátko od 01. 04. 2002 do 01. 01. 2004, vtedy došlo k vypusteniu tejto požiadavky zo zákona o štátnej službe.

■ OBDOBIE ROKOV 2004 — 2013

Všeobecné požiadavky na výkon štátnej služby určoval už uvedený § 14 zákona o štátnej službe.

Od 01. 11. 2009 všeobecné požiadavky na výkon štátnej služby určoval **§ 19 zákona č. 400/2009 o štátnej službe.**¹⁵⁷

157 Ustanovenie § 19 zákona č. 400/2009 Z. z. znelo

(1) Do štátnej služby možno prijať občana, ktorý sa uchádza o štátnu službu, ak spĺňa tieto predpoklady:

- a) dosiahol vek 18 rokov,
- b) má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu,
- c) je bezúhonný,
- d) spĺňa kvalifikačné predpoklady,
- e) ovláda štátny jazyk,
- f) úspešne absolvoval výberové konanie alebo výber, ak tento zákon alebo osobitný predpis neustanovuje inak.

(2) Do štátnej služby na príslušné štátnozamestnanecké miesto možno prijať občana, ktorý sa uchádza o štátnu službu, ak okrem splnenia predpokladov podľa odseku 1 spĺňa tieto požiadavky:

- a) je zdravotne spôsobilý na vykonávanie štátnej služby, ak zdravotnú spôsobilosť vyžaduje osobitný predpis,
- b) ovláda cudzí jazyk, ak túto požiadavku na vykonávanie štátnej služby určí služobný úrad,
- c) spĺňa ďalšie požiadavky ustanovené osobitným predpisom²⁵⁾ alebo určené služobným úradom potrebné na riadne vykonávanie štátnej služby podľa opisu činností štátnozamestnaneckého miesta.

(3) Za bezúhonného na účely tohto zákona sa nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, ak odsúdenie nebolo zahladené; bezúhonnosť sa preukazuje doloženým výpisom z registra trestov nie starším ako tri mesiace. Ak sa obsadzuje štátnozamestnanecké miesto uvedené v odseku 4, za bezúhonného na účely tohto zákona sa nepovažuje aj ten,

- a) kto ako obvinený uzavrel zmier²⁶⁾ v konaní o úmyselnom trestnom čine, ak od nadobudnutia právoplatnosti zmiernu neuplynuli viac ako dva roky,
- b) proti komu bolo trestné stíhanie pre úmyselný trestný čin podmiennečne zastavené, ak neuplynula skúšobná doba podľa osobitného predpisu,²⁷⁾
- c) kto bol právoplatne odsúdený za trestný čin prijímania úplatku, trestný čin podplácania a trestný čin nepriamej korupcie aj vtedy, ak bolo odsúdenie zahladené,²⁸⁾
- d) kto bol právoplatne odsúdený za nedbanlivostný trestný čin na nepodmienečný trest odňatia slobody, ak odsúdenie nebolo zahladené.

(4) Bezúhonnosť sa preukazuje odpisom registra trestov²⁹⁾ nie starším ako tri mesiace, ak sa obsadzuje štátnozamestnanecké miesto

- a) vedúceho zamestnanca, ktorého priamo riadi vedúci úradu,
- b) vedúceho zamestnanca, ktorého priamo riadi štatutárny orgán, ktorý nie je vedúcim úradu. →

Druhým zákonom o štátnej správe v životnom prostredí bolo s účinnosťou od 01. 01. 2004 zrušené nariadenie vlády SR č.163/1992 Zb. ktorým sa ustanovujú predpoklady pre výkon funkcií v orgánoch štátnej správy pre životné prostredie.

Osobitný kvalifikačný predpoklad pre výkon štátnej správy starostlivosti o životné prostredie je ustanovený v ustanovení § 7 ods. 3 zákona o štátnej správe v životnom prostredí, podľa ktorého „*Zamestnanci inšpekcie, okresných úradov v sídle kraja, okresných úradov a obcí, ktorí vykonávajú štátnu správu starostlivosti o životné prostredie, musia spĺňať osobitný kvalifikačný predpoklad. Získanie osobitného kvalifikačného predpokladu sa overuje skúškou.*“

Podrobnosti sú uvedené vo vyhláske MŽP SR č. 462/2004 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o osobitných kvalifikačných predpokladoch na výkon niektorých činností na úseku starostlivosti o životné prostredie. Tá vo svojom ustanovení § 2 ustanovuje, že osobitné kvalifikačné predpoklady sú súhrnom vedomostí a schopností potrebných na výkon niektorých činností určitého úseku štátnej správy starostlivosti o životné prostredie; overujú sa skúškou po absolvovaní odbornej prípravy a potvrdzujú sa osvedčením o získaní osobitných kvalifikačných predpokladov, pričom štátny zamestnanec, ktorý vykonáva štátnu správu starostlivosti o životné prostredie na viacerých úsekoch, spĺňa osobitný kvalifikačný predpoklad, ak získa osvedčenie aspoň na jeden z nich.

■ OBDOBIE ROKOV 2013 — SÚČASNOSŤ

Všeobecné požiadavky na výkon štátnej služby v pozícii štátneho zamestnanca určuje naďalej zákon o štátnej službe (v súčasnosti však ide o zákon č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1.6.2017 a ktorý zrušil predchádzajúci zákon č. 400/2009 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

Ten, ktorý okrem iných náležitostí v ustanovení § 38 ods. 1 písm. d) ustanovuje aj požiadavku na prijatie do štátnej služby spĺňať osobitný kvalifikačný predpoklad. Ten je definovaný v ustanovení § 38 ods. 11, kde je stanovené, že *kvalifikačný predpoklad na účely zákona o štátnej službe je*

- *vzdelanie,*
- *osobitný kvalifikačný predpoklad podľa osobitného predpisu,*
- ***študijný odbor, ak túto požiadavku na vykonávanie štátnej služby ustanoví služobný úrad v služobnom predpise.***

(5) *Služobný úrad požiada o odpis registra trestov týkajúci sa len úspešného uchádzača zúčastneného na výberovom konaní. Služobný úrad požiada o odpis registra trestov týkajúci sa aj štátneho zamestnanca, ktorý sa trvale prekladá na štátnozamestnanecké miesto uvedené v odseku 4; to neplatí, ak ide o trvalé preloženie vedúceho zamestnanca zo štátnozamestnaneckého miesta uvedeného v odseku 4.*

(6) *Odsekmi 3 až 5 nie sú dotknuté ustanovenia o bezúhonnosti podľa osobitných predpisov.30)*

(7) *Kvalifikačný predpoklad na účely tohto zákona je*

a) *vzdelanie,31)*

b) *osobitný kvalifikačný predpoklad podľa osobitného predpisu.32)*

(8) *Vzdelanie na účely tohto zákona je*

a) *úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie (ďalej len „úplné stredné vzdelanie“),*

b) *vyššie odborné vzdelanie,*

c) *vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa,*

d) *vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa,*

e) *vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa.*

(9) *Kvalifikačné predpoklady sú uvedené v prílohe č. 1 alebo v osobitnom predpise.*

(10) *Osobitný kvalifikačný predpoklad podľa osobitného predpisu získava štátny zamestnanec v lehote ustanovenej osobitným predpisom; ak nie je lehota na získanie osobitného kvalifikačného predpokladu ustanovená osobitným predpisom, štátny zamestnanec získava osobitný kvalifikačný predpoklad v lehote určenej služobným úradom.*

(11) *Predpoklady podľa odseku 1 písm. b) až d), ako aj predpoklad občianstva podľa § 3 a požiadavku podľa odseku 2 písm. a) musí štátny zamestnanec spĺňať po celý čas vykonávania štátnej služby.*

Poznatok z praxe

V prípade okresných úradov neustanovilo ministerstvo vnútra v organizačnom poriadku potrebu študijného odboru na prijatie na konkrétne miesto štátneho zamestnanca na odbore starostlivosti o životné prostredie okresného úradu.

Na získanie osobitného kvalifikačného predpokladu v zmysle zákona o štátnej správe v životnom prostredí stále platí už uvedená právna úprava.

Povinnosť mať osobitný kvalifikačný predpoklad sa vzťahuje nielen na zamestnancov inšpekcie a odborov starostlivosti o životné prostredie okresných úradov, ale aj tých zamestnancov odborov opravných prostriedkov okresných úradov v sídle kraja, ktorí vykonávajú štátnu správu starostlivosti o životné prostredie v druhom stupni.

8. POPIS JEDNOTLIVÝCH INŠTANCIÍ SPRÁVNEHO KONANIA A VZÁJOMNÉ VZŤAHY PRI VÝKONE ŠTÁTNEJ SPRÁVY MEDZI JEJ JEDNOTLIVÝMI STUPŇAMI

■ OBDOBIE 1989 — 1990

Podľa § 4 ods. 3 prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí bol okresný úrad životného prostredia odvolacím orgánom vo veciach, v ktorých v správnom konaní v prvom stupni rozhodoval obvodný úrad životného prostredia alebo obec.

Podľa § 2 písm. c) prvého zákona o štátnej správe v životnom prostredí, MŽP SR vykonávalo štátnu správu v rozsahu uvedenom v osobitných predpisoch. Osobitnými predpismi sú zákony, ktorými sú upravené jednotlivé zložky životného prostredia pre ktoré je MŽP SR ústredným orgánom štátnej správy.

Podľa § 54 písm. a) zákona č. 287/1994 Z. z. o ochrane prírody a krajiny napr. na úseku štátnej správy ochrany prírody a krajiny platilo, že obvodný úrad životného prostredia vykonáva v prvom stupni štátnu správu vo veciach ochrany prírody a krajiny v rozsahu ustanovenom týmto zákonom.

Vo veciach ochrany prírody podľa § 53 písm. e), f) a h) zákona č. 287/1994 Z. z. o ochrane prírody a krajiny rozhodoval v prvom stupni okresný úrad životného prostredia.

Vo veciach ochrany prírody podľa § 51 písm. f) a g) zákona č. 287/1994 Z. z. o ochrane prírody a krajiny rozhodovalo v prvom stupni MŽP SR.

Rovnaký princíp bol zavedený aj na ostatných úsekoch štátnej správy starostlivosti o životné prostredie.

V prípade, že v prvom stupni rozhodoval obvodný úrad životného prostredia, odvolacím orgánom bol okresný úrad životného prostredia. V prípade, že v prvom stupni rozhodoval okresný úrad životného prostredia, odvolacím orgánom bolo ministerstvo.

V prípade, že v prvom stupni rozhodovalo ministerstvo, orgánom rozhodujúcim o rozklade bol minister, ktorý rozhodoval na základe návrhu ním zriadenej rozkladovej komisie.

■ OBDOBIE ROKOV 1996 — 2003

Od 4. júla 1996 (nadobudnutím účinnosti prvého zákona o miestnej štátnej správe) prešla prvostupňová agenda z obvodných úradov životného prostredia a okresných úradov životného prostredia mimo sídla kraja na okresné úrady, odbory životného prostredia. Odvolacími orgánmi sa stali príslušné krajské úrady, odbory životného prostredia.

Prvostupňová rozhodovacia agenda z okresných úradov životného prostredia v sídle kraja prešla na krajské úrady, odbory životného prostredia. O odvolaní voči rozhodnutiam krajských úradov, odborov životného prostredia rozhodovalo MŽP SR.

Postavenie MŽP SR a ministra ŽP ako prvostupňového, resp. odvolacieho orgánu sa nezmenilo.

MŽP SR ako prvostupňový orgán rozhodovalo napr. v zmysle ustanovenia § 20 ods. 2 zákona o ochrane prírody o výnimke z ochrany chránených druhov, alebo výnimkách zo zákazov ustanovených v územnej ochrane, voči jeho rozhodnutiu je možné podať rozklad.

■ OBDOBIE ROKOV 2004 — 2013

Základný rámec bol ustanovený v druhom zákone o štátnej správe v životnom prostredí.

Podľa § 2 druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí MŽP SR

- riadi a kontroluje výkon štátnej správy starostlivosti o životné prostredie, ktorú vykonávajú krajské úrady životného prostredia a inšpekcia,
- vykonáva štátnu správu starostlivosti o životné prostredie v rozsahu ustanovenom osobitnými predpismi,
- preskúmava rozhodnutia krajských úradov životného prostredia vydané v správnom konaní,
- riadi a kontroluje výkon štátnej správy vo veciach ochrany exemplárov, ktorú vykonávajú obvodné úrady životného prostredia.

Podľa § 4 druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí krajský úrad životného prostredia

- vykonával štátnu správu starostlivosti o životné prostredie podľa osobitných predpisov,
- vykonával v druhom stupni štátnu správu starostlivosti o životné prostredie vo veciach, v ktorých v správnom konaní v prvom stupni konajú obvodné úrady životného prostredia, ak osobitný predpis neustanovuje inak,
- riadil a kontroloval výkon štátnej správy starostlivosti o životné prostredie uskutočňovanej obvodnými úradmi životného prostredia.

Podľa § 5 druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí obvodný úrad životného prostredia

- v prvom stupni vykonával štátnu správu starostlivosti o životné prostredie podľa osobitných predpisov,
- vykonával v druhom stupni štátnu správu starostlivosti o životné prostredie vo veciach, v ktorých v správnom konaní v prvom stupni koná obec,
- poskytoval obciam odbornú pomoc pri aplikácii právnych predpisov, podľa ktorých obec plní úlohy štátnej správy starostlivosti o životné prostredie,
- poskytoval obciam na požiadanie údaje o evidencii, ak ide o údaje, ktoré sa jej týkajú,
- kontroloval výkon štátnej správy starostlivosti o životné prostredie uskutočňovanej obcami,
- upozorňoval obce na nedostatky, ktoré zistí v ich činnosti pri výkone štátnej správy starostlivosti o životné prostredie,
- kontroloval výkon štátnej správy starostlivosti o životné prostredie v súlade s týmto zákonom.

Vzájomné vzťahy upravujúce výkon štátnej správy medzi jednotlivými stupňami boli upravené aj v osobitných zákonoch upravujúcich problematiku zložiek životného prostredia.

Napríklad MŽP SR podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny rozhodovalo aj v prvom stupni napr. o vydaní súhlasu podľa § 12 písm. b) uvedeného zákona na rozšírenie nepôvodného druhu rastliny alebo živočícha za hranicami zastavaného územia. Odvolacím orgánom je v tomto prípade minister, ktorý rozhoduje na základe odporúčenia ním zriadenej rozkladovej komisie.

Krajský úrad životného prostredia podľa zákona č. 543/2002 Z. z. rozhodoval aj v prvom stupni, napr. vydával súhlas podľa § 56 ods. 1 uvedeného zákona na výskum a prieskum chránených častí prírody a krajiny. Odvolacím orgánom bolo v tomto prípade MŽP SR, resp. jeho príslušný vecný odbor, ktorý má v gescii zákon č. 543/2002 Z. z.

■ OBDOBIE ROKOV 2013 — SÚČASNOSŤ

Druhý zákon o štátnej správe v životnom prostredí vo svojom ustanovení § 2 stanovuje, že MŽP SR ako ústredný orgán štátnej správy starostlivosti o životné prostredie, vykonáva štátnu správu starostlivosti o životné prostredie v rozsahu ustanovenom osobitnými predpismi a **rozhoduje o opravnom prostriedku** proti rozhodnutiu okresného úradu v sídle kraja vo veciach, ktoré sú zákonom ustanovené len okresnému úradu v sídle kraja.

MŽP SR ako prvostupňový orgán rozhoduje napr. v zmysle ustanovenia § 40 zákona o ochrane prírody o výnimke z ochrany chránených druhov. Proti jeho rozhodnutiu je možné podať rozklad.

Druhý zákon o štátnej správe v životnom prostredí vo svojom ustanovení § 4 ods. 1 stanovuje, že okresný úrad v sídle kraja vykonáva štátnu správu starostlivosti o životné prostredie podľa osobitných predpisov. Druhý zákon o štátnej správe v životnom prostredí však neustanovuje, že okresný úrad v sídle kraja je aj druhostupňovým orgánom v niektorom z konaní. Právomoc vykonávať druhostupňovú agendu vyplýva len z ustanovenia § 4 ods. 4 v spojení s jeho odsekom 2 písm. b) druhého zákona o miestnej štátnej správe.

Druhý zákon o štátnej správe v životnom prostredí vo svojom ustanovení § 5 stanovuje, že okresný úrad v prvom stupni vykonáva štátnu správu starostlivosti o životné prostredie podľa osobitných predpisov. Okresný úrad tiež vykonáva v druhom stupni štátnu správu starostlivosti o životné prostredie vo veciach, v ktorých v správnom konaní v prvom stupni koná obec.

Druhý zákon o miestnej štátnej správe ustanovuje jednotlivé inštalácie v správnom konaní nasledovne:

Podľa jeho ustanovenia § 2 ods. 3 vykonáva štátnu správu odbor okresného úradu alebo organizačný útvar odboru okresného úradu.

V ustanovení § 4 ods. 2 zákona o miestnej štátnej správe je stanovené, že **okresný úrad v sídle kraja** riadi, kontroluje a koordinuje výkon štátnej správy uskutočňovaný okresnými úradmi, ktoré majú sídlo v jeho územnom obvode, a zároveň vykonáva **v druhom stupni štátnu správu** vo veciach, v ktorých v správnom konaní v prvom stupni rozhoduje okresný úrad, ktorý má sídlo v jeho územnom obvode, ak osobitný zákon neustanovuje inak; ak v prvom stupni rozhoduje len okresný úrad v sídle kraja, vykonáva v druhom stupni štátnu správu okresný úrad v sídle kraja, ak tak ustanovuje osobitný zákon.

Na plnenie úloh druhostupňového orgánu je na každom okresnom úrade v sídle kraja zriadený **tzv. odbor opravných prostriedkov**, ktorý rozhoduje o odvolaniach voči rozhodnutiam všetkých okresných úradov v danom kraji. To sa teda týka aj okresného úradu v sídle kraja, ktorý vykonáva „okresnú“ agendu okresného úradu. Voči rozhodnutiam okresného úradu v sídle kraja, ktorý vykonáva „krajskú“ agendu rozhoduje v druhom stupni odbor opravných prostriedkov len v prípadoch, ak tak ustanoví osobitný zákon. Vo veciach patriacich do agendy starostlivosti o životné prostredie o tom rozhoduje MŽP SR, vzhľadom k už uvedenému ustanoveniu zákona o štátnej správe v životnom prostredí (s výnimkou jedného prípadu na úseku odpadového hospodárstva, kedy o odvolaní voči rozhodnutiu orgánu odpadového hospodárstva okresného úradu v sídle kraja (OSZP2), rozhoduje odbor opravných prostriedkov okresného úradu v sídle kraja).

V daných súvislostiach je potrebné opätovne pripomenúť ustanovenie § 4 ods. 7 druhého zákona o miestnej štátnej správe, podľa ktorého „*Štátnu správu, ktorú vykonávajú okresné úrady, riadia a kontrolujú v rozsahu ustanovenom osobitnými zákonmi ústredné orgány štátnej správy, do ktorých pôsobnosti patria príslušné úseky štátnej správy.*“ Zároveň je však tiež treba poukázať na ustanovenia § 2 ods. 1 písm. b) a j) druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí, ktorý upresňuje kompetencie MŽP SR práve vo veci riadenia a koordinovania orgánov štátnej správy starostlivosti o životné prostredie na okresných úradoch v sídle kraja a okresných úradov. V zmysle uvedených ustanovení môže MŽP SR vykonávať riadiacu a kontrolnú činnosť len vo vzťahu k okresným úradom v sídle kraja s výnimkou úseku ochrany exemplárov, kde má riadiacu a kontrolnú pôsobnosť i vo vzťahu k okresným úradom.

Zo strany MŽP SR je zároveň táto kompetencia naplnená (po formálnej stránke) len čiastočne, vzhľadom k tomu, že jeho organizačný poriadok neustanovuje žiadnemu zo svojich organizačných článkov dosah nad odbormi opravných prostriedkov, ktoré v druhom stupni rozhodujú o všetkých rozhodnutiach okresných úradov vydávaných v rámci „okresnej“ agendy. V organizačnom poriadku tak chýba základné prepojenie medzi odborom opravných prostriedkov okresných úradov v sídle kraja a MŽP SR, ktoré tak vôbec nemá dosah na túto agendu, ani v rámci metodického usmerňovania a riadenia.

Poznatok z praxe

Z praxe je známe, že MŽP SR nepovažuje odbory opravných prostriedkov okresných úradov za jemu podriadený subjekt a neriadi ich, ani nijak neusmerňuje.

9. VŠEOBECNÝ OPIS AGENDY

■ OBDOBIE 1989 — 1990

■ ÚSTREDNÝ ORGÁN ŠTÁTNEJ SPRÁVY

Podľa § 6 zákona o organizácii ministerstiev bolo **MŽP SR** ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky pre tvorbu a ochranu životného prostredia, vrátane:

- a) ochrany prírody,
- b) ochrany akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania,
- c) ochrany ovzdušia,
- d) územného plánovania a stavebného poriadku,
- e) odpadového hospodárstva,
- f) zabezpečovania jednotného informačného systému o životnom prostredí a plošného monitoringu,
- g) geologického výskumu a prieskumu.

Od 01. 01. 2002 podľa ustanovenia § 16 zákona o organizácii činnosti vlády MŽP SR je ústredným orgánom štátnej správy pre tvorbu a ochranu životného prostredia vrátane

- ochrany prírody a krajiny,
- ochrany akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania,
- ochrany ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme,
- územného plánovania a stavebného poriadku,

- odpadového hospodárstva,
- posudzovania vplyvov na životné prostredie,
- zabezpečovania jednotného informačného systému o životnom prostredí a plošného monitoringu,
- geologického výskumu a prieskumu,
- ochrany a regulácie obchodu s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín a geneticky modifikovaných organizmov.

Zákonom 139/2003 Z. z. ktorý novelizoval zákon o organizácii činnosti vlády boli s účinnosťou od 01. 05. 2003 pridané MŽP SR kompetencie v oblastiach:

- vodného hospodárstva, ochrany akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania a rybárstva s výnimkou hospodárskeho chovu rýb a
- ekologických aspektov územného plánovania.

MŽP SR však prišlo o kompetencie na úseku územného plánovania a stavebného poriadku, ktoré prešli do kompetencie Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR.

Zákonom č. 78/2005 Z. z. ktorý novelizoval zákon o organizácii činnosti vlády boli s účinnosťou od 01. 04. 2005 pridané MŽP SR kompetencie v oblastiach:

- ochrany pred povodňami,
- ochrany ovzdušia, ozónovej vrstvy a klimatického systému Zeme.

Zákonom č. 37/2010 Z. z., ktorý novelizoval zákon o organizácii činnosti vlády s účinnosťou od 01. 07. 2010 sa na obdobie necelého polroka stalo ústredným orgánom štátnej správy pre životné prostredie **Ministerstvo pôdohospodárstva, životného prostredia a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, ktoré vzniklo zlúčením dovtedajšieho MŽP SR a Ministerstva pôdohospodárstva a regionálneho rozvoja SR**. Do jeho kompetencie patrilo:

- a) poľnohospodárstvo,
- b) lesné hospodárstvo,
- c) pozemkové úpravy a ochranu poľnohospodárskej pôdy,
- d) závlahové systémy a odvodňovacie systémy,
- e) veterinárna kontrola, veterinárna inšpekcia a veterinárny dozor,
- f) rastlinolekárska starostlivosť,
- g) plemenársky dozor,
- h) rybárstvo v oblasti akvakultúry a morského rybolovu,
- i) poľovníctvo,
- j) potravinárstvo a potravinový dozor,
- k) spracovanie dreva vrátane biotechnológií,
- l) ochrana prírody a krajiny,
- m) vodné hospodárstvo, ochrana pred povodňami, ochrana akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania a rybárstva okrem akvakultúry a morského rybolovu,

- n) ochrana ovzdušia, ozónovej vrstvy a klimatického systému Zeme,
- o) ekologické aspekty územného plánovania,
- p) odpadové hospodárstvo,
- q) posudzovanie vplyvov na životné prostredie,
- r) zabezpečovanie jednotného informačného systému o životnom prostredí a plošného monitoringu,
- s) geologický výskum a prieskum,
- t) ochrana a regulácia obchodu s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín,
- u) geneticky modifikované organizmy,
- v) egionálny rozvoj okrem koordinácie využívania finančných prostriedkov z fondov Európskej únie.

Zákonom č. 372/2010 Z. z., ktorý novelizoval zákon o organizácii činnosti vlády s účinnosťou od 01. 11. 2010 sa **ústredným orgánom štátnej správy pre životné prostredie stalo opäť MŽP SR**, ktoré do dnešného dňa má nasledovné kompetencie:

- ochranu prírody a krajiny,
- vodné hospodárstvo, ochranu pred povodňami, ochranu akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania a rybárstva okrem akvakultúry a morského rybolovu,
- ochranu ovzdušia, ozónovej vrstvy a klimatického systému Zeme,
- ekologické aspekty územného plánovania,
- odpadové hospodárstvo,
- posudzovanie vplyvov na životné prostredie,
- zabezpečovanie jednotného informačného systému o životnom prostredí a plošného monitoringu,
- geologický výskum a prieskum,
- ochranu a reguláciu obchodu s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín,
- geneticky modifikované organizmy.

Zložky životného prostredia definuje zákon č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí vo svojom ustanovení § 1 takto *„Životným prostredím je všetko, čo vytvára prirodzené podmienky existencie organizmov vrátane človeka a je predpokladom ich ďalšieho vývoja. Jeho zložkami sú najmä ovzdušie, voda, horniny, pôda, organizmy.“*

Agenda Ministerstva životného prostredia SR nepokrýva všetky uvedené zložky životného prostredia; časť z nich pokrýva Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (pôda a lesy)¹⁵⁸ a časť Ministerstvo hospodárstva SR (horniny)¹⁵⁹.

158 Pozri ustanovenie § 9 ods. 1 písm. a), b) a c) zákona č. 575/2001 Z. z. organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v platnom a účinnom znení.

159 Pozri ustanovenie § 6 písm. d) zákona č. 575/2001 Z. z. organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v platnom a účinnom znení.

■ ORGÁNY MIESTNEJ ŠTÁTNEJ SPRÁVY

■ OBDOBIE ROKOV 1990 — 1996

Úrady životného prostredia v vykonávali štátnu správu na úseku:

- a) ochrany prírody,
- b) ochrany akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania,
- c) ochrany ovzdušia,
- d) územného plánovania a stavebného poriadku,
- e) odpadového hospodárstva.

■ OBDOBIE ROKOV 1996 — 2003

Obvodné úrady životného prostredia, okresné úrady životného prostredia, resp. od 4. júla 1996 okresné úrady, odbory životného prostredia a krajské úrady, odbory životného prostredia vykonávali svoju agendu v rovnakých oblastiach ako MŽP SR s výnimkou zabezpečovania jednotného informačného systému o životnom prostredí a plošného monitoringu a geologického výskumu a prieskumu.

■ OBDOBIE ROKOV 2004 — 2013

Krajský úrad životného prostredia a obvodný úrad životného prostredia vykonávali štátnu správu starostlivosti o životné prostredie podľa osobitných predpisov, ktorými boli:

- a) zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 127/1994 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov,
- b) zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov,
- c) zákon č. 151/2002 Z. z. o používaní genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov, (v praxi však orgány miestnej štátnej správy nemali kompetencie na výkon štátnej správy podľa tohto predpisu),
- d) zákon č. 184/2002 Z. z. o vodách v znení zákona č. 245/2003 Z. z.,
- e) zákon č. 237/2002 Z. z. o obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- f) zákon č. 261/2002 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- g) zákon č. 529/2002 Z. z. o obaloch v znení zákona č. 245/2003 Z. z.,
- h) zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny,
- i) zákon č. 139/2002 Z. z. o rybárstve v znení zákona č. 246/2003 Z. z.,
- j) zákon č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách a o zmene a doplnení zákona č. 276/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach.

Krajský úrad životného prostredia aj obvodný úrad životného prostredia zabezpečovali k 01. 01. 2004 nasledovnú agendu životného prostredia:

- vodného hospodárstva, ochrany akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania,
- ochrany prírody a krajiny,
- ochranu a reguláciu obchodu s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín,

- rybárstva s výnimkou hospodárskeho chovu rýb,
- ochranu ovzdušia a ochrany ozónovej vrstvy Zeme,
- odpadového hospodárstva,
- obalov a odpadov z obalov,
- prevencie závažných priemyselných havárií.

V priebehu rokov, tak ako boli schvaľované nové právne predpisy na úseku starostlivosti o životné prostredie sa rozširovala aj agenda, ktorú vykonávali úrady životného prostredia, za predpokladu, že v novo prijatom právnom predpise bola úradom životného prostredia zverená kompetencia.

V roku 2005 mali **krajské úrady životného prostredia** nasledovnú agendu:

- úsek štátnej správy odpadového hospodárstva,
- úsek štátnej správy prevencie závažných priemyselných havárií,
- úsek štátnej správy ochrany ovzdušia,
- úsek štátnej vodnej správy, vrátane kompetencií ustanovených zákonom č. 364/2004 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách a zákonom č. 666/2004 Z. z. o ochrane pred povodňami,
- úsek ochrany prírody a krajiny,
- úsek posudzovania vplyvov na životné prostredie pribudol na základe zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, ktorý nadobudol účinnosť dňa 01. 02. 2006.

V roku 2009 mali **obvodné úrady životného prostredia** nasledovnú agendu:

- úsek štátnej vodnej správy, vrátane kompetencií ustanovených zákonom č. 364/2004 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách a zákonom č. 666/2004 Z. z. o ochrane pred povodňami,
- úsek štátnej správy ochrany ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme, vrátane kompetencií ustanovených zákonom č. 572/2004 Z. z. o obchodovaní s emisnými kvótami,
- úsek štátnej správy odpadového hospodárstva vrátane kompetencií vyplývajúcich zo zákona č. 529/2002 Z. z. o obaloch,
- úsek ochrany prírody a krajiny,
- ochranu a reguláciu obchodu s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín,
- úsek posudzovania vplyvov na životné prostredie,
- úsek prevencie závažných priemyselných havárií a integrovanej prevencie a kontrole znečisťovania životného prostredia.

Pred opätovným zrušením špecializovanej štátnej správy mali obvodné úrady životného prostredia v sídle kraja (bývalé krajské úrady životného prostredia) v roku 2013 nasledovnú agendu:

Úsek ochrany ovzdušia vykonával štátnu správu podľa:

- zákona č. 137/2010 Z. z. o ovzduší v znení neskorších predpisov,
- zákona č. 401/1998 Z. z. o poplatkoch za znečistenie ovzdušia v znení neskorších predpisov,

- zákona č. 414/2012 Z. z. o obchodovaní s emisnými kvótami a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- zákona č. 321/2012 Z. z. o ochrane ozónovej vrstvy Zeme a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Úsek štátnej vodnej správy vykonával štátnu správu podľa:

- zákona č. 364/2002 Z. z. o vodách a o zmene zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon),
- zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov,
- zákona č. 139/2002 Z. z. o rybárstve v znení neskorších predpisov.

Úsek environmentálnych záťaží vykonával štátnu správu podľa:

- zákona č. 409/2011 Z. z. o niektorých opatreniach na úseku environmentálnej záťaže.

227

Úsek ochrany prírody a krajiny vykonával štátnu správu podľa:

- zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny,
- zákona č. 15/2005 Z. z. o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Úsek odpadového hospodárstva vykonával štátnu správu podľa:

- zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- zákona č. 119/2010 Z. z. o obaloch a o zmene zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- zákona č. 174/2004 Z. z. o poplatkoch za uloženie odpadov v znení zákona č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Úsek posudzovania vplyvov na životné prostredie vykonával štátnu správu podľa:

- zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Úsek závažných priemyselných havárií vykonával štátnu správu podľa:

- zákona č. 262/2002 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

■ OBDOBIE ROKOV 2013 — SÚČASNOSŤ

Okresné úrady, odbory starostlivosti o životné prostredie, vykonávajú svoju agendu v zmysle operatívneho pokynu ministerstva vnútra č. 5/2018 z 3. septembra 2018 určeného pre okresné úrady, kde je uvedený „Prehľad činností okresného úradu“ nasledovne:

- na úseku ochrany prírody a krajiny
- na úseku štátnej vodnej správy
- na úseku štátnej správy rybárstva
- na úseku štátnej správy verejných vodovodov a verejných kanalizácií
- na úseku štátnej správy ochrany pred povodňami
- na úseku ochrany ovzdušia a zmeny klímy

- na úseku odpadového hospodárstva
- na úseku posudzovania vplyvov na životné prostredie
- na úseku prevencie a nápravy environmentálnych škôd
- na úseku prevencie závažných priemyselných havárií
- na úseku environmentálnych záťaží
- na úseku environmentálneho manažérstva a auditu

Poznatok z praxe

Najmä menšie okresné úrady, ktoré nedisponujú dostatočným množstvom pracovníkov (v niektorých prípadoch len 4 zamestnancami, vrátane vedúceho odboru, na výkon celej agendy), majú často problém s kvalitným výkonom štátnej správy na celom úseku starostlivosti o životné prostredie vzhľadom k nedostatku personálnych kapacít. Problém býva ešte zvýraznený, ak niektorý z pracovníkov odíde na dovolenku alebo je dlhodobo práceneschopný.

Problémom, ktorý kvalifikovaný výkon agendy štátnej správy starostlivosti o životné prostredie ešte zvýrazňuje, je aj interná povinnosť pracovníkov odboru starostlivosti o životné prostredie okresných úradov byť k dispozícii na klientskom centre okresného úradu (tzv. KAMO). Tam si nemôžu plniť svoje iné odborné povinnosti, ale musia byť plne k dispozícii klientom (bez ohľadu na frekvenciu návštev). Účel uvedenej povinnosti je pritom negovaný tým, že na úseku štátnej správy starostlivosti o životné prostredie nie je možné takmer žiadnu vec vybaviť „na počkanie“, čo je proklamovaným účelom klientských centier. Vo väčšine prípadov je potrebná dlhšia lehota na vybavenie, vrátane terénnej obhliadky. Prítomnosť pracovníkov okresných úradov, odborov starostlivosti o životné prostredie na klientských centrách okresných úradov tak v skutočnosti plní len funkciu podateľne, čo by však nemala byť úloha odborných pracovníkov.

Podradenie bývalej špecializovanej štátnej správy pod všeobecnú štátnu správu za účelom racionalizácie spôsobilo aj to, že mnohé odbory starostlivosti o životné prostredie nemajú vlastný sekretariát, resp. administratívne sily. Dôsledkom toho musia odborní pracovníci venovať svoje kapacity aj administratívnym a často časovo náročným úkonom ako je napr. prijímanie, evidenciu a expedícia pošty, či asistencia vedúcemu odboru. Samostatnou agendou, ktorá tiež zaťažuje odborných pracovníkov a v žiadnom prípade nepatrí do výkonu odboru, je agenda „financovania preneseného výkonu štátnej správy“, ktorú v celom rozsahu zabezpečuje odbor starostlivosti o životné prostredie okresného úradu v sídle kraja a ktorú za existencie špecializovanej štátnej správy vykonával ekonomický odbor úradu.

III.

OSOBITOSTI ŠTÁTNEJ SPRÁVA STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE NA ÚSEKU OCHRANY PRÍRODY A KRAJINY

1. OPIS ODLIŠNOSTÍ ORGÁNOV ŠTÁTNEJ SPRÁVY OCHRANY PRÍRODY V POROVNANÍ SO VŠEOBECNÝM NASTAVENÍM

Orgány štátnej správy ochrany prírody a krajiny upravuje zákon o ochrane prírody. Ten vo svojom ustanovení § 64 ustanovuje, že štátnu správu vo veciach ochrany prírody a krajiny podľa tohto zákona vykonáva:

- Ministerstvo životného prostredia SR ako ústredný orgán štátnej správy vo veciach ochrany prírody a krajiny,
- Slovenská inšpekcia životného prostredia (ďalej len „inšpekcia“),
- okresný úrad v sídle kraja,
- okresný úrad,
- obec.

Ďalej zákon ustanovuje, že štátnu správu vo veciach ochrany prírody vykonáva aj Štátna veterinárna a potravinová správa.

(Poznámka autorov: Ďalší text sa bude týkať len tých orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny, ktoré nemajú špecifické postavenie a zákonné úlohy v porovnaní s bežným výkonom štátnej správy ochrany prírody; nebude sa týkať obcí: ktoré vykonávajú prenesený výkon štátnej správy; inšpekcie: ktorá je primárne orgánom štátneho dozoru a Štátnej veterinárnej a potravinovej správy: ktorá plní veľmi špecifické úlohy vo vzťahu k zoológickým záhradám, či chovným a rehabilitačným staniciam).

Aj pre orgány štátnej správy ochrany prírody a krajiny platí všeobecný popis týkajúci sa všeobecne orgánov štátnej správy starostlivosti o životné prostredie. Ústredným orgánom štátnej správy je Ministerstvo životného prostredia SR. V rámci jeho organizačnej štruktúry ide o Sekciu ochrany prírody, biodiverzity a krajiny.

Na okresných úradoch ide o agendu vykonávanú v rámci odboru starostlivosti o životné prostredie. V zmysle aktuálneho organizačného poriadku okresných úradov neexistujú samostatné oddelenia, resp. referáty ochrany prírody a krajiny na odboroch starostlivosti o životné prostredie okresných úradov s územnou pôsobnosťou v rámci okresu.

Na odboroch starostlivosti okresných úradov v sídle kraja pôsobia v zmysle čl. 1 ods. 8 organizačného poriadku tri oddelenia. Ide o

- oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja (jednotne v rámci Slovenska označené ako OSZP1),
- oddelenie štátnej správy vôd a vybraných zložiek životného prostredia kraja (OSZP2),
- oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia (OSZP3).

Ani na okresných úradoch v sídle kraja tak nie je zriadené špecializované oddelenie, resp. referát odboru starostlivosti o životné prostredie, ktorý by mal v gescii agendu týkajúcu sa výlučne ochrany prírody a krajiny (z názvu „oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja“ resp. „oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia“ síce vyplýva istá prioritizácia agendy ochrany prírody, avšak je zrejmé, že nejde o výlučnú a ani prioritnú náplň agendy oddelenia).

Z uvedeného je tiež zrejmé, že vedúci odboru starostlivosti o životné prostredie okresného úradu s pôsobnosťou v rámci okresu, ako ani vedúci oddelení odborov starostlivosti o životné prostredie okresných úradov v sídle kraja s pôsobnosťou v rámci celého kraja, ktoré majú ako jednu zo svojich agend ochranu prírody a krajiny, nemusia byť špecializovanými odborníkmi práve pre agendu výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny.

Vo vzťahu k jednotlivým inštanciam správneho konania platia pri výkone štátnej správy ochrany prírody a krajiny nasledovné vzťahy:

- prvostupňovým orgánom je okresný úrad v agende určenej v ustanovení § 68 zákona o ochrane prírody,
- okresný úrad je zároveň v zmysle ustanovenia § 5 ods. 2 písm. a) druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí druhostupňovým orgánom, ak v prvom stupni rozhoduje obec, ak vykonáva štátnu správu ochrany prírody a krajiny v zmysle § 69 zákona o ochrane prírody,
- ak pri výkone štátnej správy ochrany prírody a krajiny v prvom stupni rozhoduje okresný úrad, druhostupňovým orgánom je odbor opravných prostriedkov v sídle kraja, referát starostlivosti o životné prostredie,
- prvostupňovým orgánom je aj okresný úrad v sídle kraja, ktorý vykonáva štátnu správu ochrany prírody a krajiny podľa ustanovenia § 67 zákona o ochrane prírody (ide o agendu oddelenia ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja (OSZP1), odboru starostlivosti o životné prostredie okresného úradu v sídle kraja),
- MŽP SR je v zmysle § 2 ods. 1 písm. d) druhého zákona o štátnej správe v životnom prostredí druhostupňovým orgánom v prípadoch, ak v prvom stupni rozhoduje okresný úrad v sídle kraja,
- MŽP SR je zároveň v niektorých konaniach uvedených v § 65 zákona o ochrane prírody prvostupňovým orgánom.

Zároveň platí kumulácia konaní pod kompetenčne najvyšším orgánom štátnej správy, ak sa týkajú rozhodovania o jednej činnosti, vyjadruje to ustanovenie § 83 ods. 1 zákona o ochrane prírody, podľa ktorého (s jednou výnimkou) platí, že ak sa na vykonanie činnosti vyžaduje viac súhlasov, povolení alebo rozhodnutí podľa zákona o ochrane prírody, o veci rozhoduje v jednom konaní vecne príslušný, kompetenčne najvyšší orgán ochrany prírody.

Na druhej strane tiež platí, že MŽP SR môže určiť, že jeho kompetenciu na udelenie výnimky z druhej ochrany podľa § 40 zákona o ochrane prírody, môže udeliť okresný úrad v sídle kraja, ak ide o udelenie výnimky v spojitosti s rozhodovaním o udelení výnimky z územnej ochrany (ustanovuje to § 67 písm. h) zákona o ochrane prírody.

V spojitosti s osobitosťami výkonu štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny je potrebné poukázať aj na skutočnosť, že **výkon štátnej správy v oblasti ochrany prírody a krajiny nie je v rámci Slovenskej republiky realizovaný rovnomerne, ale množstvo ako aj dôležitosť realizovanej/vykonávanej agendy z hľadiska naplňania účelu zákona o ochrane prírody stúpa úmerne s počtom a rozlohou vyhlásených chránených území nachádzajúcich sa v jednotlivých okresoch.** Náročnosť a dôležitosť agendy priamo vyplýva z toho, že v chránených územiach platia rôzne stupne ochrany (vo voľnej krajine platí 1. stupeň ochrany, a v najprísnejšie chránených územiach platí 5. stupeň ochrany), pričom vyšší stupeň ochrany znamená zároveň vyšší počet obmedzení (porovnaj ustanovenia § 11 až § 16, kde sú uvedené podmienky ochrany platné pre jednotlivé stupne ochrany a § 17 až § 30, kde sú uvedené jednotlivé kategórie chránených území vrátane stupňa ochrany, ktorý pre ne platí). Keďže obmedzenia sú v zákone o ochrane prírody definované prostredníctvom definovania činnosti, ktorých vykonávanie je zakázané (a je možné na ich uskutočnenie orgánom ochrany prírody udeliť výnimku), alebo činnosti, na výkon ktorých je potrebný súhlas orgánu ochrany prírody, rozloha a počet chránených území, resp. výmera území s vyššími stupňami ochrany, rozhodujúcou mierou vplýva na rozsah, frekvenciu, šírku a náročnosť vykonávanej agendy na jednotlivých okresných úradoch/okresných úradoch v sídle kraja. Chránené územia na seba zároveň viažu aj výkon iných kompetencií (napr. revízie chránených území, schvaľovanie návštevného poriadku národných parkov, schvaľovanie programov starostlivosti atď.). Výkon štátnej správy ochrany prírody a krajiny

tak nie je, z hľadiska územnej pôsobnosti jednotlivých orgánov štátnej správy ochrany prírody, vykonávaný rovnomerne, ale je výrazne poznačený umiestením chránených území – tam kde je ich koncentrácia vyššia, je aj agenda štátnej správy ochrany prírody a krajiny príslušného okresného úradu/okresného úradu v sídle kraja podstatne a násobne rozsiahlejšia a náročnejšia.

Ďalšou osobitosťou výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny je nevyhnutnosť **zisťovania skutočného stavu vecí priamo v teréne** a časová náročnosť s tým súvisiaca. Oboznámenie sa s konkrétnou lokalitou, resp. územím, kde sa má povoľovaná činnosť vykonávať, terénne obhliadky týkajúce sa náhrady škody spôsobenej chránenými živočíchmi, revízie chránených území, ako aj ďalšie kompetencie orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny sú priamo naviazané na potrebu vykonať miestnu obhliadku v teréne. Do úvahy treba brať aj fakt, že predmet rozhodovania – príroda – nie je statická, ale dynamicky sa mení a to často v krátkych časových úsekoch a zásadne (napr. prírodné disturbancie), čo značne sťažuje rozhodovacie procesy. S tým súvisí aj skutočnosť, že ide často o vzdialené a z hľadiska dopravnej dostupnosti problematicky/obtiažne dostupné lokality.

Uvedené priamo súvisí s tým, že na kvalitný výkon štátnej správy v oblasti ochrany prírody vzhľadom k uvedenému, je nevyhnutná a priam až žiadajúca sa spolupráca medzi orgánom štátnej správy ochrany prírody a Štátnou ochranou prírody SR (ich vzájomným vzťahom sa bližšie venuje text nižšie).

2. OPIS AGENDY ORGÁNOV ŠTÁTNEJ SPRÁVY OCHRANY PRÍRODY A KRAJINY

■ MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR

Agenda MŽP SR pri výkone štátnej správy ochrany prírody a krajiny je určená v ustanovení § 65 zákona o ochrane prírody.

MŽP SR vykonáva pôsobnosť ústredného orgánu štátnej správy, ktorý stojí na jej vrchole a koncepčne ju riadi a je zodpovedným za medzirezortnú a medzinárodnú spoluprácu. V danom zmysle

- riadi a kontroluje výkon štátnej správy vo veciach ochrany prírody a krajiny a určuje hlavné smery tejto činnosti,
- plní funkciu hlavného štátneho dozoru vo veciach ochrany prírody a krajiny podľa § 71 (ďalej len „štátny dozor“) a vykonáva ústredné revízie stavu osobitne chránených častí prírody a krajiny,
- zúčastňuje sa na medzinárodnej spolupráci, na uskutočňovaní medzinárodných programov, projektov a dohovorov vo veciach ochrany prírody a krajiny,
- spolupracuje s Európskou komisiou v stanovených oblastiach,
- pri plnení úloh podľa zákona o ochrane prírody spolupracuje s ministerstvami a ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy,
- vydáva vyjadrenie ku Koncepcii územného rozvoja Slovenska a k Národnému plánu regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, regionálnemu operačnému programu, sektorovému operačnému programu.

MŽP SR plní zásadné úlohy pri obstarávaní a schvaľovaní koncepčných dokumentov a politík celoštátneho významu, ktoré sa týkajú ochrany prírody a krajiny. V danom zmysle

obstaráva:

1. koncepciu ochrany prírody a krajiny,
2. program starostlivosti o chránenú krajinnú oblasť, národný park a chránené vtáčie územie a programy záchrany o chránené územia patriace do európskej sústavy chránených území,
3. Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability Slovenskej republiky,

4. projekt ochrany chránenej krajinnej oblasti, národného parku, národnej prírodnej rezervácie, národnej prírodnej pamiatky a ich ochranného pásma, projekt ochrany chráneného vtáčieho územia,
5. návrh chráneného vtáčieho územia a návrh územia európskeho významu;

obstaráva a schvaľuje:

1. program starostlivosti o územia medzinárodného významu a program starostlivosti o druhy rastlín a živočíchov,
2. programy zachrany chránených druhov rastlín a živočíchov a programy zachrany zón a častí zón chránenej krajinnej oblasti a národného parku,
3. národný červený zoznam vzácných, zriedkavých a ohrozených druhov rastlín a živočíchov.

MŽP SR je orgánom štátnej správy, resp. plní úlohy ktoré sa týkajú výkonu štátnej správy iných štátnych orgánov. V zmysle uvedeného:

- v stanovených konaniach vykonáva štátnu správu ochrany prírody a krajiny ako prvostupňový orgán,
- v súčinnosti s okresným úradom, obcou a inšpekciou vedie pre potreby orgánov ochrany prírody evidenciu fyzických osôb, podnikateľov a iných právnických osôb, ktorým bola uložená sankcia za protiprávne konanie podľa tohto zákona,
- vykonáva pôsobnosť orgánu štátnej správy ochrany prírody v konaniach o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

MŽP SR tiež zriaďuje a riadi organizácie ochrany prírody, ktorých prostredníctvom zabezpečuje výkon štátnej ochrany prírody a krajiny, ide najmä o Štátnu ochranu prírody SR v zmysle ustanovenia § 65a zákona o ochrane prírody.

Okrem toho MŽP SR plní úlohy v legislatívnej oblasti, ide najmä o gesciu nad legislatívnymi prácami týkajúcimi sa zákona o ochrane prírody a krajiny a s ním súvisiacich zákonov a na ne nadväzujúcich a príslušných vykonávacích predpisov, ako aj o legislatívne zabezpečenie vyhlasovania chránených území, ktoré vyhlasuje vláda SR svojimi nariadeniami.

MŽP SR nemá v kompetencii vyhlasovanie žiadneho z chránených území, resp. zón chránených území. Táto kompetencia mu bola odobratá novelou zákona o ochrane prírody a krajiny č. 506/2013 Z. z., ktorá nadobudla účinnosť dňa 1. januára 2014. Do účinnosti danej novely vyhlasovalo MŽP SR všeobecne záväzným právnym predpisom chránené krajinné oblasti, chránené vtáčie územia a zóny chránenej krajinnej oblasti. Vláda svojím nariadením vyhlasovala za chránené územie národného parku, resp. jeho zóny. K vyhlasovaniu chránených území, ktoré mali v kompetencii vyhlasovať miestne orgány štátnej správy (do 01. 01. 2014) dávalo ministerstvo svoje vyjadrenie z legislatívneho hľadiska.

■ OKRESNÝ ÚRAD V SÍDLE KRAJA

Agenda okresného úradu v sídle kraja pri výkone štátnej správy ochrany prírody a krajiny je určená v ustanovení § 67 zákona o ochrane prírody.

Okresný úrad v sídle kraja je v prvom rade orgánom štátnej správy a to jednak v konaniach, ktoré vedie ako prvostupňový orgán a v konaniach iných orgánoch štátnej správy, kde vystupuje ako dotknutý orgán štátnej správy. V zmysle uvedeného:

- rozhoduje a vydáva súhlas podľa stanovených ustanovení zákona o ochrane prírody
- môže v odôvodnených prípadoch povoliť výnimku zo zakázaných činností v územiach s druhým, tretím, štvrtým alebo piatym stupňom ochrany, v chránených vtáčích územiach a ak ide o prírodné pamiatky a národné prírodné pamiatky a ich ochranné pásma podľa § 24 a ak ide o chránené druhy v súvislosti s povoľovaním výnimky z územnej ochrany, ak tak určí ministerstvo

- vydáva v stanovených prípadoch vyjadrenie ako dotknutý orgán štátnej správy,
- vydáva odborné stanovisko k vplyvu navrhovaných činností na územia európskej siete chránených území podľa § 28 ods. 4.

Okresný úrad v sídle kraja plní úlohy pri obstarávaní a schvaľovaní dokumentácie ochrany prírody, ktoré sa týkajú ochrany prírody a krajiny. V danom zmysle

obstaráva

1. projekt ochrany chráneného areálu, prírodnej rezervácie, prírodnej pamiatky, chráneného stromu a ich ochranného pásma,
2. projekt ochrany ochranného pásma jaskyne a prírodného vodopádu;

obstaráva a schvaľuje:

1. program starostlivosti o chránený areál, prírodnú rezerváciu, prírodnú pamiatku, národnú prírodnú rezerváciu, národnú prírodnú pamiatku a chránený strom,
2. program záchrany chráneného areálu, prírodnej rezervácie, prírodnej pamiatky, národnej prírodnej rezervácie, národnej prírodnej pamiatky a chráneného stromu,
3. na základe žiadosti vlastníka pozemku v súkromnom chránenom území program záchrany súkromného chráneného územia.

Aj vo vzťahu k ochrane a využívaniu chránených území má okresný úrad v sídle kraja pomerne významné kompetencie:

- vyhlasuje, mení a zrušuje ochranu súkromného chráneného územia,
- vykonáva krajské revízie stavu ochrany osobitne chránených častí prírody a krajiny,
- vydáva návštevny poriadok národného parku a jeho ochranného pásma a jaskyne,
- vyhlasuje verejne prístupné jaskyne.

Okresný úrad v sídle kraja tiež plní úlohy vo vzťahu k stráži prírody:

- vedie zoznam členov stráže prírody,
- bezprostredne riadi a koordinuje činnosť členov stráže prírody v obvode svojej pôsobnosti, ak touto činnosťou nepoverí organizáciu ochrany prírody alebo okresný úrad,
- spolu s organizáciou ochrany prírody sa stará o udržiavanie a zvyšovanie odbornej úrovne členov stráže prírody vrátane ich oboznamovania sa so všeobecne záväznými právnymi predpismi,
- v súvislosti s plnením úloh podľa tohto zákona môže poskytnúť členovi stráže prírody právne predpisy, donucovacie prostriedky, mapy, prípadne ďalšie potrebné pomôcky súvisiace s výkonom funkcie člena stráže prírody.

Významnú rolu plní okresný úrad v sídle kraja aj vo vzťahu k finančným možnostiam, ktoré zákon o ochrane prírody a krajiny poskytuje:

- môže uzatvoriť dohodu o finančnom príspevku,
- koná a rozhoduje vo veciach finančnej náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania pozemkov z titulu ochrany prírody.

Okrem toho je okresný úrad v sídle kraja aj orgánom štátneho dozoru a plní aj ďalšie úlohy stanovené zákonom o ochrane prírody.

Agenda okresného úradu pri výkone štátnej správy ochrany prírody a krajiny je určená v ustanovení § 68 zákona o ochrane prírody.

Okresný úrad je predovšetkým orgánom štátnej správy na okresnej úrovni a to jednak v konaniach, ktoré vedie ako prvostupňový orgán a v konaniach, ktorým vedú iné orgány štátnej správy, kde vystupuje ako dotknutý orgán štátnej správy. V zmysle uvedeného:

- vydáva súhlas s realizáciou činnosti podľa stanovených ustanovení zákona o ochrane prírody,
- rozhoduje z úradnej povinnosti v stanovených prípadoch, okrem iného má aj veľmi významnú právomoc obmedziť alebo zakázať bližšie nešpecifikovanú činnosť, bez ohľadu na stupeň ochrany, ktorej následkom môže hroziť poškodenie alebo zničenie chránených častí prírody (konanie podľa § 4 ods. 2, resp. § 8 ods. 1),
- vydáva v stanovených prípadoch vyjadrenie ako dotknutý orgán štátnej správy,
- môže si vyhradiť pôsobnosť obce ako orgánu ochrany prírody (najmä vo vzťahu ku konaniu, týkajúceho sa súhlasu na výrub drevín), ak sú na to závažné dôvody, najmä ak sa má činnosť vykonávať na pozemkoch vo vlastníctve obcí, v územiach s druhým alebo tretím stupňom ochrany,
- vydáva odborné stanovisko k vplyvu navrhovaných činností na územia európskej siete chránených území podľa § 28 ods. 4,
- upozorňuje tiež stavebné úrady na výskyt chránených živočíchov na stavbách v rámci konaní podľa stavebného zákona.

Okresný úrad plní aj úlohy pri obstarávaní a schvaľovaní dokumentácie ochrany prírody, ktoré sa týkajú ochrany prírody a krajiny:

- obstaráva projekt ochrany chráneného krajinného prvku,
- obstaráva a schvaľuje dokument regionálneho územného systému ekologickej stability.

Vo vzťahu k ochrane a využívaniu chránených území vykonáva okresný úrad okresné revízie stavu osobitne chránených častí prírody a krajiny.

Vo vzťahu k strážu prírody okresný úrad uhrádza výdavky súvisiace s výkonom funkcie člena stráže prírody.

Okresný úrad je tiež orgánom štátneho dozoru, v rámci čoho tiež ukladá fyzickým osobám, podnikateľom a iným právnickým osobám sankcie podľa tohto zákona a informuje ministerstvo o ich uložení.

Dôležitou kompetenciou okresného úradu vo vzťahu k priznávaní nároku na náhradu škody za škody spôsobené určenými druhmi živočíchov je to, že okresný úrad je príslušný na priznanie nároku na náhradu danej škody príslušnému subjektu, ako aj na posúdenie jej vyčíslenia.

Okrem toho okresný úrad plní aj ďalšie úlohy stanovené zákonom o ochrane prírody a krajiny.

3. POSTAVENIE ODBORNEJ ORGANIZÁCIE OCHRANY PRÍRODY (VÝVOJ V PRIEBEHU ČASU, ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA, OPIS AGENDY, PRÁVNA SUBJEKTIVITA, VNÚTORNÉ ČLENENIE)

■ ODBORNÉ ORGANIZÁCIE OCHRANY PRÍRODY V ROKOCH 1989 — 1993

V rokoch 1989 až do 31.12.1994 upravoval problematiku ochrany prírody a kompetencie orgánov ochrany prírody zákon SNR č. 1/1955 Zb. o štátnej ochrane prírody (ďalej len „zákon o štátnej ochrane prírody“).

V uvedenom období zákon o štátnej ochrane prírody nerozlišoval medzi odbornou organizáciou ochrany prírody a orgánom štátnej správy ochrany prírody. Podľa uvedeného zákona štátnu ochranu prírody vykonávalo **Ministerstvo kultúry SSR** (ďalej len "MK SSR") **priamo alebo svojimi organizáciami a odbory kultúry krajských a okresných národných výborov**. Pre veci jaskýň a krasových javov bol pri MK SSR zriadený poradný zbor. O výrube drevín rastúcich mimo les rozhodovali miestne národné výbory, okresné národné výbory si mohli rozhodovanie vyhradiť.

MK SSR vykonávalo riadenie a dozor vo veciach štátnej ochrany prírody. Zásahy do prírodných pomerov, ktoré by mohli podstatne zmeniť prírodu ako celok alebo niektoré jej zložky, sa mohli vykonať len v súčinnosti s MK SSR a inými orgánmi štátnej ochrany prírody. V kompetencii MK SSR bolo povoľovanie výnimiek z podmienok ochrany chránených území. Výnimku mohlo MK SSR udeliť v odôvodnených prípadoch, pri národných parkoch len keď to neodporovalo štatútu národného parku.

K 30. 03. 1990 bola zriadená **SKŽP** ako ústredný orgán štátnej správy pre tvorbu a ochranu životného prostredia, pričom jej úlohou bolo vypracovávať koncepcie tvorby a ochrany životného prostredia a vykonávať štátnu správu vo veciach tvorby a ochrany životného prostredia vrátane ochrany prírody, ochrany akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania, ochrany ovzdušia, územného plánovania a stavebného poriadku, koncepčných otázok nakladania s tuhým komunálnym odpadom a zabezpečovania jednotného informačného systému o životnom prostredí a plošného monitoringu na území Slovenskej republiky. Na SKŽP uvedeným zákonom prešli aj kompetencie MK SR v oblasti ochrany prírody a krajiny. SKŽP v roku 1992 nahradilo Ministerstvo životného prostredia SR (k tomu viď bližšie príslušné časti tejto analýzy).

SKŽP/MŽP SR vykonávalo štátnu ochranu prírody priamo alebo prostredníctvom svojich organizácií.

Ďalšie kompetencie orgánov štátnej ochrany prírody boli uvedené v právnych predpisoch, ktorými sa jednotlivé chránené územia (národné parky a chránené krajinné oblasti) vyhlasovali. V týchto právnych predpisoch boli uvádzané aj podmienky ochrany za dodržania ktorých sa mohla tá ktorá činnosť v území uskutočňovať.¹⁶⁰

160 Podľa vyhlášky MK SSR Č. 124/1979 Zb. ktorou sa vyhlasuje Chránená krajinná oblasť Štiavnické vrchy.

§ 2

(1) Na území oblasti možno **len po dohode s orgánmi štátnej ochrany prírody**:

- a) vykonávať zber vzácných nerastov na povrchu;
- b) vykonávať archeologické výkopy alebo iné výkopy spojené najmä s výskumom a prieskumom v prírode;
- c) zavádzať nepôvodné druhy rastlín a živočíchov do voľnej prírody zásadne len pri vykonávaní výskumov v rámci experimentálnej činnosti. Toto ustanovenie sa netýka poľnohospodárskeho pôdneho fondu obhospodarovaného podľa schválených plánov rozvoja poľnohospodárskej výroby;
- d) meniť a vytvárať systémy prívodových a odtokových kanálov, štôlní a pamiatok vývoja techniky pôvodných banských vodných nádrží;
- e) používať lesné a poľnohospodárske pozemky na iné ciele;
- f) mimo intravilánu obcí budovať stavby všetkého druhu (banské, priemyselné, inžinierske, rekreačné, obytné, garáže atď.) okrem prevádzkových zariadení štátnych lesov a poľnohospodárskych podnikov;
- g) mimo intravilánu obcí, s výnimkou priestorov, ktoré boli už skôr určené na tieto ciele, umiestňovať skládky, skladovať odpady, tvoriť banské haldy a odkaliská;
- h) mimo intravilánu obcí umiestňovať reklamné, informačné a iné podobné zariadenia;
- i) veľkoplošne používať pesticídy s výnimkou lesných škôlok a poľnohospodárskeho pôdneho fondu.

(2) Na území oblasti možno **len po prerokovaní s orgánmi štátnej ochrany prírody**:

- a) vykonávať geologické práce vrátane technických prác v rozsahu určenom osobitnými predpismi (okrem prieskumu nadväzujúceho na existujúce banské diela a okrem prieskumu hydrogeologických prác spojených s ochranou a rozvojom prírodných liečebných kúpeľov a prírodných liečivých zdrojov);
- b) dobývať ložiská nerastov, okrem určených dobývacích priestorov.

(3) Rozsah vykonávania ostatných činností v oblasti sa vymedzuje takto:

- a) obhospodarovanie lesného fondu sa spravuje schválenými lesnými hospodárskymi plánmi, v ktorých hospodárske opatrenia pre časti lesov chránené z dôvodu ochrany prírody sa určujú po dohode s orgánmi štátnej ochrany prírody;
- b) rozvoj poľnohospodárskej výroby v oblasti sa uskutočňuje na základe komplexných plánov rozvoja poľnohospodárstva vrátane úprav pozemkov so stromami a krovitou vegetáciou pre jednotlivé územnosprávne celky vypracovaných za spolupráce s orgánmi štátnej ochrany prírody s osobitným zreteľom na zachovanie biologických a estetických hodnôt oblasti a záujmy ochrany a racionálneho využitia poľnohospodárskeho pôdneho fondu;
- c) pri všetkých zámeroch a zásahoch sa musí rešpektovať vodohospodársky význam územia;
- d) výstavba sa realizuje podľa schválenej územnoplánovacej dokumentácie so zreteľom na optimálne zachovanie neurbanizovaných priestorov pôvodného prírodného prostredia. Pri projektovaní a výstavbe treba prihliadať na charakter krajiny a používaný materiál. Výstavba chat na individuálnu rekreáciu, stavieb na dočasné ubytovanie vrátane →

V rokoch 1981 – 1992 existovala samostatná odborná organizácia ochrany prírody **Ústredie štátnej ochrana prírody si sídlom v Liptovskom Mikuláši (ďalej len „ÚŠOP“)**. Bola to prvá samostatná odborná organizácia ochrany prírody s celoslovenskou pôsobnosťou ktorá vznikla z bývalej Správy slovenských jaskýň v Liptovskom Mikuláši a úseku ochrany prírody Slovenského ústavu pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave rozhodnutím ministra kultúra SSR č. 623/1981-22 zo dňa 06. 04. 1981 s termínom od 01. 07. 1981. Štatút ÚŠOP vydalo Ministerstvo kultúry SSR pod č. MK 3731/1981-32 zo dňa 30.6.1981 Uverejnený vo Zvestiach MŠ SSR a MK SSR, zošit 8 zo dňa 31. 08. 1981.

ÚŠOP bolo centrálnou odbornou organizáciou štátnej ochrana prírody SSR a vedeckovýskumné, metodické, koordinačné, prevádzkové, zbierkotvorné, prezentačné, dokumentačné, informačné a kultúrno-výchovné pracovisko. Sídlom ÚŠOP bol Liptovský Mikuláš, organizačné zložky boli aj mimo sídla. ÚŠOP vykonával, organizoval a koordinoval odborné činnosti na úseku ochrany prírody.

Podľa zriaďovacej listiny ÚŠOP:

- a) vykonávalo a organizovalo výskum a prieskum v oblasti ochrany prírody,
- b) riešilo otázky teórie ochrany prírody; zhromažďovalo, spracovávalo a využívalo výsledky výskumu a najnovšie poznatky z príslušných vedných odborov pre potreby praxe a rozvoja štátnej ochrany prírody,
- c) riešilo odborné otázky týkajúce sa vyhlásených a potenciálnych chránených častí prírody, ich vzťahy k okolitej krajine a využívaniu prírodných zdrojov,
- d) vypracovávalo návrhy plánu budovania siete chránených častí prírody a ich vedecko-výskumného a kultúrneho využívania,
- e) vypracovávalo návrhy na vyhlásenie národných parkov, chránených krajinných oblastí a maloplošných chránených území v týchto územiach, chránených prírodných výtvorov – krasových javov, druhov, rastlín živočíchov, nerastov a skamenelín,
- f) odborne posudzovalo návrhy na vyhlásenie chránených častí prírody odbornými organizáciami štátnej ochrany prírody v správe národných výborov,

podnikových zotavovní, chatových táborov, priestorov vyhradených na stanovanie, autocampingov, parkovísk a iných funkčných zariadení sa dovoľuje len v priestoroch vymedzených orgánmi územného plánovania so súhlasom orgánov štátnej ochrany prírody a ostatných orgánov štátnej správy, ktorých sa to týka, na podklade schválenej územnoplánovacej dokumentácie, ako aj uznesením rady príslušného okresného národného výboru o schválení rekreačnej oblasti; individuálna výstavba rekreačných chat a objektov a výstavba rekreačných objektov socialistických organizácií na lesnom pôdnom fonde sa môže realizovať len so súhlasom Ministerstva lesného a vodného hospodárstva SSR;

e) poľovníctvo a rybárstvo sa vykonáva podľa schválených plánov chovu a lovu zveri a rýb so zreteľom na zachovanie a zveľaďovanie prírodných súborov spoločenstiev, a ak ide o ochranu voľne žijúcich živočíchov, za spolupráce orgánov štátnej ochrany prírody;

f) komunikácie sa budujú na základe schválenej územnoplánovacej dokumentácie. Turistické chodníky sa rozširujú a značkujú a náučné trasy sa budujú v súlade s koncepciou ochrany prírody v oblasti po vzájomnej dohode s orgánmi turistiky v Slovenskej socialistickej republike. Prieskum lesnej dopravnej siete sa vykonáva za spolupráce orgánov štátnej ochrany prírody a odsúhlasuje sa za ich účasti pri záverečnom protokole k lesnému hospodárskemu plánu;

g) výskum a prieskum, ktorý sa dotýka prírodných pomerov, možno vykonávať len s vedomím Slovenského ústavu pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody, ktorý vedie ich evidenciu. Pritom treba dbať na to, aby sa v čase a v mieste nestretávali záujmy rôznych organizácií, alebo aby sa nepoškodzovali chránené prírodné hodnoty.

§ 3

(1) Na území oblasti sa venuje osobitná starostlivosť pamiatkam vývoja techniky v odbore baníctva, hutníctva a lesníctva podľa osobitných predpisov.

(2) Spôsob a rozsah ochrany pamiatok vývoja techniky určí príslušný okresný národný výbor osobitným štatútom.

§ 4

*(1) Vo veciach, ktoré sa dotýkajú oblastí, rozhodujú orgány štátnej správy, najmä orgány územného plánovania, stavebné úrady, banské úrady, orgány štátnej správy lesného hospodárstva, orgány ochrany ovzdušia, vodohospodárske, poľnohospodárske, dopravné, orgány cestovného ruchu, zdravotníctva a hygieny, ako aj orgány telesnej výchovy s ohľadom na poslanie oblasti, a to v **spolupráci s príslušnými orgánmi štátnej ochrany prírody**.*

(2) Obdobne postupujú orgány a organizácie, ktoré v oblasti vykonávajú opatrenia na ochranu ovzdušia, vody, pôdy, vegetačného krytu, zveri a rýb a iných voľne žijúcich živočíchov.

- g) vypracovávalo odborné vyjadrenia a podklady k plánovaným, projektovaným a vykonávaným zásahom podstatne zasahujúcim do prírodných pomerov krajiny alebo týkajúcich sa chránených častí prírody,
- h) zabezpečovalo ústredný odborný dozor štátnej ochrany prírody,
- i) sledovalo a odborne usmerňovalo starostlivosť o chránené časti prírody a ich spoločenské využívanie,
- j) zabezpečovalo koordináciu plnenia odborných úloh štátnej ochrany prírody; odbornovo-metodicky usmerňovalo krajské organizácie ochrany prírody a vyjadrovalo sa k plánom ich činnosti; odbornovo-metodicky usmerňovalo Slovenskú speleologickú spoločnosť, utváralo podmienky pre jej rozvoj a prácu a vyjadrovalo sa k plánom jej činnosti,
- k) vyjadrovalo sa a poskytovalo podklady k udeľovaniu výnimiek z podmienok ochrany chránených častí prírody ministerstvom,
- l) zabezpečovalo činnosť súvisiacu so zachovaním genofondu chránených, ako aj ojedinelých druhov rastlín a živočíchov,
- m) zabezpečovalo starostlivosť o veľkoplošné chránené územia a jednotné riadenie ich správ,
- n) zabezpečovalo výstavbu, prevádzku a údržbu zariadení ÚŠOP, poskytovanie služieb ich návštevníkom a jednotné riadenie správ týchto zariadení,
- o) zabezpečovalo potrebné geodetické, kartografické, projektové a stavebné práce a meračskú dokumentáciu jaskýň,
- p) viedlo štátny zoznam ochrany prírody a ďalšiu dokumentáciu štátnej ochrany prírody, sledovalo a vyhodnocovalo štatistické ukazovatele štátnej ochrany prírody a bolo ústredným odborným informačným strediskom s informačnou gesciou v odbore ochrany prírody,
- q) zabezpečovalo výchovnú, zbierkotvornú, prezentačnú, publikačnú a propagačnú činnosť v odbore ochrany prírody,
- r) zabezpečovalo starostlivosť o zvyšovanie odbornej kvalifikácie pracovníkov štátnej ochrany prírody a právnu výchovu a propagáciu v oblasti ochrany prírody,
- s) zostavovalo návrhy ročných, strednodobých a dlhodobých plánov a rozpočtov a plnilo iné ekonomické úlohy vyplývajúce z príslušných predpisov a pokynov.

ÚŠOP pri riešení odborných otázok spolupracovalo s partnerskými organizáciami v zahraničí, ústavmi akadémie vied, vysokými školami, Slovenským národným múzeom a inými inštitúciami.

V oblasti výchovy spolupracovalo so školami, spoločenskými organizáciami; hromadnými informačnými prostriedkami, zabezpečovalo činnosť Školy ochrany prírody.

Pre posudzovanie závažných otázok činnosti riaditeľ ÚŠOP mohol zriaďovať riaditeľskú radu a poradné orgány, menovať ich členov a vydať ich rokovacie poriadky.

Na čele ÚŠOP bol riaditeľ, ktorého vymenovával a odvolával minister kultúry. Riaditeľ zodpovedal za ideovo-politickú, odbornú a hospodársku činnosť a zastupoval ÚŠOP navonok.

Riaditeľ ÚŠOP so súhlasom ministerstva ustanovoval a odvolával svojich námestníkov a riaditeľov správ národných parkov, vymedzoval ich právomoc a zodpovednosť.

ÚŠOP bolo príspevkovou organizáciou priamo riadenou MK SSR a následne SKŽP/MŽP SR. Hospodárilo samostatne a v svojom mene nadobúdalo práva a zaväzovalo sa.

Na ÚŠOP v Liptovskom Mikuláši bol útvar riaditeľa, odbornovo-metodický úsek, technicko-prevádzkový úsek a ekonomický úsek na čele ktorých boli námestníci riaditeľa.

Organizačnými zložkami ÚŠOP (v čase jeho zriadenia k 01. 07. 1981) bez právnej subjektivity boli nasledovné subjekty:

Škola ochrana prírody v Gbeľanoch,
 Múzeum slovenského krasu a ochrany prírody v Liptovský Mikuláš,
 Stredisko rozvoja ochrana prírody v Bratislave,
 Správa Národného parku Malá Fatra,
 Správa Národného parku Slovenský raj,
 Správa Národného parku Nízke Tatry,
 Správa Chránenej krajinej oblasti Štiavnické vrchy,
 Správa Chránenej krajinej oblasti Muránska planina,
 Správa Chránenej krajinej oblasti Slovenský kras,
 Správa Chránenej krajinej oblasti Veľká Fatra,
 Správa Chránenej krajinej oblasti Východné Karpaty a Vihorlat,
 Správa Chránenej krajinej oblasti Malé Karpaty,
 Správa Chránenej krajinej oblasti Poľana,
 Správa Chránenej krajinej oblasti Biele Karpaty,
 Správa Chránenej krajinej oblasti Horná Orava.

Sprístupnené jaskyne (Belianska jaskyňa, Bystrianska jaskyňa, Demänovská jaskyňa Slobody, Demänovská ľadová jaskyňa, Dobšinská ľadová jaskyňa, Jaskyňa Domica, Jaskyňa Driny, Gombasecká jaskyňa, Harmanecká jaskyňa, Jasovská jaskyňa, Ochtinská aragonitová jaskyňa, Važecká jaskyňa).

ÚŠOP pracoval na základe plánu hlavných úloh na príslušný rok, ktorý bol schvaľovaný na MK SSR, neskôr na SKŽP a MŽP SR.

Vzhľadom k tomu, že išlo o príspevkovú organizáciu, časť finančných prostriedkov na svoju činnosť získavalo z vlastnej, činnosti ktorou bolo vyberanie vstupného do sprístupnených jaskýň. Obsah plánu hlavných úloh bol veľmi podobný súčasnému plánu hlavných úloh súčasnej Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky. Plán hlavných úloh ÚŠOP na rok 1989 obsahoval štyri hlavné oblasti:

- Budovanie a spresňovanie chránených území a výtvorov.
- Starostlivosť o národné parky a chránené krajinné oblasti.
- Rekonštrukciu terénnych objektov.
- Ochrana prírodných pomerov krajiny, výchova a aktivita.

Škola ochrany prírody v Gbeľanoch – bola detašovaných pracoviskom ÚŠOP, plnila poslanie školiaceho strediska štátnej ochrany prírody. Riadila sa štatútom, organizačným a študijným poriadkom. Organizovala školenia, semináre, jednorazové kurzy, inštruktáže a cyklické formy vzdelávania pre pracovníkov štátnej ochrany prírody a štátnej správy. Organizovala podujatia pre pedagogických pracovníkov, členov komisií životného prostredia v okresoch a zástupcov spoločenských organizácií, ktorým táto potreba vyplynula z náplne práce.

Múzeum slovenského krasu a ochrany prírody v Liptovskom Mikuláš – vzniklo z bývalého Múzea slovenského krasu s cieľom prebudovania ho na ústredné múzejné pracovisko štátnej ochrany prírody. V roku 1987 sa zmenil názov na Múzeum vývoja ochrany prírody a múzeum sa stalo výchovným, múzejným a dokumentačným strediskom ÚŠOP. Dnes nesie názov Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva a je samostatným právnym subjektom – príspevkovou organizáciou MŽP SR.

Stredisko rozvoja ochrana prírody v Bratislave – bolo organizačnou zložkou ÚŠOP, zastrešovalo základný výskum v chránených územiach, vypracovávalo projekty ochrany veľkoplošných chránených

území, koordinovalo výskum v Slovenskom krase v rámci programu UNESCO Človek a biosféra. Zamestnancami pracoviska boli aj geodetky, ktoré zabezpečovali geodetické práce – zameriavanie hraníc chránených území a vyhotovovanie podkladov pre zápis hraníc chránených území do katastra nehnuteľností.

Správa Národného parku Malá Fatra – podľa § 4 ods. 1 nariadenia vlády č. 24/1988 Zb. o Národnom parku Malá Fatra v roku 1989 výkon štátnej ochrany prírody v národnom parku a jeho ochrannom pásme zabezpečovalo MK SSR a príslušné národné výbory. Odbornou organizáciou pre starostlivosť o národný park bolo ÚŠOP. Správa národného parku bola jeho organizačnou zložkou.

Správa Národného parku Slovenský raj – Podľa § 4 ods. 1 nariadenia vlády č. 23/1988 Zb. o Národnom parku Slovenský raj v roku 1989 výkon štátnej ochrany prírody v národnom parku a jeho ochrannom pásme zabezpečovalo MK SSR a príslušné národné výbory. Odbornou organizáciou pre starostlivosť o národný park bolo ÚŠOP. Správa národného parku bola jeho organizačnou zložkou.

Správa Národného parku Nízke Tatry – Podľa § 5 ods. 1 nariadenia vlády č. 119/1978 o Národnom parku Nízke Tatry správu národného parku podľa tohto nariadenia a odborné úlohy štátnej ochrany prírody na území národného parku a jeho ochranného pásma vykonával Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave (predchodca ÚŠOP, v roku 1989 ÚŠOP, ktorého organizačnou zložkou bola správa národného parku).

Správa Chránenej krajinej oblasti Štiavnické vrchy – Podľa § 6 ods. 14 vyhlášky MK SSR č. 124/1979 Zb. ktorou sa vyhlasuje chránená krajinná oblasť Štiavnické vrchy úlohy orgánov štátnej ochrany prírody na území oblasti podľa tejto vyhlášky vykonáva v rámci svojej pôsobnosti Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave (predchodca ÚŠOP, v roku 1989 ÚŠOP, ktorého organizačnou zložkou bola správa chránenej krajinej oblasti).

Správa Chránenej krajinej oblasti Muránska planina – Podľa § 6 ods. 1 vyhlášky MK SSR č. 9/1977 Z. z. ktorou sa vyhlasuje chránená krajinná oblasť Muránska planina úlohy orgánov štátnej ochrany prírody na území oblasti a ochranného pásma podľa tejto vyhlášky vykonáva v rámci svojej pôsobnosti Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave (predchodca ÚŠOP, v roku 1989 ÚŠOP, ktorého organizačnou zložkou bola správa chránenej krajinej oblasti); starostlivosť o jaskyne a krasové javy zabezpečovala Správa slovenských jaskýň v Liptovskom Mikuláši. (od roku 1981 súčasť ÚŠOP). Od 01. 10. 1997 je Muránska planina národný park (nariadenie vlády SR č. 259/1997 o národnom parku Muránska planina).

Správa Chránenej krajinej oblasti Slovenský kras – Podľa § 6 ods. 1 vyhlášky MK SSR č. 110/1973 Zb. ktorou sa vyhlasuje chránená krajinná oblasť Slovenský kras štátnu ochranu prírody na území oblasti a ochranného pásma v zmysle tejto vyhlášky vykonáva v rámci svojej pôsobnosti Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave (predchodca ÚŠOP, v roku 1989 ÚŠOP, ktorého organizačnou zložkou bola správa chránenej krajinej oblasti); starostlivosť o jaskyne a krasové javy zabezpečovala Správa slovenských jaskýň v Liptovskom Mikuláši (od roku 1981 súčasť ÚŠOP). Od 01. 03. 2002 je Slovenský kras národným parkom (nariadenie vlády SR č. 101/2002 Z. z. o národnom parku Slovenský kras).

Správa Chránenej krajinej oblasti Veľká Fatra – Podľa § 6 ods. 1 vyhlášky MK SSR č. 8/1974 Zb. ktorou sa vyhlasuje chránená krajinná oblasť Veľká Fatra štátnu ochranu prírody na území oblasti a ochranného pásma v zmysle tejto vyhlášky vykonával v rámci svojej pôsobnosti Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave (predchodca ÚŠOP, v roku 1989 ÚŠOP, ktorého organizačnou zložkou bola správa chránenej krajinej oblasti); starostlivosť o jaskyne a krasové javy zabezpečovala Správa slovenských jaskýň v Liptovskom Mikuláši (od roku 1981 súčasť ÚŠOP). Od 01. 04. 2002 je Veľká Fatra národným parkom (nariadenie vlády SR č. 140/2002 Z. z. o národnom parku Veľká Fatra).

Správa Chránenej krajinej oblasti Vihorlat – Podľa § 6 ods. 1 vyhlášky MK SSR č. 9/1974 Zb. ktorou sa vyhlasuje chránená krajinná oblasť Vihorlat štátnu ochranu prírody na území oblasti a ochranného pásma v zmysle tejto vyhlášky vykonával v rámci svojej pôsobnosti Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave (predchodca ÚŠOP, v roku 1989 ÚŠOP, ktorého organizačnou zložkou bola správa chránenej krajinej oblasti).

Správa Chránenej krajinej oblasti Malé Karpaty – Podľa § 6 ods. 1 vyhlášky MK SSR č. 64/1976 Zb. ktorou sa vyhlasuje chránená krajinná oblasť Malé Karpaty úlohy orgánov štátnej ochrany prírody na území oblasti a ochranného pásma v zmysle tejto vyhlášky vykonával v rámci svojej pôsobnosti Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave (predchodca ÚŠOP, v roku 1989 ÚŠOP, ktorého organizačnou zložkou bola správa chránenej krajinej oblasti); starostlivosť o jaskyne a krasové javy zabezpečovala Správa slovenských jaskýň v Liptovskom Mikuláši (od roku 1981 súčasť ÚŠOP) v spolupráci so správou chránenej krajinej oblasti.

Správa Chránenej krajinej oblasti Poľana – Podľa § 5 ods. 1 vyhlášky MK SSR č. 97/1981 Zb. ktorou sa vyhlasuje chránená krajinná oblasť Poľana úlohy orgánov štátnej ochrany prírody na území oblasti podľa tejto vyhlášky vykonával v rámci svojej pôsobnosti ÚŠOP, ktorého organizačnou zložkou bola správa chránenej krajinej oblasti.

Správa Chránenej krajinej oblasti Východné Karpaty – Podľa § 6 ods. 1 vyhlášky MK SSR č. 70/1977 Zb. ktorou sa vyhlasuje chránená krajinná oblasť Východné Karpaty úlohy orgánov štátnej ochrany prírody na území oblasti a ochranného pásma podľa tejto vyhlášky vykonával v rámci svojej pôsobnosti⁴⁾ Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave (predchodca ÚŠOP, v roku 1989 ÚŠOP, ktorého organizačnou zložkou bola správa chránenej krajinej oblasti).

Správa Chránenej krajinej oblasti Biele Karpaty – Podľa § 5 ods. 1 vyhlášky MK SSR č. 111/1979 Zb. ktorou sa vyhlasuje chránená krajinná oblasť Biele Karpaty úlohy orgánov štátnej ochrany prírody na území oblasti podľa tejto vyhlášky vykonával v rámci svojej pôsobnosti Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave (predchodca ÚŠOP, v roku 1989 ÚŠOP, ktorého organizačnou zložkou bola správa chránenej krajinej oblasti); starostlivosť o jaskyne a krasové javy vykonávala Správa slovenských jaskýň v Liptovskom Mikuláši (od roku 1981 súčasť ÚŠOP).

Správa Chránenej krajinej oblasti Horná Orava – Podľa § 8 ods. 1 vyhlášky MK SSR č. 110/1979 Zb. ktorou sa vyhlasuje chránená krajinná oblasť Horná Orava úlohy orgánov štátnej ochrany prírody na území oblasti podľa tejto vyhlášky vykonáva v rámci svojej pôsobnosti Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave (predchodca ÚŠOP, v roku 1989 ÚŠOP, ktorého organizačnou zložkou bola správa chránenej krajinej oblasti);

Okrem ÚŠOP existovali v období od 1989 do 1994 nasledovné odborné organizácie ochrany prírody:

Správa Tatranského národného parku

Najstarší a najznámejší národný park na Slovensku mal v rámci štátnej ochrany prírody ojedinelé a špecifické postavenie. V roku 1989 to bola príspevková organizácia vtedajšieho Ministerstva lesného a vodného hospodárstva a drevospracujúceho priemyslu SSR. Pre otázky správy Tatranského národného parku bol v súlade s ustanovením § 3 zákona SNR č. 11 z 18. 12. 1948 o Tatranskom národnom parku zriadený Poradný zbor, ktorého zloženie, pôsobnosť a organizáciu určovalo Nariadenie Zboru povereníkov č. 5/1992 Sb. n. SNR z 28. 10. 1952 o Tatranskom národnom parku (ďalej len „nariadenie“).

Podľa § 3 nariadenia:

- najvyšším orgánom pre veci Tatranského národného parku bol Poradný zbor (ďalej len „zbor“);
- zbor mal 7 stálych členov a 7 náhradníkov, členmi zboru boli 4 vedeckí pracovníci (geológ, hydrológ, botanik a zoológ), zástupca Povereníctva školstva, vied a umení, (neskôr Ministerstvo kultúry SSR) Povereníctva lesov a drevárskeho priemyslu (neskôr Ministerstvo lesného a vodného hospodárstva a drevospracujúceho priemyslu SSR) a Slovenského plánovacieho úradu,
- podľa potreby sa do zboru pozývali ďalší zástupcovia zainteresovaných zložiek,
- pri rozhodovaní o otázkach celoštátneho významu mohli sa práce v zbore zúčastniť zástupcovia príslušných ministerstiev s právom riadneho člena.

Členov zboru menoval a odvolával povereník školstva, vied a umení (neskôr minister kultúry) po dohode s povereníkom lesov a drevárskeho priemyslu (neskôr minister lesného a vodného hospodárstva a drevospracujúceho priemyslu) a ďalšími zúčastnenými zložkami.

Podľa § 4 nariadenia:

- výkonným orgánom pre veci Tatranského národného parku bola Správa Tatranského národného parku (ďalej len „správa“),
- správu, ako svoju organizačnú zložku zriadi Povereníctvo lesov a drevárskeho priemyslu (neskôr Ministerstvo lesného a vodného hospodárstva a drevospracujúceho priemyslu SSR) po dohode s Povereníctvom školstva, vied a umení (neskôr Ministerstvo kultúry SSR),
- činnosť správy v zásadných veciach usmerňoval zbor.

Vedúceho Správy menoval a odvolával povereník lesov a drevárskeho priemyslu (neskôr minister lesného a vodného hospodárstva a drevospracujúceho priemyslu) po dohode s povereníkom školstva, vied a umení (neskôr minister kultúry). Kompetencie správy podľa nariadenia boli nasledovné. Správa:

- dbala, aby sa hospodárska činnosť na území Tatranského národného parku rozvíjala tak, aby nespôsobila narušenie typického rázu tohto zemepisného pásma,
- v spolupráci s ľudovou správou (neskôr národné výbory) usmerňovala činnosť stavieb pozemných, komunikačných, telekomunikačných, vodných, dobývanie zemín a pod. tak, aby bola v súlade s požiadavkami zachovania pôvodného typického vzhľadu kraja,
- vypracovávala opatrenia s cieľom obnoviť a rozmnožiť čo najskôr pôvodný stav rastlínstva a živočíšstva, po ich schválení zborom zabezpečovala ich uskutočnenie,
- povoľovala výnimky zo zákazu trhania, lámania, ničenia rastlín a chytania, plašenia a zabíjania živočíchov v rezerváciách, výnimky mohla povoliť iba na vedecké účely,
- určovala a vyhlasovala chránené druhy rastlín a živočíchov aj mimo rezervácií,
- vyznačovala a udržiavala cestičky a chodníčky prístupné návštevníkom,
- značkovala turistické cesty, označovala ich orientačnými tabuľkami, vykonávala úpravu prameňov pitnej vody a pod.
- zriaďovala a určovala primeraný počet táborísk, v súlade s územným plánom oblasti Tatranského národného parku,
- povoľovala a viedla študijné a vedecké exkurzie do úplných rezervácií mimo vyznačených ciest,
- úzko spolupracovala s orgánmi a zložkami Slovenského výboru pre telovýchovu a šport,
- pred každou sezónou určovala, ktoré rezervácie budú v zimnom období uzavreté,
- v nevyhnutných a odôvodnených prípadoch určovala miesta pre ťažbu stavebných hmôt, najmä kameňa a piesku, po skončení ťažby zemín a kameňa určovala ťažiteľovi povrchovú úpravu terénu, prípadne zalesnenie tak, aby sa tieto miesta nerušene spojili s okolitým prostredím,
- vo výnimočných prípadoch, po súhlase zboru mohla nariadiť ochranné a pestebné zásahy do lesov v úplných rezerváciách, ktoré na území parku mohli byť zaradené len v kategórii lesov zvláštneho významu,
- obhospodarovala a spravovala lesy vo vlastníctve štátu,
- regulovala zber lesných plodín,
- dávala pokyny na nevyhnutnú reguláciu stavu zveriny odstrelom alebo odchytnom,
- mala prednostné právo pri prenajímaní poľovných revírov na území ochranného pásma,
- bola súčinná pri plánovaní poľnohospodárskej výroby na území Tatranského národného parku.

Pri správe bola zriadená **Výskumná stanica Tatranského národného parku.**

Vedecký výskum sa zaoberal predovšetkým otázkou zachovania a rozmnoženia zanikajúceho rastlínstva a živočíšstva a možnosťami obohatenia pôvodného rastlínstva a živočíšstva novými druhmi. Vedecká a výskumná práca sa zamerala na vypracovanie opatrení na postupné zlepšenie prírodných pomerov v devastovaných častiach Tatranského národného parku a ochranného územia.

Pri výskumnej stanici bolo zriadené **múzeum Tatranského národného parku a botanická záhrada.**

Správa Pieninského národného parku – nariadením Predsedníctva SNR č. 5 zo dňa 16. januára 1967 bol zriadený Pieninský národný park (PIENAP). Hospodársky a organizačne bol pričlenený do Správy TANAP-u v Tatranskej Lomnici. V praxi sa však jeho správa degradovala na ochranný obvod TANAP-u. Správa PIENAP bola súčasťou Správy TANAP.

Správy chránených území v riadení národných výborov.

Podľa § 20 ods. 1 **zákona č. 69/1967 Zb. o národných výboroch** národné výbory spravovali organizácie a zariadenia aj v odvetviach (úsekoch) kultúry a ochrany prírody a kultúrnych pamiatok. Takými organizáciami boli 4 správy chránených krajinných oblastí a Krajské ústavy štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody (ďalej len „KÚŠPSOP“) zriaďované pri krajských národných výboroch. KÚŠPSOP sa zameriavali predovšetkým na územie mimo chránených území, ktoré mali svoju správu. Spolupráca, najmä na báze odbornej pomoci, fungovala medzi všetkými organizáciami ochrany prírody.

Správa chránenej krajinej oblasti Ponitrie – Podľa § 5 ods. 1 vyhlášky MK SSR č. 58/1985 Zb. ktorou sa vyhlasuje chránená krajinná oblasť Ponitrie odborné úlohy príslušných orgánov štátnej ochrany prírody na území oblasti podľa tejto vyhlášky vykonávala **Správa chránenej krajinej oblasti Ponitrie, ktorú riadil Okresný národný výbor v Nitre.** Správu CHKO odborne a metodicky usmerňovalo ÚŠOP.

Správa CHKO Ponitrie sa stala organizačnou zložkou ÚŠOP v roku 1991 a bola súčasťou ÚŠOP až do jeho zrušenia 31. 03. 1992.

Správa chránenej krajinej oblasti Kysuce – Podľa ustanovenia § 5 ods. 1 vyhlášky MK SSR č. 68/1984 Zb. ktorou sa vyhlasuje chránená krajinná oblasť Kysuce úlohy štátnej ochrany prírody na území oblasti podľa tejto vyhlášky vykonávala **Správa chránenej krajinej oblasti Kysuce, ktorá bola v riadení Okresného národného výboru v Čadci.** Túto organizáciu odborne a metodicky usmerňovalo ÚŠOP. Správa CHKO Kysuce sa stala organizačnou zložkou ÚŠOP od 01. 12. 1990 a bola súčasťou ÚŠOP až do jeho zrušenia 31. 03. 1992.

Správa chránenej krajinej oblasti Strážovské vrchy – Podľa § 4 ods. 1 vyhlášky MK SSR č. 14/1989 Zb. ktorou sa vyhlasuje chránená krajinná oblasť Strážovské vrchy výkon štátnej ochrany prírody v oblasti zabezpečoval Stredoslovenský krajský národný výbor a príslušné národné výbory. Odbornou organizáciou pre starostlivosť o oblasť bola Správa Chránenej krajinej oblasti Strážovské vrchy v Považskej Bystrici. Správa CHKO Strážovské vrchy sa stala organizačnou zložkou ÚŠOP od 01. 09. 1990 a bola súčasťou ÚŠOP až do jeho zrušenia 31. 03. 1992.

Správa chránenej krajinej oblasti Cerová vrchovina – Podľa § 4 ods. 1 vyhlášky MK SSR č. 113/1989 Zb. ktorou sa vyhlasuje chránená krajinná oblasť Cerová vrchovina výkon štátnej ochrany prírody v oblasti zabezpečovali príslušné národné výbory. Odbornou organizáciou pre starostlivosť o oblasť bola Správa Chránenej krajinej oblasti Cerová vrchovina v Rimavskej Sobote, ktorá bola riadená ONV v Rimavskej Sobote. Správa CHKO Cerová vrchovina sa stala organizačnou zložkou ÚŠOP od 01. 09. 1990 a bola súčasťou ÚŠOP až do jeho zrušenia 31. 03. 1992.

Správa chránenej krajinej oblasti Záhorie – Podľa § 4 ods. 1 vyhlášky MK SSR č. 220/1988 Zb. o chránenej krajinej oblasti Záhorie výkon štátnej ochrany prírody v oblasti zabezpečoval Západoslovenský krajský národný výbor a príslušné národné výbory. Odbornou organizáciou pre starostlivosť o oblasť bola krajská organizácia štátnej ochrany prírody, ktorou bol Krajský úrad štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave.

Krajské ústavy štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody

Krajské ústavy štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody (ďalej aj „KÚŠPSOP“)

- odborne usmerňovali činnosť pracovníkov ONV a KNV – inšpektorov ochrany prírody vykonávajúcich štátnu ochranu prírody,
- zúčastňovali sa na výskume v chránených územiach,
- spolupracovali s dobrovoľnými konzervátormi a spravodajcami ochrany prírody,
- vypracovávali odborné a metodické materiály v ochrane prírody,
- spracovávali projekty ochrany pre vyhlasovanie chránených území,
- koordinovali inventarizáciu a dokumentáciu zelene a vyhlasovanie chránených stromov,
- zabezpečovali označovanie chránených území,
- viedli štátny zoznam osobitne chránených častí prírody podľa krajov,
- odborne pripomienkovali zásahy do území ako podklady pre rozhodnutie orgánov štátnej správy,
- venovali sa výchove k ochrane prírody, prednáškovej činnosti ako aj propagácii ochrany prírody,
- venovali sa edičnej činnosti, budovaniu náučných chodníkov.

243

KÚŠPSOP v Bratislave

bol odbornou organizáciou, ktorá zabezpečovala napr. starostlivosť o Chránenú krajinnú oblasť Záhorie a územie vtedajšieho Západoslovenského kraja.

KÚŠPSOP v Banskej Bystrici

bol odbornou organizáciou pre územie vtedajšieho Stredoslovenského kraja mimo veľkoplošných chránených území.

KÚŠPSOP v Prešove

bol odbornou organizáciou pre územie vtedajšieho Východoslovenského kraja mimo veľkoplošných chránených území.

Pre územie Bratislavy bola zriadená **Mestská správa pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody**, ktorá mala kompetencie pre územie Bratislavy, hl. mesta.

V roku 1990 boli na krátku dobu delimitované od KNV úseky ochrany prírody KÚŠPSOP v Bratislave, Banskej Bystrici a Prešove a MSPSOP Bratislava k ÚŠOP a zároveň boli k ÚŠOP delimitované aj správy CHKO, ktoré boli v riadení národných výborov (CHKO Kysuce, CHKO Ponitrie, CHKO Cerová vrchovina a CHKO Strážovské vrchy).

Prvýkrát v histórii boli všetky vtedajšie odborné organizácie ochrany prírody v jednej spoločnej organizácii, ktorou bolo ÚŠOP (s výnimkou Správy TANAPu, ktorého organizačnou zložkou bola aj Správa PIENAP).

Rozhodnutím ministra – predsedu Slovenskej komisie pre životné prostredie č. 348/92-1 zo dňa 02. 03. 1992 však bolo ÚŠOP rozdelené k 1.4.1992 na deväť rozpočtových organizácií s právnou samostatnosťou (subjektivitou):

Slovenský ústav ochrany prírody so sídlom v Bratislave ktorý mal celoslovenskú pôsobnosť. Vo vzťahu k iným organizačným zložkám nemal riadiacu funkciu, ale ich činnosť odborno–metodicky usmerňoval.

Ústav zabezpečoval nasledovné činnosti:

- vypracovával odborné podklady pre tvorbu právnych predpisov,

- vypracovával koncepčné, odborné a metodické podklady pre rozvoj ochrany prírody, najmä budovanie a spresňovanie siete chránených území, programov starostlivosti a regulatív využívania chránených území, akčné plány pre biosférické rezervácie, územné priemety ochrany prírody, osobitné režimy chránených druhov rastlín živočíchov, podieľal sa na monitoringu zmien prírodného a životného prostredia vo väzbe na monitorovaciu sieť a integrovaný systém informácií o prírodnom a životnom prostredí SR,
- vykonával a organizoval výskum a jeho výsledky uplatňoval v ochrane prírody,
- viedol štátny zoznam ochrany prírody a ďalšiu dokumentáciu ochrany prírody,
- budoval a prevádzkoval ústredný automatizovaný informačný systém a poskytoval informácie pre integrovaný informačný systém životného prostredia,
- koordinoval kultúrno–výchovnú činnosť (informačné strediská, náučné chodníky, edičnú činnosť, propagáciu, informatiku a výchovnú činnosť),
- zúčastňoval sa na medzinárodnej spolupráci a spracovával podklady pre účasť a podiel SR na medzinárodných dohodách, projektoch, programoch a podujatiach,
- nahlasoval ústredne vyhlásené chránené územia do evidencie štátnej geodetickej správy.

Na čele ústavu bol riaditeľ, ktorého vymenovával minister – predseda SKŽP, neskôr len minister životného prostredia. Riaditeľ ústavu menoval a odvolával vedúcich oddelení.

Správy národných parkov, ktoré mali právnu subjektivitu a kompetencie na území toho ktorého parku. Išlo o tri národné parky:

Správu Národného parku Malá Fatra

Správu Národného parku Slovenský raj

Správu Národného parku Nízke Tatry

Strediská štátnej ochrany prírody, ktorých organizačnou zložkou bez právnej subjektivity boli správy chránených krajinných oblastí (ďalej len „CHKO“). Strediská mali kompetencie v území vymedzenom okresmi.

Stredisko štátnej ochrany prírody Nitra malo kompetencie na území okresu Nitra, Topoľčany, Levice, Komárno, Nové Zámky. Galanta, Trnava, Trenčín. Organizačnou zložkou strediska bola Správa CHKO Ponitrie a Správa CHKO Biele Karpaty.

Stredisko štátnej ochrany prírody Banská Bystrica malo kompetencie na území okresu Banská Bystrica, Zvolen, Žiar nad Hronom, Žilina, Martin, Lučenec, Rimavská Sobota, Veľký Krtíš, Prievidza. Organizačnou zložkou strediska bola správa CHKO Veľká Fatra, CHKO Cerová vrchovina, CHKO Poľana, CHKO Štiavnické vrchy, CHKO Muránska planina.

Stredisko štátnej ochrany prírody Liptovský Mikuláš malo kompetencie na území okresu Dolný Kubín, Liptovský Mikuláš, Poprad, Čadca, Žilina. Organizačnou zložkou bola správa CHKO Horná Orava, CHKO Strážovské vrchy, CHKO Kysuce.

Stredisko štátnej ochrany prírody Prešov malo kompetencie na území okresu Prešov, Bardejov, Svidník, Vranov, Humenné, Michalovce, Trebišov, Košice, Košice-vidiek, Spišská Nová Ves, Stará Ľubovňa, Rožňava. Organizačnou zložkou bola správa CHKO Východné Karpaty, CHKO Vihorlat, CHKO Slovenský kras a CHKO Latorica.

Stredisko štátnej ochrany prírody Bratislava malo kompetencie na území okresu Bratislava – mesto, Bratislava-vidiek, Dunajská Streda, Senica. Organizačnou zložkou bola správa CHKO Záhorie a CHKO Malé Karpaty.

Slovenský ústav ochrany prírody v Bratislave a 5 stredísk štátnej ochrany prírody sa stalo rozhodnutím ministra životného prostredia č. 8/1993 zo 17. 05. 1993 k 01. 07. 1993 **súčasťou novovzniknutej organizácie Slovenskej agentúry životného prostredia.**

Správa NP Malá Fatra, Správa NP Nízke Tatry a Správa NP Slovenský raj ostali rozpočtovými organizáciami s právnou subjektivitou v priamej riadiacej pôsobnosti MŽP SR.

Správa TANAPu (vrátane Správy PIENAPu) boli naďalej samostatné, pričom kompetenčne patrili pod Ministerstvo pôdohospodárstva SR.

■ ODBORNÉ ORGANIZÁCIE OCHRANY PRÍRODY V ROKOCH 1993 — 2000

Štátom zabezpečované odborné činnosti na úseku ochrany prírody boli od r. 1993 realizované prostredníctvom **Slovenskej agentúry životného prostredia (ďalej len „SAŽP“)**, ktorá vznikla rozhodnutím ministra životného prostredia č. 8/1993 zo 17. 05. 1993 k 01. 07. 1993. Bola vytvorená zlúčením viacerých odborných organizácií v oblasti územného plánovania, architektúry, diaľkového prieskumu Zeme, nakladania s odpadmi a ochrany prírody. Súčasťou SAŽP sa stal aj Slovenský ústav ochrany prírody Bratislava, 5 stredísk štátnej ochrany prírody (Bratislava, Nitra, Banská Bystrica, Liptovský Mikuláš a Prešov), ktorých súčasťou bolo aj 14 správ CHKO. V rokoch 1993 až 1996 bola SAŽP organizačne členená na centrum SAŽP v Banskej Bystrici a 7 pobočiek v Bratislave, Nitre, Trnave, Banskej Bystrici, Žiline, Košiciach a Prešove. Napriek tomu, že väčšinu pracovníkov na jednotlivých pobočkách tvorili pracovníci predchádzajúcich organizácií štátnej ochrany prírody, ani jedna pozícia riaditeľa pobočky nebola obsadená pracovníkom z oblasti ochrany prírody. Pravdepodobnou príčinou bol odpor riaditeľov bývalých stredísk Štátnej ochrany prírody proti ich začleneniu do vznikajúcej SAŽP.

Riaditeľa agentúry vymenúval a odvolával minister životného prostredia, riaditeľ agentúry mal v zmysle organizačného poriadku právomoc vymenúvať a odvolávať riaditeľov pobočiek a vedúcich odborov centra agentúry.

Vedúcich stredísk a vedúcich odborov pobočky vymenúval a odvolával riaditeľ pobočky. Na centre SAŽP v Banskej Bystrici vznikol a postupne sa budoval odbor štátnej ochrany prírody, ktorý plnil úlohu metodického a koordinačného centra SAŽP pre oblasť ochrany prírody.

V roku 1996 došlo k vnútornej reorganizácii SAŽP vydaním nového organizačného poriadku (č. 500/1995-min. z 22. marca 1995) jej rozčleneniu na centrum, oblastné pobočky (Bratislava, Nitra, Trnava, Banská Bystrica, Žilina, Košice a Prešov) a im podriadené strediská.

Ďalší organizačný poriadok vydaný rozhodnutím ministra ŽP č. 1384/1996-min. zo dňa 10. septembra 1996 organizačne členil agentúru na úseky s odbormi a 5 centier s im podriadenými strediskami.

Jedným z centier bolo Centrum ochrany prírody a krajiny Banská Bystrica, ktoré zastrešovalo 6 stredísk (Bratislava, Trnava, Nitra, Liptovský Mikuláš, Prešov a Košice) so 14 správami CHKO. Riaditeľa agentúry vymenúval a odvolával minister ŽP, ten mal právomoc vymenúvať a odvolávať námestníkov riaditeľa, riaditeľov centier a vedúceho útvaru riaditeľa.

V roku 1999 došlo k nelogickému presunu Správy CHKO Slovenský kras a Správy CHKO Štiavnické vrchy z Centra ochrany prírody do Centra ochrany kultúrnej krajiny a prírodného dedičstva Banská Štiavnica.

Do náplne Centra ochrany prírody Banská Bystrica patrili nasledovné kompetencie:

- 1) vypracúva koncepčné, metodické a právne podklady pre rozvoj ochrany prírody a krajiny, osobitne pre vyhlasovanie, zmenu a zrušenie osobitne chránených častí prírody a krajiny,
- 2) vypracúva alebo obstaráva dokumentáciu ochrany prírody a krajiny,
- 3) vypracúva odborné analýzy týkajúce sa významných alebo ohrozených častí prírody a krajiny, vrátane chránených území a ohrozených, zriedkavých, vzácnych alebo inak významných druhov rastlín, živočíchov, nerastov a skamenelín, vrátane chránených druhov,
- 4) koordinuje a zabezpečuje výskum a prieskum pre potreby ochrany prírody a krajiny, ako aj opatrenia súvisiace s prevádzkou, vstupom a vstupným do chránených území,

- 5) vypracúva odborné podklady a stanoviská k žiadostiam o vyjadrenie a súhlasy orgánov ochrany prírody a odborne im pomáha pri výkone štátnej správy vo veciach ochrany prírody a krajiny, vrátane odborného dohľadu nad dodržiavaním podmienok všeobecnej i osobitnej ochrany prírody a krajiny,
- 6) vykonáva odbornú starostlivosť o osobitne chránené časti prírody a krajiny, vrátane ich označovania,
- 7) sleduje a zbiera údaje o stave prírody a krajiny, jej zložiek a prvkov, napomáha orgánom ochrany prírody pri vykonávaní revízií stavu osobitne chránených častí prírody a krajiny, dohliada na realizáciu závažných zásahov dotýkajúcich sa prírody a krajiny, ekologickej stability a biodiverzity,
- 8) realizuje opatrenia na zavedenie rovnošaty a označenia pracovníkov ochrany prírody,
- 9) vedie Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny a vydáva z neho výpisy, predkladá podklady o chránených územiach a ich ochranných pásmach a o pozemkoch s chránenými stromami v rozsahu ich ochranných pásiem, vyhlásených orgánmi ochrany prírody, na ich vyznačenie v katastri nehnuteľností,
- 10) plní úlohu vedeckého orgánu Dohovoru o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (CITES).

Správy Národných parkov Nízke Tatry, Slovenský raj a Malá Fatra boli v tomto období rozpočtové organizácie s právnou subjektivitou priamo riadené Ministerstvom životného prostredia SR.

Dôležité je tiež uviesť, že od 1.1.1995 nadobudol účinnosť nový zákon č. 287/1994 Z. z. o ochrane prírody a krajiny (ďalej len „zákon č. 287/1994 Z. z.“), **ktorý striktne odlišoval kompetencie orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny a úlohy odborných organizácií ochrany prírody a krajiny.**

Podľa ustanovenia § 50 zákona č. 287/1994 Z. z. štátnu správu vo veciach ochrany prírody a krajiny podľa tohto zákona vykonávali

- a) ministerstvo ako ústredný orgán štátnej správy vo veciach ochrany prírody a krajiny,
- b) Slovenská inšpekcia životného prostredia,
- c) úrady životného prostredia.

Podľa § 51 písm. i) zákona č. 287/1994 Z. z. malo MŽP SR kompetenciu zriaďovať a riadiť organizácie ochrany prírody, najmä správy národných parkov. **Úlohy odborných organizácií ochrany prírody zákon č. 287/1994 Z. z. nikde osobitne neuvádzal.**

Pre upravenie kompetencií a zabezpečenie spolupráce medzi orgánmi ochrany prírody a krajiny a odbornými organizáciami ochrany prírody a krajiny pri vykonávaní zákona č. 287/1994 Z. z. bola ministrom životného prostredia vydaná smernica MŽP SR č. 2/1995 zo dňa 3.4.1995 ktorá upravovala podmienky právneho vzťahu orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny a organizácií ochrany prírody a krajiny.

Na základe uvedeného ustanovenia sa predpokladalo, že sa do zriaďovacej a riadiacej kompetencie MŽP SR dostanú všetky chránené územia, teda aj Tatranský národný park a Pieninský národný park aj preto, že v § 69 ods. 1 body 4 až 6 zákona č. 287/1994 Z. z. boli zrušené:

- § 2 až 6 zákona Slovenskej národnej rady č. 11/1949 Zb. SNR o Tatranskom národnom parku,
- § 1 ods. 2, § 4 až 10 nariadenia Predsedníctva Slovenskej národnej rady č. 5/1967 Zb. o zriadení Pieninského národného parku,
- nariadenie Zboru povereníkov č. 5/1952 Zb. SNR o Tatranskom národnom parku, ktorým bola ustanovená Správa TANAP ako výkonný orgán pre veci Tatranského národného parku.

Rozhodnutím Ministerstva pôdohospodárstva SR č. 3610/187/1994-100 zo dňa 22. 12. 1994 bola s účinnosťou od 01. 01. 1995 zriadená nová príspevková organizácia Ministerstva pôdohospodárstva SR – Štátne lesy Tatranského národného parku v Tatranskej Lomnici, ktorá vykonávala aj úlohy Správy TANAPu až do vzniku Správy TANAPu zriadenú MŽP SR.

Rozhodnutím ministra životného prostredia SR č. 23/95 z 27. 12. 1995 vznikla s účinnosťou od 01. 03. 1996 **Správa národných parkov SR v Liptovskom Mikuláši** ako rozpočtová organizácia, ktorej organizačnou zložkou sa stali doterajšie samostatné právne subjekty Správa NP Malá Fatra, Správa NP Nízke Tatry a Správa NP Slovenský raj a novovytvorená Správa TANAP a Správa PIENAP. Právnu subjektivitu si jednotlivé správy národných parkov nezachovali. Rozpočet mali samostatný, ale bol naviazaný na rozpočet Správy národných parkov SR. Riaditeľa organizácie vymenúval a odvolával minister ŽP, riaditeľov správ národných parkov vymenúval riaditeľ Správy národných parkov SR po prerokovaní s ministrom ŽP.

Pôsobnosť jednotlivých správ národných parkov¹⁶¹ pred vznikom spoločnej Správy národných parkov zahŕňala tieto kompetencie:

- a) územná a druhová ochrana prírody, starostlivosť o ekosystémy, biologickú diverzitu, ekologickú stabilitu, únosný rozvoj územia, kde najmä:
  - vykonáva odbornú starostlivosť o územie národného parku, jeho ochranné pásmo a osobitne chránených častí prírody a krajiny v ňom vrátane ich označovania,
  - vykonáva, koordinuje a zabezpečuje výskum, prieskum a monitorovanie pre potreby ochrany prírody a krajiny zameraný na poznanie, zachovanie alebo zlepšenie stavu prírody a využívanie územia národného parku a ochranného pásma, jeho limity a regulatívy,
  - vypracúva odborné podklady a stanoviská k žiadostiam a stanoviská k žiadostiam o vyjadrenie, súhlasy a výnimky z podmienok ochrany pre orgány ochrany prírody a krajiny,
  - v súčinnosti s orgánmi ochrany prírody a krajiny sa zúčastňuje na konaniach a pomáha im vo veciach ochrany prírody a krajiny,
  - vypracúva odborné analýzy týkajúce sa významných alebo ohrozených častí prírody a krajiny národného parku a jeho ochranného pásma, ohrozených, zriedkavých, vzácných alebo inak významných druhov rastlín, živočíchov, nerastov a skamenelín,
  - vypracúva a poskytuje odborné podklady pre tvorbu dokumentov, plánov a projektov, ku schváleniu ktorých sa vyžaduje vyjadrenie orgánu ochrany prírody a krajiny,
  - vykonáva odborný dohľad nad realizáciou zámerov, plánov, projektov, opatrení a činností dotýkajúcich sa územia národného parku a ochranného pásma v súlade s podmienkami ochrany;
- b) dokumentácia a informačný systém ochrany prírody a krajiny
  - vypracúva návrhy projektov na vyhlasovanie chránených areálov, prírodných rezervácií, prírodných pamiatok na území národného parku a jeho ochranného pásma, návrhov na spresnenie ich vymedzenia alebo vymedzenia územia národného parku a jeho ochranného pásma,
  - vypracúva návrhy programov starostlivosti, programov záchrany osobitne chránených častí prírody a krajiny, územných priemetov ochrany prírody a krajiny a zabezpečuje realizáciu prijatých opatrení,
  - vedie a dopĺňa rezervačné knihy o chránených územiach a chránených stromoch a dokumentáciu ochrany prírody a krajiny z územia národného parku a jeho ochranného pásma,

161 Štatút Správy Národného parku Nízke Tatry z 10. 10. 1995 č. 1993/95-min, Štatút Správy Národného parku Malá Fatra z 10. októbra 1995 č. 1993/95-min a Štatút Správy Národného parku Slovenský raj z 10. 10. 1995 č. 1993/95-min.

- buduje geografický informačný systém územia národného parku a jeho ochranného pásma pre potreby ochrany prírody a krajiny, získava, buduje a uchováva domáce i zahraničné literárne a iné informačné zdroje dokumentografického charakteru zamerané na problematiku národných parkov,

c) výchova, vzdelávanie a propagácia ochrany prírody a krajiny

- vykonáva kultúrno-výchovnú činnosť zameranú najmä na ekologickú výchovu miestnych obyvateľov a návštevníkov národného parku a jeho ochranného pásma, zriaďuje a prevádzkuje informačné strediská, náučné chodníky a lokality,
- zabezpečuje edično-propagačnú a publikačnú činnosť zameranú najmä na starostlivosť o územie národného parku, jeho ochranu, poznanie a poslanie,
- zabezpečuje prezentáciu výsledkov činnosti správy národného parku.

Rovnaké kompetencie boli pre Správy národných parkov zadefinované v štatúte spoločnej Správy Národných parkov Slovenskej republiky z 12. marca 1996 č. 437/1996-min.

■ ODBORNÉ ORGANIZÁCIE OCHRANY PRÍRODY V ROKOCH 2000 AŽ DO SÚČASNOSTI

K 1. júlu 2000 na základe rozhodnutia Ministra životného prostredia SR č. 26/2000-4 15. júna 2000, vzniká **Štátna ochrana prírody SR** a to odčlenením Centra ochrany prírody a krajiny od SAŽP a zlúčením so Správou národných parkov SR. Organizačnú štruktúru tvorilo Centrum ochrany prírody a krajiny a 28 organizačných jednotiek (9 správ národných parkov, 14 správ CHKO a 2 regionálne centrá ochrany prírody (ďalej aj „RCOPK“), Útvar riaditeľa, Útvar ekonomiky a prevádzky, z ktorých niektoré mali zriadené vysunuté pracoviská. Riaditeľov jednotlivých správ NP, CHKO, RCOPK a Centra ochrany prírody a krajiny menuje a odvoláva generálny riaditeľ ŠOP SR po predchádzajúcom vyjadrení ministra. Riaditeľa ŠOP SR menoval a odvolával minister životného prostredia. Jednotlivé správy NP, CHKO a RCOPK nemali právnu subjektivitu, avšak mali vlastný rozpočet, ktorý bol určený riaditeľom ŠOP SR.

Od 21. 02. 2003 vstupuje do platnosti nový organizačný poriadok ŠOP SR, ktorý zveril kompetenciu menovania a odvolávania riaditeľov jednotlivých správ NP, CHKO, RCOPK a Centra ochrany a krajiny riaditeľovi ŠOP SR bez predchádzajúceho vyjadrenia ministra.

Dňa 01. 01. 2003 nadobudol účinnosť nový zákon o ochrane prírody (už citovaný). Ten prvýkrát v zákonnej rovine komplexne definuje úlohy odbornej organizácie ochrany prírody a krajiny. Ako vyplývalo z ustanovenia § 65 ods. 1 písm. k) zákona č. 543/2002 Z. z. MŽP SR malo uvedenú výslovnú kompetenciu zriaďovať a riadiť organizácie ochrany prírody, najmä riaditeľstvá národných parkov, správy jaskýň alebo riaditeľstvá iných chránených častí krajiny, ktorých prostredníctvom malo zabezpečovať výkon štátnej ochrany prírody a krajiny. Úlohy týchto organizácií boli zadefinované nasledovne:

1. spracovávanie odborných stanovísk pre rozhodovaciu a inú činnosť orgánov ochrany prírody,
2. účasť na konaniach a poradách, na ktorých sa zúčastňuje zástupca orgánu ochrany prírody, alebo účasť na konaniach a poradách na základe poverenia orgánu ochrany prírody,
3. spracovávanie projektov ochrany chránených území a iných odborných podkladov a stanovísk pri vyhlasovaní (zmene, zrušení) osobitne chránených častí prírody a krajiny,
4. obstarávanie a vedenie vybranej dokumentácie ochrany prírody a krajiny, poskytovanie informácií z nej a realizácia vybraných opatrení z nej vyplývajúcich,
5. vedenie štátneho zoznamu,
6. vykonávanie prieskumu a výskumu osobitne chránených častí prírody a krajiny,
7. obstarávanie alebo zabezpečovanie starostlivosti o osobitne chránené časti prírody a krajiny vrátane vykonávania ich revízie a štátneho dozoru,

8. monitoring stavu a zmien prírodných ekosystémov v meniacich sa ekologických podmienkach a zabezpečovanie opatrení na udržanie a zlepšenie ich ekologickej stability,
9. koordinácia činnosti členov stráže prírody,
10. vytváranie, dopĺňanie a zabezpečovanie využívania informačného systému v ochrane prírody a krajiny,
11. zúčastňovanie sa na medzinárodnej spolupráci, na uskutočňovaní medzinárodných programov, projektov a dohovorov vo veciach ochrany prírody a krajiny,
12. kultúrno-výchovná činnosť, propagačná činnosť a edičná činnosť,
13. zabezpečovanie činností informačných stredísk ochrany prírody a krajiny a iných výchovných zariadení ochrany prírody a krajiny,
14. zabezpečenie zachovania života chránených rastlín a chránených živočíchov prostredníctvom záchranných chovov,
15. plnenie funkcie záchytného strediska pre chránené živočíchy,
16. plnenie úlohy chovnej stanice a rehabilitačnej stanice,
17. vedenie evidencie osôb, ktoré majú v držbe chránené rastliny a chránené živočíchy mimo prirodzeného výskytu v biotopoch, a evidenciu chránených rastlín a chránených živočíchov pre potreby orgánov štátnej správy; evidencia chránených rastlín a chránených živočíchov obsahuje názov druhu a opis jedinca, spôsob jeho označenia, špecifikáciu jeho množstva alebo hmotnosti, pôvodu podľa § 42 a číslo dokladu, na ktorého základe bol určený, opis pestovného a chovného zariadenia, v ktorom je chránený druh umiestnený,
18. určovanie evidenčného čísla osobám uvedeným v bode 17; evidenčné číslo tvorí poradové číslo z evidencie osôb podľa bodu 17 a posledné dvojčíslo kalendárneho roka, v ktorom bolo pridelené,
19. správa jaskýň a vybraných pozemkov v územiach (§ 63), ktoré sú vo vlastníctve štátu,
20. vyberanie vstupného do chránených území (§ 58),
21. uzatváranie dohody o finančnom príspevku (§ 60).

Rozsah úloh sa v priebehu času menil až do podoby, ktorá je v zákone č. 543/2002 uvedená v súčasnosti (pozri nižšie).

Dňa 24. 01. 2006 bol vydaný organizačný poriadok ŠOP SR s účinnosťou od 01. 03. 2006, podľa ktorého naďalej riaditeľov jednotlivých správ NP, CHKO a RCOPK vymenúva a odvoláva generálny riaditeľ ŠOP SR.

Od 01. 04. 2007 vstúpil do platnosti nový organizačný poriadok ŠOP SR, ktorý člení organizáciu na Ústredie Štátnej ochrany prírody v Banskej Bystrici a 11 regionálnych centier ochrany prírody (Bratislava, Varín, Námestovo, Tatranská Štrba, Modra, Nitra, Banská Bystrica, Zvolen, Spišská Nová Ves, Prešov a Stakčín). Pod ne patrili jedna až maximálne 4 správy CHKO a NP, výnimkou bolo Regionálne centrum ochrany prírody v Prešove, ktoré zahrňovalo len pracovisko ochrany prírody v Prešove. Niektoré organizačné útvary mali vysunuté pracoviská, napr. Správa NAPANT až 3 (Ružomberok, Brezno, Liptovský Hrádok). Riaditeľa centra po prerokovaní s ministrom životného prostredia vymenúval a odvolával generálny riaditeľ. Kto vymenúval a odvolával riaditeľov jednotlivých správ NP a CHKO nebolo z tohto organizačného poriadku zrejmé.

Od tejto organizačnej zmeny nemajú jednotlivé organizačné jednotky (správy NP a CHKO, RCOPK) vlastný rozpočet a všetky finančné toky sú smerované cez jedno centrum – Ústredie ŠOP SR.

Správu jaskýň zabezpečovala od roku 1990 Správa slovenských jaskýň so sídlom v Liptovskom Mikuláši (ďalej len „SSJ“) ako samostatná organizácia riadená priamo ústredným orgánom (SKŽP, MŽP SR) ako rozpočtová organizácia s právnou subjektivitou.

Rozhodnutím ministra životného prostredia SR z 5. decembra 2007 č. 75/2007-1.8 s účinnosťou od 01. 01. 2008 bola vydaná nová zriaďovacia listina ŠOP SR, ktorou došlo k zlúčeniu SSJ so ŠOP SR, kde je organizačne začlenená dodnes ako samostatná organizačná zložka. K tomuto dátumu sa zmenila aj ekonomicko-právna forma ŠOP SR z rozpočtovej organizácie na organizáciu príspevkovú. Podľa tejto zriaďovacej listiny je štatutárom ŠOP SR riaditeľ, ktorého vymenúva a odvoláva minister životného prostredia SR.

Organizačný poriadok s účinnosťou od 1. augusta 2014 zrušil všetky regionálne centrá ochrany prírody s výnimkou Regionálneho centra ochrany prírody v Bratislave a Prešove. Riaditeľov správ národných parkov, chránených krajinných oblastí a regionálnych centier po predchádzajúcom prerokovaní s ministrom vymenúva a odvoláva generálny riaditeľ ŠOP SR.

Nadobudnutím účinnosti novely zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny bola s účinnosťou od 01. 01. 2014 existencia Štátnej ochrany prírody SR a jej poslanie zadefinované priamo v zákone v novom ustanovení § 65a.¹⁶²

162 § 65a zákona č. 543/2002 znie: „§ 65a Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky

(1) Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky je odborná organizácia ochrany prírody a krajiny s celoslovenskou pôsobnosťou zriadená ministerstvom ako príspevková organizácia, 98a) ktorá zabezpečuje úlohy na úseku ochrany prírody a krajiny podľa tohto zákona a osobitných predpisov.

(2) Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky

a) obstaráva a zabezpečuje starostlivosť o osobitne chránené časti prírody a krajiny vrátane vykonávania ich revízií,
b) plní funkciu chovnej stanice a rehabilitačnej stanice a uhrádza výdavky spojené so starostlivosťou o choré, zranené alebo poškodené chránené živočíchy,

c) prijíma oznámenia o nájdených chránených živočíchoch podľa § 35 ods. 6, určuje nakladanie s nimi a vedie o nich evidenciu,

d) vedie evidenciu chránených živočíchov a chránených rastlín, ktoré sú v držbe právnických osôb a fyzických osôb mimo prirodzeného výskytu v biotopoch,

e) určuje držiteľom chránených živočíchov a chránených rastlín evidenčné číslo,

f) vedie evidenciu o nájdených chorých, zranených, poškodených, uhynutých a náhodne odchytených, zranených a usmrtených celoročne chránených živočíchoch,

g) vedie evidenciu škôd spôsobených určenými živočíchmi,

h) vyhotovuje, obstaráva a vedie vybranú dokumentáciu ochrany prírody a krajiny a iné odborné podklady s ňou súvisiace, poskytuje informácie z nej a realizuje vybrané opatrenia z nej vyplývajúce,

i) vypracúva programy starostlivosti o územia medzinárodného významu,

j) vypracúva návrhy kompenzačných opatrení podľa § 28 ods. 9,

k) poskytuje potrebné podklady a súčinnosť pri komplexnom zisťovaní stavu lesa a rámcovom plánovaní,

l) zabezpečuje označovanie osobitne chránených častí prírody a krajiny,

m) vykonáva výskum osobitne chránených častí prírody a krajiny a vedie evidenciu správ o výsledkoch ich výskumu a na svojom webovom sídle zverejňuje výsledky výskumu financovaného z verejných zdrojov (§ 56 ods. 4),

n) vykonáva sprievodcovskú činnosť v chránených územiach,

o) vyberá vstupné do chránených území,

p) vedie evidenciu zmlúv, ktoré uzavrela podľa § 61a až 61d,

q) spravuje jaskyne a pozemky v chránených územiach a ich ochranných pásmach, ktoré nadobudla ako opatrenie podľa § 28 alebo ktoré vykúpila podľa § 61c alebo podľa § 63,

r) užíva pozemky v chránených územiach a ich ochranných pásmach, ktoré sú predmetom nájmu podľa § 61b, ako aj iné pozemky v chránených územiach a ich ochranných pásmach, ktoré má v nájme alebo výpožičke,

s) poskytuje vlastníčkovi alebo nájomcovi pozemku súčinnosť pri zabezpečení starostlivosti o pozemok podľa § 61d,

t) vykonáva monitoring stavu a zmien prírodných ekosystémov v meniacich sa ekologických podmienkach a zabezpečuje opatrenia na udržanie a zlepšenie ich ekologickej stability,

u) riadi a koordinuje činnosť členov stráže prírody na základe poverenia orgánu ochrany prírody,

v) spracúva odborné stanoviská pre rozhodovacie a inú činnosť orgánov ochrany prírody,

w) vykonáva kultúrno-výchovnú, propagačnú a edičnú činnosť v oblasti ochrany prírody a krajiny, zabezpečuje činnosť informačných stredísk a iných zariadení ochrany prírody a krajiny,

x) zúčastňuje sa na medzinárodnej spolupráci a na uskutočňovaní medzinárodných projektov programov a dohovorov v oblasti ochrany prírody a krajiny a zabezpečuje a koordinuje starostlivosť o územia medzinárodného významu,

y) poskytuje súčinnosť pri vedení štátneho zoznamu,

z) plní ďalšie úlohy vo veciach ochrany prírody a krajiny ustanovené v druhej až štvrtjej časti tohto zákona alebo uvedené v jej štatúte.

(3) Evidencia podľa odseku 2 písm. d) obsahuje najmä meno, priezvisko a trvalý pobyt držiteľa jedinca, alebo názov, alebo obchodné meno a sídlo alebo miesto podnikania držiteľa jedinca, evidenčné číslo držiteľa jedinca, ak sa vyžaduje podľa tohto zákona, názov druhu a opis jedinca a spôsob jeho označenia; ďalšie podrobnosti o obsahových náležitostiach evidencie ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá ministerstvo.

(4) Na činnosti, ktoré vykonáva alebo obstaráva Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky v súvislosti so zabezpečovaním starostlivosti o osobitne chránené časti prírody a krajiny, sa:

a) nevzťahujú zákazy podľa →

Dňa 01. 04. 2017 nadobudol účinnosť nový organizačný poriadok ŠOP SR, ktorý premenoval Ústredie ŠOP SR na Riaditeľstvo ŠOP SR. Na čele ŠOP SR stál generálny riaditeľ, ktorého menuje a odvoľáva minister životného prostredia. Generálny riaditeľ ŠOP SR po prerokovaní s ministrom menoval riaditeľov Správ chránených území ako aj Správy slovenských jaskýň. Títo riaditelia, v hierarchii ŠOP SR, boli na 3. stupni riadenia. Správy chránených území ani v zmysle tohto organizačného poriadku nemajú vlastný rozpočet.

Dňa 01. 06. 2018 nadobudol účinnosť nový organizačný poriadok ŠOP SR, ktorý v porovnaní s vyššie uvedeným výslovne zakotvil podriadenosť záujmov jednotlivých organizačných útvarov (rozumej správ chránených území) koncepčným (strategickým) záujmom ŠOP SR.

V súčasnosti sa ŠOP SR delí na riaditeľstvo ŠOP SR a 24 organizačných útvarov, z čoho je 9 správ národných parkov (Národné parky TANAP, NAPANT, PIENAP, Slovenský raj, Malá Fatra, Veľká Fatra, Poloniny, Slovenský kras a Muránska planina), 14 správ chránených krajinných oblastí (CHKO Cero-vá vrchovina, Strážovské vrchy, Dunajské luhy¹⁶³, Záhorie, Ponitrie, Kysuce, Horná Orava, Poľana, Vihorlat, Východné Karpaty, Biele Karpaty, Malé Karpaty, Latorica, Štiavnické vrchy), jedno Regionálne centrum ochrany prírody a krajiny v Prešove a Správa Slovenských jaskýň.

4. VZÁJOMNÉ VZŤAHY MEDZI ORGANIZÁCIOU OCHRANY PRÍRODY A ORGÁNOM ŠTÁTNEJ SPRÁVY OCHRANY PRÍRODY V SÚČASNOSTI

Štátna ochrana prírody SR je ako odborná organizácia ochrany prírody a krajiny v mnohých ohľadoch nezastupiteľným partnerom orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny. Pripravuje odborné podklady a stanoviská k takmer každému druhu činnosti orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny. Štátna ochrana prírody SR okrem iného

- spracúva odborné stanoviská pre rozhodovacie a inú činnosť orgánov ochrany prírody,
- obstaráva a zabezpečuje starostlivosť o osobitne chránené časti prírody a krajiny vrátane vykonávania ich revízií,
- vyhotovuje, obstaráva a vedie vybranú dokumentáciu ochrany prírody a krajiny a iné odborné podklady s ňou súvisiace, poskytuje informácie z nej a realizuje vybrané opatrenia z nej vyplývajúce,
- vypracúva programy starostlivosti o územia medzinárodného významu,
- vypracúva návrhy kompenzačných opatrení podľa § 28 ods. 9, ktoré schvaľuje ministerstvo životného prostredia,
- poskytuje potrebné podklady a súčinnosť pri komplexnom zisťovaní stavu lesa a rámcovom plánovaní vo vzťahu k schvaľovaniu programov starostlivosti o les,
- zabezpečuje označovanie osobitne chránených častí prírody a krajiny,
- vykonáva výskum osobitne chránených častí prírody a krajiny a vedie evidenciu správ o výsledkoch ich výskumu a na svojom webovom sídle zverejňuje výsledky výskumu financovaného z verejných zdrojov.

1. § 13 ods. 1,

2. § 14 ods. 1 písm. a), b), c) a h),

3. § 15 ods. 1 písm. a), ak ide o činnosti uvedené v § 14 ods. 1 písm. a), b), c) a h),

4. § 15 ods. 1 písm. c) a f),

5. § 16 ods. 1 písm. a), ak ide o činnosti uvedené v § 14 ods. 1 písm. a), b), c) a h) a § 15 ods. 1 písm. c) a f),
b) nevyžadujú súhlasy podľa

1. § 13 ods. 2 písm. a), b), d), g) a i),

2. § 14 ods. 2 písm. a), ak ide o činnosti podľa § 13 ods. 2 písm. a), b), d) a i),

3. § 14 ods. 2 písm. b),

4. § 15 ods. 2 písm. a), ak ide o činnosti podľa § 13 ods. 2 písm. a) a i).

163 Rozhodnutím ministra životného prostredia z 15.1.2019 však bola zrušená Správa CHKO Dunajské luhy a pôsobnosť dovtedajšej Správy CHKO Dunajské luhy v Dunajskej Strede prešla na Správu CHKO Ponitrie so sídlom v Nitre a názov správy sa zmenil na Správa CHKO Ponitrie a CHKO Dunajské luhy.

Štátna ochrana prírody SR tiež vykonáva monitoring stavu a zmien prírodných ekosystémov v meniacich sa ekologických podmienkach a zabezpečuje opatrenia na udržanie a zlepšenie ich ekologickej stability. Rovnako riadi a koordinuje činnosť členov stráže prírody na základe poverenia orgánu ochrany prírody.

Porovnaním zoznamu právomocí orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny uvedených vyššie, a uvedených úloh a činností Štátnej ochrany prírody SR, je možné konštatovať, že výstupy a podklady spracované Štátnou ochranou prírody SR v rámci jej zákonných úloh, sú nevyhnutným predpokladom a podkladom na vykonanie takmer všetkých kompetencií orgánov ochrany prírody (na všetkých úrovniach) a to vzhľadom k tomu, že na kvalitné rozhodovanie v oblasti štátnej správy ochrany prírody a krajiny je potrebná dôkladná a aktuálna terénna znalosť prírodných podmienok konkrétneho územia. Bez organizácie, ktorá tieto terénne poznatky má, by kvalitný výkon štátnej správy v oblasti ochrany prírody nebol možný.

Poznatok z praxe

V praxi sa uvedené naplňuje tým, že takmer ku každému konaniu, resp. inej konkrétnej činnosti, ktorú vykonáva orgán štátnej správy ochrany prírody si tento žiada od príslušného pracoviska Štátnej ochrany prírody SR stanovisko, ktoré tvorí podklad pre jeho rozhodnutie/úkon. Pracovníci Štátnej ochrany prírody SR sa tiež zúčastňujú väčšiny úkonov vykonávaných v konkrétnych správnych konaniach (napr. vypracovanie odborného stanoviska, účasť na ústnom pojednávaní, miestnom zisťovaní, terénnej obhliadke atď.)

Podľa súčasnej praxe je navyše zrejmé, že ŠOP SR, jej pracovníci, resp. jednotlivé organizačné zložky predstavujú ideologické, koncepčné, resp. strategické zázemie smerovania ochrany prírody na Slovensku a to jednak z pohľadu celoslovenského smerovania ochrany prírody, ale aj z pohľadu konkrétnych problémov resp. ochrany jednotlivých chránených území. ŠOP SR „určuje“ akým spôsobom sa budú rozširovať, meniť, či rušiť chránené územia, aký postoj zaujme ochrana prírody pri ochrane jednotlivých druhov rastlín a živočíchov, ktoré prírodné hodnoty je potrebné chrániť, resp. ktorých ochrana nie je nevyhnutná atď. Z tohto pohľadu sa orgány štátnej správy ochrany prírody a krajiny (a do veľkej miery vrátane MŽP SR) stali len akýmisi vykonávateľmi názorov, predstáv a vôle ŠOP SR, pričom však v mnohých prípadoch, najmä pri vydávaní rozhodnutí a vyjadrení ako záväzných stanovísk sú to orgány štátnej správy ochrany prírody a krajiny, ktoré nesú zodpovednosť za obsah týchto aktov. Uvedené je zvýraznené aj pohľadom na personálne obsadenie Štátnej ochrany prírody SR, ktorá v súčasnosti zamestnáva cca 500 zamestnancov, v porovnaní s personálnym obsadením jednotlivých orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny.

IV.

ZÁVERY, ZISTENIA A NÁMETY NA VYPRACOVANIE NÁVRHOV RIEŠENIA

Z uvedeného textu vyplynuli nasledovné závery a zistenia:

■ 1.

NEDOSTATOČNÉ POKRYTIE AGENDY OCHRANY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA REZORTOM ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

ZISTENIE:

Napriek tomu, že štátna správa starostlivosti o životné prostredie má vo svojom názve „starostlivosť o životné prostredie“, počas celého skúmaného obdobia zverená agenda nekorešpondovala a ani nekorešponduje s obsahovým vymedzením pojmu „životné prostredie“ podľa zákona o životnom prostredí. Je zjavné, že vecná agenda štátnej správy starostlivosti o životné prostredie, bez ohľadu na to, či ide o orgány miestnej štátnej správy, alebo o ústredný orgán štátnej správy, nemá v gescii kompletnú problematiku starostlivosti o životné prostredie. Absentuje pôsobnosť týkajúca sa využívania a ochrany pôdy (vrátane poľnohospodárskej pôdy a lesov), ktorá je v gescii Ministerstva pôdohospodárstva a regionálneho rozvoja SR a jeho podriadených zložiek. Rovnako problematiku využívania a ochrany hornín pokrýva štátna správa starostlivosti o životné prostredie len čiastočne (ide o problematiku pokrytú geologickým zákonom), pretože ťažbu a dobývanie nerastov má v gescii Ministerstvo hospodárstva SR a jemu podriadené zložky.

NÁMET NA RIEŠENIE:

Bolo by vhodné sa zamyslieť nad takým prerozdelením kompetencií jednotlivých ústredných orgánov štátnej správy, aby MŽP SR mala v gescii ochranu všetkých zložiek životného prostredia.

■ 2.

OSAMOTENOSŤ MINISTERSTVA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR

ZISTENIE:

Jediným orgánom štátnej správy, ktorý v súčasnosti reálne má vo svojej pôsobnosti výlučne otázky ochrany životného prostredia, je ústredný orgán štátnej správy – Ministerstvo životného prostredia SR a ním zriadené organizácie (napr. Slovenská inšpekcia životného prostredia, Štátna ochrana prírody SR, Slovenská agentúra životného prostredia). Orgány miestnej štátnej správy (okresné úrady) nemajú vo svojej pôsobnosti výlučne otázky ochrany a tvorby životného prostredia. Táto pôsobnosť predstavuje len zlomok ich činnosti.

NÁMET NA RIEŠENIE:

Uvedené zistenie by bolo riešiteľné opätovným návratom k špecializovanej štátnej správe na úseku starostlivosti o životné prostredie, alebo vytvorením zmiešaného modelu, kde by aspoň časť miestnej štátnej správy na najdôležitejších úsekoch štátnej správy starostlivosti o životné prostredie bola v plnej gescii rezortu životného prostredia.

CENTRÁLNE RIADENIE OKRESNÝCH ÚRADOV ZO STRANY MINISTERSTVA VNÚTRA, NEVHODNÁ UNIFORMITA ICH VNÚTORNÉHO ČLENENIA A MINIMÁLNY VPLYV MŽP SR NA CHOD OKRESNÝCH ÚRADOV

ZISTENIE:

Aktuálna organizačná štruktúra všetkých orgánov miestnej štátnej správy v oblasti starostlivosti o životné prostredie (okresné úrady) v SR je rovnaká (líšia sa len okresné úrady v sídle kraja). Všetky okresné úrady sa riadia jednotným vnútroorganizačným predpisom a majú jednotnú štruktúru (jeden odbor starostlivosti o životné prostredie na okresnom úrade, resp. tri oddelenia jedného odboru starostlivosti o životné prostredie na okresnom úrade v sídle kraja). V porovnaní s minulosťou, takéto usporiadanie nedáva priestor na zohľadnenie rôznych zložiek a aspektov životného prostredia, či potreby jeho ochrany v závislosti od konkrétnych reálií regiónu. Organizačná štruktúra nezohľadňuje rozdielnosť problémov ochrany životného prostredia a súvisiacu agendu pre každý okresný úrad jednotlivo. Takéto nastavenie odporuje slovenským reáliám, pretože v rôznych okresoch/krajoch sú problémy rôzne. Napr. sú na Slovensku regióny, kde je omnoho významnejšia koncentrácia chránených území z titulu ochrany prírody; sú okresy, kde sa nachádzajú skládky odpadov a v iných nie; sú regióny kde je omnoho vyššia miera znečistenia ovzdušia. Táto rôznorodosť však v aktuálnom nastavení organizačnej štruktúry orgánov miestnej štátnej správy nie je zohľadnená.

Z analýzy je tiež zrejmé, že pri aktuálnom nastavení je celá miestna štátna správa v oblasti starostlivosti o životné prostredie riadená z jedného centra, ktorým je Ministerstvo vnútra SR. Centrálne je riadená ekonomika okresných úradov, ako aj ich materiálne technické zabezpečenie. Ministerstvo vnútra SR jednotne vydáva aj vnútroorganizačné predpisy. Okresný úrad nemá z organizačného hľadiska žiadne kompetencie, keďže nemá právnu subjektivitu. S výnimkou okresných úradov v sídle kraja, ktoré aspoň obmedzene môžu spravovať im zverený majetok štátu, nemôže ani nakladať so zvereným majetkom. Takýmto spôsobom sa len zvyrazňuje vyššie uvedený poznatok, týkajúci sa jednotnej organizačnej štruktúry orgánov miestnej štátnej správy a nevýhody z neho plynúce, keďže okresné úrady nemajú právne možnosti aby svoj chod nastavili podľa znalosti miestnych pomerov.

Z hľadiska personálneho má Ministerstvo vnútra SR (resp. minister vnútra) zásadný vplyv aj na personálne obsadenie vedúcich predstaviteľov okresných úradov. Minister vnútra má zásadný vplyv na menovanie prednostov okresných úradov, a prostredníctvom nich aj na vedúcich odborov. Ministerstvo životného prostredia SR, ako vecný garant odboru starostlivosti o životné prostredie, nemá aktuálne dosah ani na výber vedúceho odboru starostlivosti o životné prostredie. Keďže Ministerstvo vnútra SR je aj služobným úradom pre všetky okresné úrady, má priamy a zásadný dosah aj na všetkých radových štátnych zamestnancov okresného úradu a to predovšetkým z dôvodu, že rozhoduje o všetkých otázkach týkajúcich sa štátnozamestnaneckých vzťahov (napr. rozhodovanie o zaradení do dočasnej a stálej štátnej služby, určovanie pracovnej náplne, kontrola výkonu práce, rozhodovanie o mieste výkonu práce, rozhodovanie o odmeňovaní, vyvodzovanie zodpovednosť za porušenie pracovnej disciplíny atď.).

Centrálne riadenie okresných úradov, ako je nastavené v súčasnosti a popísané v predchádzajúcich troch bodoch, nebolo koncentrované v rukách jedného subjektu ani v jednom z modelov v minulosti. Vždy bola ponechaná určitá miera samoriadenia na samotné okresné, resp. krajské úrady. Rovnako MŽP SR, ako ústredný orgán štátnej správy na úseku starostlivosti o životné prostredie, mal omnoho vyššiu mieru zaangažovanosti do chodu okresných úradov (uvedené platí najmä v rokoch 1996 – 2003, kedy štátna správa starostlivosti o životné prostredie fungovala v rámci všeobecnej štátnej správy). Markantné je to najmä pri porovnaní okresných úradov so Slovenskou inšpekciou životného prostredia, ktorá je tiež orgánom miestnej štátnej správy na úseku integrovanej prevencie a kontroly znečisťovania životného prostredia. Jej zriaďovateľom je Ministerstvo životného prostredia SR, ktoré zároveň má vplyv na menovanie vedúcich predstaviteľov, avšak zároveň má inšpekcia pomerne samostatné postavenie a svoj chod si riadi sama.

To, že organizačný model, akým sú odbory starostlivosti o životné prostredie okresných úradov v súčasnosti nastavené, nereflektuje vývoj v danej oblasti sa dá ilustrovať aj na pomerne rozširujúcej sa agende a vnútroorganizačnom usporiadaní MŽP SR ako ústredného orgánu štátnej správy starostlivosti o životné prostredie. Toto rozširovanie však nie je z hľadiska vnútorného usporiadania odborov starostlivosti o životné prostredie okresných úradov nijakým spôsobom reflektované. Navyše na jeho čele stojí vedúci odboru, ktorý však zďaleka nemôže byť odborníkom na rozsiahlu agendu, ktorú by odbory starostlivosti o životné prostredie okresných úradov mali riešiť, chýba možnosť vyššej miery špecializácie vedúcich odborov, čo bolo v minulosti zabezpečené tým, že agenda bola rozdelená medzi viaceré, špecializovanejšie odbory, resp. oddelenia v rámci odboru.

NÁMET NA RIEŠENIE:

Bolo by vhodné opustiť model jednotného organizačného poriadku a posilniť právomoci jednotlivých orgánov miestnej štátnej správy tak, aby mohli efektívne ovplyvniť svoje organizačné usporiadanie a nastaviť ho s ohľadom na miestne pomery s ponechaním relevantnej miery zásahu zo strany ústredného orgánu štátnej správy.

Bolo by vhodné sa zamyslieť aj nad posilnením postavenia okresných úradov z hľadiska ich vplyvu na chod úradu; či už udelením právnej subjektivity, alebo vyčlenením rozpočtových prostriedkov, s ktorými si jednotlivé úrady môžu nakladať samostatne podľa svojho uváženia (za účelom čo najefektívnejšieho plnenia svojich úloh).

Aj pri týchto zisteniach by mohol byť riešením aj opätovný návrat k špecializovanej štátnej správe na úseku starostlivosti o životné prostredie, alebo vytvorením zmiešaného modelu, kde by uvedené otázky týkajúce sa miestnej štátnej správy starostlivosti o životné prostredie boli v plnej gescii rezortu životného prostredia.

■ 4.

NEPREHL'ADNÉ A NEKONZISTENTNÉ NASTAVENIE JEDNOTLIVÝCH INŠTANCIÍ PRI VÝKONE ŠTÁTNEJ SPRÁVY STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE OKRESNÝMI ÚRADMI

ZISTENIE:

Miestna štátna správa, bez ohľadu, či išlo o všeobecnú, alebo špecializovanú štátnu správu, dlhodobo fungovala trojstupňovo (okresný – krajský – ústredný orgán; resp. obvodný – krajský – ústredný orgán). Išlo o prehľadné a jednoznačné pyramídové usporiadanie štátnej správy s jednoznačne stanovenou hierarchiou, ktorá na seba nadväzovala a bola premietnutá aj do rozdelenia vecnej agendy. Zrušením „krajského stupňa“ a jeho nahradením okresným úradom v sídle kraja došlo k zneprehľadneniu tejto hierarchie a celého systému; nepridáva tomu ani mäťúce označenie jednotlivých oddelení odboru starostlivosti o životné prostredie okresného úradu v sídle kraja „oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia“ vs. „oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja“.

Uvedené najlepšie ilustruje nastavenie druhostupňovej agendy, ktorá je na okresných úradoch v sídle kraja riešená odborom opravných prostriedkov, ktorý rozhoduje o opravných prostriedkoch voči prvostupňovým rozhodnutiam okresných úradov, vrátane „okresného stupňa“ okresného úradu v sídle kraja. Odbor opravných prostriedkov však nie je lineárnym prvkom v hierarchii a systéme miestnej štátnej správy (resp. štátnej správy starostlivosti o životné prostredie), je to výčnelok v systéme, na ktorý ale priamo nenadväzuje ústredný orgán štátnej správy – MŽP SR, ani žiadny iný orgán. MŽP SR nemá na rozhodovanie odboru opravných prostriedkov okresného úradu v sídle kraja dosah a nemá tak ani dosah na prvostupňovú agendu okresných úradov, voči ktorým rozhoduje v druhom stupni orgán opravných prostriedkov. Akoby tak existovali dve línie rozhodovania v správnom konaní – jedna línia je medzi okresnými úradmi a odbormi opravných prostriedkov okresných úradov a druhá línia je medzi okresnými úradmi v sídle kraja a MŽP SR. Tieto dve

línie však nie sú žiadnym spôsobom prepojené, čo spôsobuje vzájomnú nekonzistenciu a tiež nemožnosť efektívne vykonávať funkcie (koordinačnú a riadiacu) ústredného orgánu štátnej správy zo strany MŽP SR. Navyše v prípade, ak odbor opravných prostriedkov okresného úradu v sídle kraja rozhoduje voči prvostupňovému rozhodnutiu toho istého okresného úradu v sídle kraja na „okresnej“ úrovni, rozhoduje v oboch inštanciách ten istý orgán (rôzne odbory toho istého okresného úradu v sídle kraja).

NÁMET NA RIEŠENIE:

Bolo by vhodné sa zamyslieť nad tým, aby odbory opravných prostriedkov viac neboli súčasťou výkonu štátnej správy starostlivosti o životné prostredie, ale aby táto bola usporiadaná nasledovne: (i) odbor starostlivosti o životné prostredie okresného úradu – prvostupňová agenda a druhostupňová agenda v prípade, ak je prvostupňovým orgánom obec; (ii) odbor starostlivosti o životné prostredie okresného úradu v sídle kraja – prvostupňová agenda a druhostupňová agenda v prípade, ak je prvostupňovým orgánom odbor starostlivosti o životné prostredie okresného úradu a (iii) MŽP SR – výnimočne prvostupňová agenda a druhostupňová agenda v prípade, ak je prvostupňovým orgánom odbor starostlivosti o životné prostredie okresného úradu v sídle kraja.

■ 5.

NEDOSTATOČNÉ POŽIADAVKY NA ODBORNÚ KVALIFIKÁCIU

ZISTENIE:

Počas celého obdobia sa až na výnimky nemenili požiadavky na odbornú kvalifikáciu zamestnancov štátnej správy starostlivosti o životné prostredie, ktorú okrem všeobecných požiadaviek zákona o štátnej službe predstavuje len dosiahnutie osobitného kvalifikačného predpokladu. Ten však nie je viazaný ani na odbornú prax, ani na vzdelanie v konkrétnom prírodovednom študijnom odbore. V súčasnosti síce je v zákone o štátnej službe uvedené, že vnútroorganizačný predpis môže na prijatie zamestnanca do stálej štátnej služby stanoviť požiadavku dosiahnutia konkrétneho študijného odboru, táto požiadavka sa však do žiadneho aktuálneho vnútroorganizačného poriadku nepremietla. Takto zadefinované požiadavky na prijatie do štátnozamestnaneckého pomeru v oblasti výkonu štátnej správy starostlivosti o životné prostredie nepredstavujú dostatočný predpoklad na odborné rozhodovanie o otázkach životného prostredia.

NÁMET NA RIEŠENIE:

Bolo by vhodné sa zamyslieť nad sprísnením požiadaviek potrebných na dosiahnutie odbornej kvalifikácie na výkon štátnej správy starostlivosti o životné prostredie; dalo by sa uvažovať o potrebe dosiahnutia príslušného stupňa vzdelania v príslušnom odbore, resp. nad požiadavkou na príslušnú prax v stanovenej minimálnej dobe.

■ 6.

ŠPECIFIKÁ VO VZŤAHU K VÝKONU ŠTÁTNEJ SPRÁVY NA ÚSEKU OCHRANY PRÍRODY A KRAJINY

ZISTENIE:

Všetky uvedené body sa ešte vo významnejšej miere týkajú orgánov miestnej štátnej správy starostlivosti o životné prostredie na úseku ochrany prírody a krajiny. Na danom úseku ešte výraznejšie vystupuje do popredia nutnosť flexibilne riešiť ich organizačné usporiadanie a agendu jednotlivých okresných úradov, vzhľadom k asymetrickému rozloženiu chránených území v Slovenskej republike, k rozdielnej miere koncentrácie prírodných hodnôt na území, terénnej náročnosti, odľahlosti a nedostupnosti niektorých lokalít atď.

Na úseku ochrany prírody a krajiny zároveň významne vystupuje do popredia otázka miery kooperácie a vzájomnej „potrebnosti“ orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny a odborných organizácií ochrany prírody (aktuálne Štátna ochrana prírody SR). Nastavenie súčasného modelu je z hľadiska výkonu štátnej správy neefektívne.

V súvislosti s postavením Štátnej ochrany prírody SR je z analýzy rovnako badateľný centralizačný trend. Z pôvodne veľmi silne ukotvených správ chránených území sa tieto významným spôsobom postupne oslabovali. Správy národných parkov mali v minulosti okrem iného aj rozhodovaciu právomoc na úrovni orgánov štátnej správy, zároveň mali právnu subjektivitu a vlastný rozpočet. Obdobné postavenie mali aj správy chránených krajinných oblastí s výnimkou právnej subjektivity. V súčasnosti však správy chránených území predstavujú až tretí stupeň riadenia v hierarchii Štátnej ochrany prírody SR. Nemajú vlastný rozpočet, ani právnu subjektivitu a len limitovaný vplyv na rozhodovanie orgánov štátnej správy.

NÁMET NA RIEŠENIE:

Bolo by vhodné sa zamyslieť nad takým modelom výkonu štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny, ktorý by spojil odbornú zložku ochrany prírody a krajiny (Štátna ochrana prírody SR) s výkonom štátnej správy na tomto úseku (orgány miestnej štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny) a včlenil by ich pod jeden subjekt, ktorý by zabezpečoval obe funkcie. Uvedený model by zároveň mal zohľadňovať vyššie uvedené zistenia. Vhodné sa to javí aj z dôvodu súčasného organizačného usporiadania Štátnej ochrany prírody SR, ktorej pôsobnosť pokrýva celé územie Slovenska, pričom má miestne organizačné zložky (správy chránených území) s jednoznačne stanovenou územnou pôsobnosťou, ktoré by mohli predstavovať základ organizačného usporiadania miestnej štátnej správy starostlivosti o životné prostredie na úseku ochrany prírody a krajiny. Návrh legislatívneho zámeru, ktorý tento námet podrobne rozpracúva je uvedený v ďalšej časti.

V.

REFORMA ŠTÁTNEJ SPRÁVY OCHRANY PRÍRODY A KRAJINY

LEGISLATÍVNY ZÁMER

1. Opis súčasného stavu	259
2. Systémové nedostatky súčasného nastavenia a ich dôvody	263
3. Návrh riešenia	266

SPRACOVALI

Mgr.
Imrich Vozár

RNDr.
Anna Jusková

Ing.
Marián Jasík

28. februára 2020

Tento LEGISLATÍVNY ZÁMER
priamo nadväzuje na už uvedenú
„Analýzu vybraných aspektov
fungovania štátnej správy
starostlivosti o životné prostredie
v podmienkach Slovenskej
republiky z hľadiska jej vývoja“
(ďalej len „analýza“) a na jej zistenia,
a v niektorých podrobnostiach, na
ňu priamo odkazuje.

1. OPIS SÚČASNÉHO STAVU

VÝKON ŠTÁTNEJ SPRÁVY

Štátnu správu ochrany prírody a krajiny vykonávajú v zmysle ustanovenia § 64 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v platnom a účinnom znení (ďalej len „zákon o ochrane prírody“) v súčasnosti nasledovné orgány ochrany prírody:

- Ministerstvo životného prostredia SR
- Slovenská inšpekcia životného prostredia
- Okresné úrady v sídle kraja
- Okresné úrady
- Obce
- Štátna veterinárna a potravinová správa

Ministerstvo životného prostredia SR (ďalej len „ministerstvo“) je ústredným orgánom štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny. Určuje hlavné smery ochrany prírody a krajiny, riadi a kontroluje výkon štátnej správy. Ako ústredný orgán štátnej správy má v gescii prípravu a schvaľovanie legislatívy, ktorá ovplyvňuje túto oblasť. Pripravuje a vládě SR navrhuje na schválenie veľkoplošné chránené územia, ako aj ich zonáciu. Komunikuje s Európskou komisiou v oblastiach ochrany prírody, ktorú pokrýva právo Európskej únie. Pripravuje a v niektorých prípadoch schvaľuje dokumentáciu ochrany prírody, ktorá má celoslovenský charakter. V prípade výkonu štátnej správy je odvolacím (druhostupňovým) orgánom voči rozhodnutiam okresného úradu v sídle kraja. Vo vybraných prípadoch (napr. rozhodovanie o udelení výnimiek z podmienok ochrany chránených druhov rastlín a živočíchov) je aj prvostupňovým orgánom štátnej správy. Rozhoduje tiež o predkupnom práve štátu v prípade pozemkov ponúkaných na predaj od tretieho stupňa ochrany. Ministerstvo tiež zriaďuje odborné organizácie ochrany prírody a krajiny.

Podrobný opis vecnej agendy ministerstva je uvedený v analýze.

Okresné úrady v sídle kraja (odbor starostlivosti o životné prostredie) vykonávajú štátnu správu ochrany prírody a krajiny na úrovni kraja. Vedú proces prípravy a vyhlasovania nových chránených území, ktoré sa nachádzajú v ich územnej pôsobnosti. Schvaľujú návštevne poriadky národných parkov, ak sa nachádzajú v ich územnej pôsobnosti. Sú prvostupňovým orgánom v prípade udeľovania výnimiek zo zakázaných činností v chránených územiach a vo vybraných prípadoch udeľujú súhlasy na výkon vybraných činností. Vydávajú tiež odborné stanovisko o tom, či činnosť bude predmetom procesu jej hodnotenia na územia Natura 2000 (v rámci procesu posúdenia vplyvov na životné prostredie). Pripravujú a v niektorých prípadoch schvaľujú dokumentáciu ochrany prírody, ktorá má regionálny charakter. Vydávajú rozhodnutie o sprístupnení jaskýň a tiež rozhodujú o žiadostiach o náhrade za obmedzenie bežného obhospodarovania. Vedú zoznam členov stráže prírody, ktorí pôsobia na území kraja.

Okresné úrady v sídle kraja tiež rozhodujú o odvolaniach voči rozhodnutiam okresných úradov, ako prvostupňových orgánov, odvolacím orgánom je však osobitný útvar okresného úradu v sídle kraja – **odbor opravných prostriedkov**, na ktorom je zriadený aj referát starostlivosti o životné prostredie.

Podrobný opis vecnej agendy okresného úradu v sídle kraja je uvedený v analýze.

Okresné úrady (odbor starostlivosti o životné prostredie) vykonávajú štátnu správu ochrany prírody a krajiny na úrovni okresu. Vo všeobecnosti je najmä prvostupňovým orgánom vo veciach, v ktorých to má vyhradené zákonom o ochrane prírody. Zároveň je aj druhostupňovým orgánom, v prípade, ak je prvostupňovým orgánom obec (súhlas na výrub drevín).

Podrobný opis vecnej agendy okresného úradu je uvedený v analýze.

Slovenská inšpekcia životného prostredia SR je na úseku ochrany prírody kontrolným orgánom, ktorého prostredníctvom vykonáva ministerstvo štátny dozor. Obce vykonávajú svoju pôsobnosť najmä na úseku ochrany drevín. Štátna veterinárna a potravinová správa má len úzku a veľmi špecifickú pôsobnosť vo vzťahu k problematike zoologických záhrad. Tieto orgány štátnej správy nebudú predmetom ďalšieho textu, vzhľadom k tomu, že do ich pôsobnosti sa nenavrhuje zasahovať.

Ministerstvo vykonáva svoju pôsobnosť na úseku ochrany prírody a krajiny prostredníctvom sekcie ochrany prírody, biodiverzity a krajiny, ktorá sa člení na odbor výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny, odbor ochrany prírody a krajiny, odbor regulácie obchodu s ohrozenými druhmi a odbor ochrany biodiverzity a krajiny.

Okresné úrady v sídle kraja vykonávajú svoju pôsobnosť na úseku výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny prostredníctvom svojho odboru starostlivosti o životné prostredie, oddelenia ochrany prírody a krajiny a vybraných zložiek životného prostredia kraja.

Okresné úrady vykonávajú svoju pôsobnosť na úseku výkonu štátnej správy prostredníctvom svojho odboru starostlivosti o životné prostredie, ktorý je v zmysle jednotnej organizačnej štruktúry okresných úradov, zriadený na každom okresnom úrade. V rámci neho sa vykonáva celá agenda týkajúca sa starostlivosti o životné prostredie, vrátane výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny.

Územná pôsobnosť okresných úradov kopíruje administratívno-správne členenie Slovenskej republiky; okresné úrady vykonávajú štátnu správu ochrany prírody a krajiny prostredníctvom odboru starostlivosti o životné prostredie v rámci územia každého okresu.

Okresné úrady v sídle kraja vykonávajú štátnu správu ochrany prírody a krajiny prostredníctvom odboru starostlivosti o životné prostredie, oddelenia ochrany prírody a krajiny a vybraných zložiek životného prostredia a odboru opravných prostriedkov, v rámci územia kraja.

Ako vyplýva z tabuľky uvedenej **v prílohe č. 1**, celkový počet zamestnancov štátnej správy, vykonávajúcich štátnu správu ochrany prírody a krajiny na miestnej úrovni je aktuálne 114,1.

Štátna správa na úseku ochrany prírody a krajiny na úrovni kraja (okresné úrady v sídle kraja) je vykonávaná 24,5 zamestnancami odboru starostlivosti o životné prostredie a 15 zamestnancami odborov opravných prostriedkov.

Počty zamestnancov jednotlivých okresných úradov v sídle kraja vykonávajúcich štátnu správu ochrany prírody a krajiny na krajskej úrovni na odboroch starostlivosti o životné prostredie sa hýbe od 2,5 zamestnanca (5 úradov) až po 5 zamestnancov (jeden úrad). Na odboroch opravných prostriedkov sa počet zamestnancov hýbe od 1 zamestnanca (1 úrad) po 3 zamestnancov (1 úrad).

Štátna správa na úseku ochrany prírody a krajiny na úrovni okresu (okresné úrady) je vykonávaná 89,6 zamestnancami. Počty zamestnancov jednotlivých okresných úradov vykonávajúcich štátnu správu ochrany prírody a krajiny na odboroch starostlivosti o životné prostredie sa hýbe od 0,33 zamestnanca (1 úrad) až po 8,5 zamestnancov (jeden úrad). Väčšina okresných úradov má na výkon štátnej správy ochrany prírody a krajiny vyčleneného 1 až 2 zamestnancov.

Z celkového počtu 114 zamestnancov okresných úradov vykonávajúcich štátnu správu ochrany prírody (bez odborov opravných prostriedkov) má kumulovanú náplň činnosti (popri výkone štátnej správy ochrany prírody a krajiny vykonáva aj iný druh štátnej správy starostlivosti o životné prostredie) dohromady 55 ľudí.

Na odboroch opravných prostriedkov majú kumulovaný náplň práce všetci zamestnanci (v rámci výkonu druhostupňovej agendy sa žiadny z pracovníkov referátov starostlivosti o životné prostredie odborov opravných prostriedkov nevenuje výhradne výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny).

Na chod okresných úradov, vrátane personálnych otázok má zásadný vplyv Ministerstvo vnútra SR, ktoré je okrem iného aj služobným úradom pre okresné úrady. Vplyv ministerstva sa v obmedzenej miere prejavuje v dosahu na vecný výkon právomocí okresných úradov v oblasti výkonu štátnej správy starostlivosti o životné prostredie, čo sa týka aj oblasti výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny.

Podrobný opis tejto skutočnosti je uvedený v analýze.

ŠTÁTNA OCHRANA PRÍRODY SR

Vymedzenie úloh a postavenia Štátnej ochrany prírody SR (ďalej len „ŠOP SR“) je uvedené v ustanovení § 65a zákona o ochrane prírody. Podľa tohto ustanovenia je ŠOP SR odborná organizácia ochrany prírody a krajiny s celoslovenskou pôsobnosťou zriadená ministerstvom ako príspevková organizácia, ktorá zabezpečuje úlohy na úseku ochrany prírody a krajiny podľa príslušných predpisov. Medzi jej úlohy napr. patrí:

- obstarávanie a zabezpečovanie praktickej starostlivosti o chránené územia vrátane vykonávania ich revízií a označovania,
- vykonávanie praktickej starostlivosti o hendikepované a zranené živočíchy,
- vedenie evidencií týkajúcich sa ochrany prírody a krajiny,
- vedenie štátneho zoznamu osobitne chránených častí prírody,
- koordinácie činnosti stráže prírody,
- vydávanie odborných stanovísk k výkonu štátnej správy orgánmi ochrany prírody a krajiny,
- zabezpečovanie a vykonávanie, monitoringu, výskumu a prieskumu chránených častí prírody, vyhotovovanie,
- obstarávanie a vedenie vybranej dokumentácie ochrany prírody a krajiny a iné odborné podklady s ňou súvisiace, poskytuje informácie z nej a realizuje vybrané opatrenia z nej vyplývajúce,
- ovplyvňovanie vykonávania a plánovania ťažby v lesoch v chránených územiach
- správa a užívanie vybraných pozemkov v chránených územiach,
- výber vstupného do chránených území.

ŠOP SR sa organizačne člení na Riaditeľstvo ŠOP SR, na čele ktorého stojí generálny riaditeľ. Riaditeľstvo ŠOP SR má vlastné vnútorné členenie na jednotlivé útvary (sekcia ochrany prírody a krajiny, sekcia ekonomiky a hospodárskej správy, sekcia podporných činností a sekcia projektov).

V rámci sekcie ochrany prírody a krajiny sú začlenené aj územné organizačné jednotky ŠOP SR, ktorými sú správy jednotlivých (veľkoplošných) chránených území (9 správ národných parkov (NP) a 14 správ chránených krajinných oblastí (CHKO) a jedno regionálne centrum ochrany prírody (RCOPK) v Prešove). V rámci sekcie ochrany prírody a krajiny je začlenená aj Správa slovenských jaskýň.

Územná pôsobnosť ŠOP SR je v zmysle zákona o ochrane prírody celoslovenská, pričom v rámci SR je nerovnomerne rozdelená na jednotlivé správy chránených území, kedy každej správe je priradené vymedzené územie Slovenska tak, aby bolo pokryté celé Slovensko. Základom rozdelenia územnej pôsobnosti je príslušné veľkoplošné chránené územie (národný park alebo chránená krajinná oblasť) a rôzne veľké priliehajúce územie.

V niektorých prípadoch je toto územie vymedzené len vlastným chráneným územím a jeho ochranným pásmom (napr. Správa Národného parku Nízke Tatry), v niektorých prípadoch je pričlenené pomerne veľké územie tzv. voľnej (nechránenej) krajiny. Územné rozdelenie pôsobnosti jednotlivých organizačných jednotiek ŠOP SR tak vôbec nekopíruje administratívno-správne členenie Slovenskej republiky, podstatou prerozdelenia je umiestnenie konkrétneho veľkoplošného chráneného územia, jeho veľkosť a využívanie. Výnimku predstavuje Správa chránenej krajinej oblasti Ponitrie, ktorá zahŕňa aj správu chránenej krajinej oblasti Dunajské luhy a regionálne centrum ochrany prírody v Prešove, pod ktoré naopak nespadá žiadne veľkoplošné chránené územie.

Mapa územnej pôsobnosti ŠOP SR je uvedená v prílohe č. 2.

Ako vyplýva z údajov zverejnených na stránke ŠOP SR,¹⁶⁴ aktuálny počet pracovníkov ŠOP SR je 451. Ďalších 79 pracovníkov pracuje pre Správu slovenských jaskýň¹⁶⁵.

Z uvedeného počtu pracovníkov ŠOP SR je 111 priamo na riaditeľstve ŠOP SR, ostatní pracovníci (340) pracujú na jednotlivých správach chránených území; kde najmenší počet pracovníkov je na správe CHKO Vihorlat v počte 7 pracovníkov (zo Správ CHKO majú najvyšší počet pracovníkov pracovisko správy CHKO Poľana a Správa CHKO Horná Orava s počtom 13 pracovníkov) a najvyšší počet pracovníkov je na Správe Tatranského národného parku v počte 34 pracovníkov (najnižší počet pracovníkov zo Správ Národných parkov má Správa Národného parku Slovenský kras a Pieninského národného parku v počte 11 pracovníkov).

Významné množstvo pracovníkov správ chránených území je vyhradené profesionálnym strážcom prírody a to najmä ak ide o národné parky. Napr. v prípade Správy Tatranského národného parku ide o 16 pracovníkov z celkovej počtu 34, alebo v prípade Správy Národného parku Poloniny ide o 5 pracovníkov z celkového počtu 15 pracovníkov.

Ostatné jednotlivé pozície zaberajú najmä odborní pracovníci (špecialisti) – lesník, botanik, zoológ, vodohospodár, poľnohospodár, dendrológ atď., vedúci pracovníci a administratívno-technickí pracovníci.

Ministerstvo má ako zriaďovateľ ŠOP SR a zároveň ako ústredný orgán štátnej správy, z rozpočtu ktorého sa poskytuje príspevok na chod ŠOP SR, primeraný a dostatočný vplyv na chod ŠOP SR a môže tak prostredníctvom nej vykonávať svoje úlohy ústredného orgánu štátnej správy ochrany prírody a krajiny, ktoré sú definované v zákone o ochrane prírody.

Ministerstvo (resp. minister):

- schvaľuje zriaďovaciu listinu a štatút ŠOP SR,
- uzatvára zmluvu so ŠOP SR o plnení jej úloh; súčasťou zmluvy je aj Plán hlavných úloh ŠOP SR,
- menuje riaditeľa ŠOP SR.

Na druhej strane, v týchto rámcach koná a pôsobí ŠOP SR samostatne a na vlastnú zodpovednosť plní úlohy dané jej zákonom o ochrane prírody a uvedenými dokumentmi.¹⁶⁶

Vzťahy medzi ministerstvom a ŠOP SR, vrátane ich vývoja, sú podrobne rozpísané v analýze.

Výkon štátnej správy v oblasti ochrany prírody a krajiny nie je v rámci Slovenskej republiky rozdelený rovnomerne, ale množstvo ako aj dôležitosť agendy z hľadiska naplňovania účelu zá-

164 Pozri http://www.sopsr.sk/web/index.php?cl=997&start_char=999&funkcia=&pracovisko=999

165 Pozri <http://www.ssj.sk/sk/kontakty>

166 Základné dokumenty ŠOP SR sú zverejnené tu <http://www.sopsr.sk/web/index.php?cl=111>

kona o ochrane prírody stúpa úmerne s počtom a rozlohou vyhlásených chránených území a hospodárskou aktivitou v jednotlivých územiach či regiónoch.

Táto skutočnosť priamo vyplýva z toho, že v chránených územiach platia rôzne stupne ochrany (vo voľnej krajine platí 1. stupeň ochrany, a v najprísnejšie chránených územiach platí 5. stupeň ochrany), pričom vyšší stupeň ochrany znamená zároveň vyšší počet obmedzení (porovnaj ustanovenia § 11 až § 16, kde sú uvedené podmienky ochrany platné pre jednotlivé stupne ochrany a § 17 až § 30, kde sú uvedené jednotlivé kategórie chránených území vrátane stupňa ochrany, ktorý pre nich platí).

Keďže obmedzenia sú v zákone o ochrane prírody určené prostredníctvom definovania činností, ktorých vykonávanie je zakázané (a je možné na ich uskutočnenie orgánom ochrany prírody udeliť výnimku), alebo činností, na výkon ktorých je potrebný súhlas orgánu ochrany prírody, rozloha a počet chránených území, resp. výmera území s vyššími stupňami ochrany, rozhodujúcou mierou vplýva na rozsah, šírku a náročnosť vykonávanej agendy. Chránené územia na seba zároveň viažu aj výkon iných kompetencií (napr. revízie chránených území, schvaľovanie návštevného poriadku národných parkov atď.). Výkon štátnej správy ochrany prírody a krajiny tak nie je, z hľadiska územnej pôsobnosti jednotlivých orgánov štátnej správy ochrany prírody, vykonávaný rovnomerne, ale je výrazne poznačený umiestnením chránených území – tam kde je ich koncentrácia vyššia, je aj agenda štátnej správy ochrany prírody a krajiny podstatne a násobne rozsiahlejšia a náročnejšia.

Nerovnomernosť výkonu štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny vyplýva okrem vyššie uvedeného do výraznej miery aj od investičnej aktivity a atraktivity jednotlivých území, resp. regiónov.

Rozloženie veľkoplošných chránených území v rámci Slovenskej republiky je uvedené v prílohe č. 3.

Osobitosťou výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny je nevyhnutnosť **zisťovania skutkového stavu vecí priamo v teréne** a časová náročnosť s tým súvisiaca. Oboznámenie sa s konkrétnou lokalitou, resp. územím, kde sa plánuje povoľovaná činnosť vykonávať, terénne obhliadky týkajúce sa náhrady škôd spôsobených chránenými živočíchmi, revízie chránených území, ako aj ďalšie kompetencie orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny priamo naviazané na potrebu vykonať miestnu obhliadku v teréne. Do úvahy treba brať aj fakt, že predmet rozhodovania – príroda – nie je statická, ale dynamicky sa mení a to často v krátkych časových úsekoch a zásadne (napr. prírodné disturbancie) čo značne sťažuje rozhodovacie procesy. S tým súvisí aj skutočnosť, že ide často o vzdialené a z hľadiska dopravnej dostupnosti málo dostupné lokality.

Na kvalitný výkon štátnej správy v oblasti ochrany prírody **je nevyhnutná a priam až určujúca spolupráca a kooperácia medzi orgánom štátnej správy ochrany prírody a ŠOP SR**. ŠOP SR je ako odborná organizácia ochrany prírody a krajiny v mnohých ohľadoch nezastupiteľným partnerom orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny. Pripravuje odborné podklady a stanoviská k takmer ku každému druhu činnosti orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny.

Porovnaním zoznamu právomoci orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny a úloh a činností ŠOP SR, je možné konštatovať, že výstupy a podklady spracované ŠOP SR v rámci jej zákonných úloh, sú nevyhnutným predpokladom a podkladom na vykonanie takmer všetkých kompetencií orgánov ochrany prírody (na všetkých úrovniach) a to vzhľadom k tomu, že na kvalitné rozhodovanie v oblasti štátnej správy ochrany prírody a krajiny je potrebná dôkladná a aktuálna terénna znalosť prírodných podmienok konkrétneho územia. Bez organizácie, ktorá tieto terénne poznatky má, nie je kvalitný výkon štátnej správy v oblasti ochrany prírody možný.

2. SYSTÉMOVÉ NEDOSTATKY SÚČASNÉHO NASTAVENIA A ICH DÔVODY

Súčasný stav na Slovensku – ako je opísaný vyššie – má viaceré nedostatky, ktoré sa dajú charakterizovať nasledovne:

1. DVOJKOLAJNOSŤ OCHRANY PRÍRODY

Štátnu ochranu prírody na Slovensku v podstatnej miere vykonávajú najmä orgány štátnej správy ochrany prírody a krajiny a odborná organizácia ochrany prírody a krajiny (ŠOP SR). Takmer ku každému úkonu orgánu štátnej správy je nutná spolupráca, kooperácia medzi oboma subjektmi. Bez terénnych poznatkov a znalostí pracovníkov ŠOP SR by štátna správa nemohla byť orgánmi štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny vykonávaná tak, aby plnila svoj účel.

V praxi sú vďaka tomu správne konania často brzdené nutnosťou vzájomne písomne komunikovať, pričom často sa stáva, že orgán ochrany prírody v úplnom znení preberie stanovisko ŠOP SR. Takéto nastavenie systému nie je efektívne – znamená omnoho zdĺhavejšiu komunikáciu medzi štátnou správou a organizáciou ochrany prírody v rámci jedného konania, ako aj nutnosť zdvojiť jednotlivé úkony, čo prináša značné predlžovanie správnych konaní vedených orgánmi štátnej správy ochrany prírody a krajiny.

2. NEROVNOMERNÉ ROZDELENIE PRÍRODNÝCH HODNÔT

Prírodné hodnoty na Slovensku nie sú rozmiestnené rovnomerne, čomu odpovedá aj rozmiestnenie chránených území (najmä veľkoplošných) na Slovensku. Je zjavné, že sever, stred a východ Slovenska má omnoho vyššiu mieru koncentrácie chránených území, než ostatná časť územia Slovenska. Z koncentrácie chránených území pritom priamo vyplýva aj (násobne) zvýšená náročnosť na výkon štátnej správy v oblasti ochrany prírody a krajiny, vzhľadom k tomu, že so zvýšenou koncentráciou chránených území v oblasti priamo a úmerne rastie aj veľkosť a šírka agendy. Územné rozdelenie rozmiestnenia orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny, ktoré priamo kopíruje administratívno-správne členenie SR, je v tomto ohľade úplne nevhodné.

Naopak, územné členenie pôsobnosti jednotlivých organizačných jednotiek ŠOP SR (správ chránených území), je rozdelené najmä s ohľadom na mieru výskytu a koncentrácie chránených území v rámci Slovenska.

3. PERSONÁLNE OBSADENIE

S predchádzajúcim bodom priamo súvisí aj personálne obsadenie orgánov štátnej správy ochrany prírody na miestnej úrovni (okresné úrady). Ako je vidieť z prílohy č. 1, ani personálne obsadenie jednotlivých úradov pri výkone štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny nekorešponduje s rozsahom a šírkou agendy a náročnosťou výkonu štátnej správy. Naopak v systéme sa objavujú aj úplné animozity, kedy napr. na Okresnom úrade v Bratislave pôsobí až 8 zamestnancov na úseku ochrany prírody a krajiny a na druhej strane na Okresnom úrade v Liptovskom Mikuláši pôsobia len 2 pracovníci. V bratislavskom okrese je pritom len minimálny počet chránených území v porovnaní s okresom Liptovský Mikuláš, na území ktorého sa nachádzajú dva národné parky a množstvo maloplošných chránených území s 5. stupňom ochrany.

Náročnosť agendy výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny a zároveň nedostatočné personálne pokrytie v praxi vedú k pomerne veľkej fluktuácii (odchodom skúsených pracovníkov a príchodom nových a často neskúsených pracovníkov) pracovníkov okresných úradov, vykonávajúcich štátnu správu ochrany prírody a krajiny. Príkladom je napr. Okresný úrad v Liptovskom Mikuláši, Okresný úrad v Žiline či Okresný úrad v Brezne kde je fluktuácia pracovníkov veľmi častým javom. Zjavne pritom ide o úrady, v územnej pôsobnosti ktorých je vysoké percento podielu chránených území. Fluktuácia zamestnancov štátnej správy je bezpochyby negatívnym javom, ktorý priamo vplýva na kvalitu a efektivitu výkonu štátnej správy.

Na mnohých okresných úradoch vykonáva agendu štátnej správy ochrany prírody a krajiny len jeden pracovník, čo spôsobuje, že daný úradník musí byť z pohľadu ochrany prírody a krajiny všestranný odborník, ktorý svojimi vedomosťami a znalosťami pokrýva škálu problematiky ochrany prírody uvedenú v zákone o ochrane prírody aspoň v miere, ktorá je dostatočná na kvalitný a efektívny výkon štátnej správy. Ak sa k tomu prirába časová náročnosť vyplývajúca z nutnosti vykonávať úkony v teréne na odľahlejších lokalitách, ako aj kumulovanosť agendy (počet pracovníkov štátnej správy ochrany prírody a krajiny, ktorý vykonávajú aj inú agendu než je ochrana

prírody a krajiny je uvedený v prílohe č. 1), je zjavné, že za takýchto podmienok nie je možné kvalitne a efektívne plniť úlohy, ktoré vyplývajú z výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny. Takéto nastavenie ústí v lepšom prípade do neefektívneho plnenia úloh a v horšom prípade do formalizmu pri výkone štátnej správy a zároveň spôsobuje úplnú závislosť pracovníkov štátnej správy na ŠOP SR a jej činnosti.

V porovnaní s personálnym obsadením úradov je z hľadiska zabezpečenia odborných znalostí a špecialistov na rôznu problematiku ochrany prírody odlišná situácia v ŠOP SR, ktorá na každej správe chráneného územia disponuje odborným potenciálom na väčšinu z problematík, ktorú je v tom ktorom chránenom území, potrebné z hľadiska ochrany prírody a krajiny, riešiť.

4. NEZROZUMITEĽNOSŤ NASTAVENÉHO SYSTÉMU

Súčasný nastavenie systému výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny je zároveň často nezrozumiteľné pre jeho užívateľov – často nie je jasné, ktorý subjekt reálne v danom konaní rozhoduje. ŠOP SR sú často označované ako „štátni ochranári“, pričom však rozhodujúce a záväzné sú rozhodnutia orgánov štátnej správy (okresný úrad). V mnohých prípadoch sa stane, že medzi názorom ŠOP SR a orgánom štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny je nesúlad, kedy ŠOP SR dá ku konaniu svoje (negatívne) stanovisko, avšak finálne rozhodnutie vydané orgánom štátnej správy je pozitívne. To sa síce môže často stať aj z objektívnych, či procesných dôvodov, avšak takéto nastavenie je často nevysvetliteľné a nepochopiteľné z pohľadu užívateľov výkonu štátnej správy (účastníkov konania), či verejnosti, ak ide o konanie, ktoré je predmetom záujmu verejnosti.

Uvedené tiež podčiarkuje skutočnosť, že každou novelou zákona o ochrane prírody sa postavenie ŠOP SR posilňuje a to aj na úkor orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny. V ostatnej novele zákona o ochrane prírody to je možné ilustrovať napr. na posilnení jej postavenia ohľadom zásahov do vodných tokov, či jej postaveniu pri posudzovaní/povoľovaní náhodnej ťažby v lese.

Na prehľadnosti systému nepridáva ani skutočnosť, že do systému vystupujú aj odbory opravných prostriedkov okresných úradov v sídle kraja, ktoré vykonávajú druhostupňovú agendu voči rozhodnutiam okresných úradov aj na úseku štátnej správy ochrany prírody a krajiny.

Systém tiež zneprehľadňuje aj skutočnosť, že aj samotná ŠOP SR má rozdelené kompetencie medzi riaditeľstvo a jednotlivé správy chránených území, pričom v niektorých prípadoch sa dokonca stalo, že v jednej veci boli vydané odlišné stanoviská riaditeľstva ŠOP SR a správy chráneného územia.

Neprehľadnosť systému je vadou, ktorá spôsobuje menšiu efektívnosť celého systému výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny, je málo zrozumiteľná pre verejnosť, ako aj účastníkov konaní a najmä znižuje autoritu štátnej ochrany prírody ako celku navonok.

5. OBMEDZENÝ DOSAH MINISTERSTVA NA CHOD A OBSADENIE ORGÁNOV ŠTÁTNEJ SPRÁVY OCHRANY PRÍRODY A KRAJINY

Ako už bolo uvedené a ako je podrobne rozpísané v analýze, výkon miestnej štátnej správy starostlivosti o životné prostredie je podradený pod tzv. všeobecnú štátnu správu, ktorá je vykonávaná okresnými úradmi, prostredníctvom odborov starostlivosti o životné prostredie, ktoré vykonávajú aj štátnu správu na úseku ochrany prírody a krajiny. Z tohto titulu má ministerstvo, ako ústredný orgán štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny len obmedzené možnosti, ako riadiť a usmerňovať činnosť okresných úradov; zákon č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov výslovne uvádza, že možnosti ministerstva sa obmedzujú len vo vzťahu k usmerňovaniu vecného výkonu svojich kompetencií.

Všetky ostatné kompetencie v súvislosti s riadením úradu má v kompetencii Ministerstvo vnútra SR, keďže okresné úrady sú preddavkovými organizáciami tohto ministerstva a ako také nemajú právnu subjektivitu.

Ministerstvo vnútra SR má zásadný dosah aj na personálne záležitosti okresných úradov, na ich materiálne technické zabezpečenie, na napĺňanie ich rozpočtu, na administratívne riadenie okresných úradov, schvaľuje im organizačný poriadok ako aj náplň činnosti atď.

Uvedené sa v praxi prejavuje aj vzájomne odporujúcimi si procesmi. Napr. ministerstvo pripravilo v roku 2019 významnú novelu zákona o ochrane prírody, v ktorej sa významne zvýšili kompetencie okresných úradov, na úseku výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny. To by sa malo premietnuť aj do navýšenia ľudských kapacít na výkon štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny na okresných úradoch, ktoré by boli schopné zvládnuť náročnejšiu agendu; Ministerstvo vnútra SR však v tom istom čase realizovalo procesy personálnej „optimalizácie“ na okresných úradoch, dôsledkom čoho však došlo k zníženiu personálnych kapacít určených na výkon štátnej správy ochrany prírody a krajiny na okresných úradoch.

Naproti tomu ŠOP SR je organizáciou plne začlenenou do rezortu životného prostredia, vzhľadom k tomu, že ministerstvo je jej zriaďovateľom.

6. NEKOMPATIBILITA S VLÁDNYM PROGRAMOM ESO

Reforma verejnej správy ESO, ktorá prebehla v roku 2013 a vďaka ktorej sa vytvorila sústava všeobecných orgánov miestnej štátnej správy (okresných úradov), kde bol podradený aj výkon štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny a jej ambíciou „*je zefektívniť fungovanie, zabezpečiť kvalitu, transparentnosť a dostupnosť verejnej správy pre občana. Implementovaním opatrení programu ESO sa dosiahne zníženie a optimalizácia nákladov na fungovanie verejnej správy, zjednodušenie vybavovania vecí fyzických a právnických osôb na úradoch miestnej štátnej správy. Štátna správa sa priblíži k občanom tak, že občan kompletne vybaví agendu štátnej správy na jednom úrade v mieste jeho bydliska a v neposlednej miere dôjde k zvýšeniu transparentnosti fungovania štátnej správy.*“¹⁶⁷

Ciele programu ESO sa pri uvedenom nastavení systému výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny nenaplnili. Ako je už uvedené vyššie, systém nie je efektívny, je neprehľadný a pre občanov nezrozumiteľný a vďaka tomu sa procesy na úradoch spomalili.

Neplatí tiež, že občan vybaví všetko na jednom mieste, vzhľadom k tomu že systém klientskych centier, ktoré sú miestom prvého kontaktu občana s úradom, nezahŕňa aj organizácie iných rezortov. Navyše, organizačné jednotky ŠOP SR majú sídla často mimo okresné mestá (napr. Správa Národného parku Poloniny má sídlo v Stakčíne (okresný úrad je v Snine), Správa Národného parku Malá Fatra má sídlo vo Varíne (okresný úrad je v Žiline).

Riešením uvedených nedostatkov systému výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny by mohlo byť vytvorenie špecializovaného orgánu štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny a to pretransformovaním ŠOP SR na orgán štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny, ktorý by v sebe integroval kompetencie orgánu štátnej správy, ako aj úlohy odbornej organizácie ochrany prírody v zmysle vymedzených právomocí uvedených v zákone o ochrane prírody.

3. NÁVRH RIEŠENIA

Takýmto spôsobom by sa vytvorili vhodné predpoklady na to, aby došlo k odbúraniu uvedených systémových nedostatkov a systém výkonu štátnej správy sa nastavil spôsobom, ktorý by (za splnenia aj ďalších podmienok, napr. kvalitného personálneho obsadenia) fungoval efektívne a kvalitne.

Integrovaním odbornej organizácie ochrany prírody a krajiny a orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny by došlo k úplnému odbúraniu problému „dvojkofajnosti“ výkonu štátnej správy v ochrane prírody a krajiny, odpadla by zbytočná úradná korešpondencia a komunikácia medzi oboma subjektmi, zjednodušil by sa celý proces všetkých konaní, kde sa rozhoduje o záujmoch ochrany prírody

167 Pozri <http://www.minv.sk/?eso-efektivna-spolahliva-otvorena-verejna-sprava>

a krajiny, čím by nepochybne došlo k zvýšeniu ich hospodárnosti a rýchlosti. Systém by sa zároveň sprehľadnil, bola by jasná jeho hierarchia, ako aj lineárne usporiadanie. Odbúral by sa tiež problém, ktorý nastáva, ak orgán štátnej správy ochrany prírody a krajiny má na vec iný názor, než odborná organizácia ochrany prírody, vzhľadom k tomu, že tieto rozpory by sa vyriešili „pod jednou strechou“. Súbežne by sa výrazne posilnil aspekt zodpovednosti nakoľko namiesto právne nezáväzného odborného stanoviska by ŠOP SR vydávala právne záväzné správne akty.

Realizáciou návrhu by došlo tiež k tomu, že výkon štátnej správy ochrany prírody a krajiny by bol v rámci územia Slovenska rozdelený tak, aby zodpovedal rozmiestneniu prírodných hodnôt (chránených území) na Slovensku a „tlaku“ na ich využívanie; tomu by zodpovedalo aj rozmiestnenie pracovníkov vykonávajúcich štátnu správu ochrany prírody a krajiny na jednotlivé „nové“ orgány štátnej správy ochrany prírody a krajiny, tak aby ich počet zodpovedal náročnosti agendy v ich územnej pôsobnosti. Pracovníci, ktorí by vykonávali štátnu správu ochrany prírody a krajiny, by sa zároveň mohli viac špecializovať v rámci výkonu agendy, čo by nepochybne bolo predpokladom na to, aby sa zvýšila kvalita rozhodovacej činnosti pri výkone štátnej správy ochrany prírody a krajiny. Úplne by tiež odpadol problém s kumuláciou rôznej agendy jednotlivými zamestnancami štátnej správy pri výkone štátnej správy starostlivosti o životné prostredie v rámci výkonu štátnej správy okresnými úradmi.

Veľmi podstatné je tiež posilnenie postavenia a úlohy ministerstva, ako ústredného orgánu štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny. Ak by došlo k tomu, že výkon štátnej správy ochrany prírody a krajiny na miestnej úrovni by vykonávali subjekty, v zriaďovacej pôsobnosti ministerstva, takýmto spôsobom by ministerstvo opätovne získalo plnú kontrolu nad výkonom štátnej správy ochrany prírody a krajiny na miestnej úrovni, vrátane personálnych otázok, otázok rozpočtu, administratívno-technických otázok atď., ako tomu bolo v čase existencie špecializovanej štátnej správy starostlivosti o životné prostredie (v rokoch 2003 až 2013, resp. v rokoch 1991 až 1996), ako je to podrobne uvedené v analýze.

Dôležitým aspektom je aj zvýšenie dôležitosti a významu ŠOP SR, resp. jednotlivých správ chránených území, ktoré by realizovaním navrhovanej zmeny mohli skutočne rozhodovať a ovplyvňovať aktivity a činnosti, ktoré majú dosah na prírodné hodnoty Slovenska. Takto by sa tiež výrazne zvýšila ich reálna zodpovednosť za stav prírody v chránených územiach, čo by mohlo mať za následok aj elimináciu nekvalifikovaných, resp. nereálnych stanovísk.

Vo vzťahu k potrebe integrovať a reformovať štátnu správu ochrany prírody a krajiny je možné poukázať aj na dokumenty, schválené vládou SR, či niektoré ďalšie skutočnosti, ktoré tento návrh podporujú.

Problém s neefektívnym výkonom štátnej správy ochrany prírody a krajiny je pomenovaný vo vládnej Stratégii environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, schválenej uznesením vlády SR č. 87/2019 dňa 27. 02. 2019 ktorá v kapitole 2. „Účinná ochrana prírody na Slovensku“ obsahuje aj časť 2.2. s názvom „**Zreformovať štátne inštitúcie ochrany prírody**“, kde je uvedené „*Pre efektívne fungovanie a riadenie národných parkov ako aj iných chránených území je optimálna ich integrovaná správa. Organizačná štruktúra a procesy štátnej ochrany prírody SR (ŠOP SR) a orgánov štátnej správy ochrany prírody sa zefektívnia a budú viac vyhovovať požiadavkám ochrany prírody a krajiny.*“

Dásapoukázať aj na vládnú Konceptiu ochrany prírody a krajiny z roku 2006, ktorá bola schválená uznesením vlády SR č. 471/2006 dňa 24. 05. 2006. Tá obsahuje časť 3., kde sú uvedené „Strategické ciele ochrany prírody a krajiny a opatrenia na ich dosiahnutie“. V rámci tejto časti je v uvedená aj oblasť 3.4, označená ako „Výkon štátnej správy“, kde sa ako strategický cieľ 3.4.1 uvádza „**Zjednodušiť a sprehľadniť výkon štátnej správy ochrany prírody a krajiny a priblížiť ju občanovi.**“ A v rámci toho sa stanovuje opatrenie 3.4.1.1., ktoré znie „**Zjednodušiť výkon štátnej správy ochrany prírody a krajiny prenesením časti rozhodovania na odborné organizácie ochrany prírody a krajiny**“ v časovom horizonte do roku 2008.

Nepriamo je problém riešený aj faktickým posilňovaním ŠOP SR na úkor právomoci orgánov miestnej štátnej správy v zákone o ochrane prírody. Napr. ostatná novela zákona o ochrane prírody výrazne posilnila právomoci ŠOP SR. Do konca roku 2019 napr. platilo ustanovenie § 103 ods. 8 zákona o ochrane prírody, kde bolo uvedené, že „**Okresné úrady vopred prerokujú a dohodnú so správami vodných tokov zásady pravidelnej údržby vodných tokov v chránených územiach s druhým, tretím, štvrtým a piatym stupňom ochrany a v chránených vtáčích územiach a spôsob jej výkonu vrátane možnosti**

*použitia mechanizmov a podmienok ich vstupu do chránených území, a to spravidla na obdobie jedného roka.“ Od 01. 01. 2020 bolo toto ustanovenie vypustené a túto situáciu upravuje ustanovenie § 6 ods. 6 zákona o ochrane prírody, kde je uvedené, že „**Organizácia ochrany prírody** vopred prerokuje a písomne dohodne so správcom vodného toku zásady starostlivosti o vodný tok v chránených územiach a spôsob jej výkonu vrátane možnosti použitia mechanizmov a podmienok ich vstupu do chránených území, a to spravidla na obdobie jedného roka. O dohodnutých zásadách starostlivosti o vodný tok organizácia ochrany prírody bezodkladne informuje miestne príslušný okresný úrad.“*

Obdobne ŠOP SR významne posilnila svoje postavenie vo vzťahu k regulácii náhodnej ťažby dreva, kedy zákon o ochrane prírody podmienil jej vykonávanie súhlasným stanoviskom ŠOP SR; v ostatných prípadoch vykonávania náhodnej ťažby dreva (v druhom stupni ochrany) ustanovil zákon povinnosť konať orgánu štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny na základe podnetu ŠOP SR.

Je potrebné poukázať aj na stav, aký tu bol do roku 1995, keď nadobudol účinnosť zákon NR SR č. 127/1994 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, ktorý začal striktne rozlišovať medzi právomocami orgánov štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny a úlohami odborných organizácií ochrany prírody. Dovtedy aj úlohy orgánu štátnej správy aj úlohy odbornej organizácie vykonával jeden subjekt (správa príslušného chráneného územia).

Detailné podrobnosti sú uvedené v analýze.

V rámci Slovenska, ani v rámci rezortu životného prostredia by vytvorením nového špecializovaného orgánu štátnej správy nešlo o ojedinelé riešenie. Obdobne funguje napr. Slovenská inšpekcia životného prostredia, ktorá je špecializovaným orgánom štátnej správy na úseku integrovanej prevencie a kontroly znečisťovania životného prostredia v zmysle ustanovenia § 9 ods. 1 písm. c) zákona č. 525/2003 Z. z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie. Inšpekcia je zároveň odborným a kontrolným orgánom vo vzťahu k ochrane životného prostredia.

Významne sa dá inšpirovať aj postavením Pamiatkového úradu, resp. Krajských pamiatkových úradov v Slovenskej republike, ktoré rovnako predstavujú model špecializovanej štátnej správy na úseku pamiatkovej starostlivosti v zmysle zákona č. 49/2002 Z. z. o pamiatkovej starostlivosti. Pamiatkové úrady, okrem toho, že sú orgánom štátnej správy, zároveň vykonávajú zákonné úlohy, týkajúce sa odbornej starostlivosti o pamiatkové objekty a zároveň sú v postavení správcu majetku štátu v prípade niektorých pamiatkovo chránených objektov vo vlastníctve štátu. Ide teda o analogickú situáciu, kde ochrana pamiatkového fondu bola riešená vytvorením špecializovaného orgánu štátnej správy, ktorý má v kompetencii aj výkon štátnej správy, aj odbornú starostlivosť o pamiatky. Obdobne by mohla byť riešená aj ochrana prírody.

PRÁVNÁ ÚPRAVA V ČESKEJ REPUBLIKE

Model, v ktorom sa v jednej inštitúcii integrujú úlohy orgánu štátnej správy a úlohy odbornej organizácie dlhodobo funguje aj v okolitých krajinách (Poľsko, Česko, Maďarsko) v rôznych variáciách. Pre návrh, ktorý je predmetom tohto legislatívneho zámeru, je podstatný najmä **model fungovania v Českej republike**, ktorý slúžil ako významná inšpirácia navrhovaného riešenia. V Českej republike sú totiž odborné organizácie ochrany prírody (Správy Národných parkov, resp. Agentúra ochrany prírody a krajiny ČR, resp. v minulosti Správy Chránených krajinných oblastí) zároveň orgánmi štátnej správy ochrany prírody a krajiny od roku 1992 (na základe zákona č. 114/1992 Sb. o ochrane prírody a krajiny). Vzhľadom k tomu, že organizácia výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny v ČR predstavuje pomerne významnú inšpiráciu aj pre návrh, ktorý je podstatou tohto legislatívneho zámeru, je vhodné uviesť aspoň jeho stručný opis.

S istou mierou zjednodušenia sa tak dá nastavenie fungovania štátnej správy ochrany prírody a krajiny v Českej republike opísať nasledovne:

Vo voľnej krajine sú kompetencie orgánov štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny rozložené medzi obecné úrady, poverené obecné úrady, obecné úrady s rozšírenou pôsobnosťou a krajské úrady. Zákon o ochrane prírody a krajiny stanovuje rozdelenie kompetencií medzi

tieto úrady, pričom aj stanovuje ich vzájomnú hierarchiu (vzťahy podradnosti a nadradnosti). Vo všeobecnosti platí, že podstatná časť právomocí je rozdelená medzi obecné úrady s rozšírenou pôsobnosťou a krajské úrady.

V prípade, ak ide o územie prírodných rezervácií a prírodných pamiatok mimo území chránených krajinných oblastí a národných parkov a ich ochranných pásiem, je krajský úrad tým, kto vykonáva právomoc aj obecných úradov, poverených obecných úradov ako i obecných úradov s rozšírenou pôsobnosťou.

Zákon o ochrane prírody a krajiny ďalej ako orgán štátnej správy ustanovuje aj Agentúru ochrany prírody a krajiny ČR (ďalej aj „Agentúra“). Tá je zároveň aj orgánom, ktorý má na starosti aj odbornú starostlivosť o chránené časti prírody. Agentúra, ako orgán štátnej správy, na územiach chránených krajinných oblastí, ich ochranných pásiem, ako aj národných prírodných rezervácií a národných prírodných pamiatok vo voľnej krajine, vykonáva štátnu správu v rozsahu pôsobnosti obecných úradov, poverených obecných úradov, obecných úradov s rozšírenou pôsobnosťou ako i krajských úradov. Uvedené sa netýka výkonu štátnej správy na území chránených krajinných oblastí Labské Pískovce a Šumava. Agentúra tiež rozhoduje aj o náhradách za obmedzenie bežného obhospodarovania na lesných pozemkoch a poľnohospodárskej pôde s výnimkou území, kde majú pôsobnosť správy národných parkov.

Agentúra má sídlo v Prahe, ale je organizačne rozdelená v rámci celého územia Českej republiky na viacero organizačných útvarov, ktoré väčšinou zahŕňajú aj viacero chránených krajinných oblastí.¹⁶⁸

Český zákon o ochrane prírody a krajiny tiež ustanovuje Správy národných parkov ako správne orgány, ktoré zriaďuje Ministerstvo životného prostredia ČR ako príspevkové organizácie. Ide o správy Národných parkov Šumava, Podyjí, České Švýcarsko a Správu Krkonošského národného parku. Tie vykonávajú rovnaké právomoci ako Agentúra na územiach národných parkov a ich ochranných pásiem (vrátane odbornej starostlivosti o prírodné hodnoty národných parkov), s tým, že Správa Národného parku Šumava má v kompetencii aj výkon štátnej správy na území CHKO Šumava a Správa Národného parku České Švýcarsko má v kompetencii aj výkon štátnej správy na území CHKO Labské Pískovce v rozsahu, ako by mala Agentúra (ide o výnimku z pravidla, ktorá je spôsobená tým, že ide o priľahlé územia k uvedeným národným parkom, takto je v rámci celého územia – chránenej krajinné oblasti a národného parku – zabezpečená jednotná filozofia výkonu štátnej správy). Správy národných parkov na svojom území tiež rozhodujú o náhradách za obmedzenia bežného obhospodarovania na poľnohospodárskej pôde a lesných pozemkoch.

Správy národných parkov sú tiež orgánmi štátnej správy na úseku ochrany poľnohospodárskej pôdy, pričom vykonávajú pôsobnosť obecných úradov, poverených obecných úradov, obecných úradov s rozšírenou pôsobnosťou ako i krajských úradov.

Správy národných parkov, ako aj Agentúra, na svojej územnej pôsobnosti pripravujú a predkladajú na schválenie dokumentáciu ochrany prírody (najmä programy starostlivosti o chránené územia).

Správy národných parkov sú tiež správcami lesných pozemkov vo vlastníctve štátu na území národných parkov, správy národných parkov, ako i Agentúra spravujú tiež majetok štátu, ak to ustanovuje dokumentácia ochrany prírody na území, kde vykonávajú svoje kompetencie. Oba orgány tiež vykonávajú štátny dozor nad dodržiavaním podmienok ochrany prírody.

Zamestnanci Správ národných parkov ako aj Agentúry, ktorí zároveň vykonávajú štátnu správu, musia mať na jej výkon osobitnú spôsobilosť.

Ministerstvo životného prostredia ČR, okrem úloh, ktoré mu prináležia ako ústrednému orgánu štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny, je zároveň odvolacím orgánom voči prvostupňovým rozhodnutiam krajských úradov, Agentúry i Správ národných parkov. Ministerstvo zároveň schvaľuje dokumentáciu ochrany prírody, ktorú mu na schválenie prekladajú Správy národných parkov a Agentúra.

168 Rozdelenie územnej pôsobnosti Agentúry je možné nájsť tu: <http://www.ochranaprirody.cz/res/archive/369/056422.jpg?seek=1505918162>

Východiskami pre návrh nového modelu fungovania štátnej správy ochrany prírody a krajiny, ktorý je uvedený nižšie, sú:

- analýza vybraných aspektov fungovania štátnej správy starostlivosti o životné prostredie v podmienkach Slovenskej republiky, vrátane analýzy fungovania štátnej správy ochrany prírody a krajiny a odborných organizácií ochrany prírody v kontexte ich vývoja,
- poznatky z fungovania vyššie uvedených modelov špecializovanej štátnej správy,
- poznatky z fungovania štátnej správy ochrany prírody a krajiny v Českej republike,
- praktické skúsenosti autorov návrhu s ohľadom na slovenské realie,
- odborné diskusie a konzultácie s odbornou verejnosťou a zainteresovanými osobami (bývalí aj súčasní zamestnanci orgánov štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny a ŠOP SR).

Podstata návrhu spočíva v pretransformovaní súčasnej príspevkovej organizácie ministerstva – ŠOP SR, ktorá plní úlohy odbornej organizácie ochrany prírody a krajiny v zmysle zákona o ochrane prírody, na orgán štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny. ŠOP SR by zároveň naďalej plnila doterajšie úlohy odbornej organizácie ochrany prírody a krajiny.

Návrh počíta s tým, že by došlo k „presunu“ súčasných zamestnancov okresných úradov, odborov starostlivosti o životné prostredie, vykonávajúcich štátnu správu na úseku ochrany prírody a krajiny, pod nový orgán štátnej správy – ŠOP SR. Títo pracovníci by tak naďalej ostali štátnymi zamestnancami, ktorý by vykonávali štátnu správu na úseku ochrany prírody a krajiny, len by došlo k ich delimitácii na ŠOP SR.

Návrh počíta s tým, že by došlo k osamostatneniu jednotlivých správ národných parkov, ktoré by sa stali samostatnými subjektmi s právnou subjektivitou a ako také by plnili úlohy odbornej organizácie ochrany prírody a krajiny, ako aj úlohy orgánu štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny. Transformácia jednotlivých správ národných parkov na právne subjekty je naviazaná na prehodnotenie chránených území na Slovensku a presun správy štátnych pozemkov v národných parkoch a ich ochranných pásmach pod správu národného parku.

Navrhuje sa prehodnotenie, prerozdelenie a zjednodušenie agendy výkonu štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny tak, aby to viac zodpovedalo potrebám ochrany prírody, ale zároveň aby výkon štátnej správy bol hospodárnejší a efektívnejší. Návrh počíta s tým, že nové orgány štátnej správy by vykonávali štátnu správu ochrany prírody a krajiny v chránených územiach, ale aj vo voľnej krajine, s výnimkou starostlivosti o zeleň a dreviny v intravilánoch obcí a miest.

Vzhľadom k tomu, že ŠOP SR disponuje vlastným nehnuteľným majetkom (napr. sídla správ chránených území), návrh ráta s tým, že by väčšina týchto nehnuteľností bola spôsobilá plniť aj účely potrebné pre výkon štátnej správy. Táto otázka by si však pri prípadnej implementácii tohto návrhu zasluhovala hlbšou pozornosť, bol by potrebný audit jednotlivých sídel správ chránených území, či by mohli plniť aj úlohy sídla orgánu štátnej správy a to z hľadiska dostupnosti, umiestnenia, ako aj materiálneho a kapacitného vybavenia.

Pred realizáciou tohto legislatívneho zámeru sa tiež predpokladá, že dôjde k významnému prehodnoteniu súčasných chránených území na Slovensku, v rámci čoho dôjde k prehodnoteniu národných parkov a ich ochranných pásiem s predpokladom redukcie ich výmery, prípade ich preradením do kategórie prírodný park, ak nebudú spĺňať zákonné kritériá (§ 19 zákona o ochrane prírody).

1. OSAMOSTATNENIE SPRÁV NÁRODNÝCH PARKOV

Správy národných parkov by mali pôsobiť ako samostatné subjekty s právnou subjektivitou mimo súčasnej štruktúry ŠOP SR. Ich osamostatnenie je potrebné z nasledovných dôvodov:

Na území národných parkov je podľa § 19 ods. 1 zákona o ochrane prírody ochrana prírody nadradená nad ostatné činnosti. Táto zákonná inštrukcia môže byť napĺňaná iba za predpokladu, že tento záujem stráži štátna autorita, ktorá má vo svojej územnej pôsobnosti dostatočný vplyv, je autoritou aj v lokálnom a neformálnom meradle a zároveň má priame informácie a dosah na to, čo sa na území národného parku deje a k tomu primeranú zodpovednosť. Táto štátna autorita musí byť v priamom styku s miestnymi záujmovými skupinami, musí dokonale poznať nielen svoje územie, ale aj miestne vzťahy a musí mať dostatočné právomoci na to, aby bola hlavným „hráčom“ na „ihrisku“ národného parku. Toto nie je možné, ak je správa národného parku „len“ jednou z organizačných jednotiek ŠOP SR, bez správy pozemkov, bez reálnych právomocí a bez vlastného rozpočtu. Naopak, v praxi dochádza k situáciám, kedy sa záujmy správ národných parkov rozchádzajú so záujmami riaditeľstva ŠOP SR, čo len znižuje autoritu správ národných parkov na vlastnom území (v praxi sa to prejavuje napr. v situáciách, ak má správa národného parku odlišné stanovisko, než má riaditeľstvo ŠOP SR na rovnakú činnosť).

Tým, že v zmysle uvedeného zákonného ustanovenia platí, že na území národného parku je ochrana prírody nadradená nad ostatné činnosti, sú aj vecné východiská rozhodovania v správnom konaní na území národného parku, ktoré sa zároveň týkajú ochrany prírody iné, než na inom území Slovenskej republiky. Osobitosť území národných parkov je zdôraznená aj tým, že na ich území je v zmysle zákona o ochrane prírody stanovený osobitný cieľ jeho ochrany (ustanovenie § 19 ods. 2 zákona o ochrane prírody), je tiež stanovený osobitný režim hospodárenia v lesoch (ustanovenie § 19 ods. 4 zákona o ochrane prírody), ako aj to že pre návštevníkov národného parku sa schvaľuje tzv. návštevný poriadok, ktorým sa usmerňuje ich pohyb a správanie (ustanovenie § 20 zákona o ochrane prírody). Samostatná línia rozhodovania, ktorú by predstavovala správa národného parku ako štátna autorita na území národného parku v pozícii prvostupňového orgánu a ministerstvo, ako ústredný orgán štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny, v pozícii druhostupňového orgánu, by výnimočnosť územia národného parku a dôležitosť jeho ochrany významne umocnili.

V daných súvislostiach je podstatné, že každý zo súčasných slovenských národných parkov je pomerne špecifický a každé územie národného parku rieši svoje osobitné problémy. Iné problémy má Tatranský národný park a iné Národný park Poloniny. Rôznorodosť problémov, ktoré sú do značnej miery regionálneho charakteru, sa nepochybne efektívnejšie riešia na miestnej úrovni.

Vymedzenie samostatných správ národných parkov, ktoré majú právnou subjektivitu a zároveň sú orgánom štátnej správy na území národného parku je osvedčeným modelom dlhodobo fungujúcim v zahraničí. V okolitých krajinách (Česká republika, Poľsko, Maďarsko), ale napr. aj v USA majú správy národných parkov špecifické/samostatné postavenie v porovnaní s ochranou prírody na ostatnom území štátu. Postavenie Správ národných parkov v Českej republike ako orgánu štátnej správy je podrobne uvedené vyššie.

V minulosti pritom boli správy národných parkov aj na Slovensku samostatnými subjektmi s vlastnou právnou subjektivitou. V prípade správy Tatranského národného parku išlo o veľmi dlhé obdobie (od roku 1952 do roku 1996), kedy jej postavenie upravovala osobitná právna úprava, konkrétne zákon č. 11/1949 Sb. n. SNR o Tatranskom národnom parku a v nadväznosti na to aj nariadenie Sboru povereníkov č. 5/1952 Sb. n. SNR o Tatranskom národnom parku, pričom Správa TANAPu zároveň plnila úlohy odbornej organizácie a zároveň aj úlohy orgánu štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny v rámci územia Tatranského národného parku. Táto právna úprava bola zrušená až v roku 1995, na základe zákona NR SR č. 127/1994 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Aj iné správy národných parkov (konkrétne Správa Národného parku Nízke Tatry, Správa Národného parku Malá Fatra a Správa Národného parku Slovenský raj) mali v istom období (1993 – 1996) samostatné postavenie.

Tieto skutočnosti sú podrobne rozpísané v analýze.

V prípade, ak by došlo k osamostatneniu správ národných parkov, ŠOP SR by ostala subjektom s celoslovenskou pôsobnosťou s výnimkou územnej pôsobnosti vyčlenenej správam národných parkov.

Súčasťou ŠOP SR by naďalej ostali jednotlivé správy chránených krajinných oblastí, resp. regionálne centrá ochrany prírody a krajiny, ako jej organizačné jednotky.

2. PRÁVNA FORMA

Jednotlivé správy národných parkov by mali byť zriadené zákonom ako rozpočtové organizácie ministerstva. Ako také by mali právnu subjektivitu, na základe zriaďovacej listiny a štatútu, ktoré schvaľuje ministerstvo.

Rovnako aj ŠOP SR by mala byť zákonom zriadená ako rozpočtová organizácia ministerstva a ako taká by mala mať právnu subjektivitu, na základe zriaďovacej listiny a štatútu, ktoré by schvaľovalo ministerstvo. Jednotlivé organizačné jednotky Správy CHKO, resp. RCOPK) by mali formu preddavkových organizácií.

Forma rozpočtovej organizácie je pre orgány štátnej správy nevyhnutná z dôvodu znenia ustanovenia § 21 ods. 1 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách orgánov verejnej správy,¹⁶⁹ ktoré pre orgány štátnej správy výlučne ustanovuje túto právnu formu.

Správy chránených krajinných oblastí a regionálne centrá ochrany prírody a krajiny by v rámci ŠOP SR mali mať formu preddavkových organizácií v zmysle ustanovenia § 22 ods. 2 zákona o rozpočtových pravidlách orgánov verejnej správy. Takéto vzťahy sú v súčasnosti medzi Ministerstvom vnútra SR a všetkými okresnými úradmi, ktoré sú jeho preddavkovými organizáciami, alebo napr. aj medzi Pamiatkovým úradom SR a krajskými pamiatkovými úradmi, ktoré sú preddavkovými organizáciami Pamiatkového úradu SR, ide teda o osvedčený model v obdobných situáciách.

Rozpočtové organizácie môžu byť zároveň správcami majetku štátu v zmysle zákona NR SR č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu, čo sa predpokladá najmä pri správach národných parkov, ohľadom správy štátnych pozemkov v národných parkoch, ale aj v prípade ŠOP SR (sprístupnené jaskyne mimo národných parkov, pozemky získané do vlastníctva štátu v chránených územiach mimo národných parkov).

Rozpočtové organizácie môžu, v zmysle ustanovenia § 26 ods. 1 zákona o rozpočtových pravidlách orgánov verejnej správy, poskytovať svoje úkony odplatne.

Podnikateľskú činnosť správ národných parkov, resp. ŠOP SR (napr. v spojitosti s komerčným využitím verejne sprístupnených jaskýň, vyberaním vstupného do chránených území), by bolo potrebné výslovne upraviť zákonom o ochrane prírody a to vzhľadom k zneniu ustanovenia § 28 ods. 1 zákona o rozpočtových pravidlách orgánov verejnej správy.¹⁷⁰ Obdobne je riešené aj podnikanie verejných vysokých škôl, ktoré je osobitne upravené v ustanovení § 18 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Úprava podnikateľskej činnosti však musí byť upravená v intenciách nálezu Ústavného súdu SR č. PL. ÚS. 12/2016 zo dňa 19. septembra 2018, ktorý bol v Zbierke zákonov zverejnený pod číslom 34/2019 Z. z., kde Ústavný súd SR stanovuje limity výkonu podnikateľskej činnosti orgánom štátnej správy (v danom prípade Pamiatkovým úradom SR).

V prípade správ národných parkov by tieto mali byť zároveň aj služobným úradom v zmysle zákona č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe. V prípade ŠOP SR bude služobným úradom riaditeľstvo ŠOP SR.

169 Ustanovenie § 21 ods. 1 zákona o rozpočtových pravidlách orgánov verejnej správy znie:

„(1) Rozpočtová organizácia je právnická osoba štátu, obce alebo vyššieho územného celku, ktorá je svojimi príjmami a výdavkami zapojená na štátny rozpočet, rozpočet obce alebo na rozpočet vyššieho územného celku. Hospodári samostatne podľa schváleného rozpočtu s prostriedkami, ktoré jej určí zriaďovateľ v rámci svojho rozpočtu. **Rozpočtové organizácie podľa tohto zákona sú všetky štátne orgány** s výnimkou štátnych orgánov, ktoré sú organizáciami podľa § 22 ods. 2. Ak je zriaďovateľom rozpočtovej organizácie štátny orgán, ktorý je organizáciou podľa § 22 ods. 2, príjmy a výdavky ním zriadenej rozpočtovej organizácie sú zapojené na rozpočet rozpočtovej organizácie, ktorej vnútornou organizačnou jednotkou je tento štátny orgán.“

170 Ustanovenie § 28 ods. 1 zákona o rozpočtových pravidlách orgánov verejnej správy znie:

„(1) Rozpočtová organizácia nemôže vykonávať podnikateľskú činnosť, ak osobitný predpis neustanovuje inak. Náklady na túto činnosť musia byť kryté výnosmi z nej. Prostriedky získané z rozdielu medzi výnosmi a nákladmi po zdanení zostávajú v plnom rozsahu ako doplnkový zdroj ďalšieho rozvoja a skvalitňovania činnosti rozpočtovej organizácie. Príjmy a výdavky na podnikateľskú činnosť sa rozpočtujú a sledujú na samostatnom účte. Tým nie sú dotknuté ustanovenia osobitných predpisov o financovaní vedľajšieho hospodárstva.“

Schéma schvaľovania vnútroorganizačných predpisov by mala charakter štandardný pre takýto typ rozpočtových organizácií: Vnútroorganizačné predpisy (organizačný poriadok a organizačná štruktúra) jednotlivých správ národných parkov by mal schvaľovať ich riaditeľ, a to na základe zriaďovacej listiny a štatútu, ktoré schvaľuje ministerstvo. Vnútroorganizačné predpisy ŠOP SR by mal schvaľovať riaditeľ ŠOP SR (organizačný poriadok a organizačná štruktúra), na základe zriaďovacej listiny a štatútu, ktoré schvaľuje ministerstvo. Vnútroorganizačné predpisy správ CHKO (RCOPK) by mal schvaľovať riaditeľ správ CHKO na základe organizačného poriadku ŠOP SR.

3. VEDÚCI PREDSTAVITELIA

Riaditeľa správy národného parku, ako aj riaditeľa ŠOP SR by mal menovať minister životného prostredia SR na základe výberového konania, pričom zákon o ochrane prírody by mal stanoviť zákonné požiadavky na funkciu riaditeľa (prax, vzdelanie, riadiaca činnosť, odporúčania odborných inštitúcií). Riaditeľ správy národného parku, resp. ŠOP SR následne zabezpečuje chod a činnosť úradu, je zodpovedný za plnenie zákonných úloh a je tiež vedúcim služobného úradu. Odvolať by ho mohol minister životného prostredia SR na základe zákonom vymenovaných dôvodov.

Riaditeľ ŠOP SR je vedúcim služobného úradu aj vo vzťahu k pracovníkom správ CHKO. Zároveň by mal byť priamym nadriadeným riaditeľov správ CHKO v štátnozamestnaneckých otázkach.

Riaditeľa správy CHKO (resp. RCOPK) by menoval a odvolával (na základe zákonom stanovených dôvodov a výberového konania) riaditeľ ŠOP SR, na základe stanovených zákonných požiadaviek na funkciu riaditeľa správy CHKO (prax, vzdelanie, riadiaca činnosť, odporúčania odborných inštitúcií).

Navrhovaným spôsobom by minister životného prostredia SR mal možnosť uplatňovať svoj politický mandát, keďže by mal právomoc menovať riaditeľov správ národných parkov, resp. ŠOP SR a prostredníctvom nich vykonávať svoju politiku na úseku ochrany prírody a krajiny. Bol by ale limitovaný zákonnými kritériami, ktoré by mali zabezpečiť, že na dané pozície by mohol nastúpiť len človek s dostatočným odborným kreditom a skúsenosťami.

Na ochranu riaditeľov správ národných parkov a ŠOP SR by mali byť v zákone o ochrane prírody ustanovené dôvody, iba pri splnení ktorých by riaditeľ mohol byť zo strany ministra životného prostredia SR odvolaný; takáto úprava by riaditeľov chránila pred politickými tlakmi (ako tomu je v prípadoch, ak je možné vedúceho predstaviteľa odvolať bez udania dôvodu).

4. ÚZEMNÁ PÔSOBNOSŤ

Súčasný kompetenčný a organizačný usporiadanie ŠOP SR (*uvedené v prílohe č. 2*), pokrýva celé územie Slovenska a je rozdelené na 24 organizačných jednotiek (9 správ národných parkov, 14 správ CHKO a jedna regionálna správa). Toto usporiadanie tvorí základ pre úvahy o vymedzení rozdelení územnej pôsobnosti výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny.

Hranice týchto jednotiek sú prevažne vedené po hraniciach jednotlivých okresov, často po hraniciach jednotlivých národných parkov a ich ochranných pásiem, resp. hraniciach CHKO, výnimočne aj po hraniciach katastrálnych území obcí. V jednom prípade je hranica na krátkom úseku vedená trasou diaľnice.

Porovnanie priebehu hraníc okresov a súčasných hraníc jednotlivých organizačno-kompetenčných jednotiek je znázornené v prílohe č. 4.

Územná pôsobnosť je v súčasnosti vymedzená vnútroorganizačným predpisom ŠOP SR (organizačný poriadok). Veľkosť jednotlivých jednotiek je nerovnomerná, kolíše v rozpätí od cca 770 km² (Správa NP Poloniny) po cca 5 180 km² (Správa CHKO Ponitrie). Náročnosť výkonu odbornej aj štátnej správy ochrany prírody a krajiny závisí od viacerých faktorov pričom najrozhodujúcejšími faktormi sú zastúpenie jednotlivých stupňov ochrany, počet chránených území a intenzita hospodárskeho rozvoja a využívania krajiny človekom v pôsobnosti jednotlivých organizačných zložiek. Samotná výmera spravovaného územia nepatrí medzi rozhodujúce faktory náročnosti výkonu odbornej aj štátnej správy ochrany prírody.

Miestne organizačné zložky (správy chránených území) s jednoznačne stanovenou územnou pôsobnosťou by mali predstavovať základ organizačného usporiadania miestnej štátnej správy starostlivosti o životné prostredie na úseku ochrany prírody a krajiny. Súčasťou tohto usporiadania by bolo aj Riadiateľstvo ŠOP SR so sídlom v Banskej Bystrici a ministerstvo.

Správy národných parkov by po ich zriadení mali mať svoju územnú pôsobnosť definovanú zákonom o ochrane prírody a to na základe nasledovných princípov:

- územná pôsobnosť správ národných parkov by sa vždy mala vzťahovať na vlastné územie národného parku a jeho ochranné pásmo,
- územná pôsobnosť správ národných parkov by sa spravidla mala vzťahovať aj na územie mimo vlastného územia národného parku a jeho ochranného pásma, ktoré je začlenené do územia okresu, v ktorom sa národný park a jeho ochranné pásmo nachádza,
- územná pôsobnosť správ národných parkov by sa mohla vzťahovať aj na iné územie, ak by to dávalo logiku a zmysle z hľadiska dostupnosti a usporiadania chránených území (napr. malé územie nachádzajúce sa v bezprostrednom susedstve územia uvedeného v predchádzajúcich bodoch, na ktoré nadväzuje územná pôsobnosť inej správy národného parku; napr. časť územia medzi súčasným ochranným pásmom Tatranského národného parku a Národného parku Nízke Tatry),
- v prípade ak sa v jednom okrese nachádza viac národných parkov, resp. jeho ochranných pásiem (napr. okres Martin), územie okresu mimo vlastného územia národného parku alebo jeho ochranného pásma by prináležalo tej správe národného parku, kde sa nachádza najväčšia časť územia okresu,
- v prípade, ak sa v jednom okrese nachádza národný park alebo ochranné pásmo (územná pôsobnosť Správy národného parku), a zároveň aj chránená krajinná oblasť, (územná pôsobnosť ŠOP SR), obdobne platí princíp uvedený v predchádzajúcom bode.

Územná pôsobnosť ŠOP SR by sa vzťahovala na zvyšné územia SR, pričom jej vnútorné rozdelenie bude definované rovnako zákonom (vzhľadom k tomu, že organizačné jednotky ŠOP SR budú zároveň prvostupňovými orgánmi štátnej správy na úseku výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny).

V nadväznosti na uvedené by stálo za zváženie zmeniť súčasné rozdelenie územnej pôsobnosti jednotlivých organizačných jednotiek ŠOP SR nasledovne:

- Okres Senec s výnimkou CHKO Dunajské luhy, SKUEV0295 Biskupické luhy, SKUEV00270 Hrušov, SKUEVSKCHVÚ007 Dunajské luhy (je to súvislé územie) priradiť ku kompetenčnému územiu Správy CHKO Malé Karpaty,
- Okres Kežmarok s výnimkou ochranného pásma TANAP-u priradiť ku kompetenčnému územiu Správy Pieninského národného parku,
- Okres Levoča priradiť ku kompetenčnému územiu Správy Národného parku Slovenský raj,
- Okres Sabinov priradiť ku kompetenčnému územiu RCOPK Prešov,
- Okresy Košice I., Košice II., Košice III., Košice IV, a Košice okolie priradiť ku kompetenčnému územiu Správy Národného parku Slovenský kras,
- Okresy Svidník a Stropkov priradiť ku kompetenčnému územiu Správy CHKO Východné Karpaty,
- Okres Bánovce nad Bebravou priradiť ku kompetenčnému územiu CHKO Strážovské vrchy.

Nakoľko však národná sústava chránených území nie je dobudovaná (potreba vyhlásenia území európskeho významu v národnej sústave chránených území) je pravdepodobné, že sa kompetenčné hranice budú v čase meniť.

Čo sa týka sídla, tie sú aktuálne v 16 prípadoch lokalizované v sídlach okresov, v 6 prípadoch sú lokalizované v tesnej blízkosti (do 10 km) od sídla okresov (Stakčín v okrese Snina, Modra v okrese Pezinok, Brzotín v okrese Rožňava, Varín v okrese Žilina, Nemšová v okrese Ilava/Trenčín, Svätý v okrese Poprad). Iba jedno sídlo – sídlo Správy Pieninského národného parku – je lokalizované vo väčšej vzdialenosti od sídla okresu (Spišská Stará Ves v okrese Kežmarok). V štyroch prípadoch majú niektoré organizačné jednotky vysunuté pracoviská v sídlach okresov (Bratislava, Ružomberok, Liptovský Mikuláš a Brezno). Riaditeľstvo ŠOP SR je lokalizované v Banskej Bystrici. Vychádzajúc z poznania priestorových možností sídel jednotlivých správ by mohli nastať problémy s dislokáciou navrhovaného počtu pracovníkov vykonávajúcich štátnu správu približne v polovici počtu správ, ktoré bude potrebné riešiť prenájmom ďalších priestorov, dostavbou vlastných objektov alebo presťahovaním do vyhovujúcejších/väčších priestorov.

Porovnanie sídel súčasných správ chránených území a sídiel okresov je uvedené v prílohe č. 5.

5. PERSONÁLNE OBSADENIE

K 30. 11. 2019 vykonáva štátnu správu ochrany prírody a krajiny na území SR celkovo 114 zamestnancov na okresných úradoch v rámci odborov starostlivosti o životné prostredie. Číslo je skreslené tým, že viacerí zamestnanci štátnej správy na úseku ochrany prírody majú zároveň kumulovanú náplň výkonu práce a okrem agendy štátnej správy ochrany prírody a krajiny vykonávajú aj inú agendu (viac k tomu vyššie). V čísle tiež nie je premietnutá kapacita, ktorá je vykonávaná v rámci druhostupňovej agendy, prostredníctvom odborov opravných prostriedkov okresných úradov v sídle kraja. Títo zamestnanci/pracovné miesta by boli delimitovaní na jednotlivé pracoviská ŠOP SR vrátane Riaditeľstva ŠOP SR, resp. Správ národných parkov. Navrhovaná distribúcia „pracovných miest“ zohľadňuje náročnosť výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny v jednotlivých jednotkách, pričom kritéria, ktoré sa zohľadňovali pri určovaní „náročnosti“ daného pracoviska na výkon štátnej správy boli:

- podiel stupňov ochrany v danom území,
- počet maloplošných chránených území,
- veľkosť územia,
- „tlak“ na ekonomické/hospodárske využitie územia vyjadrené počtom vypracovaných odborných stanovísk k rôznym činnostiam.

Údaje k jednotlivým kritériám sú uvedené v tabuľke uvedenej v prílohe č. 6.

Navrhované rozdelenie počtu systemizovaných miest už zároveň reflektuje aj navrhované rozdelenie kompetencií pri výkone štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny uvedené nižšie.

Navrhovaný počet systemizovaných miest pre výkon štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny podľa jednotlivých jednotiek:

■ Správy národných parkov:

Správa TANAP	11 pozícií
Správa NAPANT	10 pozícií
Správa NP Malá Fatra	6 pozícií
Správa NP Veľká Fatra	6 pozícií
Správa NP Slovenský kras	5 pozícií
Správa NP Slovenský raj	5 pozícií
Správa NP Muránska planina	4 pozície
Správa NP Poloniny	3 pozície
Správa PIENAP	2 pozície

■ ŠOP SR:

ŠOP SR, riaditeľstvo Banská Bystrica	10 pozícií
Správa CHKO Ponitrie	6 pozícií
Správa CHKO Dunajské luhy	5 pozícií
RCOPK Prešov	4 pozície
Správa CHKO Štiavnické vrchy	4 pozície
Správa CHKO Horná Orava	4 pozície
Správa CHKO Poľana	4 pozície
Správa CHKO Cerová vrchovina	4 pozície
Správa CHKO Malé Karpaty	4 pozície
Správa CHKO Záhorie	3 pozície
Správa CHKO Biele Karpaty	3 pozície
Správa CHKO Kysuce	3 pozície
Správa CHKO Strážovské vrchy	2 pozície
Správa CHKO Východné Karpaty	2 pozície
Správa CHKO Vihorlat	2 pozície
Správa CHKO Latorica	2 pozície

Pre porovnanie je možné príkladom uviesť, že v Českej republike vykonávajú štátnu správu na Správe národného parku Šumava 7 pracovníci a jeden vedúci odboru a zároveň na území Chránenej krajiny oblasti Šumava vykonávajú štátnu správu na troch odboroch (rozdelených územne), kde sú na každom vedúci a dvaja referenti (v dvoch prípadoch), resp. jeden vedúci a jeden referent (v jednom prípade).¹⁷¹ Na Správe Krkonošského národného parku vykonávajú štátnu správu vedúci odboru a 13 pracovníci.¹⁷²

Delimitácia súčasných zamestnancov okresných úradov vykonávajúcich štátnu správu na úseku ochrany prírody a krajiny by bola postavená na dobrovoľnej báze, vzhľadom k tomu, že pravdepodobne nie pre každého pracovníka okresného úradu bude zmena (zamestnávateľa, miesta výkonu práce atď.) prijateľná.

Vo vzťahu k výkonu štátnej správy sa očakáva aj vyššia miera efektivity, ak na jednotlivých pracoviskách bude viac pracovníkov, ktorí si budú môcť vzájomne agendu podeliť a viac sa špecializovať, čo zvyšuje predpoklad kvalitnejšieho výkonu štátnej správy. Zároveň je to predpoklad, že sa aj zvýši rýchlosť vybavovania vecí. Je totiž zrejmé, že agenda sa vybavuje efektívnejšie v prípadoch, ak sa práca vie podeliť, než ak jeden človek musí robiť celú agendu (ako je tomu v prípadoch v súčasnosti, kedy je na okresnom prípade na agendu ochrany prírody často vyčlenená kapacita len jedného človeka).

Pre výkon štátnej správy bude v zákone o ochrane prírody potrebné jednoznačne ustanoviť podmienku získania odbornej spôsobilosti pre tých zamestnancov ŠOP SR, resp. Správ národných parkov,

171 **Správa národného parku Šumava:**

Štátna správa NP Šumava: <http://www.npsumava.cz/cz/1592/sekce/statni-sprava-nps/>

Štátna správa CHKO Šumava – Sušice: <http://www.npsumava.cz/cz/1593/sekce/st-sprava-chkos---susice/>

Štátna správa CHKO Šumava – Vimperk: <http://www.npsumava.cz/cz/1594/sekce/st-sprava-chkos---vimperk/>

Štátna správa CHKO Šumava – Horná planá: <http://www.npsumava.cz/cz/1595/sekce/st-sprava-chkos---hor-plana/>

172 **Štátna správa Krkonošského Národného parku:**

https://www.knap.cz/data/File/sprava_np/organizacni_struktura/org_schema_20_03_2019.pdf

ktorí budú vykonávať štátnu správu ochrany prírody a krajiny (obdobne ako to ustanovuje český zákon č. 114/1992 Zb. o ochrane prírody a krajiny). Na týchto zamestnancov sa bude vzťahovať zákon o štátnej službe.

6. VÝKON ŠTÁTNEJ SPRÁVY

Navrhované vzťahy pri výkone štátnej správy sú výrazne inšpirované českou právnou úpravou (porovnaj vyššie), avšak s niektorými modifikáciami.

V Českej republike je výkon štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny rozdelený na tri línie:

- národné parky (štátnu správu vykonávajú najmä správy národného parku)
- chránené územia mimo národných parkov (štátnu správu vykonáva najmä Agentúra ochrany prírody a krajiny)
- voľná krajina a chránené územia vyhlasované krajskými úradmi (štátnu správu vykonávajú obce a krajské úrady).

Riešenie navrhované pre Slovenskú republiku vynecháva tretiu líniu a výkon štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny vo voľnej krajine (územie s 1. stupňom ochrany) navrhuje zveriť ŠOP SR a v menšej miere aj správam národných parkov. Ponechaním výkonu štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny vo voľnej krajine na okresných úradoch by nedošlo k celkovému zefektívneniu výkonu štátnej správy na tomto úseku, čo je hlavným cieľom tohto legislatívneho zámeru. Naďalej by totiž aj okresné úrady boli nútené vykonávať štátnu správu aj na úseku ochrany prírody a krajiny, čo so sebou nutne prináša nároky na personálne i iné kapacity. Zároveň by takéto riešenie systém nezjednodušilo a neefektívnilo, naopak je možné, žeby bol systém ešte viac komplikovaný. Z tohto dôvodu sa uvažuje s riešením, že by celá štátna správa na úseku ochrany prírody a krajiny, vrátane výkonu štátnej správy vo voľnej krajine (s malou výnimkou týkajúcou sa vydávania súhlasov na výrub drevín, ktoré sa v intravilánoch navrhujú ponechať v kompetencii obcí) bola presunutá na ŠOP SR, resp. na správy národných parkov, ako nové orgány štátnej správy.

S tým súvisí aj druhá zásadná odlišnosť v porovnaní s českou úpravou. V ČR je aj v prípade rozhodovania správ národných parkov, aj Agentúry ochrany prírody a krajiny, ako aj v prípade krajských úradov druhostupňovým orgánom Ministerstvo životného prostredia. Agentúra nie je rozdelená na dva stupne výkonu štátnej správy, ako to navrhuje tento legislatívny zámer v prípade ŠOP SR. Dôvod je ten, že ak má ŠOP SR vykonávať štátnu správu na úseku ochrany prírody a krajiny na celom území SR, kapacitne by nebolo zvládnuteľné, aby celú druhostupňovú agendu malo v kompetencii ministerstvo ako ústredný orgán štátnej správy. Z tohto dôvodu sa, rozdielne od úpravy v ČR, navrhuje, aby ŠOP SR vykonávala aj prvostupňovú, aj druhostupňovú agendu, pričom iba v prípadoch, kde bude riaditeľstvo ŠOP SR ustanovené ako prvostupňový orgán (pozri nižšie), bude ministerstvo druhostupňovým orgánom.

Na druhej strane, vzhľadom k významnosti území národných parkov je vhodné, aby v prípadoch, ak ide o konanie, kde v prvom stupni bude rozhodovať správa národného parku, rozhodovalo v druhom stupni priamo ministerstvo.

Navrhujeme, aby orgánmi vykonávajúcimi štátnu správu vo veciach ochrany prírody a krajiny boli:

- ministerstvo,
- ŠOP SR a jej organizačné zložky,
- Správy národných parkov,
- Slovenská inšpekcia životného prostredia,
- obce,
- Štátna veterinárna a potravinová správa.

Ministerstvo

bude samozrejme naďalej ústredným orgánom štátnej správy ochrany prírody a krajiny. Ako také bude riadiť a kontrolovať výkon štátnej správy vo veciach ochrany prírody a krajiny vykonávaný ŠOP SR a Správami národných parkov a určovať hlavné smery tejto činnosti. Zastupuje SR v medzinárodných organizáciách venovaných problematike ochrany prírody a krajiny. Je odvolacím orgánom vo veciach, v ktorých v správnom konaní v prvom stupni rozhodovalo Riaditeľstvo ŠOP SR a Správy národných parkov (ministerstvo by ako prvostupňový orgán rozhodovalo v problematike zoologických záhrad a v špecifickom prípade, ak by správa národného parku bola v konflikte záujmov, čo je uvedené nižšie). Je dotknutým orgánom štátnej správy v prípade celoslovenských dokumentov ako je Koncepcii územného rozvoja Slovenska a iné. Naďalej by tiež rozhodovalo o predkupnom práve štátu.

ŠOP SR

by podľa tohto návrhu bola orgánom štátnej správy ochrany prírody a krajiny v chránených územiach ako aj vo voľnej krajine vrátane maloplošných chránených území vo voľnej krajine mimo kompetenčného územia Správ národných parkov. Vo vzťahu k štátnej správe na úseku ochrany prírody a krajiny by zároveň bola dotknutým orgánom štátnej správy pri výkone štátnej správy podľa osobitných zákonov.

Organizačné jednotky ŠOP SR (súčasná správa CHKO a RCOPK) by vo veciach vymedzených zákonom konali samostatne. Správy CHKO a RCOPK by boli koncipované ako prvostupňový orgán štátnej správy vo vybraných konaniach uvedených zákonom o ochrane prírody, týkajúcich sa ich územnej pôsobnosti. Vykonávali by doterajšiu prvostupňovú agendu okresných úradov a okresných úradov v sídle kraja a ministerstva s výnimkou prvostupňovej agendy ktorá by bola zákonom zverená Riaditeľstvu ŠOP SR a ministerstvu. O odvolaniach voči ich rozhodnutiam by rozhodovalo Riaditeľstvo ŠOP SR.

Riaditeľstvo ŠOP SR by bolo prvostupňovým orgánom v konaniach, kde je pri rozhodovaní potrebný celoslovenský pohľad. Pôjde o ochranu druhov, vydávanie súhlasov na zriadenie zariadení na záchranu chránených rastlín a chránených živočíchov, ochranu jaskýň ako aj o rozhodovanie o finančnej náhrade a náhrade škody spôsobenej živočíchmi mimo území, ktoré by boli zahrnuté do územnej pôsobnosti správ národných parkov. O odvolaní voči prvostupňovému rozhodnutiu Riaditeľstva ŠOP SR by rozhodovalo ministerstvo. Riaditeľstvo ŠOP SR by zároveň malo viesť zoznam členov stráže prírody a zabezpečovať ich menovanie. Ostatnú prácu s členmi stráže prírody by zabezpečovali organizačné zložky ŠOP SR a správy národných parkov.

Odbor štátnej správy riaditeľstva ŠOP SR by mal byť striktne samostatný a jeho vedúci bude menovaný na základe zákonom stanovených osobitných kritérií. Odbor štátnej správy riaditeľstva ŠOP SR by usmerňoval aj pracovníkov organizačných jednotiek vykonávajúcich štátnu správu, ktorí však štátnu správu týkajúcu sa ich územnej pôsobnosti vykonávajú samostatne.

ŠOP SR by zároveň bolo metodickým centrom pre otázky ochrany prírody na celom území Slovenska, na tento účel by spracúvalo usmernenia a metodické pokyny. Viedie štátny zoznam chránených území a informačný systém. Navrhuje sa tiež, aby ŠOP SR udeľovalo odbornú spôsobilosť na spracovanie dokumentácie ochrany prírody, pre autorizované osoby na vypracúvanie hodnotenia vplyvov na územia Natura 2000, na udelenia osvedčenia o možnosti vykonávať kvalifikované sprevádzanie po prírode, atď.

Pod ŠOP SR by ako organizačná zložka bola začlenená aj **Správa slovenských jaskýň**, tak ako je tomu aj v súčasnosti. Tá by plnila funkciu celoslovenského metodického odborného centra pre otázky jaskýň. Riaditeľstvo ŠOP SR by tiež vykonávalo aj štátnu správu ohľadom využívania jaskýň, vrátane vyhlasovania ich ochranného pásma, vyhlasovania verejne prístupných jaskýň a to aj na území národných parkov. Išlo by o jedinú výnimku, kedy by ŠOP SR mala pôsobnosť aj na území národných parkov vzhľadom k potrebe jednotného prístupu k všetkým jaskyniam na Slovensku a vzhľadom k odbornej špecifickosti danej otázky. Správa národného parku by v rámci konaní, týkajúcich sa jaskýň na jej kompetenčnom území dávala v rámci konaní svoje stanovisko.

Okrem kompetencií orgánu štátnej správy ochrany prírody a krajiny by ŠOP SR vykonávala v chránených územiach ako aj vo voľnej krajine vrátane maloplošných chránených území vo voľnej

krajine mimo kompetenčného územia správ národných parkov všetky doterajšie úlohy, stanovené jej zákonom o ochrane prírody.

Správy národných parkov

sa navrhujú zriadiť ako prvostupňové orgány štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny v rámci svojej územnej pôsobnosti (pozri vyššie) a zároveň by boli dotknutým orgánom štátnej správy pri výkone štátnej správy podľa iných zákonov. V svojej územnej pôsobnosti by vykonávali doterajšiu prvostupňovú agendu okresných úradov a okresných úradov v sídle kraja a ministerstva s výnimkou prvostupňovej agendy ktorá by bola zákonom zverená Riaditeľstvu ŠOP SR a ministerstvu. Odvolacím orgánom voči rozhodnutiam správy národného parku pri výkone štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny by bolo ministerstvo.

Správy národných parkov by vo svojom kompetenčnom území riešili aj problematiku náhrad za obmedzenie bežného obhospodarovania; a to ako prvostupňový orgán štátnej správy vo vzťahu k rozhodovaniu o nárokoch na priznanie náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania, ale rovnako aj vo vzťahu k právomociam týkajúcich sa nájmu, výkupu, či zámeny pozemkov.

Ak ide o otázky týkajúce sa všetkých národných parkov na Slovensku, tak správy národných parkov koordinuje a usmerňuje ministerstvo (napr. jednotný výkon štátnej správy v obdobných otázkach, ktoré sa týkajú problematiky všetkých/viacerych NP). Ak ide o odborné otázky týkajúce sa celého Slovenska, Správy národných parkov by podliehali koordinácii ŠOP SR (napr. Natura 2000, monitoring, chránené živočíchy).

Okrem kompetencií orgánu štátnej správy ochrany prírody a krajiny vykonávajú správy národných parkov v svojom územnom obvode všetky doterajšie úlohy, stanovené zákonom ŠOP SR ako odbornej organizácii ochrany prírody a krajiny.

Odbor výkonu štátnej správy NP by bol striktne samostatný a jeho vedúci menovaný na základe zákonom stanovených osobitných kritérií.

V prípade, ak by správa národného parku bola zároveň aj správcom majetku štátu na území národného parku a potrebovala by na výkon niektorej z činností vykonávanej z titulu správy majetku povolenie, ktoré je oprávnená si sama vydať (a teda by sa dostala do konfliktu záujmov), v takomto prípade by o žiadosti o povolenie pre Správu národného parku rozhodovalo ministerstvo, alebo správa iného národného parku určená ministerstvom.

Vydávanie súhlasu na výrub drevín by v zastavaných územiach obcí ostalo v právomoci obce, odvolacím orgánom by bola Správa národného parku, resp. prvostupňová zložka ŠOP SR. Aj vo voľnej krajine, mimo chránené územia by mohli byť správou národného parku, resp. ŠOP SR vyhradené územia v katastri obce, kde by súhlas na výrub dreviny vydávala obec (napr. prímestský park).

Inšpekcia

okrem doterajších kompetencií kontroluje zabezpečovanie starostlivosti o chránené územia správmi národných parkov a ŠOP SR.

Obci

okrem kompetencií uvedených nižšie navrhujeme ponechať zásadu, podľa ktorej obec nemôže rozhodovať o výrube drevín ak je žiadateľom o výrub. Navrhujeme, aby v týchto prípadoch zákon ustanovil, že o výrube je rozhoduje miestne príslušná organizačná zložka ŠOP SR alebo miestne príslušná správa národného parku.

Kompetencie Štátnej veterinárnej a potravinovej správy by ostali nezmenené.

Súčasťou realizácie tohto legislatívneho zámeru by malo byť zjednodušenie a urýchlenie konania orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny podľa zákona o ochrane prírody a jej priblíženie k občanom žijúcim v území, keďže väčšinu prvostupňovej agendy by mali vykonávať správy národných parkov a organizačné zložky ŠOP SR.

ZJEDNODUŠENIE KONANÍ PODĽA ZÁKONA O OCHRANE PRÍRODY

1. Navrhuje sa zjednodušenie, regulácie niektorých činností, ktoré v súčasnosti podliehajú konaniu o povolení výnimky zo zákazu. Ide o nasledovné konania:

Konania o udelení výnimky zo zákazu:

- jazdiť a stáť s motorovým vozidlom, motorovou trojkolkou, motorovou štvorkolkou, snežným skútrom alebo záprahovým vozidlom, najmä vozom, kočom alebo saňami, na pozemky za hranicami zastavaného územia obce mimo diaľnice, cesty a miestnej komunikácie, parkoviska, čerpaciej stanice, garáže, továrenského, staničného alebo leteckého priestoru,
- jazdiť na bicykli, trojkolke, kolobežke alebo samovyvažovacom vozidle na pozemkoch za hranicami zastavaného územia obce mimo diaľnice, cesty, miestnej komunikácie, účelovej komunikácie a vyznačenej cyklotrasy,
- pohybovať sa mimo vyznačeného turistického chodníka alebo náučného chodníka za hranicami zastavaného územia obce,
- prikrmovať alebo vnadiť zver,
- voľne pustiť psa okrem psa používaného na plnenie úloh podľa osobitných predpisov (služobný pes) a poľovného psa.

Uvedené činnosti by podliehali len oznamovacej povinnosti príslušnému orgánu štátnej správy ochrany prírody (ak by nešlo o prípady, ak by uvedené činnosti neboli regulované návštevným poriadkom národného parku alebo programom starostlivosti o chránené územie, v zmysle nižšie uvedeného). Ak by orgán následne v stanovenej lehote nenamietal realizáciu činnosti v intenciiach oznámenia, činnosť by sa mohla realizovať. V opačnom prípade by orgán ochrany prírody zahájil konanie o povolení danej činnosti, kde by v rozhodnutí vydanom v správnom konaní stanovil podmienky jej realizácie alebo by ju zakázal (ide o obdobu úpravy ohlasovacej povinnosti na drobné stavby uvedenej v stavebnom zákone).

Oznamovacia povinnosť by sa nevzťahovala na územia v 5. stupni ochrany, tam by bol stanovený aj zákaz uvedených činností.

2. Pre zjednodušenie a urýchlenie konania sa navrhuje eliminovať potrebu ďalšieho konania o vydaní súhlasu na činnosti, ku ktorým orgán ochrany prírody vydáva záväzné stanovisko (§ 9 zákona o ochrane prírody) a ktoré v konečnom dôsledku v území povoľuje iný orgán štátnej správy, tak že k vybratým činnostiam bude potrebné len záväzné stanovisko orgánu ochrany prírody. Napríklad ak orgán ochrany prírody vydáva záväzné stanovisko k vydaniu územného rozhodnutia a následne stavebného povolenia, v ktorom môže stanoviť pre vykonanie činnosti podmienky, je zbytočné aby bol potrebný súhlas orgánu ochrany prírody vydávaný v správnom konaní na umiestnenie informačného reklamného alebo propagačného zariadenia, o umiestnení ktorého rozhoduje aj orgán štátnej stavebnej správy.

Obdobne je to napr. v prípade vydania záväzného stanoviska k vydaniu povolenia banskej činnosti a činnosti vykonávanej banským spôsobom a následného súhlasu na vykonávanie banskej činnosti a činnosti vykonávanej banským spôsobom, ktorej realizáciu v území v konečnom dôsledku povoľuje banský úrad. V prípade, ak orgán ochrany prírody nebude chcieť, aby sa daná činnosť realizovala z dôvodov záujmov ochrany prírody a krajiny, vydá k navrhovanej činnosti negatívne záväzné stanovisko.

3. Za zváženie stojí aj vynechanie potreby osobitného konania o povoľovaní realizácie činnosti, ak jej realizáciu umožňuje dokumentácia ochrany prírody a krajiny. Takáto právna konštrukcia by však bola možná iba v prípade, ak by program starostlivosti o prírodnú rezerváciu alebo záväzná časť programu starostlivosti o národný park, bol schválený ako záväzný dokument, čo je navrhnuté nižšie.

Zákonom č. 506/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony účinným od 01. 01. 2014 bola kompetencia na vyhlasovanie chránených území s výnimkou obecného chráneného územia prenesená na vládu SR.

V prípade **vyhlasovania národných parkov** navrhujeme zvážiť dve alternatívy, ktoré sú však z hľadiska výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny rovnocenné.

Národné parky

by v prípade **prvej alternatívy** boli vyhlasované zákonom. Uvedená alternatíva by bola návratom k spôsobu vyhlásenia prvého národného parku na území dnešnej SR – Tatranského národného parku, ktorý bol vyhlásený zákonom č. 11/1949 Sb.n. SNR o Tatranskom národnom parku.

Národné parky sú podľa § 19 ods. 1 zákona o ochrane prírody rozsiahlejšie územie, spravidla s výmerou nad 10 000 ha, prevažne s ekosystémami podstatne nezmenenými ľudskou činnosťou alebo v jedinečnej a prirodzenej krajinej štruktúre, **tvoriace najvýznamnejšie prírodné dedičstvo**, v ktorom je ochrana prírody nadradená nad ostatné činnosti. Cieľom ochrany národného parku je zachovanie alebo postupná obnova prirodzených ekosystémov vrátane zabezpečenia nerušeného priebehu prírodných procesov najmenej na troch štvrtinách územia národného parku.

Pred realizáciou tohto legislatívneho zámeru sa predpokladá, že dôjde k prehodnoteniu súčasných chránených území na Slovensku, v rámci čoho dôjde k prehodnoteniu národných parkov a ich ochranných pásiem s predpokladom redukcie ich výmery, prípade ich preradením do kategórie prírodný park, ak nebudú spĺňať zákonné kritériá (§ 19 zákona o ochrane prírody).

Vyhlasovanie národných parkov zákonom by riešilo skutočnosť, že podmienky ochrany národného parku, stanovované zákonom by mohli byť špecificky definované pre každý národný park, keďže každý zo súčasných slovenských národných parkov je pomerne špecifický a každé územie národného parku rieši svoje osobitné problémy.

Druhou alternatívou je ponechanie súčasného stavu, kedy sú národné parky vyhlasované nariadením vlády SR.

Vypracovanie projektu ochrany národného parku by zabezpečovalo ministerstvo v spolupráci so správou národného parku (v prípade prehodnotenia existujúcich národných parkov). V prípade novo navrhovaných národných parkov, kde ešte nebude ustanovená správa národného parku, projekt ochrany by zabezpečovalo ministerstvo v spolupráci s Riaditeľstvom ŠOP SR. Prerokovanie návrhu národného parku s vlastníckmi, obcami a dotknutými orgánmi štátnej správy a inými dotknutými subjektmi by zabezpečilo ministerstvo v spolupráci so správou národného parku, či ŠOP SR.

Prírodný park

je nová kategória chráneného územia zavedená novelou zákona o ochrane prírody č. 356/2019 Z. z., účinnou od 01. 01. 2020. Prírodné parky vyhlasuje vláda nariadením. V prípade prírodného parku nie je navrhnutá žiadna zmena. Vypracovanie projektu ochrany prírodného parku zabezpečuje ministerstvo v spolupráci so ŠOP SR. Prerokovanie návrhu prírodného parku s vlastníckmi, obcami a dotknutými orgánmi štátnej správy a inými dotknutými subjektmi zabezpečí ministerstvo v spolupráci so ŠOP SR.

Chránené krajinné oblasti

boli v celej doterajšej histórii ochrany prírody vyhlasované všeobecne záväzným právnym predpisom (vyhláškou) rezortu, v kompetencii ktorého v tom ktorom období bola ochrana prírody. Od 01. 01. 2014 je ich vyhlasovanie v kompetencii vlády SR. Do dnešného dňa nebola však žiadna chránená krajinná oblasť vyhlásená nariadením vlády.

Vypracovanie projektu ochrany chránenej krajinej oblasti by zabezpečovalo ministerstvo v spolupráci so ŠOP SR, obdobne sa postupuje pri prerokovaní návrhu s vlastníckmi, obcami a dotknutými orgánmi štátnej správy a inými dotknutými subjektmi.

Dávame na zváženie, po prehodnotení súčasných chránených území, kedy je možné, že sa niektoré chránené krajinné oblasti stanú prírodnými parkami, aby vyhlasovanie chránených krajinných oblastí, ich správa a zabezpečovanie ochrany boli v kompetencii vyšších územných celkov. Vychádzame pritom zo skutočnosti, že zachovanie predmetu ochrany v chránených krajinných oblastiach, ktorým sú rozptýlené ekosystémy významné pre zachovanie biologickej rozmanitosti a ekologickej stability s charakteristickým vzhľadom krajiny alebo špecifickými formami historického osídlenia, úzko súvisí s problematikou územného plánovania, regionálneho rozvoja, ktoré je v kompetencii vyšších územných celkov.

Chránené vtáčie územia

vyhlasuje od 01. 01. 2014 vládou nariadením. Uvedenú skutočnosť navrhujeme zachovať. Vypracovanie projektu chráneného vtáčieho územia zabezpečuje ministerstvo v spolupráci so ŠOP SR alebo správou národného parku, ak sa navrhované chránené vtáčie územie prekrýva s územím parku. Obdobne sa postupuje pri prerokovaní návrhu s vlastníckmi, obcami a dotknutými orgánmi štátnej správy a inými dotknutými subjektami.

Chránené areály, prírodné rezervácie, národné prírodné rezervácie, prírodné pamiatky, národné prírodné pamiatky

vyhlasuje od 01. 01. 2014 vládou nariadením. Do dnešného dňa bolo vydané len niekoľko nariadení vlády, ktorým by bolo vyhlásené chránené územie v niektorej z uvedených kategórií. Vzhľadom k tomu, že ide o menšie územia navrhujeme aby podobne ako to bolo v minulosti v čase existencie špecializovanej štátnej správy starostlivosti o životné prostredie, vyhlasovanie týchto chránených území bolo v kompetencii novo navrhovaných orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny a aby boli vyhlasované všeobecne záväznými vyhláškami.

Zároveň dávame na zváženie (v súvislosti prehodnotením súčasných chránených území) zrušiť kategóriu národnej prírodnej rezervácie, ktorá sa z hľadiska podmienok ochrany, ktoré v území platia nelíši od kategórie prírodná rezervácia. Obdobne je to v prípade národnej prírodnej pamiatky a prírodnej pamiatky.

Chránené areály, prírodné rezervácie, prírodné pamiatky s výnimkou prírodných pamiatok jaskýň a ich ochranných pasíem a chránené stromy navrhované a nachádzajúce sa v územnej pôsobnosti správy národného parku by podľa tohto návrhu vyhlasovala všeobecne záväznou vyhláškou správa národného parku, ktorá zároveň vypracuje aj projekt ochrany a zabezpečí prerokovanie návrhu s vlastníckmi, obcami a dotknutými orgánmi štátnej správy a inými dotknutými subjektmi.

Chránené areály, prírodné rezervácie, prírodné pamiatky a chránené stromy navrhované a nachádzajúce sa v územnej pôsobnosti ŠOP SR (vrátane jej organizačných zložiek) vyhlasuje všeobecne záväznou vyhláškou ŠOP SR, ktorá zároveň vypracuje aj projekt ochrany a zabezpečí prerokovanie návrhu s vlastníckmi, obcami a dotknutými orgánmi štátnej správy a inými dotknutými subjektmi.

ŠOP SR zároveň na celom území SR vyhlasuje prírodné pamiatky jaskyne a ich ochranné pásma, zároveň vypracováva projekt ochrany a zabezpečí prerokovanie návrhu s vlastníckmi, obcami a dotknutými orgánmi štátnej správy a inými dotknutými subjektmi.

Obece chránené územie

podľa platného právneho stavu vyhlasuje obec. Uvedenú kompetenciu navrhujeme obci ponechať.

DOKUMENTÁCIA OCHRANY PRÍRODY A KRAJINY

Koncepciu ochrany prírody, biodiverzity a krajiny by naďalej predkladalo na schválenie vláde ministerstvo, ktoré by ju vyhotovilo v spolupráci so Správami národných parkov a ŠOP SR.

V prípade dokumentácie ochrany prírody a krajiny ako sú **programy starostlivosti, programy zachrany** navrhujeme zvýšiť ich záväznosť schvaľovaním celej dokumentácie prípadne jej časti v režime zákona o správnom konaní (správny poriadok), a to v prípade chránených areálov, prírodných rezer-

vácii, prírodných pamiatok vrátane prírodných pamiatok jaskýň a ich ochranných pasiem a chránených stromov.

Program starostlivosti a program záchrany chránených areálov, prírodných rezervácii, chránených stromov a prírodných pamiatok s výnimkou prírodných pamiatok jaskýň a ich ochranných pasiem a nachádzajúcich sa v územnej pôsobnosti Správ národných parkov vyhotovuje správa národného parku, ktorá zabezpečuje aj jeho prerokovanie a schválenie. O odvolaní voči rozhodnutiu o schválení programu starostlivosti alebo programu záchrany by rozhodovalo ministerstvo.

Program starostlivosti a program záchrany chránených areálov, prírodných rezervácii, prírodných pamiatok a chránených stromov nachádzajúcich sa v záujmovom území ŠOP SR vyhotovuje a schvaľuje organizačná zložka ŠOP SR. O odvolaní voči rozhodnutiu organizačnej zložky ŠOP SR o schválení programu starostlivosti alebo programu záchrany rozhoduje Riaditeľstvo ŠOP SR. Obdobne sa postupuje v prípade prírodných pamiatok jaskýň a ich ochranných pasiem nachádzajúcich sa na celom území SR.

Pre súkromné chránené územie sa vypracováva iba program záchrany, kde navrhujeme obdobné rozdelenie v kompetencii obstarávania a schvaľovania ako pri programoch starostlivosti ochránený areál, prírodnú rezerváciu, prírodnú pamiatku vrátane prírodných pamiatok jaskýň a ich ochranných pasiem a chránených stromov.

Program starostlivosti o dreviny v katastrálnom území obce zabezpečuje obec, ktorá ak je to potrebné môže zabezpečiť vypracovanie programu starostlivosti o dreviny aj mimo zastavané územie obce a následne ho schváliť všeobecne záväzným nariadením obce.

Navrhujeme, aby program starostlivosti o dreviny mimo zastavané území obce v chránených územiach bol súčasťou programov starostlivosti o tieto chránené územia.

Program starostlivosti o národný park schvaľuje vláda, vyhotovuje správa národného parku, jeho prerokovanie so zákonom stanovenými subjektmi zabezpečuje správa národného parku v spolupráci s ministerstvom. Správa národného parku následne zabezpečí schválenie vykonávajúcej časti programu starostlivosti vzťahujúcej sa ku konkrétnym spôsobom využívania územia v správnom konaní (napr. časť vzťahujúcu sa k programu starostlivosti o lesy). O odvolaní voči rozhodnutiu správy národného parku rozhoduje ministerstvo.

Program starostlivosti o chránené vtáčie územia schvaľuje vláda, vyhotovuje ŠOP SR alebo správa národného parku, ak sa navrhované chránené vtáčie územie prekrýva s územím parku, jeho prerokovanie so zákonom stanovenými subjektmi zabezpečuje subjekty, ktoré ho spracovali v spolupráci s ministerstvom.

Program starostlivosti o prírodný park a chránenú krajinnú oblasť schvaľuje, ministerstvo, vyhotovuje ŠOP SR, ktorá zabezpečuje jeho prerokovanie so zákonom stanovenými subjektmi v spolupráci s ministerstvom. Organizačná zložka ŠOP SR zabezpečí schválenie vykonávajúcej časti programu starostlivosti vzťahujúcej sa ku konkrétnym spôsobom využívania územia v správnom konaní (napr. časť vzťahujúcu sa k programu starostlivosti o lesy). O odvolaní voči rozhodnutiu organizačnej zložky ŠOP SR rozhoduje Riaditeľstvo ŠOP SR.

Program starostlivosti o územie medzinárodného významu zabezpečuje ministerstvo v spolupráci so ŠOP SR a správami národných parkov, s ktorými sa územie medzinárodného významu prekrýva a schvaľuje ho vláda. V prípade že sa územie medzinárodného významu prekrýva s chráneným územím vyhláseným podľa zákona o ochrane prírody, dávame na zváženie spojenie uvedených programov starostlivosti do jedného dokumentu.

Program záchrany pre zóny alebo časti zón chránených území navrhujeme ako dokumentáciu ochrany prírody zrušiť, máme za to, že v prípade potreby naliehavého riešenia manažmentu zóny alebo jej časti pri platnom programe starostlivosti bude možné spracovať program starostlivosti len pre problematickú zónu alebo jej časť.

V prípade **dokumentov územného systému ekologickej stability** navrhujeme ponechanie existujúceho stavu v prípade generelu nadregionálneho územného systému ekologickej stability, ktorý obstaráva ministerstvo a schvaľuje vláda, a miestneho územného systému ekologickej stability, ktorý obstaráva a schvaľuje obec.

Navrhujeme tiež, aby dokument **regionálneho územného systému ekologickej stability** obstarávala a schvaľovala v správnom konaní organizačná zložka ŠOP SR. Ak regionálny územný systém ekologickej stability zasahuje do územnej pôsobnosti viacerých organizačných zložiek ŠOP SR, tak tá na území ktorej leží jeho väčšia časť. O odvolaní voči rozhodnutiu organizačnej zložky ŠOP SR rozhoduje Riaditeľstvo ŠOP SR. Na území národného parku, prírodného parku a chránenej krajinnnej oblasti a ich ochranných pásiem úlohu regionálneho územného systému ekologickej stability budú naďalej plniť programy starostlivosti o uvedené územia.

Program starostlivosti o chránené druhy a vybrané druhy rastlín a živočíchov a programy záchrany chránených druhov rastlín a živočíchov navrhujeme, aby vypracovávala ŠOP SR v spolupráci s ministerstvom a schvaľovala ich vláda.

Zásady starostlivosti o biotopy európskeho významu a biotopy druhov európskeho významu v územiach európskeho významu by vypracovávala ŠOP SR v spolupráci s ministerstvom a schvaľovala by ich vláda.

Dokumenty osobitne chránených častí prírody a krajiny (§ 54 ods. 12 zákona o ochrane prírody) zabezpečuje a vedie príslušná organizačná zložka ŠOP SR a správy národných parkov s výnimkou dokumentov podľa § 54 ods. 12 písm. e) a f) zákona o ochrane, ktoré zabezpečuje a vedie Riaditeľstvo ŠOP SR.

Navrhujeme tiež, aby návštevne **poriadky jaskýň** na celom území SR vypracovávali organizačné zložky ŠOP SR a všeobecne záväznou vyhláškou vydávalo Riaditeľstvo ŠOP SR.

V prípade **návštevnych poriadkov národných parkov** ich spracovanie a prerokovanie s dotknutými subjektmi zabezpečuje správa národného parku, ktorá ich aj vydáva formou všeobecne záväznej vyhlášky. Zásady sprístupnenia národného parku by mali byť súčasťou programu starostlivosti o národný park.

7. PRECHODNÉ OBDOBIE

Vzhľadom k tomu, že sa navrhuje nový systém fungovania organizácie štátnej správy ochrany prírody a krajiny, bude vhodné po nejakom čase vyhodnotiť nastavenia, ktoré návrh predpokladá. Navrhujeme preto, aby bolo po troch rokoch od realizácie tohto zámeru vyhodnotila efektívnosť jeho realizácie a vhodnosť jeho nastavení z pohľadu

- rozdelenia územnej pôsobnosti výkonu štátnej správy ochrany prírody a krajiny,
- personálneho obsadenia jednotlivých orgánov štátnej správy na úseku ochrany prírody a krajiny,
- vecného rozdelenia kompetencií pri výkone štátnej správy.

8. ZMENY V ZÁKONOCH

Realizácia legislatívneho zámeru si vyžiada zmeny v nasledovných právnych predpisoch:

Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny
v znení neskorších predpisov

Zákon č. 525/2003 Z. z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie
v znení neskorších predpisov

Zákon č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

PRÍLOHY

Prílohy č. 1

SÚČASNÝ STAV POČTU ZAMESTNANCOV VYKONÁVAJÚCICH ŠTÁTNU SPRÁVU OCHRANY PRÍRODY A KRAJINY NA OKRESNÝCH ÚRADOCH

ZAMESTNANCI OKRESNÝCH ÚRADOV V SÍDLE KRAJA

KRAJ		Odbor starostlivosti o životné prostredie (OSŽP)	Odbor opravných prostriedkov	Zamestnanci s kumulova- nou agendou (iba OSŽP)
Bratislavský	BA	2,5	3	1
Trnavský	TT	2,5	2	1
Trenčiansky	TN	3	2	2
Nitriansky	NR	2,5	1	1
Žilinský	ZA	3	1	0
Banskobystrický	BB	2,5	2	1
Prešovský	PO	5	2	2
Košický	KE	3,5	2	3
Celkom		24,5	15	11

ZAMESTNANCI OKRESNÝCH ÚRADOV (OSŽP)

BA KRAJ			TT KRAJ			TN KRAJ			NR KRAJ			ZA KRAJ			BB KRAJ			PO KRAJ			KE KRAJ		
okres			okres			okres			okres			okres			okres			okres			okres		
BA	8,5	1	TT	2,5	1	TN	1,5	1	NR	2,5	3	ZA	2	0	BB	2	0	PO	2,5	1	KE	2	4
PK	1,5	1	DS	1	0	PD	1	0	SA	1	0	RK	1,5	1	VK	1	0	HE	1	0	KS	1	2
MA	1,5	1	GA	1	0	NM	1,3	1	TO	0,5	1	NO	1,5	1	ZH	0,5	1	SP	1	0	TV	2	0
SC	1	0	PN	0,5	1	PB	2	0	NZ	1	2	MT	1	0	ZV	1	0	KK	1	0	SN	1	2
			HC	1	0	IL	0,5	1	LV	2	0	LM	1	0	RS	2	0	PP	2,5	1	RV	2	0
			SI	0,5	1	MY	1	0	KN	0,5	1	DK	1	0	BR	2	0	SL	0,5	1	MI	2	0
			SE	1	0	PE	0,5	1	ZM	1	0	CA	1	0	LC	0,5	1	SK	0,5	1	GL	0,5	1
						PU	1	0				BY	1	1	BS	0,5	1	VT	1	0	SO	0,3	1
												KM	1	1	DT	1	0	BJ	1	0			
												TR	1	1	KA	1	0	LE	1	0			
												TD	1	1	PT	0,5	1	ML	1	0			
															ZC	0,5	1	SB	0,5	1			
															RA	1	0	SV	0,5	1			
	12,5	3		7,5	3		8,8	4		8,5	7		13	6		13,5	5		14	6		10,8	10

Legenda

Alokovaná kapacita

Kumulovaná agenda

Celkové údaje za okresné úrady

Alokovaná kapacita za okresné úrady

89,6

Počet pracovníkov s kumulovanou agendou

44
Celkové údaje za SR

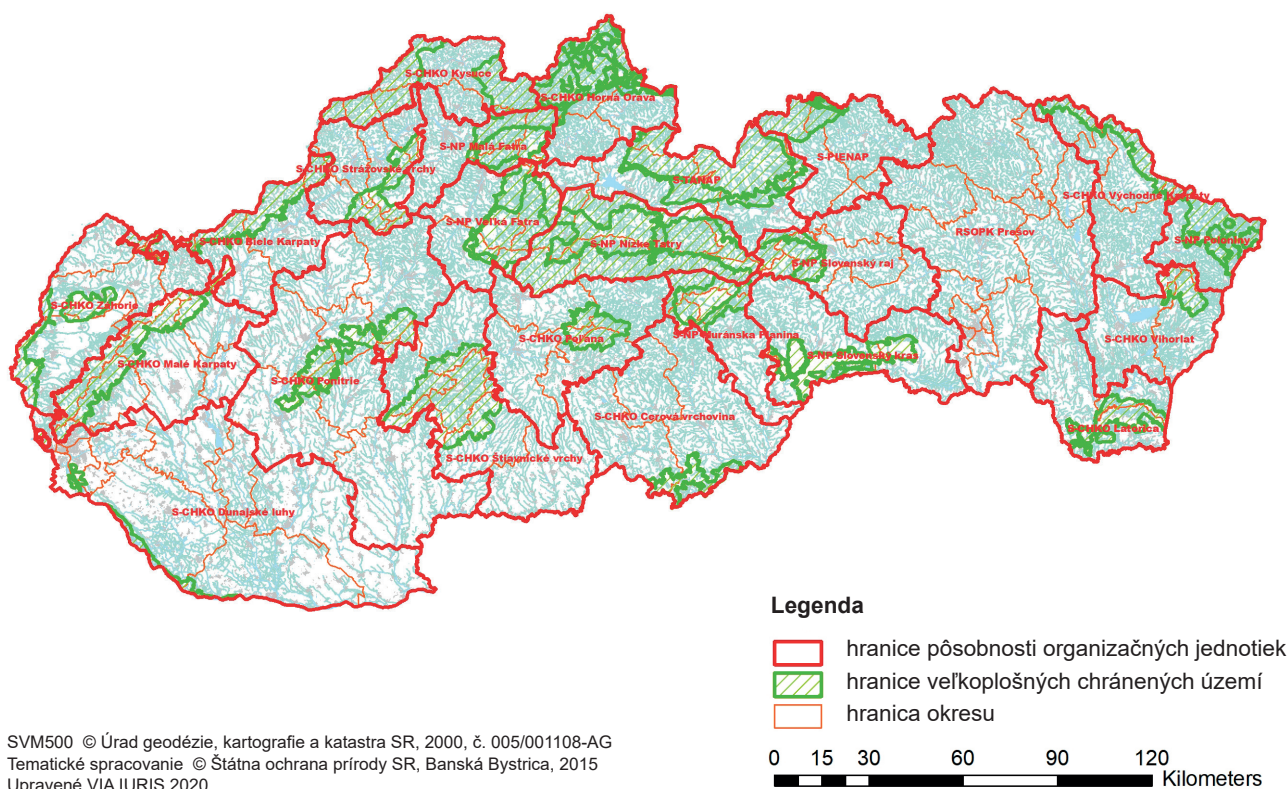
Alokovaná kapacita OSŽP za okresné úrady vrátane okresných úradov v sídle kraja

114,1

Počet pracovníkov OSŽP s kumulovanou funkciou

55

SÚČASNÉ ROZDELENIE ÚZEMNEJ PÔSOBNOSTI ORGANIZAČNÝCH JEDNOTIEK ŠOP SR

SVM500 © Úrad geodézie, kartografie a katastra SR, 2000, č. 005/001108-AG
 Tematické spracovanie © Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, 2015
 Upravené VIA IURIS 2020

Legenda

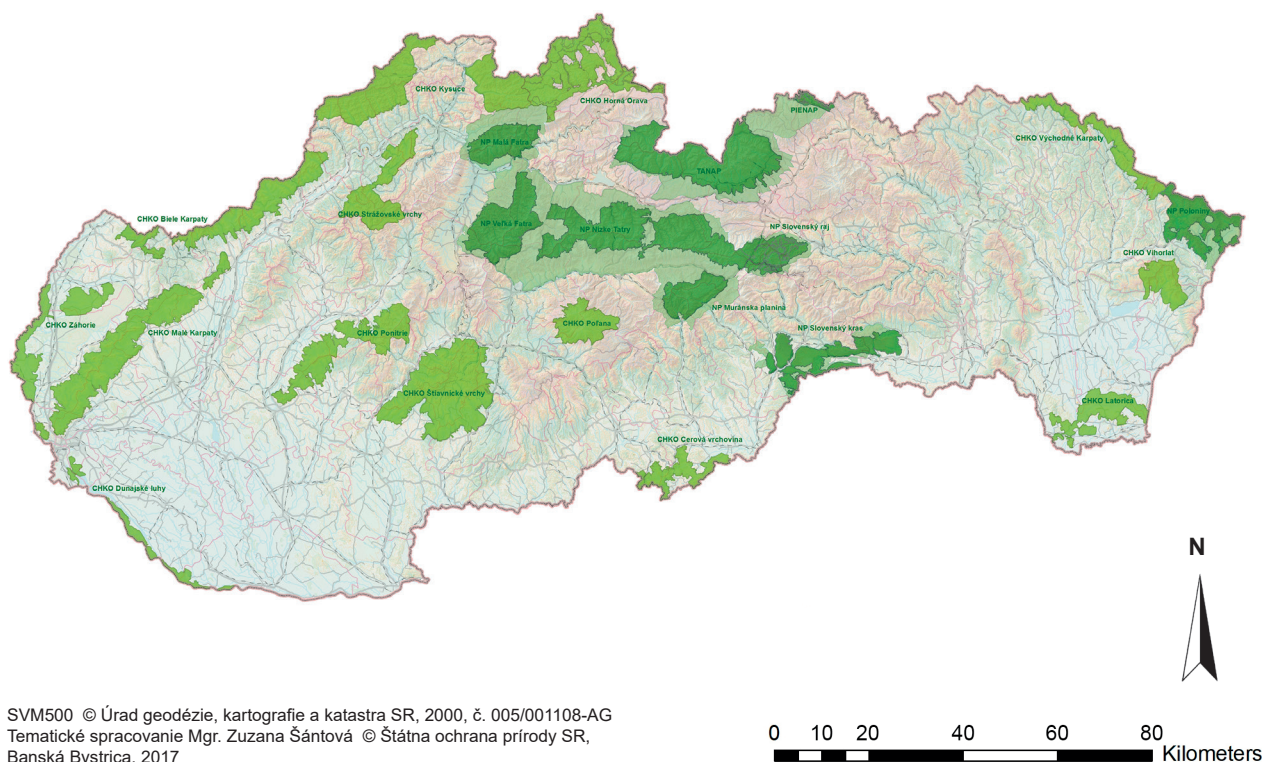
- hranice pôsobnosti organizačných jednotiek
 hranice veľkoplošných chránených území
 hranica okresu

A scale bar labeled "Kilometers" with markings at 0, 15, 30, 60, 90, and 120.

287

■ Příloha č. 3

ROZLOŽENIE VEĽKOPLOŠNÝCH CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ V RÁMCI SLOVENSKEJ REPUBLIKY

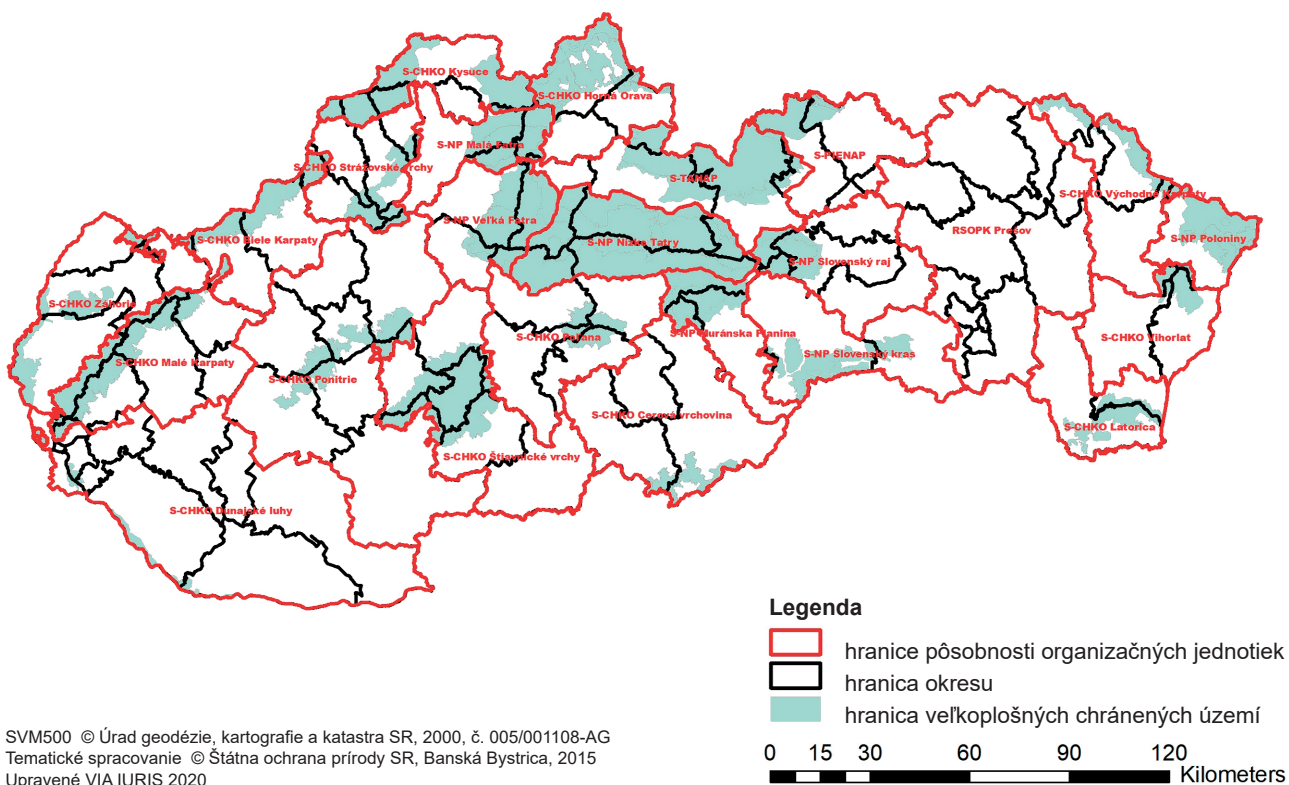

SVM500 © Úrad geodézie, kartografie a katastra SR, 2000, č. 005/001108-AG
 Tematické spracovanie Mgr. Zuzana Šántová © Štátna ochrana prírody SR,
 Banská Bystrica, 2017

A scale bar labeled 'Kilometers' with markings at 0, 10, 20, 40, 60, and 80.

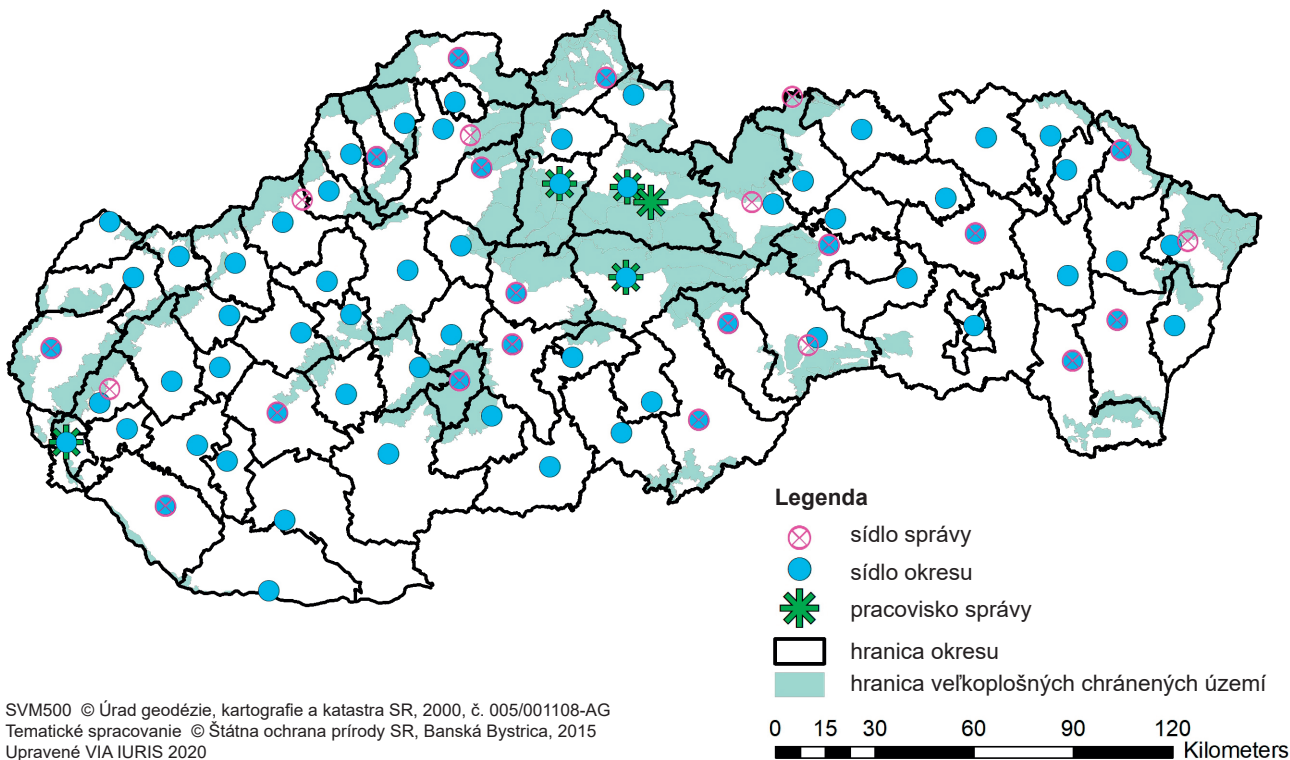
■ Prílohy č. 4

POROVNANIE PRIEBEHU HRANÍC OKRESOV A HRANÍC ÚZEMNEJ PÔSOBNOSTI ORGANIZAČNÝCH JEDNOTIEK ŠOP SR V SÚČASNOSTI

■ Príloha č. 5

POROVNANIE SÍDEL OKRESOV A SÍDEL A PRACOVÍSK JEDNOTLIVÝCH ORGANIZAČNÝCH JEDNOTIEK (SPRÁV) ŠOP SR

■ **Prílohy č. 6**

**ÚDAJE KU KRITÉRIÁM NA STANOVENIE NÁROČNOSTI
VYKONÁVANEJ AGENDY VÝKONU ŠTÁTNEJ SPRÁVY
V RÁMCI NAVRHOVANÝCH ÚZEMNÝCH OBVODOV
ORGÁNOV ŠTÁTNEJ SPRÁVY OCHRANY PRÍRODY**

ROZLOŽENIE STUPŇOV OCHRANY A POČET MALOPLOŠNÝCH CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ
V KOMPETENČNOM ÚZEMÍ JEDNOTLIVÝCH SPRÁV CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ K 31. 12. 2019

SPRÁVA ŠOP SR	stupne ochrany (údaje v ha)					počet MCHÚ
	1+	2	3	4	5	
RCOPK Prešov	61 042,57	10 629,27	206,84	309,29	1 120,88	48
S-CHKO Biele Karpaty	1 207,74	46 862,53	351,97	740,25	588,37	82
S-CHKO Cerová vrchovina	19 258,33	17 450,47	227,87	564,74	502,98	38
S-CHKO Dunajské luhy	62 291,16	15 122,98	1 043,26	3 426,04	1 234,65	128
S-CHKO Horná Orava	4 826,53	39 702,71	14 722,46	3 786,59	1 701,90	6
S-CHKO Kysuce	0,00	66 574,68	73,32	274,82	979,62	22
S-CHKO Latorica	40 880,67	23 589,04	72,71	156,14	598,92	21
S-CHKO Malé Karpaty	25 405,38	69 050,26	132,54	1 363,63	2 754,57	56
S-CHKO Poľana	13 672,48	20 232,87	286,21	681,61	2 237,99	63
S-CHKO Ponitrie	28 483,20	51 150,63	1 927,08	1 505,16	2 057,00	83
S-CHKO Strážovské vrchy	84,98	31 454,92	0,02	358,13	1 393,78	14
S-CHKO Štiavnické vrchy	5 097,51	82 929,57	17,23	161,18	901,88	47
S-CHKO Vihorlat	21 587,47	21 015,27	2 575,19	1 217,51	590,59	26
S-CHKO Východné Karpaty	72 046,24	30 961,69	99,90	186,41	512,01	17
S-CHKO Záhorie	17 966,18	33 037,54	323,14	536,46	967,49	32
S-NP Malá Fatra	15 117,85	24 246,96	17 978,04	345,96	5 134,35	40
S-NP Muránska Planina	131,69	22 394,88	17 675,15	898,50	2 683,88	30
S-NP Nízke Tatry	43,88	105 938,22	65 826,27	616,04	10 089,33	37
S-NP Poloniny	11 926,69	10 813,18	28 473,69	54,33	2 177,35	23
S-NP Slovenský kras	81 640,21	26 061,03	33 254,17	794,67	2 171,76	41
S-NP Slovenský raj	86 981,69	11 877,96	9 978,01	1 075,53	5 437,20	26
S-NP Veľká Fatra	14 427,62	22 542,72	37 818,03	849,04	6 991,71	41
S-PIENAP	24 905,22	22 765,39	2 615,39	963,90	410,18	13
S-TANAP	11 878,01	30 773,42	37 370,94	6 611,73	33 565,55	78
Celkom	620 903,31	837 178,22	273 049,41	27 477,66	86 803,93	1012

VYDANÉ STANOVISKÁ, RESP. INÉ ÚKONY POTREBNÉ PRE VÝKON ŠTÁTNEJ SPRÁVY ZA ROKY 2016 – 2019 JEDNOTLIVÝM ORGANIZAČNÝMI JEDNOTKAMI
ŠOP SR (informácie získane zo ŠOP SR)

ORGANIZAČNÁ JEDNOTKA	odborné stanoviská					stanoviská v procese EIA					revízie CHÚ					stanoviská k náhradám újm				
	2016	2017	2018	2019	spolu	2016	2017	2018	2019	spolu	2016	2017	2018	2019	spolu	2016	2017	2018	2019	spolu
Riaditeľstvo ŠOP SR	584	1168	1218	1160	4130	322	224	189	203	938	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
TANAP	752	507	702	719	2680	76	44	36	48	204	1	0	0	1	2	27	15	24	28	94
NAPANT	749	804	803	713	3069	88	50	48	35	221	2	1	0	0	3	14	1	15	15	45
PIENAP	169	183	195	148	695	49	27	14	44	134	1	1	1	0	3	0	0	0	0	0
NP Malá Fatra	286	340	321	401	1348	49	30	22	76	177	5	5	2	1	13	13	13	15	23	64
NP Veľká Fatra	757	942	990	836	3525	37	39	0	13	89	1	0	0	3	4	3	7	5	7	22
NP Slovenský raj	500	509	528	502	2039	57	55	26	52	190	6	7	3	4	20	3	3	6	3	15
NP Slovenský kras	175	227	195	198	795	70	39	19	13	141	3	5	3	5	16	1	1	0	0	2
NP Muránska planina	148	129	131	130	538	38	32	11	16	97	0	0	2	0	2	5	3	3	5	16
NP Poloniny	75	64	68	149	356	53	11	19	12	95	6	10	5	7	28	0	0	1	1	2
CHKO Biele Karpaty	231	265	178	267	941	69	14	14	11	108	0	7	8	2	17	0	6	1	3	10
CHKO Cerová vrchovina	290	231	205	214	940	105	83	24	25	237	7	8	1	11	27	9	3	0	0	12
CHKO Dunajské luhy	177	160	188	229	754	244	110	65	68	487	7	2	17	2	28	0	0	1	1	2
CHKO Horná Orava	150	157	213	297	817	120	57	32	30	239	1	2	1	2	6	0	0	1	0	1
CHKO Kysuce	357	299	221	320	1197	59	25	6	9	99	1	4	0	0	5	7	0	9	13	29
CHKO Latorica	218	152	162	154	686	79	34	22	13	148	4	3	3	2	12	2	2	3	0	7
CHKO Malé Karpaty	597	511	581	680	2369	117	99	76	48	340	0	0	0	0	0	1	0	3	3	7
CHKO Poľana	286	256	332	268	1142	82	125	26	40	273	4	3	0	3	10	5	6	5	0	16
CHKO Ponitrie	410	348	601	494	1853	198	103	119	131	551	11	16	8	9	44	5	5	0	7	17
CHKO Strážovské vrchy	114	115	108	83	420	58	18	9	9	94	1	1	0	0	2	10	6	1	14	31
CHKO Štávnické vrchy	241	254	217	299	1011	98	110	25	17	250	5	8	3	2	18	4	7	3	4	18
CHKO Vihorlat	251	161	213	188	813	53	19	12	23	107	4	3	9	7	23	0	0	0	0	0
CHKO Východné Karpaty	193	167	178	166	704	69	21	10	42	142	2	13	3	3	21	0	1	2	3	6
CHKO Záhorie	220	316	336	367	1239	59	50	34	59	202	0	1	0	0	1	1	1	0	1	3
RCOP Bratislava	154	212	95	123	584	30	45	42	54	171	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
RCOP Prešov	567	670	660	734	2631	257	72	37	45	411	12	10	6	7	35	3	4	2	3	12
SSJ	46	50	63	?	159	4	0	0	?	4	2	2	1	?	5	0	0	0	?	0
Spolu	37435					6149					345					432				
váhy	0,20					0,35					0,1					0,35				

ANALÝZA UVEDENÝCH ÚDAJOV

SPRÁVA ŠOP SR	stupne ochrany (údaje v ha)					počet MCHÚ	hospodárska aktivita	výsledok	navrhovaný počet prac. pozícií
	1+	2	3	4	5				
RCOPK Prešov	0,492	0,190	0,019	0,113	0,129	0,237	1,867	3,05	4
S-CHKO Biele Karpaty	0,010	0,840	0,032	0,269	0,068	0,405	0,788	2,41	3
S-CHKO Cerová vrchovina	0,155	0,313	0,021	0,206	0,058	0,188	1,174	2,11	4
S-CHKO Dunajské luhy	0,502	0,271	0,096	1,247	0,142	0,632	1,768	4,66	5
S-CHKO Horná Orava	0,039	0,711	1,348	1,378	0,196	0,030	0,668	4,37	4
S-CHKO Kysuce	0,000	1,193	0,007	0,100	0,113	0,109	1,204	2,73	3
S-CHKO Latorica	0,329	0,423	0,007	0,057	0,069	0,104	0,692	1,68	2
S-CHKO Malé Karpaty	0,205	1,237	0,012	0,496	0,317	0,277	1,227	3,77	4
S-CHKO Poľana	0,110	0,363	0,026	0,248	0,258	0,311	1,221	2,54	4
S-CHKO Ponitrie	0,229	0,916	0,176	0,548	0,237	0,410	2,208	4,72	6
S-CHKO Strážovské vrchy	0,001	0,564	0,000	0,130	0,161	0,069	1,084	2,01	2
S-CHKO Štiavnické vrchy	0,041	1,486	0,002	0,059	0,104	0,232	1,284	3,21	4
S-CHKO Vihorlat	0,174	0,377	0,236	0,443	0,068	0,128	0,557	1,98	2
S-CHKO Východné Karpaty	0,580	0,555	0,009	0,068	0,059	0,084	0,742	2,10	2
S-CHKO Záhorie	0,145	0,592	0,030	0,195	0,111	0,158	0,679	1,91	3
S-NP Malá Fatra	0,122	0,434	1,646	0,126	0,591	0,198	2,374	5,49	6
S-NP Muránska Planina	0,001	0,401	1,618	0,327	0,309	0,148	0,714	3,52	4
S-NP Nízke Tatry	0,000	1,898	6,027	0,224	1,162	0,183	2,159	11,65	10
S-NP Poloniny	0,096	0,194	2,607	0,020	0,251	0,114	0,555	3,84	3
S-NP Slovenský kras	0,657	0,467	3,045	0,289	0,250	0,203	0,603	5,51	5
S-NP Slovenský raj	0,700	0,213	0,914	0,391	0,626	0,128	1,292	4,26	5
S-NP Veľká Fatra	0,116	0,404	3,463	0,309	0,805	0,203	1,397	6,70	6
S-PIENAP	0,201	0,408	0,239	0,351	0,047	0,064	0,398	1,71	2
S-TANAP	0,096	0,551	3,422	2,406	3,867	0,385	3,343	14,07	11
váhy	5	15	25	10	10	5	30	100,00	104

Alokácia počtu pracovných miest na jednotlivé organizačné jednotky ŠOP SR by mala vychádzať z predpokladanej náročnosti výkonu štátnej správy ochrany prírody v ich navrhovaných kompetenčných územiach. Tá je závislá od viacerých faktorov, z ktorých ako najdôležitejšie boli identifikované nasledovné:

- zastúpenie jednotlivých stupňov ochrany (s váhou 65),
- počet maloplošných chránených území (s váhou 5),
- hospodárska aktivita vyjadrená počtom vypracovaných odborných stanovísk za posledné štyri roky (s váhou 30).

V prípade prvého kritéria boli v analýze zohľadnené aj chránené vtáčie územia (stupeň ochrany „1+“), pričom pre jednotlivé stupne ochrany boli stanovené rozdielne váhy, ktoré by mali zohľadňovať jednak významnosť území z pohľadu ochrany prírody a jednak náročnosť výkonu štátnej správy. Najvyššia váha bola pridelená 3. stupňu ochrany (25), nižšia 2. stupňu (15), 4. a 5. stupňu (pod 10) a najnižšia stupňu ochrany „1+“ (chránené vtáčie územia). So zvyšujúcim stupňom ochrany sa zvyšuje počet regulovaných či zakázaných činností, pre ktoré je nevyhnutné vydať súhlas či je možné povoliť výnimku, čo zvyšuje objem výkonu štátnej správy.

V prípade chránených území so 4. a 5. stupni ochrany ide spravidla o menšie územia kde je veľmi veľká časť ľudských aktivít vyľúčená čo znižuje nároky na výkon štátnej správy. V analýze sme zohľadnili aj počet tzv. maloplošných chránených území, nakoľko s ich zvyšujúcim počtom úmerne stúpa rozsah špecifickej agendy (napr. revízie CHÚ, schvaľovanie dokumentácie OPaK...). Počty MCHÚ v navrhovaných kompetenčných územiach zatiaľ nezohľadňujú doposiaľ v národnej sústave územne nechránené územia európskeho významu (tie sú zohľadnené v kritériu stupňov ochrany).

Posledným kritériom je hospodárska aktivita v jednotlivých územiach nepriamo vyjadrená počtom odborných stanovísk vypracovaných jednotlivými organizačnými jednotkami za posledné štyri roky. Pri tomto kritériu sme vychádzali zo súčasného kompetenčného usporiadania ŠOP SR. V analýze boli Správy CHKO Ponitrie a CHKO Dunajské luhy posudzované ako samostatné jednotky. Touto zjednodušenou váženou multikritériálnou analýzou sme sa dopracovali k počtu pracovným miest pre výkon štátnej správy OPaK, ktoré by mali byť alokované na jednotlivé pracoviská ŠOP SR pri prechode štátnej správy na ŠOP SR. Pri konečnom rozhodovaní (Navrhovaný počet pracovných pozícií) sme vychádzali zo súčasného počtu pracovníkov vykonávajúcich štátnu správu v prvom aj druhom stupni na okresných úradoch a okresných úradoch v sídle kraja (celkový počet 114, bez pracovníkov odborov opravných prostriedkov) so zohľadnením nami navrhovaného rozdelenia kompetencií pri výkone štátnej správy medzi jednotlivé organizačné jednotky ŠOP SR (správy NP, CHKO a RCOPK) a ústredie ŠOP SR.